

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ



ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ * ΑΘΗΝΑ 1977



Νικόλαος Μπαϊνος
Γαίσις Δ'
Σχ. 35^{ον}

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ
Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΩΡΕΑΝ ΚΟΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΔΩΡΕΑΝ

1977 ΜΕΓ
(Δ' δημοσίευση)

Γ. ΜΕΓΑ, Κ. ΡΩΜΑΙΟΥ, Σ. ΔΟΥΦΕΞΗ, Θ. ΜΑΚΡΟΠΟΥΛΟΥ,
Π. ΝΙΡΒΑΝΑ, Δ. ΖΗΣΗ, Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ, Δ. Π. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ,
Α. ΜΠΡΟΥΣΤΑ, Δ. ΑΝΔΡΕΑΔΗ, Π. ΔΗΜΗΤΡΑΤΟΥ,
Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑ, Ν. ΕΛΑΤΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ 1977

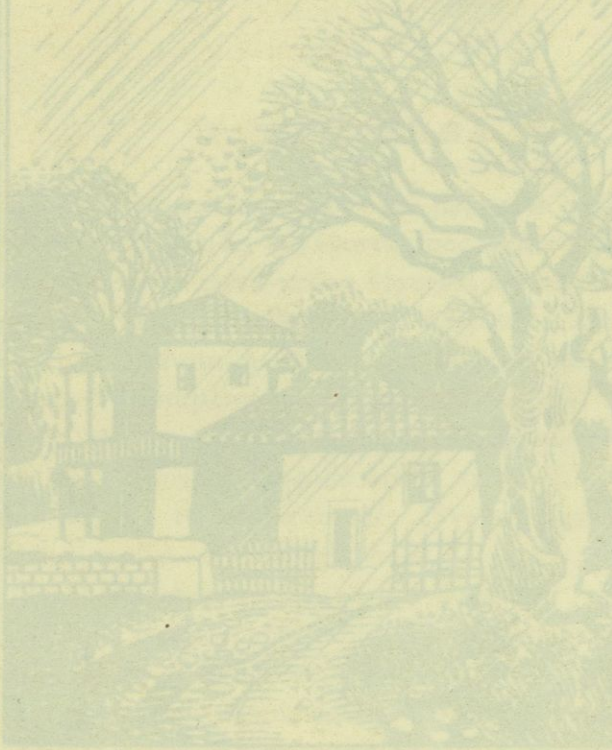
1977
(Δ. 24/77)
Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑ, Ν. ΕΛΛΑΤΟΥ
Α. ΜΠΡΟΥΣΤΑ, Δ. ΑΝΔΡΕΑΔΗ, Π. ΔΗΜΗΤΡΑΤΟΥ,
Π. ΝΙΡΒΑΝΑ, Δ. ΣΙΣΗ, Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ, Δ. Π. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ,
Γ. ΜΕΤΑ, Κ. ΡΩΜΑΙΟΥ, Σ. ΔΟΥΦΕΣΗ, Θ. ΜΑΚΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ Δ. ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ 1977

1^{ος} ΚΥΚΛΟΣ
ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

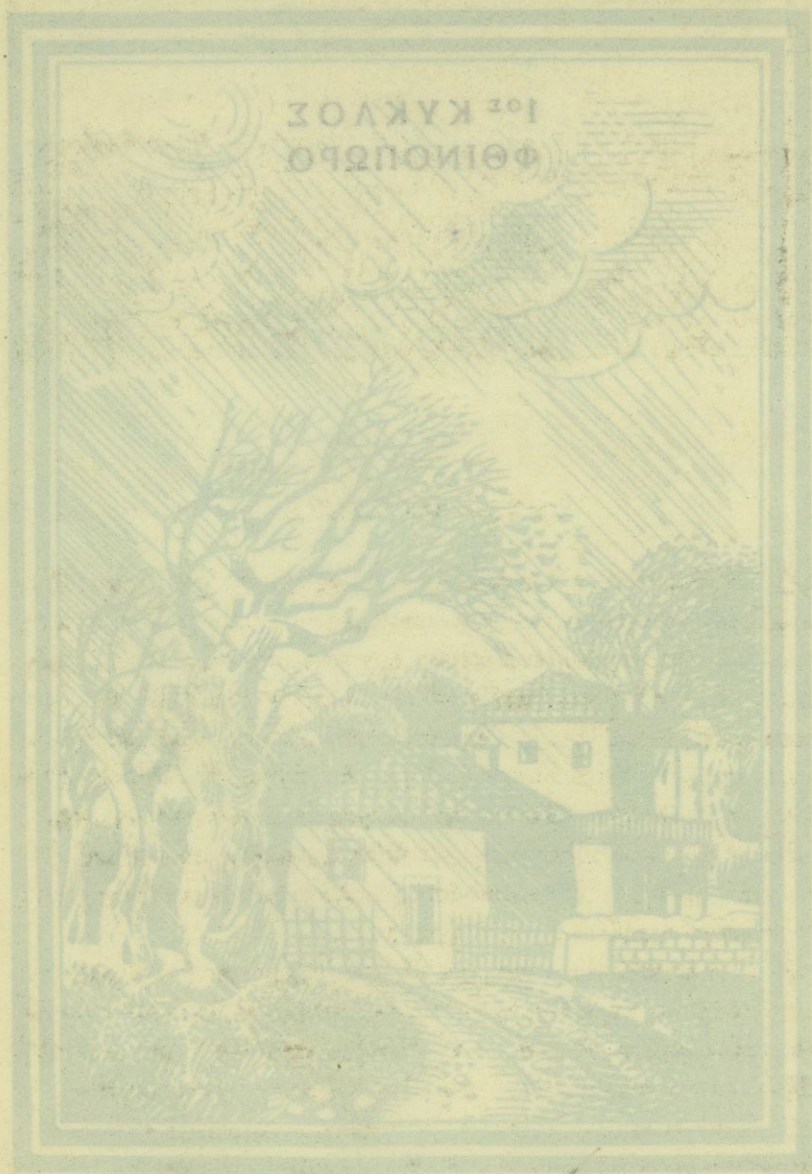
ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ



ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

1^{ος} ΚΥΚΛΟΣ
ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ







1. ΤΟ ΟΡΓΩΜΑ

1. Ὁ ἥλιος λάμπει πάνω ἀπὸ τὰ βρεγμένα χωράφια. Χαμογελάει σάν βασιλιάς, εὐχαριστημένος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους του. Τὰ φρεσκοπλυμένα πεῦκα δέχονται τὸ φῶς του μέ πολλή χαρά. Στὴν ἄκρη κάθε φύλλου λάμπει κι ἀπὸ μιά δροσοσταλιά. Ἀγνάντια ἢ θάλασσα στέλνει τὴ μύρωμένη ἀρμύρα της, ν' ἀνταμώσει τὸ μύρο τοῦ θυμαριοῦ. Μέσα στὴν ἀπέραντη γαλήνη φλώρια καὶ καρδερίνες καὶ σπίνοι δοκιμάζουν τίς φωνοῦλες τους σέ νέους κελαδισμούς. Καὶ πέρα στὰ πλάγια τὸ τσοπανόπουλο ἔβγαλε τὰ πρόβατα στὴ βοσκή καὶ παίζει τὴ φλογέρα του.

2. Ὁ κύρ Πανάγος φτάνει μέ τὸν ψαρή καὶ τὸ ντορὴ καὶ μέ τ' ἀλέτρι. Κρεμάει στό μεγάλο πεῦκο τὸ ταγάρι του μέ τὸ μαῦρο ψωμί, τὸ τυρί καὶ τὴ ντομάτα, κι ἀκουμπάει στὴ ρίζα του τὸ σταμνὶ μέ τὸ νερό καὶ ὅλα τὰ χρειαζόμενα.

3. Ψάχνει ὁ κύρ Πανάγος γιὰ τὰ παλιά σημάδια τῶν ἀλ-
λαχιῶν μέσα στό χωράφι. Μά πρὶν ἀρχίσει τὸ ἔργο του, βγά-

ζει τό σκοῦφο του καί κοιτάζει πρὸς τὰ οὐράνια. Κοιτάζει θαρρετά, σάν κάποιο γνώριμο νά βλέπει ψηλά στή γαλαξία σκέπη τ' οὐρανοῦ. Κάνει τό σταυρό του τρεῖς φορές :

— Εὐλογημένη ἡ χρονιά! . . .

4 Καί βάζει πάλι τό σκοῦφο του στήν ἀσημένια κορυφή του.

5 Μέ τίς δύο παλάμες του τίς ροζιασμένες ἀπό τή δουλειά πιάνει γερά τ' ἀλέτρι ἀπό τή χειρολαβή καί μιλάει φιλικά μέ τούς συντρόφους του :

— "Αιντε, ψαρή μου. "Ελα, ντορή μου. Τράβα!

6 Ἀρχίζει τ' ὄργωμα τῆς γῆς. Αὐλάκια βαθιά χαράζονται στό χῶμα. Σέ λίγο λάμπει ἀπό τή χαρά καί ἀπό τόν ἰδρώτα τό μέτωπο τοῦ κύρ Πανάγου· λάμπουν καί τῶν ἀλόγων τὰ καπούλια σάν ἀτσάλι, κι ἐκεῖνα φιλότιμα προβαίνουν καί στ' ὄργωμα ξοδεύουν ὅλη τή δύναμή τους.

7 Ἀγναντεύω μέ θαυμασμό τό γερο - ξωμάχο καί ὅλο τόν βλέπω νά μεγαλώνει παράξενα στά μάτια μου. "Όλα τ' ἄλλα μου φαίνονται μικρά μπροστά του. Μικρή ἡ πολιτεία πέρα μέ τή μάταιη βουή της. Μικροί οἱ κύριοι καί οἱ κυράδες, πού περνοῦν μέ χάχανα στ' αὐτοκίνητα. Μικροί οἱ ἀκαμάτηδες, πού βγαίνουν στά χωράφια γιά περίπατο. Μόνο ὁ γερο-ξωμάχος εἶναι ἀληθινά μεγάλος.

8 Ὁ ἥλιος χρυσώνει τό ψημένο μέτωπό του. Καί ὁ πρωινός ἀέρας μπαίνει ἀπό τό ἀνοιχτό του στῆθος καί χαϊδεύει τό κορμί του, κορμί σφιχτό σάν τό πουρνάρι. Τά μάτια του ξεγελιοῦνται ἀπό τή χαρά καί βλέπουν ἀπό τώρα τὰ ὀλόξανθα στάχια νά κυματίζουν, στολισμένα μέ πλῆθος παπαροῦνες ὀλοκόκκινες. Κι ὅλο μιλάει φιλικά μέ τούς συντρόφους του.

— "Αιντε, ψαρή μου. "Ελα, ντορή μου. Τράβα!

9 Στή μέση στο χωράφι ύψώνεται τό γιγάντιο πεῦκο.
 10 Τόν καρτερεῖ γιά μεσημέρι. Στόν ἴσκιο του θά ξεϊδρώ-
σει, θά φάει καί θά γείρει, θά ἔγει γιά προσκέφαλο τά μυ-
 ρωμένα χαμόκλαδα τοῦ σχίνου.

10 Στέκω καί τόν θαυμάζω ἄλλη μιά φορά. Γυρίζει καί
μέ βλέπει. Βγάζω τό καπέλο μου. Α!

— Γειά σου, μοῦ λέει, ἀπλά, νομίζοντας πώς τόν καλη-
 μερίζω.

11 Μά δέν ἦταν καλημέρισμα αὐτό πού ἔκαμα. Ἦταν κά-
 τι ἀνώτερο· θέλησα νά δείξω ὅλο τό σεβασμό μου στό γερο-
 ξωμάχο· κι ἔβγαλα τό καπέλο μου, ὅπως τό βγάζουν στήν
 ἐκκλησία.

Σπύρος Μελάς
 (Διασκευή)



2. Ο ΤΡΥΓΟΣ

1. Ὁ Σεπτέμβριος εἶναι στό τέλος του. Ὁ τρύγος ἔχει ἀρχίσει στ' ἀμπέλια. Μιά μέρα ὁ κύριος Ἀριστείδης ξεκίνησε πολύ πρῶι νά πάει νά τρυγήσει τό ἀμπέλι του, πού ἔχει στό Μαρκόπουλο τῆς Ἀττικῆς. Μαζί μέ τή γυναίκα του πῆρε καί τήν κόρη του τήν Ἀνθή καί τόν ἀνεψιό του τό Δημήτρη. Χαρά πού τήν ἔχουν τά παιδιά!

Ἐφτασαν ἐκεῖ λίγο πρίν ἀνατείλει ὁ ἥλιος. Κόσμος πολὺς ἦταν σκορπισμένους ὁλόγυρα, στ' ἀμπέλια, σέ μικρές μικρές ομάδες.

Ὁ κύριος Ἀριστείδης ἔβγαλε ἀπό τή σκευοθήκη τοῦ αὐτοκινήτου τέσσερα μικρά ἀδειανά καλάθια κι ἓνα μεγάλο κοφίνι. Ἔδωσε ἀπό ἓνα καλάθι κι ἀπό ἓνα μαχαίρι σέ ὅλους. Κράτησε καί γιά τόν ἑαυτό του ἀπό ἓνα. Κάνει τό σταυρό του καί σκύβει καί κόβει τό πρῶτο σταφύλι. Τό σηκώνει ψηλά, κατά τόν ἥλιο, πού ἀνατέλλει ἐκείνη τή στιγμή, καί λέει :

— Εὐλογημένο νά 'ναι . . .

Καί πηγαίνει καί τό κρεμᾷ ἀπό τό κλαδί μιᾶς ἐλιάς. Κι ὁ τρύγος ἀρχίζει . . .

2. Λίγο πιό πέρα ἀκούονται τραγούδια. Οἱ τρυγητές τραγουδοῦν.

— Ἔτσι, μέ τραγούδια καί γέλια, γινόταν πάντα, ἀπό τά πολύ παλιά τά χρόνια, ὁ τρύγος, παρατηρεῖ ὁ κύριος Ἀριστείδης. Ὅπως ξέρετε, οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοί μας, ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους θεοὺς, λάτρευαν καί τό Διόνυσο ἢ Βάκχο. Ἦταν ὁ θεός τῶν ἀμπελιῶν καί τοῦ κρασιοῦ, ὁ θεός τῆς χαρᾶς. Πίστευαν πῶς τόν καιρό τοῦ τρύγου ὁ Διόνυσος ἐρχόταν νά τοὺς συντροφέψει, περνώντας μέ τραγούδια μέσ'

ἀπό τ' ἀμπέλια, μαζί μέ τούς συντρόφους του, τούς Σειλη-
νούς, στεφανωμένος μέ κληματόφυλλα καί κισσό.

○ ΑΓιά νά γιορτάσουν τόν ἐρχομό του, ἔπαιρναν οἱ ἀμπε-
λουργοί ἕνα ἄγαλμα τοῦ θεοῦ καί τό γύριζαν μέσα στ' ἀμ-
πέλια. ○ Ἐπίσης κρεμοῦσαν ἀπό τά κλαδιά τῶν δέντρων μι-
κρά ὁμοιώματά του ἀπό ξύλο ἢ κερί. Α

Φανέρωναν, ἀκόμη, τή χαρά τους καί μέ μιά περίερ-
γη κι εὐθυμη γιορτή, πού τήν ἔλεγαν «ἀσκώλια». Ἐπαιρ-
ναν ἕνα μεγάλο ἀσκή ἀπό δέρμα τράγου, τό φούσκωναν καλά
καί τό ἄλειφαν ἀπ' ἔξω μέ λάδι, γιά νά γλιστρά. Μαζεύον-
ταν τότε ὁλόγυρα κι οἱ νέοι προσπαθοῦσαν, ἕνας ἕνας, νά
σταθοῦν μέ τό ἕνα πόδι καί νά χορέψουν πάνω στό φουσκω-
μένο ἀσκή. ○ Ὅποιος τό κατόρθωνε ἔβγαине νικητής κι ἔπαιρ-
νε γιά βραβεῖο ἕνα ἄλλο ἀσκή γεμάτο μοῦστο. Μά καί πόσοι
γλιστροῦσαν κι ἔπεφταν κάτω! ○ Καί τί πειράγματα καί κο-
ροῖδιές ἄκουαν τότε! . . .

— Ἀλήθεια, πολύ χαρούμενη γιορτή, εἶπαν γελώντας τά
παιδιά.

— Ναί, ἀλλά . . . «θέρους, τρύγος πόλεμος», παρατηρεῖ
ὁ κύριος Ἀριστείδης. Δέν πρέπει ν' ἀργοῦμε.

3. Τά καλάθια γεμίζουν γρήγορα. Τ' ἀδειάζουν μέσα
στό μεγάλο κοφίνι. Λίγο ἀργότερα ἕνα αὐτοκίνητο τοῦ Συνε-
ταιρισμοῦ Ἀμπελουργῶν Μαρκοπούλου φέρνει καί τούς ἀ-
φήνει ἐκεῖ ἄλλα δέκα κοφίνια. Ὡς τό μεσημέρι τά εἶχαν
κιόλας γεμίσει.

○ Σέ λίγο ἦρθε καί πάλι τό αὐτοκίνητο τοῦ συνεταιρισμοῦ.
Τά φόρτωσαν ἐπάνω καί τά πῆγαν στό ἐργοστάσιο οἶνο-
ποιίας. ○ Ζύγισαν τά σταφύλια καί τά παράδωσαν στους ὑ-
πεύθυνους. Τί μεγάλο ἐργοστάσιο καί μέ τί σύγχρονα μη-
χανήματα! Τά παιδιά δέ χορταίνου νά τό περιεργάζονται.

— Ἐδῶ, λέει ὁ κύριος Ἀριστείδης, θά γίνει ἡ διαλογή,

τό διάλεγμα δηλαδή. Τά σταφύλια θά χωριστοῦν κατὰ ποιότητες καί χρώματα. Θά περάσουν ἀπό τό ληνό καί θά γίνουν μούστος κι ἔπειτα κρασί· ἄλλα λευκό, ἄλλα κοκκινέλι, ἄλλα μαυροδάφνη, ἄλλα ἡ ξανθὴ ὠραία ρετσίνα κι ἄλλα τό ἑλαφρό ἀρετσίνωτο κρασί.

Τό κρασί, ἀφοῦ βράσει, θά μπεῖ σέ φιάλες καί θά σφραγιστεῖ. Πάνω σέ κάθε φιάλη θά κολληθεῖ ἓνα χαρτί, πού θά δείχνει τόν τύπο τοῦ κρασιοῦ. Σήμερα τά περισσότερα ἐλληνικά κρασιά εἶναι τυποποιημένα. Ἐξάγονται καί στό ἐξωτερικό καί συναγωνίζονται μ' ἐπιτυχία τά ξένα. Αὐτά τά καλά ἔχει ὁ συνεταιρισμός. Πάει πιά ἡ ἐποχή, πού ὁ καθένας φρόντιζε μόνος του γιά τά κτήματα καί τά εἰσοδήματά του. Τώρα ὅλοι φροντίζουν γιά ὅλους.

Ἀργά τό ἀπόγευμα γύρισαν στήν Ἀθήνα. Τά παιδιά ἦταν κουρασμένα, ἀλλά καί χαρούμενα καί γεμάτα ὠραῖες ἐντυπώσεις. Ὁ κύριος Ἀριστείδης, ἀφήνοντας τό Δημήτρη στό σπίτι του, τοῦ ἔδωσε κι ἓνα καλάθι γεμάτο σταφύλια ἀπό τ' ἀμπέλι.

— Κοπιάσες, τοῦ λέει χαμογελώντας. Τό ἀμπέλι δέ λησμονεῖ τούς φίλους του.

Ἀπό τό βραβευθέν ἀναγνωστικό Δ' τάξεως
Γ. Ἀποστολικά - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

Γ. Ἀποστολικάς



3. ΣΤΟΥΣ ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΚΑΙ ΣΤΑ ΝΥΧΤΕΡΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

1. Πᾶνε, πέρασαν πιά τὰ ὀπωρικά. Ὁ τρύγος τελείωσε κι αὐτός καί τὰ νέα κρασιά βράζουν τώρα μέσα στά βαρέλια. Οἱ κληματόβεργες στ' ἀμπέλια ἀπομένουν γυμνές κι οἱ συκιές ἀπλώνουν τὰ σταχτιά κλαδιά τους σάν μαρμαρωμένα ξερόκλαδα.

Τά πρωτοβρόχια καθάρισαν τή γῇ ἀπό τὰ ξερόχορτα τοῦ καλοκαιριοῦ, πότισαν τὰ διψασμένα χωράφια κι ἀκολούθησε τό «μικρό καλοκαιράκι». Πάλι λάμπει ὁ ἥλιος μέ τίς ζεστές του ἀκτίνες. Τά χορταράκια ὀλοπράσινα στολίζουν μέ νέα ἀνοιξη τίς ἄκρες τῶν ἀγρῶν καί τὰ χρυσάνθεμα, τοῦ ἀγίου Δημητρίου τ' ἄνθη, στολίζουν τό μήνα Ὀκτώβριο, τόν Ἀ ἰ δ η μ η τ ρ ῖ τ η, καθὼς τόν λέει ὁ λαός.

2. Ἀκόμα δὲν ἔφεξε κι ὁ παπα - Κωνσταντῆς σήμανε στούς Τρεῖς Ἱεράρχες. Κι ὁ παπα-Οἰκονόμος τῆς Παναγίας

τόν ἀκολούθησε ἀμέσως, σάν νά τόν περίμενε ἀπό ὦρα κρε-
μασμένος ἀπό τήν καμπάνα.

Α Τήν ὦρα πού ἡ Πούλια ἡ ἀργυροκέντητη βρίσκεται στό
μεσουράνημα, οἱ νησιωτοπούλες παίρνουν στούς ὤμους τους
τά κοφίνια μέ τ' ἀδειανά σακιά μέσα, περνοῦν καί τά κα-
λάθια στό χέρι καί βγαίνουν πολλές μαζί στούς ἐλαιῶνες.

Στούς ἐλαιῶνες τώρα, τόν Ἀιδημητρίτη, μαζεύεται κάθε
μέρα τό χωριό. Ἐκεῖ τραγούδια καί χαρά, ἐκεῖ ἐργασία καί
γέλια, ἐκεῖ ὅλο τό χωριό «ξεσπιτωμένο». Ἐκεῖ καί ὁ γερο-
Δῆμος, ὁ καλύτερος νοικοκύρης τοῦ χωριοῦ.

Χωμένος στούς ἐλαιῶνες του μέ τίς ἐργάτριες του μα-
ζεύει τίς ἐλιές πού ἔπεσαν καταγῆς. Βιάζεται νά στείλει στή
Θεσσαλονίκη τό «πρῶτο χέρι», τό πρῶτο λάδι του, μέ τό
κάϊκι τοῦ καπετάν Νικόλα τοῦ Παυλάκη.

Καί γελοῦν τά μάτια τοῦ γερο - Δήμου, καί γελοῦν τά
χείλη του, γελοῦν καί τά σταχτιά μουστάκια του, τά μικρά
κι ἀγκαθωτά.

Τήν ἴδια ὦρα ἡ κυρα - Δήμαινα ἐτοιμάζει τό φαγητό
γιά τούς ἐργάτες ἀπέξω ἀπό τό καλυβόσπιτο.

— "Α! κορίτσια μου, γρήγορα καί μᾶς πῆρε ἡ νύχτα!
παρακινεῖ ὁ γερο - Δῆμος τίς ἐργάτριες στό μάζεμα μέ φω-
νή ζωηρή.

— "Α! κορίτσια, κι ἔγινε τό πιλάφι μας, κι ἔγιναν καί
τά καβούρια!

Κι οἱ ἐργάτριες δέν ἀργοποροῦν. Μιά-μιά μαζεύουν
τίς ἐλιές γεμίζοντας τήν ποδιά τους. Ἀπ' τήν ποδιά τους
ἔπειτα γεμίζουν τά καλάθια καί τ' ἀδειάζουν στά σακιά.
Κι ὁ γερο-Δῆμος φορτώνει τά σακιά στά ζῶα του καί τά
παραδίνει στούς ὑπηρέτες του νά τά μεταφέρουν στό ἐλαιο-
τριβεῖο, πού εἶναι κάτω στή Χώρα.

Κι αὐτός μ' ἓνα καλάθι στό χέρι περιμαζεύει τίς ἐλιές, u
πού σκόρπισαν μακριά τ' άνεμοβρόχια.

— Νά, καί ἄλλη μαυρομάτα, κορίτσια! φωνάζει μαζεύοντας τήν ἐλιά, πού σκόρπισε ὁ ἄερας.

Καί τά κορίτσια γελοῦν μέ τ' ἄστεϊα τοῦ γερο-Δήμου, πού ὅλο καί ξαναλέει :

— Οἱ καημένες οἱ μαυρομάτες! ποῦ θέλετε νά μοῦ πᾶτε; Σᾶς ἀφήνω ἐγώ νά μοῦ φύγετε;

“Ολος ὁ τόπος, θαρρεῖς, γελᾷ καί χαίρεται μέ τή χαρά καί τά γέλια τῶν ἐργατριῶν.

3^Α Ἐπειτ' ἀπό λίγες μέρες φύσηξε πάλι ὁ βοριάς κι ἔριξε καταγῆς νέο ἐλαιόκαρπο. Καί πάλι οἱ ἐργάτριες μέ τά καλάθια στά χέρια βγαίνουν στούς ἐλαιῶνες νά συνάξουν τόν καρπό, τό « δεῦτερο χέρι » A

Πρὶν βραδιάσει, σειρά ὁλόκληρη ἀπό ζῶα φορτωμένα κατεβαίνει τόν κατηφορικό ἐλαιῶνα. Εἶναι τοῦ γερο - Δήμου κι ἄλλων συγχωριανῶν του τά μουλάρια, πού κουβαλοῦν στό χωριό φορτώματα ἀπό ἐλιές. Καί βιάζονται τά ζῶα ἀγκομαχώντας στόν κατήφορο, ἐδῶ νά πέσουν, ἐκεῖ νά σταθοῦν, σάν μεθυσμένα. Καταϊδρωμένα φυσομανοῦν, κοντοστέκονται.

A Καί ἤχοῦν τά κουδουνάκια στό λαιμό τους καί πλαταγίζουν τά μαστίγια τῶν ἀγωγιατῶν, πού βιάζονται νά φτάσουν στό χωριό, νά κουβαλήσουν τόν ἐλαιόκαρπο, μήν μπεῖ ὁ Σποριάς μέ τ' άνεμοβρόχια του. A



4. Η ΕΛΙΑ

Είμαι τοῦ ἡλίου θυγατέρα,
ἢ πιό ἀπ' ὅλες χαϊδευτή·
χρόνια ἢ ἀγάπη τοῦ πατέρα
σ' αὐτό τόν κόσμο μέ κρατεῖ.

Ὅσο νά γείρω νεκρωμένη,
αὐτόν τό μάτι μου ζητεῖ.
Εἶμαι ἡ ἐλιά ἡ τιμημένη!

Ὅπου κι ἂν λάχω κατοικία,
δέ μ' ἀπολείπουν οἱ καρποί·
ὡς τά βαθιά μου γηρατεῖα
δέ βρίσκω στή δουλειά ντροπή.
Μ' ἔχει ὁ Θεός εὐλογημένη
κι εἶμαι γεμάτη προκοπή.
Εἶμαι ἡ ἐλιά ἡ τιμημένη!

Φρίκη, ἔρημιά, νερό, σκοτάδι
 τῇ γῇ τῇ θάψαν μιά φορά.
 Ἐμέ ζωῆς φέρνει σημάδι
 στό Νῶε ἡ περιστερὰ.
 Ὅλης τῆς γῆς εἶχα γραμμένη
 τὴν ὁμορφάδα καί χαρά.
 Εἶμαι ἡ ἐλιά ἡ τιμημένη!

Ἐδῶ στὸν ἴσκιο μου ἀποκάτου
 ἦρθ' ὁ Χριστός ν' ἀναπαυτεῖ
 κι ἀκούστηκε ἡ γλυκιά λαλιά του
 λίγο προτοῦ νά σταυρωθεῖ.
 Τό δάκρυ του, δροσιά ἀγιασμένη,
 ἔχει στή ρίζα μου χυθεῖ.
 Εἶμαι ἡ ἐλιά ἡ τιμημένη!

04 Καί φῶς πραότατο χαρίζω
 ἐγὼ στήν ἄγρια τῇ νυχτιά.
 Τόν πλοῦτο πιά δέν τόν φωτίζω,
 σύ μ' εὐλογεῖς, φτωχολογιά.
 Κι ἂν ἀπ' τόν ἄνθρωπο διωγμένη,
 θά φέγγω μπρός στήν Παναγιά.
 Εἶμαι ἡ ἐλιά ἡ τιμημένη! Αο

Κωστής Παλαμᾶς





5. ΠΡΩΤΟΒΡΟΧΙ

Α Τό καλοκαίρι ἔχει τίς χάρες του·
 ποιός τίς ἀρνιέται, ποιός λέει « ὄχι »;
 Μά κάποιες χάρες ἔχει ξέχωρες
 τοῦ 'Αι - Δημητριοῦ τό πρωτοβρόχι.

Τῆς λεύκας σκόρπια τά ξερόφυλλα
 κάτω στό ὑγρό τό χῶμα νά τα,
 λαμποκοποῦν, καθάριο μάλαμα,
 πού τό 'κοψαν κωσταντινάτα.

Τά πεῦκα, ἀπ' τή βροχή δροσόλουστα,
 μοσκοβολοῦν σάνθυμιατήρια.
 Νερό γεμάτα τά χλωράγκαθα,
 γίνονται τῶν πουλιῶν ποτήρια.

αα Ο πλάτανος, πού άνεμοδέρνεται
 γυμνός καί ξέφυλλος, άντρείευει,
 τούς κλώνους έχει έλαφοκέρατα
 καί μέ τ' άγερικά παλεύει. αο

αα Τ' ώριμο κούμαρο, όλοκόκκινο,
 τά πράσινα κλαδιά ματώνει.
 Χρυσή ή σταρήθρα στά μεσουράνα
 χορταίνει φώς καί ξεφαντώνει. αο

Τών θυμαριών τά ξεροκλώναρά
 πρώιμα πρασινοφυλλιάζουν
 καί τή σοδειά άπ' τίς άποθήκες τους
 βρεγμένη τά μυρμήγκια λιάζουν.

Στό κυπαρίσσι κάθε απόβραδο,
 πού τό 'χουν πύργο καί παλάτι,
 φωνάζουν οί σπουργίτες, τρώγονται,
 ποιός νά 'βρει πιό ζεστό κρεβάτι.

«Φευγάτα χελιδόνια»

Γεώργιος Δροσίνης





6. Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

1 Ταξίδευα, ἐδῶ καὶ κάμποσα χρόνια, ἀπὸ τὴν Κρήτη γιὰ τὸν Πειραιά μετὰ τὴν « Εὐαγγελίστρια », ἓνα ὠραῖο τρικάταρτο καράβι.

Ἡ θάλασσα ἦταν ἡσυχῇ, ὁ καιρὸς εὐνοϊκός κι ἡ « Εὐαγγελίστρια » ἐσκιζε τὰ νερά μετὰ τὴ γρηγοράδα πού δίνουν τὰ πανιά, ὅταν τὰ φουσκώνει ὁ ἄνεμος.

Πλησιάζαμε στὸν Κάβο - Μαλιά, ὅταν τὰ σύννεφα σηκώθηκαν ἀπὸ τὸ νοτιά. Σέ λίγο σκοτείνιασε ὁ οὐρανὸς καὶ ἀστραπὲς ἐσκιζαν τὰ μαῦρα σύννεφα. Οἱ ναῦτες ὅλοι ἔτρεξαν στὰ κατάρτια καὶ στὰ ξάρτια. Μαζεύτηκαν τὰ πανιά, ἀλλὰ ἡ θάλασσα ἦταν ἀγριεμένη. Τὰ κύματα πότε ἀνοίγαν σάν νὰ ἤθελαν νὰ ρουφήξουν τὴν « Εὐαγγελίστρια », πότε τὴ σήκωναν ψηλά ψηλά καὶ τὴν τίναζαν, σάν καρυδότσουφλο. Κι ὁ ἄνεμος σφύριζε ἄγρια στὰ σκοιινιά καὶ στὰ κατάρτια. Τόση ἦταν ἡ ὁρμή του, πού σ' ἓνα δυνατό τράνταγμα τοῦ караβιоῦ ἡ σταύρωση στό μεσαῖο κατάρτι λύθηκε κι ἦταν ἀνάγκη ἀμέσως νὰ δεθεῖ. Ἀλλιῶς ἡ « Εὐαγγελίστρια » κινδύνευε ν' ἀναποδογυριστεῖ.

Τή στιγμή εκείνη ὁ καπετάνιος δέ γύρεψε κανέναν ἀπό τούς ναῦτες του. Τό μάτι του ἔπεσε στό μοῦτσο τοῦ καραβιοῦ, ἓνα παιδί ὀρφανό, κάπου δεκατεσσάρων χρόνων. Τοῦ ἔδειξε τή σταύρωση, πού κρεμόταν ἀπό τήν κεραία, καί τοῦ εἶπε :

— Γρήγορα πάνω, Νικολή! Ἔτσι ἔλεγαν τό ναυτόπουλο.

— Ἀμέσως, καπετάνιο, εἶπε ὁ Νικολής.

Καί, σά νά ἤθελε πρῶτα νά ἐτοιμαστεῖ, κατέβηκε τρέχοντας στήν καμπίνα του.

Δέν πέρασαν δυό λεπτά καί νά σου πάλι στό κατάστρωμα ὁ Νικολής. Μέ βήματα σταθερά διευθύνεται στό μεσαῖο κατάρτι κι ἀρχίζει ν' ἀνεβαίνει τή σκοινένια σκάλα. Ἐφτασε κιόλας στήν κόφα τοῦ καταρτιοῦ καί πιάστηκε γερά ἀπό τό κατάρτι.

Α Ὁ ἄνεμος φυσοῦσε μέ μανία. Τό καράβι ἔτριζε κι ἔγερνε πότε στή μιά μεριά καί πότε στήν ἄλλη. Ὁ Νικολής πότε κατέβαινε μέ τό κατάρτι ὡς τά κύματα καί κρεμόταν σά σταφύλι καί πότε ἀνέβαινε ψηλά.

Ἐγώ, σάν εἶδα τό παιδί ἀνεβασμένο ἐκεῖ ψηλά, φοβήθηκα πῶς τώρα θά τό ἀρπάξει ὁ ἄνεμος καί θά τό πετάξει σάν πούπουλο στή θάλασσα. Δέ βάσταξα κι εἶπα θαρρετά στόν καπετάνιο :

— Γιατί, καπετάνιε, ἔβαλες τό παιδί ν' ἀνεβεῖ ἐκεῖ πάνω καί δέν πρόσταζες κανέναν ἀπό τούς ναῦτες σου;

— Οἱ μεγάλοι, μοῦ λέει, πέφτουν. Μονάχα οἱ μικροί εἶναι γι' αὐτή τή δουλειά. Δέν τόν εἶδες πῶς σκαρφάλωσε σάν ἀγριόγατος στό κατάρτι;

Κι ἀλήθεια, ὁ Νικολής εἶχε φτάσει κιόλας στήν κεραία, ἔδεσε τά πόδια του τό ἓνα μέ τ' ἄλλο γύρω στό κατάρτι καί μέ τά χέρια πάσχιζε νά δέσει τή σταύρωση. Ἀφοῦ τήν

ἔδεσε, γλίστρησε μεμιᾶς καί βρέθηκε γελαστός κάτω ἀπό τό κατάρτι.

Ὁ καπετάνιος τοῦ ἔριξε μιά λοξή ματιά, πού φανέρωνε ὅλη τήν εὐχαρίστησή του.

Ὁ μπαρμπα - Σταμάτης, ὁ θεῖος του, τόν ἔβλεπε μέ καμάρι κι οἱ ἄλλοι ναῦτες τόν κοίταζαν μέ θαυμασμό.

Ἡ τρικυμία βάσταξε πολλή ὥρα. Ἡ « Εὐαγγελίστρια » πάλεψε πολύ ἀκόμη μέ τά κύματα. Ἐδῶσε ὅμως ὁ Θεός κι ἔπεσε ὁ ἄνεμος καί γαλήνεψε ἡ θάλασσα. Τότε πλησίασα τό Νικολή.

— Πῶς τά κατάφερες, παιδί μου, τοῦ εἶπα, κι ἀνέβηκες ἐκεῖ ψηλά μέσα σέ τόση φουρτούνα; Δέ φοβήθηκες;

— Βέβαια φοβήθηκα.

— Γι' αὐτό λοιπόν, πρίν ἀνεβεῖς, κατέβηκες κάτω στήν καμπίνα σου, γιά νά τό καλοσκεφτεῖς;

— Ἄ, ὄχι γι' αὐτό, κύριε. Κατέβηκα, γιά ν' ἀσπαστῶ τό εἰκόνημα τῆς Παναγίας, πού μοῦ ἔδωσε ἡ μητέρα μου, ὅταν ξεκινούσα γιά τό ταξίδι. Προσευχήθηκα κι ἡ προσευχή μοῦ ἔδωσε δύναμη, μοῦ ἔδιωξε τό φόβο. Φίλησα καί τή φωτογραφία τῆς μητέρας μου καί μοῦ φάνηκε πῶς μοῦ ἔλεγε. Αὐ

— Μέ τήν εὐχή μου, παιδί μου, καί μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ τρέξε ὅπου σέ προστάζει ὁ καπετάνιος σου. Τρέξε νά σώσεις τή ζωὴ τῶν ἄλλων καί τή δική σου.

Διασκευή ἀπό τό Ἀγγλικό

Γ. Α. Μέγας



7. Η ΣΗΜΑΙΑ

Α Πάντα κι όπου σ' αντικρίζω
μέ λαχτάρα σταματώ
καί περήφανα δακρύζω,
ταπεινά σε χαιρετώ.

Δόξα αθάνατη στολίζει
κάθε θεία σου πτυχή
καί μαζί σου φτερουγίζει
τῆς Πατρίδας ἡ ψυχή.

Α Όταν ξάφνου σε χαϊδεύει
τ' αέρακι τ' αλαφρό,
μοιάζεις κύμα, πού σαλεύει,
μέ χιονόλευκον άφρό.

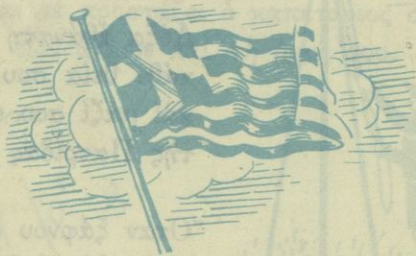
κι ὁ Σταυρός, πού λαμπυρίζει
 στὴν ψηλὴ σου κορυφή,
 εἶν' ὁ φάρος πού φωτίζει
 μιὰν ἐλπίδα μας κρυφή.

Σέ θωρῶ κι ἀναθαρρεύω
 καὶ τὰ χέρια μου χτυπῶ·
 σάν ἁγία σέ λατρεύω,
 σά μητέρα σ' ἀγαπῶ.

Κι ἀπ' τὰ στήθη μου ἀνεβαίνει
 μιὰ χαρούμενη φωνή :
 — Νά 'σαι πάντα δοξασμένη,
 ὦ Σημαία γαλανή.

«Τά πρώτα βήματα»

Ἰωάννης Πολέμης



τὴν παντοῦ καὶ τὴν θρησκευτ.



8. ΤΟ ΠΑΡΑΠΟΝΟ ΤΟΥ ΕΥΖΩΝΟΥ

1) Τό σύνταγμα μάς, ὅλο Μεσολογγίτες, μπῆκε πρῶτο στὶς 8 Δεκεμβρίου 1940 στὸ Ἀργυρόκαστρο. Οἱ κάτοικοι, μέ ἐπι-κεφαλῆς τὸ δεσπότη Ἀργυροκάστρου, μᾶς περίμεναν μέ δά-κρυα χαρᾶς στὴν εἴσοδο τῆς πόλης.

2) Σάν προχωρήσαμε πρὸς τὴν ἐκκλησία γιὰ τὴ δοξολο-γία, εἶδαμε τὴν πόλη, πού ἔπλεε ὅλη στὸ γαλάζιο χρῶμα. Ποῦ βρέθηκαν τόσες ἐλληνικὲς σημαῖες, γιὰ νά σηματοστο-λιστεῖ ἐορτάσιμα ἡ βορειοηπειρωτικὴ πρωτεύουσα; Οἱ βορειο-ηπειρώτισσες τίς φύλαγαν χρόνια κρυμμένες στὸ βάθος τοῦ σεντουκιοῦ τους γιὰ τὴν ὥρα ἐκείνη τῆς ἐλευθερίας.

3) Καί τί δέ βρήκαμε στ' Ἀργυρόκαστρο! Καί τοῦ που-λοῦ τὸ γάλα, πού λέει ὁ λόγος : καφέδες, ζάχαρη, ρύζια, ζυμαρικά, κονσέρβες καί κρασιά ὅλων τῶν εἰδῶν.

4) Κουρασμένοι ἐμεῖς καί διψασμένοι ἀπὸ τοῦ πολέμου τίς κακουχίες, ζητούσαμε μιά παρηγοριά σ' ἓνα δυό ποτηράκια κρασί.

5) **Α** Σέ μιάν ἀπ' αὐτές τίς ἀλησμόνητες μέρες ἐξοικονόμησα ἀπό ἓναν ὁδηγό αὐτοκινήτου ἓνα φύλλο ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδας καί κάθισα σ' ἓνα κέντρο νά διαβάσω τά νέα. Δέν πρόφτασα ν' ἀνοίξω τήν ἐφημερίδα κι εἶδα νά κάθεται στή διπλανή τοῦ τραπεζιοῦ μου καρέκλα ἓνας εὐζωνος.

6) Χωρίς πολλά λόγια μέ ρώτησε :

— Τί λιέν τά νέα, συνάδερφε;

— Τί νά ποῦν, τοῦ ἀπάντησα. Ἐμεῖς τά ξέρομε καλύτερα, γιατί τά ζοῦμε καθημερινά. Ἀπό μᾶς περιμένουν νά τά μάθουν στήν Ἀθήνα.

7) **Η**ρθε στό μεταξύ τό παιδί καί τοῦ παράγγειλα δύο κρασιά, ἓνα γιά τόν ἑαυτό μου κι ἓνα γιά τόν συνάδερφο.
 Ὁ εὐζωνος μοῦ ἀπάντησε σέ τόνο ζωηρό :

— Γιατί, συνάδερφε, θέλ'ς νά μέ κεράσεις; Ἐχεις περισσότερους παράδες τοῦ λόγου σου;

— Ὁχι, τοῦ ἀπάντησα, γιά νά μὴν τόν προσβάλω. Πῆρα μιάν ἐπιταγή σήμερα ἀπό τόν πατέρα μου.

8) **Ε**, τότε ἄς πιοῦμε ἓνα εἰς ύγείαν τοῦ πατέρα σου.
 9) **Α** Παρατήρησα ὅτι τό ἀριστερό μάτι τοῦ συναδέλφου ἦταν μελανιασμένο καί πρησμένο σάν αὐγό. Τό αὐτί ἦταν τραυματισμένο καί γεμάτο ἀπό ξεραμένα αἷματα. Τά δύο του χέρια πρησμένα καί ματωμένα καί τό ἀριστερό του πόδι, δεμένο μ' ἐπίδεσμο, ἦταν τυλιγμένο μέ μιά κομμένη ἀρβύλα γιά παντόφλα. **Α**

9) Εἶσαι τραυματίας; τόν ρώτησα μέ πολλή συμπάθεια. Ποῦ χτυπήθηκες;

10) **Ο** εὐζωνος σηκώθηκε ἀπότομα ἀπό τήν καρέκλα, μέ κοίταξε μέ βλέμμα γεμάτο θυμό καί παράπονο καί μοῦ εἶπε :

11) **Β**αλτός εἶσαι καί σύ, ρέ συνάδερφε, νά μέ πικράνεις; Τί εἶδες καί μέ πέρασες γιά τραυματία; . . . Μπάς κι εἶσαι φίλος αὐτουνοῦ τοῦ γιατροῦ;

Προσπάθησα νά τόν καθησυχάσω, ἀφοῦ δέχτηκα νά μέ κεράσει κι αὐτός ἓνα κρασί, καί τοῦ εἶπα :

— Κάτι ὅμως, μέ τό συμπάθειο, συνάδερφε, ἐπαθες. Δέν ἔχεις ἐμπιστοσύνη νά μοῦ πεῖς;

Τσουγκρίσαμε τά ποτήρια μας στήν ύγεια τοῦ δοξα-σμένου στρατοῦ μας κι ὁ εὐζωνος μοῦ διηγήθηκε τήν ἱστο-ρία του :

— Ἀνήκω στό εὐζωνικό σύνταγμα τῆς Ἄρτας κι εἶμαι Τζουμερκιώτης. Εἶχαμε τρεῖς μέρες καί τρεῖς νύχτες πού πολεμοῦσαμε μέσα στά χιόνια καί χωρίς ἀνάπαυση στά σύ-νορα κατά τήν Κακαβιά. Οἱ μακαρονάδες ἦταν καλά ὀχυ-ρωμένοι μέσα σέ σπηλιές μέ πολυβόλα καί χειροβομβίδες καί δέν ἔβγαιναν. Σέ μιά ἐφοδο πήδησα σέ μιά σπηλιά καί κυ-νήγησα μέ τή λόγχη δυό Ἰταλούς· ένας ἀπ' αὐτούς φεύγον-τας μοῦ ἔριξε μιά χειροβομβίδα. Ἐκανα έναν πῆδο νά φυ-λαχτῶ καί, ὅπως βλέπεις, μέ πῆρε στό μάτι ἡ φλόγα κι ἐπαθα φλόγωση, ὅπως λέει ὁ γιατρός, καί γρατσουνίστηκα καί λίγο στ' αὐτί, στά χέρια καί στό ποδάρι μου . . .

» Αὐτό ὅμως δέν ἦταν τραῦμα, γιά νά μέ βγάλει ὁ για-τρός ἀπό τό λόχο μου καί νά μέ στείλει δέκα μέρες στ' ἀ-ναρρωτήριο. Ὅλοι οἱ ἄλλοι συνάδερφοί μου κυνηγοῦν τούς Ἰταλούς κι ἐγώ κάθομαι στ' Ἀργυρόκαστρο! Μέ κατάλα-βες; Αὐτό εἶναι τό παράπονό μου. Ἐχω ἡ δέν ἔχω δίκιο;

Βούρκωσαν τά μάτια μου ἀπό τή συγκίνηση καί τοῦ ἀπάντησα :

ⓐ Σέ κατάλαβα, συνάδερφε, καί ἡσύχασε. Σέ λίγες μέ-ρες θά γίνεις καλά καί θά πᾶς στό λόχο σου. Θά σοῦ δοθεῖ καί πάλι ἡ εὐκαιρία νά ξανακυνηγήσεις τούς Ἰταλούς καί δέ θά ἔχεις παράπονο. Ἐχεις κάτι παραπάνω ἀπό δίκιο. ΑΟ



9. Ο ΗΡΩΙΚΟΣ ΗΜΙΟΝΗΓΟΣ

1 Παραμονή Χριστουγέννων τοῦ 1940. Πυκνό χιόνι σκέπαζε ἀπό πολλές μέρες τὰ βουνά καί τὰ φαράγγια τῆς Βορείου Ἡπείρου. Ὁ μανιασμένος βοριάς εἶχε παγώσει τό χιόνι καί παραλύσει τίς συγκοινωνίες τοῦ στρατοῦ μας, πού πολεμοῦσε ἐκεῖ πάνω ἐναντίον τῶν Ἰταλῶν.

2 Τὴν παγερὴ ἐκείνη μέρα τῆς παραμονῆς ὁ διοικητὴς μιᾶς μεραρχίας ξεκίνησε μὲ τό ἐπιτελεῖο του γιὰ τίς πρῶτες γραμμές τοῦ Μετώπου. Ζήτησα νά τὸν συνοδέψω καί μοῦ τό ἐπέτρεψε.

30 Αἱ πορεία μας ἦταν πολὺ δύσκολη. Τὰ δυστυχημένα τὰ μουλάρια μας σωριάστηκαν μέσα στὰ χιόνια κι ἀναγκαστήκαμε νά προχωρήσουμε πεζοί. Ὁταν τόσο πυκνὸ τό χιόνι καί τόσο δυνατὸς ὁ βοριάς, πού μόλις προχωρούσαμε ἓνα χιλιόμετρο τὴν ὥρα.

4 Στὴν ἀνηφοριὰ ἐνὸς δρόμου συναντοῦμε ἓνα στρατιώτη

τελείως ξιπόλητο! Ήταν φορτωμένος ένα δοχείο μέ χαλβά κι αγωνιζόταν νά προχωρήσει μέσα στά χιόνια.

— Γιατί είσαι ξιπόλητος; τόν ρωτᾷ ὁ στρατηγός.

5— Μέ πονοῦν πολύ τά πόδια μου, λέει ὁ στρατιώτης, καί δέν μπορῶ νά φορέσω ἄρβυλα.

6 Κοιτάξαμε τά πόδια του. Ήταν μελανιασμένα καί πρησμένα κι ἀπό τά νύχια τους ἔτρεχε πύο. Καταλάβαμε ἀμέσως ὅτι βρισκόταν σέ πολύ κακή κατάσταση, μέ προχωρημένα κρουπαγήματα.

7 Ὁ μέραρχος διατάζει τό στρατιώτη ν' ἀφήσει τό δοχεῖο μέ τό χαλβά, ἀλλ' ἐκεῖνος δέν ὑπακούει λέγοντας :

8— Τά παιδιά ἐκεῖ ἐπάνω στά παγωμένα χιόνια ἔχουν δύο μέρες νά φᾶνε. Τά μουλάρια ψόφησαν. Πρέπει νά φτάσω γρήγορα. Αὐριο εἶναι Χριστούγεννα!...

9 Ήταν ἡμιονηγός καί δέν εἶχε ἀναγνωρίσει τό μέραρχό του.

Ἐπειδὴ τά περισσότερα ἀπό τά μουλάρια τοῦ στρατοῦ εἶχαν ψοφήσει ἀπό τὴν πείνα καί τὴν παγωνιά, ὅλα, πυρομαχικά καί τρόφιμα, τά μετέφεραν οἱ στρατιῶτες στοὺς ὤμους τους.

10 Ἐννοια σου, λέει ὁ στρατηγός στό στρατιώτη, πού ἔτρεμε ἀπὸ τό κρύο καί τοὺς πόνους τῶν ποδιῶν του, θά στείλω ἐγὼ τό δοχεῖο μέ τό χαλβά στά παιδιά μέ ἄλλο στρατιώτη κι ἐσύ νά πᾶς στό γιατρό νά σοῦ γιатρέψει τά πόδια.

11 Διέταξε νά τοῦ δώσουν μάλλινες κάλτσες κι ἓνα ζευγάρι καινούρια ἄρβυλα καί τόν ἔστειλε μέ διαταγή του στό ὀρεινὸ χειρουργεῖο.

12 Ὁ ἥρωικός ἡμιονηγός ἀσφαλῶς, ἂν ὑπάρχει σήμερα στὴ ζωή, θά εἶναι ἀνάπηρος καί ἀπὸ τά δύο του πόδια.

10. ΜΟΛΩΝ ΛΑΒΕ

Αο Μιά σπιθαμή απ' τό χῶμα αὐτό
τ' ἅγιο κι ἱερό δέ δίνω,
τή λευτεριά μου δέν πουλῶ
καί σκλάβος δέ θά γίνω.ο

Στά χέρια μου τ' ἀδείλιαστα
τό πιό παλιό ντουφέκι
γίνεται γιά τή λευτεριά
βροντή κι ἀστροπελέκι.

«Όχι!» φωνάζω στή σκλαβιά
κι ὀρθώνομαι λιοντάρι.
Τή χώρα τούτη ὅποιος τολμᾷ
ἄς ἔρθει νά τήν πάρει! Α

Χάρης Σακελλαρίου





11. ΕΝΑ ΕΛΛΗΝΟΠΟΥΛΟ

1 «... Γεννήθηκα κοντά στη θάλασσα. Νά την, γαλαζοπράσινη εκεί μακριά στά βράχια. Σ' αυτή περπάτησα, κολύμπησα, έκλαψα. Πώς νά μήν τήν άγαπῶ;

2 » Κοντά σ' αυτή ζοῦν οί δικοί μου : 'Η μητέρα μου, πού μου ἔδωσε τό γάλα. 'Ο πατέρας μου μέ τό χαμόγελο στό στόμα. Τ' άδέρφια μου μέ τίς τρέλες κι οί φίλοι μου κι οί σύντροφοί μου στό παίξιμο καί στό τραγούδι.

3 » Εκεί κοντά στη θάλασσα εἶναι καί τό σχολεῖο μου, ὅπου ἔμαθα τά πρῶτα γράμματα. 'Εκεί ἦταν ὁ σοφός μου δάσκαλος. Τί μαθήματα! Τί παραμύθια! Τί τραγούδια μαζί του! Καί γέλια κι ἐκδρομές καί παιγνίδια. Δεύτερος πατέρας ἦταν γιά μᾶς.

4 » Σ' ἐκεῖνα τ' άνοιχτά παράθυρα μαζεύομαστε τό χειμῶνα τά παιδιά καί κοιτάζαμε τή βροχή, πού πλημμύριζε τό περιβόλι. Κι ἐκεῖνο τό περιβόλι τό εἶχαμε φυτέψει μέ τά χέρια μας. 'Από ἐκεῖνα τά παράθυρα ἔμπαινε τήν άνοιξη ποτάμι ὁ ἥλιος κι ἔλουζε τά σγουρά κεφάλια τῶν παιδιῶν, τῶν θρανία, τόν πίνακα, τήν ἔδρα, ὅλη τήν τάξη.

5 » Πιό πέρα είναι ή ἐκκλησία. Ἐκεῖ λειτουργοῦσε ὁ σεβάσιμος παπᾶς μέ τά μακριά γένια καί τ' ἀγγελικά μάτια. Κάθε Κυριακή πηγαίναμε ὅλα τά παιδιά στήν ἐκκλησία. Καί ἦταν μέρες, πού τόσο γλυκά ἔψελναν οἱ ψάλτες, τόσο ἔλαμπε ὁ ἥλιος στά πολύχρωμα τζάμια τῆς ἐκκλησίας, τόσο φεγγοβολοῦσαν τά χρυσά κεράκια στά μανουάλια, πού νόμιζες ὅτι βρίσκεσαι στόν Παράδεισο.

6 » Κάτω, στήν ἀγορά τῆς πόλης μας, εἶναι ἓνα ψηλό σπίτι. Ἐκεῖ εἶναι τό γραφεῖο, ὅπου ἐργάζεται ὁ πατέρας μου μέ τό μεγάλο ἀδερφό μου.

» Κι ἔξω ἀπό τήν πόλη μας, ἀνάμεσα σέ δυό βουναλάκια, φαντάζει τό μικρό κοιμητήρι μας. Ἐκεῖ κοιμᾶται ὁ παππούς μου. Ὅταν πέθανε, τόν ἔκλαψα μέ ὅλη μου τήν καρδιά.

7 » Ὁ τόπος, ὅπου γεννήθηκαν οἱ γονεῖς μου, τ' ἀδέρφια μου κι οἱ φίλοι μου, τό σχολεῖο κι ὁ δάσκαλος, ἡ ἐκκλησία κι ὁ παπᾶς, ὅλα αὐτά τά λένε πατρίδα. Α

8 » Τ' ἀγαπᾶς αὐτά; Ἀμα τ' ἀγαπᾶς αὐτά, ἀγαπᾶς τήν πατρίδα σου.

9 » Κάθε παιδί ἔχει τήν ξεχωριστή, τή μικρή του πατρίδα. Κι ὅλες οἱ μικρές πατρίδες κάνουν μιᾶ μεγάλη, τήν Ἑλλάδα. Γιατί ὅλες οἱ μικρές πατρίδες ἔχουν μερικά πράγματα ἴδια κι ἀπαράλλαχτα. Τήν ἴδια θρησκεία οἱ κάτοικοι καί τήν ἴδια γλώσσα. Τούς ἴδιους προγόνους. Τά ἴδια ἦθη κι ἔθιμα.

10 » Εἶμαι Ἕλληνας καί καυχίεμαι γιά τούς προγόνους μου. Ἀλλά κι ἐγώ εἶμαι καλός. Εἶμαι φρόνιμος, καθарός. Θέλω νά εἶμαι γερός, γιά νά μεγαλώσω καί νά κάμω στή ζωή μου κάτι. Μά καί τίποτε τό ἐξαιρετικό ἂν δέ μοῦ τύχει ἡ εὐκαιρία νά κάμω, θά εἶμαι εὐχαριστημένος νά περάσω τή ζωή μου μ' ἐργασία, τιμή καί δικαιοσύνη.

11) Ξέρω πώς και στις άλλες πατρίδες, τίς ξένες, εκατομ-
μύρια άλλα παιδιά, αγόρια και κορίτσια, είναι σάν κι εμένα.
Τ' αγαπῶ κι εὐχομαι τό καλό τους. Μά δέ θέλω νά μ' ἀδι-
κήσουν. Ἡ Ἑλλάδα εἶναι τόπος μᾶλλον φτωχός κι ἔχει
πολλούς νά θρέψει. Τῆς χρειάζεται εἰρήνη κι ἀσφάλεια.

12) Ξέρω πώς ἡ Ἑλλάδα πάντα πολέμησε, γιά νά εἶναι
ἐλεύθερη. Σκλάβους δέ θέλησε νά ἔχει, ἀκόμη, κι ὅταν μπο-
ροῦσε. Δέ θέλει ὅμως κι αὐτή νά σκλαβωθεῖ. Ἐδιώξε τόν
Πέρση καί τόσους ἄλλους εἰσβολεῖς ἀπό τή γῆ της.

13) Δέν ὄνειρεύομαι πολέμους. Θά ὑπερασπιστῶ ὅμως μέ
τό αἷμα μου καί τήν τελευταία σπιθαμή τοῦ τόπου μου, πού
μέ ζεῖ καί μέ ἀντρεῖνύει μέ τήν πολλή του δόξα.

14) "Ολοι οἱ ξένοι, πού κατοικοῦν πιά εὐφορους τόπους τρι-
γύρω μας, ἐργάζονται. Θά ἐργαστῶ, γιά νά τούς φτάσω καί
νά τούς ξεπεράσω, γιατί ἡ ἐλληνική φυλή εἶναι ἐξυπνη κι
ἐπιδέξια. Μέ τήν ἐργασία μου θά κάμω πολλά· αὐτό τό ὑπό-
σχομαι στόν ἑαυτό μου.

15) Καί κάτι ἄλλο ἀκόμη : γνωρίζω ἀπό μικρός τί εἶναι
σε β α σ μ ό ς καί σέβομαι τούς ἀνθρώπους καί καθετί πού
εἶναι καλύτερο ἀπό μένα.

16) Σέβομαι πιά πολύ τούς γέρους. "Αν πεῖς ἕναν πικρό
λόγο σ' ἕνα γέρο, εἶναι δυό φορές πικρός. "Αν τοῦ κάμεις
ἕνα κακό, εἶναι δυό φορές κακό. Θέλω ἐγώ νά πειράξει κα-
νένας τόν πατέρα μου; Θέλω νά τόν πικράνει; "Ετσι κι ἐγώ
δέ θά πειράξω καί δέ θά πικράνω τόν πατέρα ἄλλου παι-
διοῦ...

17) Αὐτά ἔγραψε προχτές ὁ Κωστάκης στήν ἐκθεσή του,
ὅταν ὁ δάσκαλός τους ζήτησε κάθε παιδί νά γράψει κ á τ ι
ἀ π ó τ ό ν ἑ α υ τ ό τ ο υ.

Τά παιδιά, καθισμένα στον παχύ ἴσκιο τῆς πελώριας καρδιᾶς καὶ συζητώντας μέ τόν ἀγροφύλακα, εἶδαν νά ξεπροβάλλει ἀπό τό δρόμο τῶν ἀμπελιῶν ὁ κύριος Πέτρος, ὁ γεωπόνος. Ἀμέσως πετάχτηκαν ἐπάνω. Ἀλλά τοῦ ἐτοίμασαν κάθισμα κι ἄλλα ἔτρεξαν νά φέρουν ὀπωρικά καὶ κρύο νερό.

Κάθισε ὁ κύριος Πέτρος, σφουγγίζοντας τόν ἰδρώτα. Ἀνάσανε. Κοίταξε γελαστά γύρω. Κι ἔπειτα :

— Πάλι ζωηρή συζήτηση εἴχατε, εἶπε.

— Ναί, ἀπάντησε ὁ ἀγροφύλακας. Κι αἰτία εἶναι τό « ζουλάπι » ἐκεῖνο ἐκεῖ, πού τό ἀνακάλυψε στό ἀμπέλι ὁ σκύλος μου.

— Τό ζουλάπι; Ἄ, ὁ σκαντζόχοιρος; Ὁ καημένος! Σφαίρα ἔγινε ἀπό τόν τρόπο του. Κι εἶναι μεγάλος!

— Μᾶς λένε ἐδῶ, κύριε Πέτρο, πώς ὁ σκαντζόχοιρος τρώει τά σταφύλια, εἶπε τό μικρότερο παιδί. Καί κάνει ζημιά, ἐνῶ ἐμεῖς διαβάσαμε κάπου ὅτι τρώει μόνο τίς ὀχιές.

— Ὡστε αὐτό ἐδῶ τό ἄκακο πλάσμα βρίσκεται « ὑπό κατηγορίαν » καί σεῖς, παιδιά, τοῦ γίνετε συνήγοροι; ρώτησε ὁ γεωπόνος.

— Ναί! ναί! φώναξαν τά παιδιά, ἐνῶ οἱ μεγάλοι γελοῦσαν.

Ἐφτασαν καί τά μικρά μέ τούς καρπούς καί τό δροσερό, πηγαδίσιο νερό. Πῆρε ὁ κύριος Πέτρος σύκα μελιστάλαχτα καί χοντρόρωγα μαῦρα σταφύλια. Ἐφαγε, εὐχαριστήθηκε κι ὕστερα :

— Πάλι τό ἴδιο ζήτημα στή μέση, εἶπε. Τίς προάλλες ξανάγινε γι' αὐτό λόγος. Ὅσοι πιστεύουν ὅτι ὁ « ἀκανθόχοιρος » προξενεῖ ζημιά στά κτήματα, κάνουν λάθος...



— Μά τό είδαμε μέ τά μάτια μας αὐτό τό ζῶο νά τρώει ρῶγες, διαμαρτυρήθηκε ἓνας ξωμάχος.

— Τό παραδέχομαι, γερο - Νικόλα. Κάποτε - κάποτε γεύεται κι αὐτός τόν ἐκλεκτό καρπό. Ἀλλά τό ζήτημα εἶναι ἂν κάνει τό κακό πού προξενοῦν στά σταφύλια τ' ἄλλα πλάσματα, ἰδίως τά πουλιά. Αὐτή τήν ἐποχή τῆς « παγκαρπίας », ὅπως γνωρίζετε, καί οἱ σκύλοι ρίχνονται στά σταφύλια. Πῶς συμβαίνει λοιπόν νά τά ἔχουμε μόνο μέ τό σκαντζόχοιρο, ἓνα ζῶο πραγματικά εὐεργετικό στόν ἄνθρωπο;

Ἀλλά, φίλοι μου, οἱ περισσότεροι ἀπό μᾶς, ἄς μήν τό κρύβουμε, τόν κυνηγᾶμε γιά τό νόστιμο κρέας του. Πολλοί ἄνθρωποι σκέπτονται τό κέρδος τῆς στιγμῆς κι ἀδιαφοροῦν γιά τά λοιπά.

Οἱ γνωρίζομε ὅτι ὁ σκαντζόχοιρος ἐξολοθρεύει κάθε τρωκτικό, βλαβερό στή γεωργία, καί καταδιώκει πολύ τά φίδια καί μάλιστα τήν ὀχιά. Ἔχετε ἀντίρρηση;

— Κάθε ἄλλο! εἶπαν πολλές φωνές.

— Στόν τόπο μας, ἔκτός ἀπό τὰ τρωκτικά, ὑπάρχουν καί πάρα πολλά φίδια. Ἀπ' ὅλη τήν Εὐρώπη ἡ ἑλληνική γῆ ἔχει τίς περισσότερες ποικιλίες ἐρπετῶν. Κάθε χρόνο μετροῦμε μερικά θύματά τους σέ ἀνθρώπους καί ζῶα.

— Τίς προάλλες μᾶς ἔσκασε ὁ γαΐδαρος, πετάχτηκε ὁ μικρός Γιαννακός, γιατί τόν δάγκασε μιά καταραμένη στό μουςούδι...

“Ολοι γέλασαν μέ τό χαριτωμένο τρόπο πού τά εἶπε.

— Νά μιά ζημιά ἔξαφνα, παρατήρησε ὁ γεωπόνος. Λογαριάστε πόσες τέτοιες προλαβαίνει ὁ σκαντζόχοιρος. Ἕνας Γάλλος ἐπιστήμονας εἶπε κάποτε ὅτι « ὁ Θεός, ἐπειδὴ ἴσως μετανόησε, πού δημιούργησε τήν ὀχιά, ἔστειλε ἔπειτα ἕναν-τίον της τόν ἀκανθόχοιρο, ὀπλισμένο μέ τά φοβερά του ἀγκάθια ».

Δυό διαβάτες σταμάτησαν καί χαιρέτισαν. Ἐπειτα πλησίασαν τόν κύριο γεωπὸνο καί τοῦ ζήτησαν μιά συμβουλή. Ἔτσι, ἡ συζήτηση κόπηκε. Τότε τὰ παιδιά κράτησαν τό σκύλο κι ἄφησαν ἐλεύθερο τό ἀγκαθωτό ζῶο. Ἐκεῖνο ξεθάρρεψε καί χώθηκε στούς θάμνους.

“Οταν ἔφυγαν οἱ περαστικοί, ἡ συζήτηση συνεχίστηκε.

— Εἴρεις, κύριε Πέτρο, εἶπε ὁ γερο - Νικόλας, τήν ἀνοιξη ὁ δάσκαλος μοῦ ἔλεγε πῶς ὁ σκαντζόχοιρος, καί νά δαγκαθεῖ ἀπό ὀχιά, δέν ψοφᾷ.

Οἱ ἄλλοι ἔδωσαν προσοχή.

— Σωστά σοῦ εἶπε. Λίγα χρόνια εἶναι, πού ἔγινε γνωστό αὐτό τό πράγμα, ἔπειτα ἀπό πειράματα σ' ἕνα εἰδικό ἴδρυμα τῆς Γαλλίας. Ἐκεῖ διατηροῦν πολλές ὀχιές.

“Αλλοτε νομίζαμε ὅτι ὁ σκαντζόχοιρος πλησιάζει τήν ὀχιά, τῆς δαγκάνει τήν οὐρά κι ἀμέσως γίνεται σφαίρα. Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Τήν ὀχιά τήν πλησιάζει ἄφοβα καί προβάλλει τό ρύγχος του, σάν νά θέλει νά τή μυριστεῖ. Ἐκεῖ-

νη τότε ὁρμᾷ καί τόν δαγκάνει στό ρύγχος. Αὐτός γλείφει τό δαγκαμένο μέρος καί πάλι κινᾷ πρός τά ἐμπρός. Δεύτερο δάγκαμα ἡ ὀχιά. Βρίσκει ὅμως κι αὐτός τήν εὐκαιρία καί ἀρπάζει τό φίδι ἀπό κάπου. Ἐκεῖνο χτυπιέται πάνω στ' ἀγκάθια του, καταπληγώνεται καί φοφᾷ. Ἄν τό ζῶο πεινᾷ, τρώει ἐπὶ τόπου ἓνα μέρος τοῦ φιδιοῦ. Ἄν ὄχι, τό μεταφέρει στή φωλιά του.

Ξέρω τί θά μέ ρωτήσεις, γερο - Νικόλα, εἶπε τώρα ὁ γεωπόνος. Θά μέ ρωτήσεις γιατί δέν φοφᾷ ὁ σκαντζόχοιρος ἔπειτα ἀπό τόσα δαγκάματα. Ἐδῶ κυρίως εἶναι ἡ ἀνακάλυψη, πού ἔκαναν οἱ εἰδικοί : Τό δηλητήριο, πού χύνει στήν πληγή ἡ ὀχιά, ἐνῶ εἶναι ἀρκετό νά θανατώσει κάποτε ἄνθρωπο, δέ φέρνει καμιά βλάβη στό ἀγκαθωτό ζῶο. Αὐτό γιά νά φοφήσει, πρέπει νά δαγκαθεῖ ἀπό τήν ὀχιά τριάντα περίπου φορές. Καί κάθε φορά νά χύνεται στήν πληγή ἡ παραπάνω ποσότητα, κάπου δηλαδή ἑφτά ἢ ὀχτώ χιλιοστόγραμμα δηλητηρίου. Τόση ἀντίσταση δείχνει τό σῶμα του.

○ **Α** Δέν πρέπει λοιπόν ν' ἀφήνουμε νά ἐξοντώνεται αὐτό τό εὐεργετικό ζῶο. Καί σημειώστε τοῦτο : Σέ ὅλη τήν μεσημβρινή καί νότια Ἑλλάδα ὁ σκαντζόχοιρος εἶναι τό μοναδικό ζῶο, πού κυνηγᾷ ἀποτελεσματικά τά φαρμακερά φίδια. **ΑΟ** Στή βόρειο Ἑλλάδα εἶναι καί οἱ πελαργοί.

Ἔσεῖς οἱ μικροί ἀκοῦτε καί προσέχετε. Ἐμεῖς οἱ μεγάλοι ζήσαμε τά μικρά μας χρόνια, ὅταν οἱ ἐπιστῆμες δέν ἦταν τόσο ἀναπτυγμένες. Γι' αὐτό ἐπιμένουμε σήμερα σέ μερικά πράγματα, ὅχι σωστά, πού τά διατηροῦμε ὅμως « κατὰ παράδοση ».

Θ. Μακρόπουλος

13. Ο ΛΥΚΟΣ ΚΙ Η ΑΛΕΠΟΥ

‘Ο λαός φοβάται τό λύκο καί τόν μισει. Φοβάται καί τήν άλεπού. Μά τή θαυμάζει κιόλας γιά τήν έξυπνάδα της καί κάνει χάξι μέ τίς πονηριές της. Τά δυό αὐτά ζῶα τόν παρακολουθοῦν παντοῦ ὅπου πάει καί τοῦ ληστεύουν τό βιός. ‘Ο ένας χυμᾶ μές στά προβατοκόπαδά του καί τά ρημάζει. ‘Η άλλη έρχεται ἀκόμα πιό κοντά του καί κλέβει τίς κότες του ἀπ’ τά κοτέτσια. Δέ μοιάζουν μ’ ὅλα τ’ άλλα τ’ ἀγρίμια, πού ζοῦν μονάχα μές στό λόγκο κι ὅταν τόν δοῦν, κρύβονται ἢ τό βάζουν στά πόδια. Τοῦτοι οἱ δυό ἔχουν τό θράσος νά τοῦ ζητοῦν μερτικό ἀπ’ τήν περιουσία του, λές καί τούς εἶχε γραμμένους στά χαρτιά του. Γι’ αὐτό λέει γιά δαύτους : «‘Ο λύκος κι ἡ άλεπού τί θέλουν μέ τ’ ἀγρίμια!»

‘Ετσι πού τούς βλέπει νά ρίχνονται κι οἱ δυό κατα-
πάνω του, λές κι εἶναι συνεννοημένοι, λέει πώς, δέν μπορεῖ,
κάποια παλιά φιλία ἢ συγγένεια θά ’χουν μεταξύ τους. Τό
πιό πιθανό νά ’ναι κουμπάροι. Γι’ αὐτό μόλις ἀνταμώνον-
ται, τούς βάζει νά λένε :

— Τί κάνεις, κουμπάρα;

— Καλά, κουμπάρε. ‘Εσύ;

Συχνά ἐπίσης τούς βλέπομε νά χαιρετιοῦνται μέ τά ὀνό-
ματά τους.

— Κυρ - Νικόλα, κυρ - Νικόλα, λέει ἡ άλεπού . . .

— Τί τρέχει, κυρα - Μάρω; τῆς ἀποκρίνεται ὁ λύκος.

Εἶν’ οἱ δυό τους ένα ζευγάρι ταιριαστό, πού . . . (δέ
χωνεύεται καθόλου οὔτε θέλει νά βλέπει ὁ ένας τόν άλλο.)

Κι αὐτό γιατί ὁ λύκος, ὅπως ξέρομε, εἶναι μεγάλος
ἄρπαγας καί φαγάς. Μπρός στήν πείνα του δέ λογαριάζει
τίποτε. Γράφει στά παλιά παπούτσια του, πού λένε, καί φι-
λίες καί κουμπαριές. Χυμᾶ κι ἄρπάζει τό φαί ἀπ’ τ’ άλλου-

νοῦ τό στόμα. Γι' αὐτό κι ἡ ἄλεπού τόν ἀποφεύγει κι ὅταν τύχει νά τόν συναντήσῃ, κοιτᾷ μέ ποιόν τρόπο θά τόν ξεφορτωθεῖ.

Μ Πολύ συχνά τήν παθαίνει ὁ λύκος ἀπ' τήν παμπόνηρη αὐτή συντροφισσά του.

Μιά φορά, λένε, εἶδαν οἱ δύο τους ἕνα γέρικο ἄλογο, πού ἔβροσκε δεμένο στό λιβάδι, καί ρίχτηκαν πάνω του νά τό φᾶνε. Τό ἄλογο, ὅπως ἦταν δεμένο, εἶδε πώς ἦταν δύσκολο νά τά βάλει μαζί τους καί σκέφτηκε νά σωθεῖ μέ πονηριά.

— Τό ξέρω πώς θά μέ φᾶτε, τούς λέει. Μά τί νά γίνει! Ἔχω γεράσει πιά κι ἔτσι ἡ ἄλλιως τό τέλος μου πλησιάζει. Μά εἶναι κρίμα νά χαθεῖ μαζί μ' ἐμένα κι ἡ περιουσία μου. Σ' ἕνα πολύ κρυφό μέρος, πού κανένας δέν τό ξέρει, ἔχω κρύψει πολλά πιθάρια, γεμάτα λίρες. Φαίνεται πώς ἐσεῖς εἴστε οἱ τυχεροί, γιά νά μέ κληρονομήσετε. Στά πισινά μου πόδια, ἀπό κάτω, στά πέταλα, ἔχω γράψει τό μέρος, ὅπου ἔχω κρύψει τό θησαυρό μου. Ἄν σᾶς ἐνδιαφέρει, ἐλᾶτε νά τό διαβάσετε, γιά νά πᾶτε νά τόν πάρετε.

Ἡ ἄλεπού κάτι ὑποψιάστηκε κι εἶπε νά λείψει ἀπ' τήν κακὴ τήν ὥρα.

— Κυρ - Νικόλα μου, λέει στό λύκο. Ἐπειδὴ δέν ἔχω πάρει μαζί μου τά γυαλιά μου καί δέ βλέπω νά διαβάσω, κάνεις τόν κόπο νά διαβάσεις ἐσύ, πού εἶσαι καί γραμματιζούμενος, γιά νά ἰδοῦμε τί γράφει ἡ διαθήκη;

Ὁ λύκος κολακεύτηκε ἀπό τά λόγια τῆς ἄλεπούς. Πῆγε ἀπό πίσω κι ἔσκυψε νά διαβάσει. Τό ἄλογο, χωρὶς νά χάσει καιρό, τοῦ δίνει μερικές δυνατές κλοτσιές στό κεφάλι καί τόν πετᾷ μακριά μέ σπασμένα μοῦτρα καί δόντια.

Ὅταν συνῆρθε ὁ λύκος, ἔφυγε μακριά. Κι ἡ ἄλεπού τόν πειράζει καί τοῦ λέει :

—“Ε, κυρ - Νικόλα! Πῶς πῆγε τό διάβασμα; Τί γράφει ἡ διαθήκη; Ἀλλά μή μοῦ τή λές. Τή βλέπω τυπωμένη στό μούτρα σου. Νά χαιρόμαστε τήν κληρονομιά μας! . . .

Α Εἶναι παμπόνηρο καί τετραπέρατο ζουλάπι ἡ ἄλεπού. Καί τή φοβερή σοφία της καί τήν πονηριά της τή μεταδίνει καί στό παιδιά της. Τούς κάνει συστηματική διδασκαλία. Τούς πάει στή φωλιά ζωντανά ποντίκια, κοτόπουλα, ἀκρίδες καί λαγούς καί τά μαθαίνει πῶς νά πιάνουν τό κυνήγι τους, πῶς νά τό παραμονεύουν, πῶς νά τό ξεπλανεύουν καί νά τό ξεγελοῦν. Ὅταν μεγαλώσουν, τά πάει ἔξω, στίς στάνες καί στό κοτέτσια, τούς δείχνει τίς παγίδες καί τούς μαθαίνει μέ τί τρόπο νά τίς ἀποφεύγουν, πῶς νά περνοῦν ἀπό δολωμένα μονοπάτια, πῶς νά κουβαλοῦν τό κυνήγι στή φωλιά τους, χωρίς νά τούς πάρουν εἶδηση . . .

Ο ΑΣτό τέλος τ' ἄλεπόπουλα περνοῦν κι ἀπό . . . ἐξετάσεις καί παίρνουν τό ἀπολυτήριό τους. Οἷ Ετσι, μιά φορά εἶχε μαζέψει γύρω της τά παιδιά της καί τούς ἔκανε τίς τελευταῖες της ἐρωτήσεις : Α

— Βλέπετε κείνη τή φωτιά σ' ἐκεῖνο ἐκεῖ πέρα τό βουνό; τούς ρώτησε.

— Τή βλέπομε, μάνα, ἀπάντησαν ἐκεῖνα.

— Ἀ, τί καλά, ἔκανε ἡ ἄλεπού κι ἄπλωσε τά μπροστινά της πόδια. Τί καλά πού ζεσταίνομαι! . . .

— Μανούλα, μανούλα, ἔμπηξε τίς φωνές ἐν' ἄλεπόπουλο. Κάηκα, κάηκα! . . .

— Καλά, πῶς;

— Νά, μιά σπίθα πετάχτηκε ἀπό κεῖ καί μ' ἔκαψε.

— Μπράβο, παιδί μου. Ἐσύ ξεσχόλισες. Τράβα τώρα στή δουλειά σου! . . .

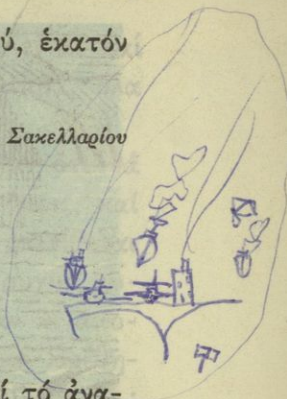
Γι' αυτό και λένε : « Έκατό χρονῶ ἡ ἄλεπού, ἑκατόν δέκα τ' ἄλεπόπουλο ».

« Ἱστορίες καὶ θρύλοι γιὰ τ' ἀγρίμια »
 Ἀπὸ τὸ βραβευμένον Ἀναγνωστικὸν Δ' τάξεως
 Γ. Ἀποστολικά, Χ. Σακελλαρίου, Ν. Σκόπα

Χάρις Σακελλαρίου

5223780

14. ΤΟ ΜΥΔΙ ΚΙ Ο ΠΟΝΤΙΚΟΣ

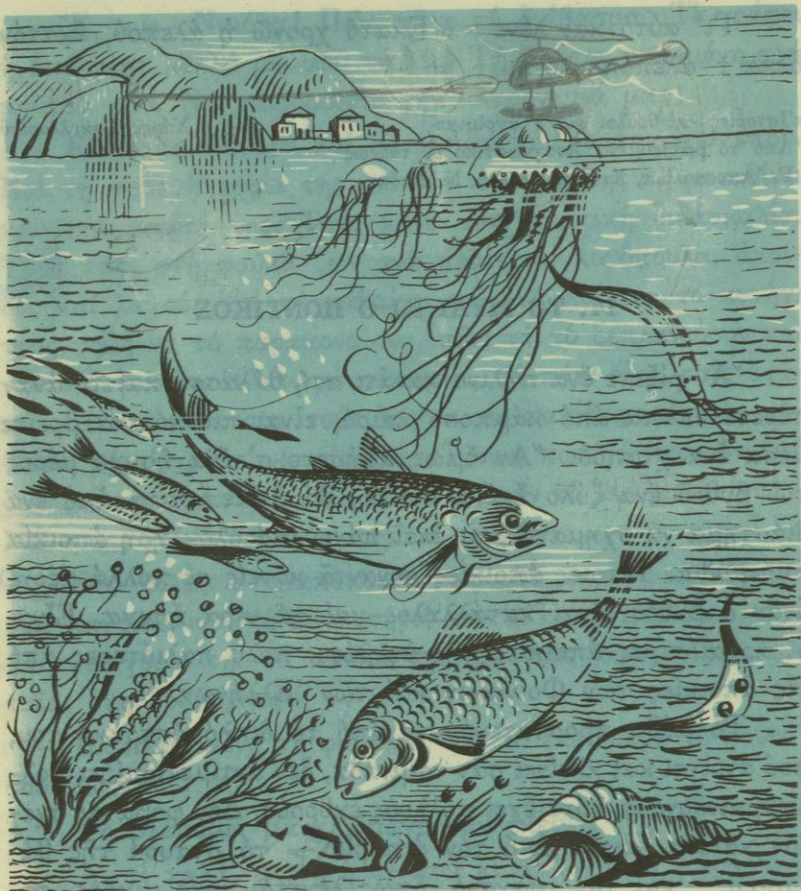


Ἄν ρίξετε ἓνα πῆλινο κανάτι στὴ θάλασσα καὶ τὸ ἀνασύρετε ἔπειτα ἀπὸ κάμποσο καιρό, εἶναι πιθανόν νά βρεῖτε μέσα ἓνα χταπόδι. Ἄν ὅμως ἀφήσετε σ' ἓνα ἥσυχο μέρος τοῦ βυθοῦ ἓνα ξύλο ἢ ἓνα σίδερο, θά δεῖτε ἔπειτα ἀπὸ ἓνα διάστημα νά σχηματίζεται ἐκεῖ πάνω μιὰ ὀλόκληρη ἀποικία ἀπὸ μύδια. Τέτοιες ἀποικίες συναντᾷ κανεῖς σέ πολλά μέρη, ὅταν ὁ βυθὸς εἶναι κατάλληλος καὶ τὰ νερά ἥσυχα. Εἶναι οἱ ἀρχαιότερες ἀποικίες τῆς ὑψηλίου, πολὺ παλιότερες ἀπὸ τῆς ἀποικίας τῶν Φοινίκων καὶ τῶν Ἑλλήνων.

Τὸ μύδι, προστατευόμενο ἀπὸ τὸ διπλὸ ὄστρακό του, ποὺ ἀνοίγει καὶ κλείνει σάν τσιμπίδα, δέν ἀντιμετωπίζει πολλοὺς κινδύνους, οὔτε ἔχει πολλοὺς ἐχθροὺς. Δέν φοβᾶται σχεδὸν κανένα, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἀστερία — τὸ σταυρὸ τῆς θάλασσας — καὶ τὸν τσαγανό, ὅπως λέγεται ἓνας μικρὸς, τετραπέρατος καβουράκος τοῦ βυθοῦ.

Οὐ ὁ πρῶτος, ὁ ἀστερίας, θεωρεῖται, καὶ εἶναι, ὁ μεγαλύτερος χαλαστής τῆς γενιᾶς τῶν μυδιῶν καὶ τῶν στρειδιῶν. Ζυγώνει τὸ θῦμα του, τὸ ἀγκαλιάζει, τὸ πιέζει, τὸ ἀνοίγει καὶ τὸ τρώει. **Αὐ**

Ὁ ἄλλος ἐχθρὸς, ὁ τσαγανός, ἔχει ἄλλη τακτική. Αὐτός τὸ μύδι τὸ τρώει σιγά σιγά. Πῶς ὅμως μπορεῖ καὶ τὸ ἀνοίγει; Χμ! Ἐχει τὸν τρόπο του.



Ἀλλά, πρὶν ἐκθέσουμε αὐτόν τόν τρόπο, θά παρουσιά-
σουμε ἓναν ἄλλο φαγά, ἓναν ἄλλο περίεργο κι ἀπίθανο ἐχθρό
τοῦ μυδιοῦ, ἰσπεριανῆς προελεύσεως. Καί τώρα πιά πρέπει
νά φέρουμε τήν συζήτηση στόν ποντικό, γιατί αὐτός εἶναι
ὁ ἀπό ξηρᾶς ἐπιδρομέας.

Ἄ Ὁ ποντικός εἶναι πολυμήχανος. Καταφέρνει δουλειές πού
σοῦ ἔρχεται ζαλάδα. Σκαρφαλώνει στόν τοῖχο, τρυπᾷ τή σα-

νίδα, κλέβει τ' αὐγά. Τέλος, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, εἶναι καί δεινός κολυμβητής. Κάνει καί μακροβούτια. Λαμπρά, ὅλα αὐτά εἶναι γνωστά καί δέν ἐκπλήττουν κανένα.

Ἐκεῖνο ὅμως, πού δέν περίμενε κανείς, εἶναι ὅτι θά ἐπεξέτεινε τή δράση του καί μέχρι βυθοῦ! Καί ὅμως, καί αὐτό γίνεται. Φτάνει καί στό βυθό ἀκόμη καί ἐπιτίθεται στά μύδια. Γι' αὐτόν ἀκριβῶς τό λόγο τριγυρίζει συχνά μυστηριωδῶς στό παραθαλάσσιο. Πολλοί τόν ἔβλεπαν κι ἀποροῦσαν. Μιά μέρα ὅμως τό μυστήριο διαλευκάνθηκε. Βρέθηκε ποντικός πιασμένος σέ μία περίεργη παγίδα τοῦ βυθοῦ : ἓνα μεγάλο μύδι βαστοῦσε στήν τσιμπίδα τοῦ ὀστράκου του ἓνα ποντικό ἀπό τό μουςούδι! Πειστήριο τρομαχτικό ! Τό πράγμα ἦταν ὀλοφάνερο. Ὁ ποντικός νοστιμευόταν τά μύδια καί κατέβαινε καί τά ἔτρωγε. Ὅσο πού πιάστηκε ἀπό ἓνα ! Γεννιόταν ὅμως μία νέα ἀπορία : Πῶς μπορούσε ὁ ποντικός καί ἔτρωγε τά μύδια; Πῶς τά ἄνοιγε; Καί, ἂν ὑποτεθεῖ ὅτι τά πρόφταινε ἀνοιχτά, πῶς δέν πιανόταν τόσον καιρό; Μέ τί τρόπο ὁ ποντικός ἀποφεύγει τήν τσιμπίδα καί γενικά πῶς καταφέρνει καί τρώει τό μύδι ; Λοιπόν ἰδού τό τέχνασμα ! Ὅταν ὁ ποντικός διακρίνει ἀπό ψηλά τό μύδι ἀνοιχτό, παίρνει μέ τό στόμα του μία πέτρα μικρή, πηγαίνει στήν ἄκρη καί τοῦ τή ρίχνει. Μπλούμ! Ἐνεήντα στά ἑκατό ἡ πέτρα βρίσκει τό στόχο, δηλαδή πέφτει ἀκριβῶς ἀνάμεσα στίς δύο κουτάλες τοῦ μυδιοῦ. Ἐκεῖνο τρομαγμένο προσπαθεῖ νά κλείσει. Μά εἶναι ἀδύνατο. Ἡ πέτρα τό ἐμποδίζει. Καί ἡ θύρα μένει μισάνοιχτη. Τά ὑπόλοιπα εἶναι πλέον ζητήματα μιᾶς ἀπλῆς βουτιάς. Ὅπως βλέπετε, τό τέχνασμα εἶναι πολύ ἔξυπνο καί πολύ ἀπλό.

Τήν ἴδια λοιπόν μέθοδο μεταχειρίζεται καί ὁ τσαγανός. Κουβαλάει καί αὐτός μία πέτρα καί τή ρίχνει στό ἀνοιγμα τῆς θύρας τοῦ στρειδιοῦ ἢ τοῦ μυδιοῦ καί ἡ θύρα δέν

μπορεί νά κλείσει πιά. Καί τότε ἐκεῖνος μπαίνει μέσα ἄφοβα καί στρώνεται στό φαῖ. Μιμεῖται ἄραγε τόν ποντικό ἢ ὁ ποντικός πῆρε τό σχέδιο ἀπό τόν τσαγανό; Σέ ποιόν ἀνῆκει ἡ πατρότητα τῆς ἐφευρέσεως; Ἡ πρόκειται γιά ἀπλή σύμπτωση; Μᾶλλον αὐτό θά συμβαίνει. Τά μεγάλα πνεύματα πάντοτε συναντῶνται.

«Ἐδῶ Βυθός»

Θέμος Ποταμιάνος



15. Ο ΤΣΕΛΙΓΚΑΣ

1. Ἦθελα νά 'μουν τσέλιγκας, νά 'μουν ἓνας γιδάρης,
νά πάω νά ζήσω στό μαντρί, στήν ἐρημιά, στά δάση.
2. Νά 'χω κοπάδια πρόβατα, νά 'χω κοπάδια γίδια
κι ἓνα σωρό μαντρόσκυλα, νά 'χω καί βοσκοτόπια.
3. Τό καλοκαίρι στά βουνά, στούς κάμπους τό χειμῶνα,
νά 'χω σέ μιά ψηλή κορφή, καλύβι ἀπό ρουπάκια.
4. Νά 'χω μέ τά βοσκόπουλα σέ κάθε σκάρο γλέντι,
νά 'χω φλογέρα νά λαλῶ, ν' ἀντιλαλοῦν οἱ κάμποι.

Κώστας Κρυστάλλης

16. Η ΒΕΛΑΝΙΔΙΑ ΔΙΗΓΕΙΤΑΙ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ

1. Γεννήθηκα από ένα βελανίδι, πού ο άνεμος τό άρπαξε από μία βελανιδιά και τό έριξε κοντά στό δάσος.

Χωρίς καμιά περιποίηση, χωρίς κανέναν νά φροντίζει για μένα, μεγάλωσα μονάχη μου σιγά σιγά. Κι ύστερα από πολλά χρόνια, πάνω από διακόσια, έγιναν κι εγώ μεγάλη βελανιδιά.

2. Οι ρίζες μου προχώρησαν βαθιά και ξαπλώθηκαν μέσα στην γη, όσο απλώνονται πάνω στον κορμό μου και τα κλαδιά μου όλόγυρα. Ένα μεγάλο δέντρο πρέπει να έχει μεγάλες και δυνατές ρίζες, για να στηρίζεται καλά.

Τα κλαδιά μου μεγάλωσαν κι απλώθηκαν σ' όλες τις μεριές, σαν πελώρια χέρια.

Έριξα πολύ μεγάλο άνάστημα και πέρασα όλα τ' άλλα δέντρα πού είναι εδώ. Ο κορμός μου στά μικρά μου χρόνια ήταν λεπτός και τρυφερός· με τον καιρό όμως έγινε χοντρός και δυνατός. Κι η φλούδα μου, όταν ήμουν μικρή, ήταν πρασινωπή και μαλακή· λίγο λίγο κι αυτή πήρε χρώμα μαυριδερό, έγινε σκληρή και γέμισε σχισμάδες.

3. Λίγο πιο πέρα από μένα είναι κι άλλες βελανιδιές, πολύ γέριμες. Με περνούν πολλά χρόνια.

Είναι, σαν να πούμε, γιαγιάδες μου και προγιαγιάδες μου. Ο κορμός τους είναι γεμάτος από κουφάλες και ρόζους και τα κλωνάρια τους είναι όλο ρόζοι.

4. Τα φύλλα μου είναι πολλά και πυκνά, αλλά μονάχα στην άκρη των κλαδιών. Στην μέση δεν έχω πολλά φύλλα· γι' αυτό όποιος στέκεται κοντά στον κορμό μου μπορεί να δει ως πάνω στην κορυφή μου.

Κάτω από τη φυλλωσιά μου φυτρώνουν λογής - λογής άνοιξιάτικα φυτά κι άγριολούλουδα. Ο ήλιος περνά μέσ'



ἀπο τῆ φυλλωσιά μου, φτάνει ὡς τὸ χῶμα καὶ τοὺς δίνει
ζωή.

Ὁ ἥλιος ! Ἀχ, πῶς τὸν ἀγαπῶ ! Δέν ξέρω ἂν εἶναι
ἄλλο δέντρο στὸν κόσμο, πού ν' ἀγαπᾷ τὸ φῶς καὶ τῇ ζε-
στασιά ὅπως ἐγώ.

Δέν πολυβιάζομαι νά βγάλω τὴν ἄνοιξη τὰ πριονωτά
φύλλα μου· φοβοῦμαι τὸ κρύο καὶ περιμένω νά ζεστάνει ὁ
καιρὸς καὶ τὰ φύλλα μου βγαίνουν ὄχι χωριστά τὸ καθένα,

ἀλλά φοῦντες - φοῦντες, κι ἔχουν ἓνα κοτσάνι, γιά νά μποροῦν νά γυρνοῦν στὸν ἀγαπημένο ἥλιο.

5. Ὁ καρπὸς μου εἶναι ἡ πιὸ θρεπτικὴ τροφή γιά τοὺς χοίρους. Βελανίδια ἔδινε καὶ ἡ Κίρκη στοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσέα κι ἔτρωγαν, ἀφοῦ τοὺς μεταμόρφωσε σέ χοίρους, ὅπως λέει ἡ μυθολογία.

Μά καὶ τὰ φλουδωτά κουπάκια τῶν βελανιδιῶν μου καὶ ἡ φλούδα μου δέν εἶναι πράγματα ἄχρηστα· μ' αὐτά οἱ βυρσοδέψες κατεργάζονται τὰ δέρματα.

Λησμόνησα νά σᾶς πῶ πῶς τὰ φύλλα μου καὶ τὰ κλαδιά μου, τό καλοκαίρι, τὰ δαγκώνουν κάτι μικρά ζωύφια. Στό κάθε δάγκωμα γίνεται ἓνα ἐξόγκωμα σάν καρύδι. Ἐκεῖ μέσα τὰ μικρά ζωύφια φυλάγουν τ' αὐγά τους.

Τὰ καρύδια αὐτά τὰ λένε κηκίδια καὶ τὰ μεταχειρίζονται γιά γιαιτρικό· ἀκόμη γιά νά κάμουν μελάνι· κι οἱ χωρικοὶ γιά νά βάφουν μαῦρα, ὅταν θέλουν, τὰ μάλλινα ὑφασματά τους.

6. Τώρα νά σᾶς πῶ καὶ γιά τὸν κορμό μου. Στὸν κορμό μου τό μέσα ξύλο, ἡ καρδιά, νά ποῦμε, εἶναι σταχτερή καὶ τόσο σκληρή, πού δέν μπορεῖ εὐκολα νά τή χαράξει τό μαχαίρι. Τό ἄλλο ξύλο, πού εἶναι ὀλόγυρα στήν καρδιά καὶ γειτονεύει μέ τή φλούδα μου, εἶναι κιτρινωπό καὶ μαλακό. Αὐτό μέ κάνει καὶ ζῶ. Ἀπ' αὐτό περνοῦν οἱ χυμοί, πού ἀνεβαίνουν ἀπὸ τίς ρίζες καὶ φτάνουν ὡς τ' ἀκροκλάδια.

Ἡ καρδιά μου πάλι μέ συγκρατεῖ στερεά καὶ μέ κάνει νά μὴ φοβοῦμαι τὸν ἄνεμο, ὅσο δυνατά κι ἂν φυσᾷ. Τό ξύλο τῆς καρδιᾶς μου εἶναι πολὺ χρήσιμο στοὺς ἀνθρώπους.

Ὅταν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ξύλο, πού νά μὴ σαπίζει στό νερό, πού νά εἶναι αἰώνιο, τρέχουν νά βροῦν καρδιά βελανιδιάς καὶ κάνουν γεφύρια, βάρκες, καράβια καὶ σπίτια.

7. Μέ τό ἄλλο μου ξύλο, τό κιτρινωπό, κάνουν ἐπι-

πλα, πού είναι προφυλαγμένα από τό νερό καί δέν ἔχουν φόβο νά σαπίσουν. Αὐτό τό ξύλο τό μεταχειρίζονται καί γιά κάψιμο σέ φούρνους, σέ τζάκια, σέ θερμάστρες καί μέ τά κλαδιά μου κάνουν τό πιό καλό ξυλοκάρβουνο, τό ἄγριο, ὅπως λένε οἱ νοικοκυρές.

Τό κιτρινωπό ξύλο μου εἶναι κάποτε κατατρυπημένο. "Ενα πλήθος ἔντομα ἔρχονται, τρυποῦν τή φλούδα μου, κάνουν ἐκεῖ μέσα τή φωλιά τους καί φυλάγουν τ' αὐγά τους· σέ λίγο τό μέρος ἐκεῖνο τοῦ κορμοῦ μου κάτω ἀπό τή φλούδα γίνεται κούφιο.

8. Καί τώρα πῶς νά γλιτώσω; "Ας εἶναι καλά ὁ φίλος μου ὁ δρυοκολάπτης, τό καλό πουλί μέ τό βαθύ κόκκινο, τό κρεμεζί μέτωπο, τίς πράσινες ἤ ἀσπρόμαυρες φτεροῦγες του καί τήν κοκκινωπή οὐρά.

Αὐτό ἔρχεται ταχτικά καί μέ τή δυνατή μύτη του ἀρχίζει νά χτυπᾷ τόν κορμό μου : τάκ - τάκ - τάκ. Ἀπό τά δυνατά χτυπήματα ἀντιβουίζει τό δάσος καί τό ἔξυπνο πουλί καταλαβαίνει, ὅταν ὁ κρότος εἶναι ξερός, πῶς τό ξύλο εἶναι γερό. «Ἐδῶ δέν εἶναι τίποτε », λέει μέ τό νοῦ του· καί πηγαίνει παραπέρα.

Ξαναρχίζει τό τάκ - τάκ - τάκ καί ὅταν ἀκούσει τό ξύλο νά κουδουνίζει, ὅπως κουδουνίζουν τά κούφια πράγματα, «ἐδῶ εἴμαστε!» λέει, καί μέ τή φοβερή μύτη του σκάβει δυνατά, βρίσκει τή φωλιά καί τρώει ὅλα τά ἔντομα.

Στά παλιά χρόνια, ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἤθελαν νά παίξουν κανένα γιά τήν παλικάριά του καί τή δύναμή του, θυμόνταν ἐμένα καί τόν παρομοίαζαν μέ τό ξύλο μου, πού εἶναι σκληρό σάν πέτρα.

17. Ο ΠΕΥΚΟΣ

ΕΝΑΣ πεῦκος μέσ στον κάμπο
γέρασ' ὁ φτωχός,
στέκει ἐκεῖ πρωί καί βράδυ
μοναχός.

Ἔχασε μεγάλους κλώνους,
ἔμαθε πολλά,
ζῇ διακόσια τόσα χρόνια
στρογγυλά.

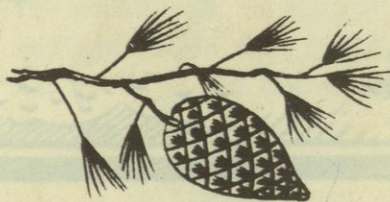
1 Ἀκουσε τά καριοφίλια,
2 εἶδ' ἄρματολούς,
3 πέρασε πολέμους, μπόρες,
κεραυνούς.

Μά βαστάει σάν παλικάρι
ὅσο κι ἂν γερνᾷ,
κι ἀγναντεύει πέρα ὡς πέρα
τά βουνά.

ΑΠ' ΕΞΩ.

« Παιδικά τραγούδια »

Ζαχαρίας Παπατωνίου



πλά, ποὺ εἶναι προσηγορία τοῦ καὶ δὲν ἔχουν φόβο
νὰ σατίουν. Αὐτὸ τὸ ξύλο τὸ μεταχειρίζονται καὶ γιὰ κά-
ψιμο σὲ φούρνους καὶ ἄλλα καὶ φουκῶνται. **Εἰς** τὴν κλαδί-
μου κέναν τὸ πῦρ καλὸν ἔχει φέρει καὶ ἔχει φέρει λέ-
νε οἱ νοικοκυρὰς ὑδὸρ βλὰκ λωρπ λενὲ λενέτο

Τὸ κίτρινον ξύλο μου εἰς ἄλλοις κατασκευασμένο.
Ἐνα πλῆθος ἔντομα ἔρχονται, τρυποῦν τὴ φλούδα μου, κά-
νουν ἐκεῖ μέσα τὴν ἑξῆς ἀπολαύσαντες τ' αὐτὰ τους.
σὲ λίγο τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ ξύλου γίνεται ἄνω από τὴ φλού-
δα γίνεται κούφιο. κινόρχ κινόρχ κινόρχ κινόρχ

8. Καὶ τώρα πῶς νὰ γινώσκω. Ἀς εἶναι καλὰ ὁ φί-
λος μου ὁ δρυοκολάπτης, τὸ καλὸ πούλι μὲ τὸ βελὸ κόκκινο,
τὸ ἀπὸ τοῦ πύργου, τὸ ἀπὸ τοῦ πύργου, τὸ ἀπὸ τοῦ πύργου, τὸ ἀπὸ τοῦ πύργου,
τὸ ἀπὸ τοῦ πύργου, τὸ ἀπὸ τοῦ πύργου, τὸ ἀπὸ τοῦ πύργου, τὸ ἀπὸ τοῦ πύργου,
τὸ ἀπὸ τοῦ πύργου, τὸ ἀπὸ τοῦ πύργου, τὸ ἀπὸ τοῦ πύργου, τὸ ἀπὸ τοῦ πύργου,

Αὐτὸ ἔρχεται ταχτικά καὶ μὲ τὴ δύναμὴ μύτη τοῦ ἀρ-
χίζει νὰ χτυπᾷ τὸν κορμὸ μου : τὰκ - τὰκ - τὰκ. Ἀπὸ τὰ δυ-
νατὰ χτυπήματα ἀνιχνεύει τὸ ξύλο καὶ τὸ ἔξυπνο πούλι
καταλαβαίνει, ὅταν ὁ κορμὸς εἶναι ἐξῆς, πῶς τὸ ξύλο εἶναι
γερὰ. « Ἐδῶ δὲν εἶναι γερὰ », λέει μὲ τὸ νοῦ του καὶ πη-
γαίνει παραπέρα.

Ἐκναρχίζει τὸ τὰκ - τὰκ καὶ ὅταν ἀκούσει τὸ ξύλο
νὰ χτυπᾷ, ἀνιχνεύει τὸ ξύλο καὶ τὸ ἔξυπνο πούλι
καταλαβαίνει, ὅταν ὁ κορμὸς εἶναι ἐξῆς, πῶς τὸ ξύλο εἶναι
γερὰ. « Ἐδῶ δὲν εἶναι γερὰ », λέει μὲ τὸ νοῦ του καὶ πη-
γαίνει παραπέρα.

Στὰ παλιὰ χρόνια, ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἤθελαν νὰ και-
νέφουν κανένα γιὰ τὴν κακίαν του καὶ τὴ δύναμὴ του,
θυμάνταν ἐμένα καὶ τὸ ξύλο μου, ποὺ
εἶναι σκληρὰ σὰν πέτρα.

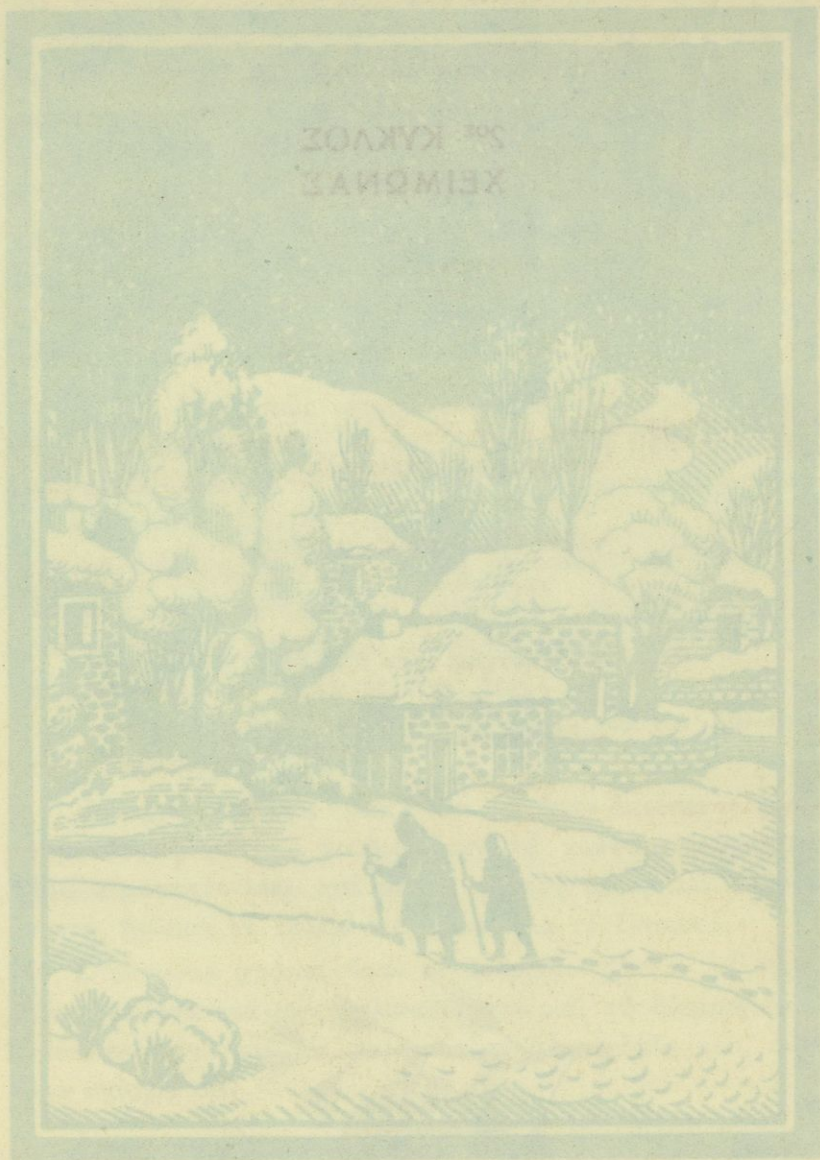


« Σκληρὸν καὶ σκληρὸν »

« Σκληρὸν καὶ σκληρὸν »

2^{ΟΣ} ΚΥΚΛΟΣ
ΧΕΙΜΩΝΑΣ





18. ΧΕΙΜΩΝΙΑ

Ξεφ' έξω.

ΕΙΚΟΝΕΣ
Περιγραφή
ὡς ο

ὡαίμεν

φανώ

τῆ χειμῶν
τοῦ ἀρ
δει

χειμῶν

τῆ μέρο

ἔχουν

οἱ δει

ὡαί

ΕΙΚΟΝΑ
ΣΙΧΝΑ

Στό χωριό μέ τ' ἄσπρα σπίτια
ἦρθε ἡ χειμωνιά,
μαζευτήκαν τὰ σπουργίτια
καί ζητοῦν ζεστή γωνιά.
Ἔξω ἀπ' τοῦ χωριοῦ τὰ σπίτια
ἦρθε ἡ παγωνιά.

Τά κλαριά δέν ἔχουν φύλλα,
σπόρος πουθενά,
μές στό τζάκι ἀνάψαν ξύλα
κι ἔξω τό πουλί πεινᾷ.
Τά κλαριά γυμνά ἀπό φύλλα,
σπόρος πουθενά.

Τό καλό παιδί θ' ἀνοίξει
τότε, τί χαρά!
Καί τί ψίχουλα θά ρίξει
στά πουλάκια τὰ μικρά!
Τό θολό τζάμι θ' ἀνοίξει.
τότε, τί χαρά!

Μιά καί δυό θά φτερουγίσουν
μέσα στήν αὐλή,
τήν κοιλιά τους νά γεμίσουν,
πού ἦταν ἄδεια ὥρα πολλή,
καί γι' ἄλλοῦ θά ξεκινήσουν,
ὥρα τους καλή.

Μιχ. Α. Στασινόπουλος

ένωσιν. 6' οφραγρ.
για καθε, ενωσιν. 19. ΤΟ ΧΙΟΝΙ

19. ΤΟ ΧΙΟΝΙ

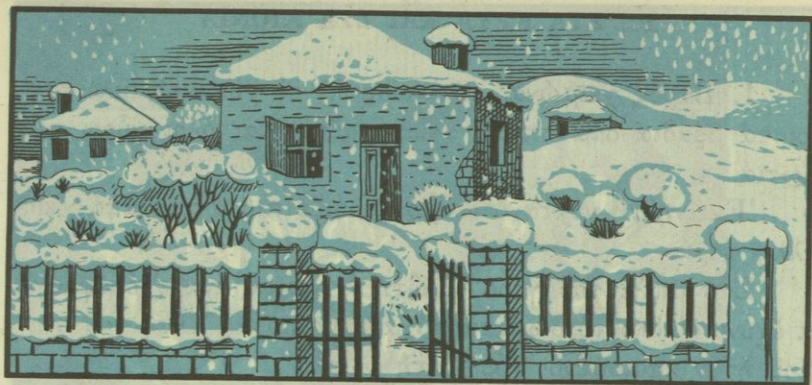
1. Ήταν χειμωνιάτικο βράδυ. Ο αέρας είχε πέσει και στο περιβόλι βασιλευε ήσυχία. Ωστόσο ο ουρανός ήταν σκεπασμένος από σταχτιά και μαύρα σύννεφα.

2. Έξαφνα άρχισαν νά πέφτουν από τόν ουρανό κάτι μικρές πεταλουδίτσες. Ήταν νιφάδες χιονιού. Κι έπεφταν τόσο μαλακά, τόσο άπαλά ή μιά κατόπι στήν άλλη οι πεταλουδίτσες αυτές, πού δέν άκούονταν καθόλου. Οι μικρότερες μάλιστα χόρευαν στόν αέρα σάν τρελές. Σιμώνοντας όμως έλαφρά έλαφρά τούς κοιμισμένους θάμνους και τά δέντρα, τά στόλιζαν μέ πολύ γούστο. Δέν ξεχνοούσαν ούτε τό παραμικρό κλαδάκι.

3. Κι έπεφταν κι όλο έπεφταν από τόν ουρανό χιλιάδες, εκατομμύρια πεταλουδίτσες κι άφηναν στή γή τά φορεμάτια τους, πού έμοιαζαν σάν άστρουλάκια. Έτσι, φόρεσαν και τής κληματαριάς ένα ζεστό πανωφόρι και τή χλόη τή σκέπασαν μ' ένα πάπλωμα άφράτο, πουπουλένιο.

4. Τό ίδιο έκαμαν και στά κάγκελα και σέ όλα τά πράματα του περιβολιού. Στο καθένα έβαλαν από μιά σκούφια. Μά στή βιά τους επάνω έκαμαν και μερικά στραβά. Άλλα πήραν μεγάλες σκούφies κι έβλεπες νά τούς κατεβαίνουν ως τ' αυτιά. Άλλα πάλι πήραν μικρότερες και τούς στέκονταν στή κορυφή. Μερικές μπήκαν στραβά. Μά τί έχει νά κάμει; Φτάνει πού πήραν όλα τό δώρο τους εκείνο τό βράδυ. Καμένα δέν έμεινε παραπονεμένο.

5. Τήν άλλη μέρα τό περιβόλι ήταν άγνώριστο. Μά τί ξάφνιασμα ήταν εκείνο, τί χαρά, τί πανηγύρι, σάν ξύπνησαν όλα κι είδαν τά λευκά τους δώρα. Οι θάμνοι δέν τολμούσαν νά κουνηθούν, μήπως και τούς πέσουν τά όμορφα στολίδια. Η χλόη ήταν πολύ εύχαριστημένη μέ τό άφράτο, τό άπαλό



της πάπλωμα. Ἡ γριά κληματαριά, πού ἄλλοτε ξυπνοῦσε πρώτη ἀπ' ὅλους, σήμερα ξύπνησε τελευταία. Τόσο γλυκά κοιμήθηκε κάτω ἀπ' τό ζεστό της πανωφόρι. Ἀπ' ὅλα ὅμως πιά πολύ χάρηκαν τά κάγκελα τοῦ φράχτη.

6 — Θά μᾶς τ' ἀφήσουν ἄραγε γιά πάντα τά ὅμορφα αὐτά σκουφιά; ρωτοῦσαν. *ἔρχαναι καὶ ὡαὶ δία*

Ἀλλά δέν πρόφτασαν καλά καλά νά χαροῦν τά δῶρα τους, ὅταν ἔξαφνα ἀκούστηκαν κάτι φωνές χαρούμενες καί σέ λίγο τό περιβόλι γέμισε ἀπό παιδιά.

7 *ἔρχαναι* Θεέ μου! τί τρέλες ἦταν ἐκεῖνες, σάν ἀντίκρισαν τό ἀπαλό, τό κατάλευκο χιόνι! Ἄλλα κυλιόνταν χάμω καί ἄλλα κυνηγιόνταν μέ τίς χουφτες γεμάτες χιόνι. *ἄο*

8 *κοιτάζει* Σέ λίγο ἄναψε κι ὁ χιονοπόλεμος. Πῶ πῶ! τί κακό ἦταν ἐκεῖνο! Δέν ἔμεινε στολίδι γιά στολίδι στά χαμόδεντρα. Ἀκόμη καί στά ψηλά δέντρα ἔφταναν οἱ μπάλες. Πᾶνε κι οἱ σκουφίες πού φοροῦσαν τά κάγκελα, πάει καί τό πανωφόρι τῆς κληματαριάς. Σωστή καταστροφή! Τά παιδιά ὅμως ἦταν ἐνθουσιασμένα. Κατακόκκινα τά μάγουλά τους καί τά μάτια τους ἄστραφταν ἀπό χαρά.

*ἡ κορὴ νῦν δακρύει καὶ το
γὰρ ἐπεὶ ἔτι ἀπὸ τοῦ ἰστορικοῦ*

20. ΣΤΑ ΚΡΥΑ ΚΑΙ ΣΤΑ ΧΙΟΝΙΑ

1. Βαρύς χειμώνας πλάκωσε κι οί χωρικοί, κλεισμένοι τὰ βράδια στά σπίτια τους, μαζεύονται όλοι γύρω στή φωτιά.

Έκείνη τή νύχτα ό άνεμος βούιζε πιό άγρια από κάθε άλλη φορά.

Στό σπίτι τοῦ γερο - Φώτη ή γωνιά άναβε όλόφλογη κι έχυνε σ' όλο τό δωμάτιο ευχάριστη πύρα. "Όλοι τοῦ σπιτιοῦ ήταν καθισμένοι γύρω στή φωτιά.

Ή Γιώργαινα ράβει ένα φορεματάκι τοῦ παιδιοῦ, ή Χρυσάνθη γνέθει, ό Γιώργης πυρώνει τά χέρια του κι ό γέρος συδαιλίζει τή φωτιά.

2. Ό Δημήτρης, πού τοῦ άρέσουν τά μαντέματα, αρχίζει πρῶτος, γιά νά παρακινήθοῦν κι οί άλλοι. Άπό κει τά μαθαίνει καί τά λέει καί στ' άλλα τσοπανόπουλα καί τούς παίρνει ένα σωρό « κάστρα ».

— Άπόψε θά σᾶς πῶ μαντέματα, πού δέ θά τά βρεῖ κανένας, τούς λέει. Άκοῦστε ένα :

Τέσσερεις στέκονται,

δύό άκοῦνε,

ένας σκάβει,

κι ένας θυμιατίζει.

Τί εἶναι ;

Σκέπτονται όλοι, βάζουν μέ τό νοῦ τους κάμποσα πράγματα, αλλά κανένας δέν υποψιάζεται πώς εἶναι τό γ ο υ ρ ο ῦ ν ι μέ τήν οὐρά του.

— Βρεῖτε το λοιπόν ! τούς πεισμώνει ό Δημήτρης. Καί έπειδή κανένας δέν τό βρίσκει, τοῦ δίνουν από ένα « κάστρο » ό καθένας, γιά νά τούς τό πεῖ.



ΟΑ— Τέτοια δύσκολα μαντέματα μονάχα ο Γιώργης ξέρει, ξαναλέει ο Δημήτρης σέ λίγο. Μά νά πού σ'ας είπα κι εγώ ένα! ΑΟΚι αυτό πού θά σ'ας πῶ τώρα, δέ θά τό βρεῖ κανένας σας. "Οποιος τό ξέρει, ἐδῶ θά φανεῖ! . . .

*Μικρή-μικρή νοικοκυρά
μεγάλη πίτα κάνει.*

Τί εἶναι :

Κι αὐτό τούς τό εἶπε, γιατί, ὅσο κι ἂν σκέφτηκαν, δέν πῆγε ὁ νοῦς τους στή μέλισσα.

3.— Ἐγώ θά σοῦ πῶ ἓνα, λέει ὁ Γιώργης, καί νά σέ δῶ ἂν τό βρεῖς.

*Τό φίδι τρώει τή θάλασσα
κι ἡ θάλασσα τό φίδι.*

Τί εἶναι ;

— Τό λυχνάρι μέ τό φιτίλι ! πετάχτηκε ὁ Δημήτρης.

— Τό πέτυχες ! τοῦ λέει ὁ Γιώργης. Μά τώρα θά σοῦ πῶ δύο, πού εἶναι τό ἴδιο πράγμα. Νά δοῦμε, θά τά βρεῖς κι αὐτά ;

— Πές τα καί θά τά βρῶ, τοῦ ἀπαντᾷ.

— "Ακουσε λοιπόν τό πρῶτο :

*Μιά κόρη λυγερή
βῆμα βῆμα περπατεῖ
κι ἀπό πίσω της πηγαίνει
μιὰ γριά βλογιοκομμένη !
Τί εἶναι ;*

"Ακουσε τώρα καί τό δεύτερο :

*"Εχω μιὰ προβατίνα,
ἀπό τό λαϊμό τή δένω
κι ἀπό τήν οὐρά τή σέρνω !
Τί εἶναι ;*

Ὁ Δημήτρης τόν ἔβαλε καί τοῦ τά εἶπε πάλι καί πάλι, μά δέν τά βρῆκε. Τότε κι οἱ ἄλλοι τοῦ ἔταξαν σπουδαῖα « κάστρα » ; γιά νά τοὺς τά φανερώσει.

— Μά γιά σκεφεῖτε λιγάκι ἀκόμη ! τοὺς λέει. Ὁ κόσμος τό χρειάζεται ὅλη τήν ὥρα !

Τοὺς βασάνισε κάμποσο, ἔπειτα τοὺς μαρτύρησε πώς εἶναι ἡ βελόνα μέ τή δαχτυλήθρα, πού μοιάζει μέ βλογιοκομμένη.

— "Ε ! φτάνει πιά τά « κάστρα » πού πῆρες, Γιώργη, εἶπε ὁ γερο - Φώτης. Τώρα εἶναι καιρός νά σχολάσουμε.

Γεώργιος Α. Μέγας

21. ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

1. Στή Βηθλεέμ, μιά νύχτα σκοτεινή, ένας άνθρωπος γύριζε από πόρτα σέ πόρτα χτυπώντας και παρακαλώντας νά τοῦ δώσουν λίγη φωτιά, γιά νά ζεστάνει ένα παιδάκι, πού γεννήθηκε ἐκεῖνο τό βράδυ, καί τή μητέρα του.

Ἀλλά ἦταν νύχτα, ὅλοι κοιμόνταν καί κανένας δέν τοῦ ἀποκρινόταν. Ὁ ἄνθρωπος συνέχιζε τό δρόμο του. Στό τέλος εἶδε μακριά ένα φῶς. Κίνησε κατά κεῖ καί ὅταν ἔφτασε, εἶδε πῶς ἦταν μιά μεγάλη φωτιά κι ὀλόγυρά της ἦταν ξαπλωμένο ένα κοπάδι ἄσπρα πρόβατα. Τό κοπάδι τό φύλαγε ένας γερο - βοσκός. Στά πόδια τοῦ βοσκοῦ ἦταν ξαπλωμένα τρία μεγάλα σκυλιά.

Μόλις ὁ ἄνθρωπος πλησίασε, τά τρία σκυλιά ξύπνησαν κι ἀνοιξαν τά μεγάλα τους στόματα νά γαβγίσουν. Μά δέν μπόρεσαν νά βγάλουν οὔτε τήν παραμικρή φωνή.

Ὁ ἄνθρωπος εἶδε πῶς ἀνασηκώθηκαν οἱ τρίχες τῶν σκυλιῶν, πῶς γυάλισαν τ' ἄσπρα τους δόντια καί πῶς χύθηκαν καταπάνω του. Τό ένα σκυλί τόν ἄρπαξε ἀπό τό πόδι, τό ἄλλο ἀπό τό χέρι καί τό τρίτο κρεμάστηκε ἀπό τό λαιμό του. Ἀλλά δέν μπόρεσαν νά τοῦ κάμουν μέ τά δόντια τους κανένα κακό καί παραμέρισαν. Τότε ὁ ἄνθρωπος ἔκανε νά πλησιάσει τή φωτιά. Μά τά πρόβατα ἦταν στριμωγμένα τό ένα δίπλα στό ἄλλο τόσο κοντά, πού δέν μπορούσε νά περάσει ἀνάμεσά τους. Ἀναγκάστηκε τότε νά πατήσκει πάνω τους. Μά κανένα ἀπό τά πρόβατα οὔτε ξύπνησε οὔτε κουνήθηκε.

2. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἔφτασε κοντά στή φωτιά, ὁ βοσκός σήκωσε τό κεφάλι. Ἦταν ένας γέρος κατσούφης, πάντα ἀπότομος καί σκληρός σέ ὅλους. Ὅταν εἶδε τόν ἄγνωστο πού πλησίαζε, σήκωσε τό μακρύ καί μυτερό στήν ἄκρη ραβδί

του καί τό πέταξε πάνω του μ' ὀρμή. Μά τό ραβδί λοξοδρόμησε κι ἔπεσε μέ πολύν κρότο στή γῆ, χωρίς νά βλάψει τόν ἄγνωστο.

Τότε ὁ ἄγνωστος πλησίασε τό βοσκό καί τόν παρακάλεσε νά τοῦ δώσει λίγη φωτιά, γιά νά ζεστάνει τό νεογνήνητο καί τή μητέρα του.

— Βοήθησέ με, φίλε μου, τοῦ λέει. Δῶσε μου λίγη φωτιά. Οὔά ξεπασιάσουν κι οἱ δύο τους ἀπό τό κρύο.

Ὁ βοσκός θέλησε νά τοῦ ἀρνηθεῖ. Θυμήθηκε ὅμως πώς τά σκυλιά δέν μπόρεσαν νά τόν δαγκώσουν, τά πρόβατα δέν τόν φοβήθηκαν καί δέ σκορπίστηκαν καί τό ραβδί του δέν τόν πέτυχε. Καί δειλίασε. Καί δέν τόλμησε ν' ἀρνηθεῖ στόν ἄγνωστο αὐτό πού τοῦ ζήτησε.

— Πάρε ὅση φωτιά θέλεις, τοῦ λέει.

Ἀλλά ἡ φωτιά εἶχε χωνέψει πιά καί δέν εἶχε ἀπομένει κανένα μακρύ ξύλο ἢ κλαδί. Ἦταν ἕνας σωρός ἀπό ἀναμμένα κάρβουνα. Κι ὁ ἄγνωστος δέν εἶχε οὔτε φτυάρι οὔτε τίποτε ἄλλο, γιά νά τά βάλει μέσα καί νά τά πάει ἐκεῖ πού ἤθελε. Ὁ βοσκός τό εἶδε αὐτό καί ξαναεῖπε :

— Πάρε ὅση φωτιά θέλεις . . .

Καί χαιρόταν στή σκέψη, πώς δέ θά μπορέσει νά πάρει φωτιά.

Ἀλλά ὁ ἄγνωστος ἔσκυψε, ξεχώρισε μέ τό χέρι του τά κάρβουνα ἀπό τή στάχτη, ἀνασήκωσε τήν ἄκρη τοῦ φορέματός του, πῆρε ὅσα κάρβουνα χρειαζόταν καί τά ἔβαλε ἐκεῖ. Καί τά κάρβουνα μήτε τά χέρια του ἔκαψαν, ὅταν τά ἔπιασε, μήτε τό φόρεμά του. Τά πῆρε καί κίνησε νά φύγει, σάν νά μὴν κρατοῦσε ἀναμμένα κάρβουνα, ἀλλά μῆλα ἢ καρύδια.

Ὅταν τά εἶδε αὐτά ὁ βοσκός, ἀπόρησε :

— «Μά τί νύχτα εἶναι αὕτη, πού τά σκυλιά δέ δαγκώνουν,

τά πρόβατα δέν τρομάζουν, τό ραβδί δέ χτυπάει καί τά κάρβουνα δέν καίνε;»

Σταμάτησε τόν άγνωστο καί τόν ρώτησε :

— Τί νύχτα είναι ή σημερινή; Καί γιατί όλα έχουν τόση καλοσύνη γιά σένα;

— Άν δέν τό βλέπεις μόνος σου, δέν μπορώ έγώ νά σοῦ τό εξηγήσω, άποκρίθηκε ό άγνωστος κι εξακολούθησε τό δρόμο του.

3. Ό βοσκός άποφάσισε νά τόν ακολουθήσει καί νά μάθει τί σημαίνουν όλα αὐτά. Τόν πήρε άπό πίσω, ώσπου ό άγνωστος έφτασε στό σπίτι του. Κι είδε τότε ό βοσκός πώς ό άνθρωπος αὐτός δέν είχε μήτε καλύβα κι ή γυναίκα καί τό βρέφος ήταν ξαπλωμένοι μέσα σέ μία σπηλιά, πού δέν είχε τίποτε άλλο άπό γυμνά βράχια. Καί σκέφτηκε τότε ό βοσκός πώς τό φτωχό, τ' άθώο βρέφος, κινδύνευε άπό τό κρύο μέσα στή σπηλιά καί, μ' όλο πού ή καρδιά του ήταν σκληρή, λυπήθηκε τό βρέφος κι άποφάσισε νά τό βοηθήσει.

Έβγαλε άπό τό σακούλι του μιá όλόασπρη μαλακή προβιά καί τήν έδωσε στόν άγνωστο νά τή στρώσει κάτω άπ' τό παιδάκι. Καί τή στιγμή εκείνη πού αὐτός ό σκληρόκαρδος καί βάνανσος άνθρωπος ένιωσε συμπόνια γιά τούς άλλους ανθρώπους, άνοιξαν τά μάτια τής ψυχής του κι είδε αὐτά πού δέν μπορούσε νά δεῖ κι άκουσε εκείνα πού πρίν δέν μπορούσε ν' άκούσει.

Είδε πώς όλόγυρα ήταν άγγελοι μέ άσημένα φτερά καί πώς στά χέρια τους κρατοῦσαν άρπες κι άκουσε πού έψελναν ότι τή νύχτα εκείνη γεννήθηκε ό Σωτήρας τοῦ κόσμου. Αο

« Θρύλοι γιά τό Χριστό »

Άπό τό βραβευμένο άναγνωστικό Δ' τάξεως
Γ. Άποστολίνα - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

Σέλιμα Λάγκερλεφ
Μετ. Λίζας Κοντογιάννη

22. ΕΙΔΑ ΧΤΕΣ ΒΡΑΔΥ

οα Είδα χτές βράδυ στ' όνειρό μου
τό γεννημένο μας Χριστό.
Τά βόδια πάνω του φυσούσαν
όλο τό χνώτο τους ζεστό. α) ο

α Τό μέτωπό του ήταν σάν ήλιος
καί μέσα ή φάτνη ή φτωχική
άστραφτε πιό καλά από μέρα
μέ κάποια λάμψη μαγική. α

Βοσκοί πολλοί καί βοσκοποϋλες
τόν προσκυνοϋσαν ταπεινά,
ξανθόμαλλοι άγγελοι στεκόνταν
κι έψελναν γύρω του «Ώσαννά!»

Στά πόδια του έσκυβαν οί Μάγοι
κι έμοιαζε τ' άστρο από ψηλά
πώς θά καθίσει σάν κορόνα
στῆς Παναγίας τά μαλλιά.

Τέλλος Άγας



ΚΑΞ.
ΠΑΩ.
ΤΕΞΤ.
ΧΟΥΛ.



23. «ΦΟΥΡΤΟΥΝΙΑΣΜΕΝΗ ΘΑΛΑΣΣΑ»

—“Όση γαλήνη κι ἂν κάνει ὅση καλοκαιρία κι ἂν ὑπάρχει, πάντα στίς δώδεκα τὰ μεσάνυχτα κάθε παραμονῆς Χριστουγέννων θά δεῖτε ἐδῶ τῇ θάλασσα νά φουσκώνει ν’ ἀφρίζει χωρίς βοή κι ἀντάρα καί νά γεμίζει ἄσπρα κύματα, λέτε κι εἶναι κοπάδια πρόβατα, πού βόσκουν σέ λιβάδι. Καί πάλι σιγά σιγά τὰ κύματα σβήνουν καί χάνονται στά βάθη τοῦ πελάγου . . .

Ἔτσι μᾶς ἔλεγε ὁ μπαρμπα - Ἡλίας ὁ Σερεμέτης, στρίβοντας μέ τὰ ροζιάρικα, χοντροπετσιασμένα χέρια του τσιγάρο. Κι ἐξακολούθησε :

— Καί μή θαρρεῖτε πώς εἶναι τὰ πεῦκα τότε, πού βουίζουν ἐδῶ . . . Εἶναι ὁ βοσκός, πού σαλαγάει τὰ πρόβατα πάνω κάτω στό περιγιάλι . . . Ἐμεῖς τό ξέρομε πάππου πρὸς πάππου καί τό εἶδαμε μέ τὰ μάτια μας . . .

Οἱ Αἰπίθωσε τό τσιγάρο στό πλαίσιο τοῦ παραγωνιοῦ, ὅπου σπιθοβολοῦσαν τὰ λιόκλαρα, καί σταυροκοπήθηκε μ’ εὐλάβεια Αὐτό πρόσωπό του, πού τό εἶχαν ψήσει ἡ ἄρμη, τό λιοπύρι καί τὰ ξεροβόρια, ἀνυψώθηκε μέ μιάν ἐνατένιση κάποιας ὀπτασίας. Καί τὰ μάτια του, πού τὰ σκίαζαν πυκνά,

ἀκατάστατα φρύδια, πήραν μιάν ημερότητα καί μιάν ἀγαλλίαση, σάν νά ἔβλεπαν στά Θεοφάνια ὁλάνοιχτο τόν οὐρανό...

— Ἔτσι εἶναι, εἶπε, ξαναπαίρνοντας τό τσιγάρο καί τραβώντας βαθιές ρουφηξιές... Μοῦ τά ἔλεγε ἡ κυρούλα μου... Καθόμουνά δίπλα της κι ἄρχιζε τήν ἱστορία :

— Τό βλέπεις ἐκεῖνο ἐκεῖ τό χάλασμα στήν πέρα ράχη, πάνω ἀπό τῆς Μπίγλαινας τό λιοστάσι ; Ἐκεῖ ἦταν τότε ἡ στάνη τοῦ Χριστόγιωργα μέ τ' ὄνομα, τοῦ πρώτου ἀρχιτέλλιγκα τοῦ τόπου... Γιατί τότε δέν ἦταν τίποτε ἐδῶ· μηδέ λιοστάσια μηδέ χωριό... Ἐρχονταν, βλέπεις, οἱ « φοῦστες » μέ Ἀλγερίνους καί σκότωναν τά παλικάρια κι ἔπαιρναν ἀπό τά σπίτια ὅ,τι ἔβρισκαν... Γι' αὐτό καί τό χωριό ἦταν ψηλά στήν Παλιοχώρα κι εἶχε βίγλες, πού φύλαγαν κι ἔδιναν εἶδηση.

Κι ὅταν φαίνονταν οἱ φοῦστες στό γιאלό, οἱ ξωμερίτες ὅπου φύγει φύγει... Ἀκουες θρῆνο τά παιδιά καί χάρχαλο τά πράματα. Κι ἔτρεχαν νά κρυφτοῦν στό φρούριο... Ἄς εἶναι...

Πού λές, σ' ἐκεῖνο τό χάλασμα, πάνω στήν πέρα ράχη, ἦταν ἡ στάνη τοῦ Χριστόγιωργα. « Εἶχε χιλιάδες πρόβατα καί μυριάδες γίδια », πού λέει τό τραγούδι... Μά ἦταν ἄνθρωπος σκληρός κι ἀπόνετος καί δέν ἔκανε καλό σέ ἄνθρωπο.

Μιά βραδιά, πού λές, μιά παραμονή τοῦ Χριστοῦ, κάποιος πῆγε καί χτύπησε τή θύρα του. Οἱ σκύλοι, πού ἔσκιζαν ἄνθρωπο, οὔτε ἔσκουζαν οὔτε ἀγρίεψαν. Μόνο πῆγαν καί συμμαζεύτηκαν στά πόδια τοῦ Χριστόγιωργα.

— Ποιός εἶναι αὐτοῦ ; ξεφώνισε ἐκεῖνος ἀγριεμένος. Ποιός εἶσαι ; Τί γυρεύεις τέτοια ὦρα ;

— Ἄν εἶσαι χριστιανός, ἄνοιξε, ἀποκρίθηκε μιά φωνή. Μ' ἔπιασε ἡ νύχτα καί τό κρύο καί δέν ξέρω ποῦ νά πάω.

Χιονίζει κιόλας, ξέχασα νά σᾶς τό πῶ.

— Τράβα τό δρόμο σου κι ἐδῶ δέν εἶναι χάνι, ξεφώνισε ὁ Χριστόγιωργας καί χούγιαξε τά σκυλιά.

Μά ἐκεῖνα δέν κουνήθηκαν.

— Γιά τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ πού γεννιέται τώρα, εἶπε παρακαλεστά ἡ φωνή, ἄνοιξε, δέ βαστῶ πιά...

99 Μά ἐκεῖνος ποῦ ν' ἀνοίξει!

— Σύρε στό δρόμο σου, ξαναεἶπε ἀγριεμένα.

— Γιά τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, ἄνοιξε, εἶπε πάλι ἡ φωνή.

Μά ποῦ ἐκεῖνος!.. 100

Κι ἔξαφνα ἄκουσε ποδοβολητό τῶν ἀρνιῶν, σάν νά ἔβγαιναν ἀπό μαντρί. Κι ἡ θύρα ἄνοιξε μόνη της καί βγγῆκαν ἔξω τά σκυλιά. Στήν κατηφοριά, σάν φεγγερή σκιά, κατέβαινε ὁ ξένος. Καί πίσω του ἀκολουθοῦσαν τά πρόβατα... Μπροστά ὁ ξένος καί πίσω αὐτά καί παραπίσω ὁ Χριστόγιωργας φωνάζοντας.

“Οταν ὁ ξένος ἔφτασε στή θάλασσα, ἄρχισε νά περπατᾷ πάνω στά κύματα. Πίσω του ἔρχονταν ἓνα - ἓνα τά πρόβατα. Καί γέμισε ἡ θάλασσα ἀπό πρόβατα, πού ὀλοένα ξεμάχραιναν, ἀκολουθώντας τή φωτερή σκιά, ὥσπου χάθηκαν στά βάθη τοῦ πελάγους.

Καί χάθηκε κι ὁ Χριστόγιωργας. Καί ρήμαξε ἡ στάση του. Καί μόνο κάθε χρονιά τήν παραμονή τοῦ Χριστοῦ, τά μεσάνυχτα, πηγαινοέρχεται στό γιאלό καί σαλαγᾶ τά πρόβατα, πού ἀκολουθοῦν τό Χριστό. Γιατί ὁ Χριστός ἦταν πού εἶχε ἔρθει, γιά νά τόν σώσει ἢ νά τόν τιμωρήσει.

Κι ὁ μπαρμπα - Ἡλίας σταυροκοπήθηκε πάλι.

Περιοδικό «Ναυτική Ἑλλάς»

Γεράσιμος Ἀννινός



24. ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΩΔΕΚΗΜΕΡΟ

1. 'Ο στύλος τῆς γῆς

Κάτω ἀπὸ τὴ γῇ ὑπάρχει ἓνα μεγάλο δέντρο, σάν στύλος πελώριος καὶ γερός, καὶ βαστάει τὴ γῇ. Ἔτσι ἔλεγαν οἱ παλαιότεροι. Ἐκεῖ κάτω βρίσκονται ὅλο τὸ χρόνο οἱ καλικάντζαροι καὶ δουλεύουν νύχτα καὶ μέρα. Προσπαθοῦν νὰ κόψουν τὸ στύλο, πού βαστάει τὴ γῇ, γιατί θέλουν νὰ τὴ δοῦν νὰ γκρεμίζεται καὶ νὰ γελοῦν. Χτυποῦν λοιπόν μέ μικρά τσεκουράκια καὶ πριονίζουν μέ πριονάκια. Κάθε χρόνο μόλις ζυγώνουν νὰ τὸ κόψουν, νὰ σου κι ἔρχονται καὶ τὰ Χριστούγεννα.

Ἄ—Αἰντε, πᾶμε τώρα νὰ γλεντήσουμε λίγο πάνω στή γῇ, πειράζοντας τοὺς ἀνθρώπους, γιορτές ἡμέρες πού ἤρθαν. Πᾶμε καὶ στὸ γυρισμό μας τὸ ἀποκόβομε. 40

Ἔρχονται λοιπόν κοντά μας. Στὸ γυρισμό τους ὁμῶς

βρίσκουν τό δέντρο νά ἔχει θρέψει. Καί τότε ἀρχίζουν πάλι ἀπό τήν ἀρχή.

Ἀεὺτυχῶς πού εἶναι κουτούτσικοι οἱ καλικάντζαροι, γιά τοῦτο κάθε χρόνο πάντα τά ἴδια κάνουν καί πάντα τά ἴδια παθαίνουν μέ τοῦτο τό θεόρατο δέντρο, πού κρατάει τή γῆ ὁλόκληρη μέ τά χωριά της καί μέ τίς πολιτεῖες της. A

2. Ὁ μυλωνάς κι ὁ καλικάντζαρος

Μιά φορά ἓνας μυλωνάς εἶχε ωραία φωτιά μέ κάρβουνα στό μύλο του καί ἔψηνε μιά σούβλα κρέας. Ἐκεῖ πού γύριζε τή σούβλα του, βλέπει στήν ἄλλη μεριά ἓναν καλικάντζαρο καί γύριζε μιά σούβλα μέ βατράχους ! Δέν τοῦ μίλησε διόλου. Ὅστερα ἀπό λίγο τόν ρωτᾷ ὁ καλικάντζαρος πῶς τόν λένε.

— Ἐαυτό μέ λένε, τοῦ ἀπαντᾷ ὁ μυλωνάς.

Ἐκεῖ πού γύριζε τή σούβλα καί τό κρέας ἦταν ροδοκόκκινο καί μοσχομύριζε, ὁ καλικάντζαρος βάζει τή δική του σούβλα μέ τούς βατράχους πάνω στό κρέας.

Πάτ ! δέν ἀργεῖ ὁ μυλωνάς καί τοῦ φέρνει μιά μ' ἓνα ἀναμμένο δαυλί καί, καθῶς ὁ καλικάντζαρος ἦταν γυμνός, τόν κατάρχησε !

Φωνές καί κακό ὁ καλικάντζαρος.

— Βοηθᾶτε, ἀδέρφια, γιατί μ' ἔκαψαν !

— Βρέ, ποιός σ' ἔκαψε; τοῦ λένε οἱ ἄλλοι καλικάντζαροι ἀπ' ἔξω.

— Ὁ Ἐαυτός μ' ἔκαψε, τούς λέει ἐκεῖνος ἀπό μέσα.

— Ἀμ' σάν κήκες ἀπό τόν ἑαυτό σου, τί σκούζεις ;

Κι ἔτσι τήν ἔπαθε ὁ καλός σου ὁ καλικάντζαρος, γιατί ὁ μυλωνάς φάνηκε ἐξυπνότερός του.

Ἐκλογή Κ. Ρωμαίου

25. Ο ΑΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

Ἐλᾶτε στό τραπέζι μας ἀπόψε,
 γιά τή χαρά νά κάμομε μιὰ θέση.
 Τήν πίτα μας, πατέρα, τώρα κόψε,
 νά ἰδοῦμε τό φλουρί σέ ποιόν θά πέσει.

Κι ἄς μένει ἔτσι στρωμένο ἀπόψε, ἄς μένει,
 κι ἡ σόμπα μας ἄς καίει ἐκεῖ στό πλάι.
 Ἀπόψε, μέ τήν κάπα χιονισμένη,
 θά ῥθει κι ὁ Ἄι - Βασίλης γιά νά φάει.

Στέλιος Σπεράντσας



26. Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

‘Ο γερο - Καλούδης ράβει τό πανί στήν πλώρη. Οί ναῦ-
τες γύρω του τόν παρακαλοῦν νά τοὺς διηγηθεῖ καμιά ἱστο-
ρία. ‘Ο γερο - Καλούδης μέ τό χαμόγελο στά χεῖλη ἄρχισε :

— Μιά φορά κινδυνέψαμε νά πνιγοῦμε στή Μαύρη Θά-
λασσα. Ἐκεῖ πού νομίζαμε πώς ἄδικα παλεύαμε νά σω-
θοῦμε, βλέπομε μακριά ἓνα μικρό χαμηλό πανάκι. Μεμιᾶς
ζωντανέψαμε ὅλοι. Δένομε ἀμέσως τή σημαία κόμπο στό
κατάρτι ψηλά κι ἀρχίζομε νά φωνάζομε νά φυσοῦμε τόν
κόχυλα καί νά κουνᾶμε τίς σκούφιες μας. Τό καράβι μακριά
μόλις φαινόταν σά χελιδονάκι, πού σιγοπετᾷ. Σέ λιγάκι φά-
νηκε ὁλόκληρο. Ἐρχόταν σά βόλι καταπάνω μας. Σέ λίγο
πλησίασε· διάβασα μάλιστα καί τ’ ὄνομά του στίς κουλου-
ρες· τό ἔλεγε « Σωτήρα ».

— Ἄ ! ἄ ! ἄ ! βάλαμε ὅλοι μας χαρούμενες φωνές. Ἀπό
ἐκείνους ὅμως οὔτε κουνήθηκε οὔτε φώναξε κανένας. Εἶδα
καλά τόν τιμονιέρη στό τιμόνι, τόν καπετάνιο ὀρθό στήν πρύ-
μη, τό ναύκληρο καί πέντ’ ἔξι ναῦτες. Ὅλοι ἔστεκαν καί μᾶς
κοίταζαν, μά οὔτε σκοινιά ἐτοίμαζαν οὔτε τίποτα. Μόνο ὁ
σκύλος τους, ἓνας σκύλος μαλλιαρός, κατάμαυρος, μέ κε-
φάλι ὀλοστρόγγυλο σάν « μπόμπα » παλιοῦ κανονιοῦ, μᾶς
ἔστελνε τό ἄγριό του γάβγισμα.

Ὡστόσο τό καράβι ἦρθε μιά βόλτα κι ἔπεσε δίπλα μας,
δεκαπέντε ὀργιές μακριά. Μά βλέπω ἔξαφνα τόν καπετάνιο
νά γυρίζει στόν τιμονιέρη. Μιά τιμονιά ἐκεῖνος, καί τό κα-
ράβι ἀλλάζει δρόμο. Βάζομε τίς φωνές :

— Ἀδέρφια, πνιγόμαστε !... Ποῦ μᾶς ἀφήνετε ; Σῶστε
μας !... Ἀδέρφια, πνιγόμαστε !... Βοήθεια !...

Ἀκούστηκε κάποια φωνή καί σωπάσαμε, ὁ ἓνας ἐκλείσει
τό στόμα τοῦ ἄλλου μέ τήν παλάμη του. Καί μέσα στήν



ταραχή τῶν κυμάτων καί τό φύσημα τοῦ ἀνέμου ἀκούστηκε
μιά φωνή, σάν νά τήν ἔστελνε ὁ ἴδιος ὁ Χάρος :

— Στήν ἄλλη ζωή !... Στήν ἄλλη ζωή !...

Δέν τό πίστευαν τ' αὐτιά μου !... Εἶπα πώς ὁ καπετάνιος
ἤθελε νά παίξει μέ τή θέση μας κι ἄρχισα νά θυμώνω
περισσότερο γιά τ' ἄνοστα χωρατά παρά γιά τή σκληρή του
πράξη. Ὁ « Σωτήρας » ὅμως πάντα μάκραινε. Βάζομε πάλι
τίς ἄγριες φωνές :

— Ἀδέρφια, πνιγόμαστε ! Ποῦ μᾶς ἀφήνετε ! Βοήθεια !...
Πνιγόμαστε, βοήθεια !...

Κλείσαμε πάλι τό στόμα καί κρατήσαμε τήν ἀναπνοή μας. Κι ἡ φωνή ἀπό τό καράβι, συντροφιασμένη μέ τό βογγητό τῶν κυμάτων καί τοῦ ἀνέμου, ἀκούστηκε πάλι πιό δυνατή :

— Στήν ἄλλη ζωή!... Στήν ἄλλη ζωή!...

Ἦμεινε ὅπου βρέθηκε καθένας γιά πολλή ὥρα.

— Ἐμπρός, παιδιά, στίς ἀντλίες! Μή χάνετε καιρό ! εἶπε ὁ καπετάνιος μας.

Ἀντλήσαμε καμιά ὥρα, ἔπειτα ἕνας ἕνας ἀφήσαμε τίς ἀντλίες. Πλάκωσε ὥστόσο ἡ νύχτα. Καί τί νύχτα ! Κόλαση σωστή. Πῆρε χιονιάς καί τό χιόνι ἄρχισε νά μᾶς σκεπάζει. Νέκρα ἔπεσε στό καράβι, πού νόμιζες πώς ἦταν παντέρημο στά κύματα. Μόνο στήν πλώρη οὐρλιαζε τό σκυλί κι ἡ ἀντλία στήν πρύμη ἔβγαζε ἀργά καί ρυθμικά τή θρηνητική της φωνή κάτω ἀπό τά χέρια τοῦ καπετάνιου.

— Ναῦτες πού τοὺς διάλεξα ! μουρμούριζε. Ἐνας κι ἕνας ! Τέτοιιοι δέ βρίσκονται σ' ὅλη τή γῆ!...

— Μά τί θέλεις νά κάμομε; τοῦ λέει ἕνας ναύτης.

— Τί νά κάμετε!... Νά παλέψετε!... Σ' ἄρπαξε ἀπό τά πόδια ὁ Χάρος ; Πιάσ' τον ἀπ' τό λαιμό... Θά σέ πάρει; Νά σέ πάρει παλικαρίσια. Ὅχι νά σταυρώσεις τά χέρια καί νά παραδοθεῖς.

— Μά δέ βλέπεις πού χάσκει τό κύμα νά μᾶς καταπιεῖ;

— Ὡσπου νά μέ καταπιεῖ ἐκεῖνο, τό ρουφᾶω ἐγώ!...

Ὁ καπετάνιος γύρευε νά μᾶς κεντήσῃ τή φιλοτιμίαν, ἀλλά ποιός μποροῦσε νά κουνηθεῖ; Τό χιόνι ἦταν ὡς ἕνα πήχη στό κατάστρωμα. Σχοινιά, κατάρτια, σίδερα, ὅλα κάτασπρα.

Ἔτσι ἤμασταν, ὅταν ἀκούσαμε μιὰ φωνή :

— Ἐ ! ἀπό τό καράβι!...

Νά μήν ἦταν ἀπό τό « Σωτήρα » ; Δόξα νά 'χει ὁ

Θεός, δέν ἦταν ἀπό τό καταραμένο καράβι· ἦταν ἀπό τή γαλαξιδιώτικη γολέτα τοῦ καπετάν Καρέλη, πού μᾶς ἔσωσε. Λίγο ἀκόμη καί θά βουλιάζαμε.

Μόλις πατήσαμε ἐκεῖ, μᾶς ἔβγαλαν οἱ ναῦτες τά ρούχα, πού εἶχαν κολλήσει πάνω μας, μᾶς πότισαν τσαί μέ ρούμι καί μᾶς ξάπλωσαν στά ζεστά στρώματα.

Φτάσαμε τήν ἄλλη μέρα στήν Πόλη κι ἀπό ἐκεῖ κατεβήκαμε στή Δῆλο μέ φοβερό χιονιά. Ἑβδομήντα καράβια, μικρά καί μεγάλα, ἦταν ἐκεῖ ἀραγμένα ἀπό τήν τρικυμία. Ἀπό τά κατάρτια καί τά σχοινιά νόμισα πώς ἔμπαινα σέ πυκνο δάσος χειμώνα καιρό. Δεν ἀράξαμε ἀκόμη, καί βλέπω τόν καπετάνιο μας κατακόκκινο νά τρέχει στήν πλώρη καί νά φωνάζει. Κοιτάζω καλά· τό καταραμένο καράβι, ὁ « Σωτήρας », ἔστεκε δίπλα μας. Εἶδα κι ἔπαθα νά ἡσυχάσω τόν καπετάν Μπισμάνη.

— Ἡ κακία τοῦ ἔμεινε, τοῦ εἶπα· νά που ὁ Θεός δε μᾶς ἄφησε να γαθοῦμε.

Ἀρχισε νά νυχτώνει, κι ὁ καιρός ἔδειχνε κακά σημάδια. Ὁ ἥλιος βασίλεψε μαραμένος πίσω ἀπό τή Σίφνο. Τό ἀκρωτήριο τῆς Τήνου, ὁ Τσικνιάς, σκοτείνιασε. Ἀσυνήθιστη κίνηση ἄρχισε στή Δῆλο, καθώς σέ μυρμηγκοφωλιά τά πρωτοβρόχια. Οἱ ναῦτες τρέχουν ἄλλοι στά σχοινιά, ἄλλοι στίς ἄγκυρες, ἄλλοι στίς βάρκες, ἄλλοι στά κατάρτια ! Χέρια, πόδια, νύχια, δόντια, ὅλα εἶναι σέ κίνηση. Πλάκωσε, νομίζεις, ἐπίβουλος ἐχθρός καί καθέννας ἐτοιμαζόταν νά τόν ἀντιμετωπίσει ὅπως μποροῦσε καλύτερα.

Κι ἀλήθεια, σέ λίγο πλάκωσε ὁ ἐχθρός. Μαῦρος, θεοσκότεινος πέταξε ἀπό τόν Τσικνιά ὁ χιονιάς μ' ἄγριες φωνές καί φτεροκοπήματα κι ἔκαμε τό λιμάνι μαλλιὰ κουβάρια. Σίδερα βροντοῦσαν, ξύλα τρίζανε, φωνές ἀντηχοῦσαν καί γαβγίσματα. Ἀπό ἓνα μυκονιάτικο καράβι φορτωμένο ξυ-

λεία πετοῦσαν τά σανίδια σάν πούπουλα καί σκέπασαν τή θάλασσα ὡς πέρα στό νησί ! Μιά μαούνα συμυρναϊκή, φορτωμένη κάρβουνο, ἄδειασε ὁλότελα. Ἀπό μία σφουγγαράδικη μηχανή δέν ἔμεινε τίποτε. Τά βαπόρια σήκωσαν τίς ἄγκυρές τους κι ἀγγριοσφυρίζοντας ρίχτηκαν ποιοῦ νά πρωτοφύγει. Ἐμεῖς ἤμασταν στήν ἄκρη κι εὐκολα, ἀφοῦ σηκώσαμε τήν ἄγκυρα, βγήκαμε πέρα, κάτω ἀπό τή Μικρή Δῆλο.

Ὅλη τή νύχτα βάσταξε ἡ θύελλα. Κι ὅταν ἔφεξε ἡ μέρα, εἶδα τό κακό πού ἔγινε. Ἀλλά καράβια ἦταν μισρσπασμένα, ἄλλα γυμνά ἀπό ξάρτια, ἓνα ἐδῶ εἶχε τήν μισή πρύμη φαγωμένη, ἄλλο ἐκεῖ ἦταν δίχως φλόκους. Δέν ξέρω πῶς πῆγα στήν πρύμη καί βλέπω τόν καπετάνιο μας πίσω στό τιμόνι μέ μάτια δακρυσμένα.

— Τί ἔχεις, καπετάνιε, τί ἔπαθες ; τόν ρωτῶ.

— Ἀχ, παιδί μου, λέει ἀναστενάζοντας. Ὁ κακομοίρης χάθηκε, φτωχός ἄνθρωπος...

Γυρίζω κατά τά Κοκκινάδια καί βλέπω τό « Σωτήρα » πεταμένον ἔξω στίς πέτρες καί κοντά τούς ναῦτες του, βρεγμένους ὡς τό κόκαλο, νά τουρτουρίζουν, γύρω στή φωτιά. Κι ἀκόμη, κοντά τόν καπετάνιο του, ἀναμαλλιασμένο κι ἀγγριομάτη, νά κοιτάζει τά ναυάγια, σάν νά κοίταζε τά λείψανα τῶν παιδιῶν του.

— Τόν κακομοίρη, φτωχός ἄνθρωπος ! Δέν ἤθελα νά τόν δῶ ἔτσι..., ξαναεἶπε ὁ καπετάνιος μας.

— Ἀλήθεια, λυπήθηκα κι ἐγώ τό καράβι, εἶπε ὁ γερο-Καλούδης. Μά νά ξέρετε, ἡ θάλασσα ἔχει τή δικαιοσύνη της.

— Ὑστερα σῶπασε. Κι οἱ ναῦτες ἔμειναν γιά πολλή ὥρα χωρίς νά μιλήσουν.



27. ΤΟ ΡΙΞΙΜΟ ΤΟΥ ΚΑΡΑΒΙΟΥ

Είναι Κυριακή τοῦ Φεβρουαρίου, μιά ωραία μέρα.

Ὁ καπετάν Μαλάμος βαφτίζει σήμερα τό μπρίκι του κι ἔχει καλεσμένο ὅλο τό νησί.

Τό ναυπηγεῖο — ὁ ταρσανάς, καθὼς τό λένε στό νησί — γεμάτο μαδέρια, κατάρτια, σανίδες, πελεκούδια, ροκανίδια. Ὁ ἀέρας γεμάτος ἀπό τήν ἄρμη τοῦ νεροῦ, τή μυρωδιά τοῦ κατραμιοῦ, τῆς πίσσας, τῶν σχοινιῶν . . .

Ὅλα τοῦ ναυτοκόσμου τά σύνεργα, οἱ ἀπλοί πόθοι κι οἱ μεγάλες ἐλπίδες, στέκονται ξυλόχτιστες στήν ἀμμουδιά. Οἱ καλεσμένοι γιορτινοντυμένοι γυρίζουν στά σκαριά.

Πηδοῦν μέσα τά παιδιά, τά ψηλαφοῦν οἱ ἄντρες, τά καμαρώνουν καί τούς μιλοῦν πολλές φορές· λένε τήν ἀξία



τους, λογαριάζουν τή γοργάδα τους, συμβουλευούν τόν πρωτομάστορα για τό καθετί.

Τό μπρίκι τοῦ καπετάν Μαλάμου πάνω στή σκάρα του, μέ τήν πλώρη σπαθωτή, στεφανοζωμένη τήν πρύμη, μέ τά μποντίλια του άπλωτά ζερβόδεξα, μοιάζει σαρανταποδαρούσα κοιμάμενη στήν άμμουδιά.

‘Ολογάλαζη ή θάλασσα άστράφτει καί παιγνιδίζει καί φτάνει γλῶσσες γλωσσίτσες στά πόδια τοῦ караβιου, τό ραντίζει μέ τόν άφρό της καί τοῦ κελαηδεῖ μυστικά, σάν νά τοῦ λέει:

— “Ελα ! ”Ελα, νά σέ πλαγιάσω στόν κόρφο μου. Τί κάθесαι άψυχο ξύλο καί βάρυπνο ; Δέ βαρέθηκες τή νάρκη τοῦ δάσους καί τήν άβουλη ζωή ; Ντροπή σου ! ”Εβγα νά παλέψεις μέ τό κύμα ! ”Ορμησε στηθάτο νά κουρελιάσειςτόν

άνεμο ! "Ελα νά γίνεις ζήλια τῆς φάλαινας, σύντροφος στοῦ δελφίνι, τοῦ γλάρου ἀνάπαυση, τραγούδι τῶν ναυτῶν, καύχημα τοῦ καπετάνιου σου. "Ελα, χρυσό μου, ἔλα !

Κι ἐκεῖνο τό ἄπραγο, σάν νά νιώθει τά λόγια της, ἀρχίζει καί τριζοβολᾷ, ἔτοιμο ν' ἀφήσει τό κλινάρι του.

Ὁ καπετάν Μαλάμος, φρεσκοξυρισμένος, γελαστός, μέ τήν τσόχινη βράκα καί τό πλατύ ζωνάρι, ἀνυπόμονα περιμένει. Δίπλα του ἡ καπετάνισσα, ντυμένη στά μεταξωτά. Καί τό βιολί καί τό λαγούτο λαλαγοῦν τή χαρά καί τῶν δύο τους στά τετραπέρατα.

Ὁ παπάς, ντυμένος τ' ἄμφια, διαβάζει τήν εὐχή στοῦ πλεοῦμενο.

Ὁ πρωτομάστορας ἀρχίζει τά προστάγματα :

— Φόρα τό πρυμίο μποντίλι !

— Φόρα τό πλωρίο !

— Φόρα σκόντρα καί σκαρί !

"Ενα μετά τό ἄλλο φεύγουν τά στηρίγματα ἀπό τή σκάρα καί τό μπρίκι ἀρχίζει νά τραμπαλίζεται, μουνδιασμένο, θαρρεῖς, ἀπό τό καθισιό, ἄτολμο ἀκόμη στή νέα του ζωή. Τά παιδιά, πού εἶναι ἀνεβασμένα στοῦ κατὰστρωμα, τρέχουν ἀπό τήν πρύμη στήν πλώρη, ἀπό πλευρό σέ πλευρό, μαζί ὅλα, μέ τήν κούφια ποδοβολή κοπαδιοῦ...

— Γιούργια! κράζει τότε ὁ πρωτομάστορας.

Καί μέ τό σπρώξιμο τῶν καλεσμένων, στενάζει τό πλοῖο καί γλιστρᾷ στά νερά σάν πάπια, μαζί μέ τό ἀμούστακο πλήρωμά του.

— Καλοτάξιδο, καπετάν Μαλάμο, καλοτάξιδο ! Καί τό καρφί του μάλαμα, φωνάζει ὁ ναυτοκόσμος, βρέχοντας τό ἀντρόγυνο μέ θάλασσα.

Ἀνδρέας Κακαβίτσας

28. ΤΟ ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΟ ΚΑΡΑΒΙ

— Ποῦ πᾶς, καραβάκι, μέ τέτοιον καιρό ;
 Σέ μάχεται ἡ θάλασσα, δέν τή φοβᾶσαι ;
 Ἀνέμοι σφυρίζουν καί πέφτει νερό,
 ποῦ πᾶς, καραβάκι, μέ τέτοιον καιρό ;

— Γιά χώρα πηγαίνω πολύ μακρινή.
 Θά φέξουνε φάροι πολλοί νά περάσω.
 Βοριάδες, νοτιάδες θά βρῶ, μά θά φτάσω
 μέ πρύμο ἀγεράκι, μ' ἀκέριο πανί.

— Κι οἱ κάβοι ἄν σοῦ στήσουν τή νύχτα καρτέρι ;
 Ἀπάνω σου ἄν πέσει τό κύμα θεριό
 καί πάρει τούς ναῦτες καί τόν τιμονιέρη ;
 Ποῦ πᾶς, καραβάκι, μέ τέτοιον καιρό ;

Α.Ο
 Ψηλά στό ἐκκλησάκι τοῦ βράχου, πού ἀσπρίζει,
 γιά μένα ἔχουν κάμει κρυφή λειτουργία·
 ὀρθός ὁ Χριστός τό τιμόνι μου ἀγγίζει,
 στήν πλώρη μου στέκει ἡ παρθένα Μαρία. Α.Ο

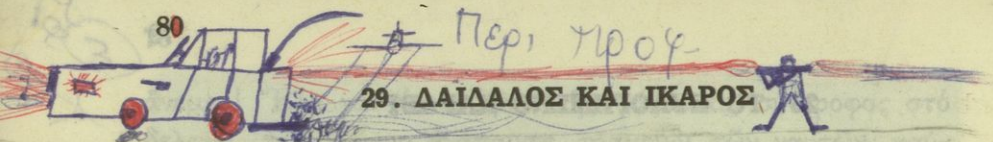
« Τέ χελιδόνα »

Το έννωθο

Ζεφωρίας.

Ζαχαρίας Παπαντωνίου





1. Κοντά στο Ἡράκλειο τῆς Κρήτης βρίσκονται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Κνωσοῦ. Ἐκεῖ ἦταν τό παλάτι τοῦ μεγάλου Μίνωα. Σήμερα, βέβαια, τό παλάτι εἶναι πολύ χαλασμένο. Κανένα κτίσμα δέν ἔχει τή στέγη του καί λίγοι τοῖχοι μένουν ὀρθιοί. Μ' ὅλα αὐτά ὅμως, ἀπό τό λίγο πού διατηρεῖται, μπορεῖ κανένας νά φανταστεῖ πόσο μεγάλο καί πλούσιο ἦταν τότε τό παλάτι. Ἦταν διώροφο κι εἶχε πολλά ὑπόγεια. Λένε πώς αὐτά ἦταν ὁ περίφημος λαβύρινθος, ὅπου ζοῦσε ὁ Μινώταυρος τό φοβερό ἐκεῖνο τέρας μέ κεφάλι ταύρου.

Τά σχέδια τοῦ παλατιοῦ τά εἶχε κάμει ὁ Δαίδαλος ὁ Ἀθηναῖος. Ἀλλά ὅταν τό παλάτι τελείωσε, ὁ Μίνωας δέν ἤθελε ν' ἀφήσει τό Δαίδαλο νά γυρίσει στήν πατρίδα του. Τόν κράτησε ἐκεῖ, γιά νά τοῦ φτιάσει κι ἄλλα ὠραῖα οἰκοδομήματα, κι ἔδωσε ἐντολή νά φρουροῦν καλά τίς ἀκτές, νά μή φύγει.

2. Ὁ Δαίδαλος ὅμως ποθοῦσε τήν ἐλευθερία του καί μέρα νύχτα δούλευε, γιά νά ξαναγυρίσει στήν Ἀθήνα.

Μιά μέρα φώναξε τό γιό του τόν Ἴκαρο στό ἐργαστήριό του καί τοῦ ἔδειξε τό τελευταῖο ἔργο του, τήν τελευταία του ἐφεύρεση. Ἦταν дуό μεγάλα ζευγάρια φτερά σάν τῶν πουλιῶν.

— Τά βλέπεις ; τοῦ εἶπε. Αὐτά θά μᾶς πᾶνε πίσω στήν πατρίδα.

Τοῦ φόρεσε τό ἕνα ζευγάρι κι ἐνῶ τοῦ τό στερέωνε στούς ὤμους μέ κερί, τοῦ μάθαινε πῶς νά μεταχειρίζεται τά φτερά του.

Ν' ἀνεβαίνεις μέ τόν ἄνεμο καί νά κατεβαίνεις μέ τόν ἄνεμο, σάν τά πουλιά, τοῦ ἔλεγε, καί μήν πηγαίνεις πολύ ψηλά, γιατί θά σοῦ λιώσει ὁ ἥλιος τό κερί, οὔτε πολύ χα-

μηλά, γιατί ὁ ἀφρός τῆς θάλασσας θά σοῦ βρέξει τά φτερά. α
Πέτα ἥσυχα καί ταχτικά σάν τήν ἀγριόπαπια. Πήγαινε τώρα
καί νά θυμᾶσαι τά λόγια μου. Ἐγώ ἔρχομαι πίσω σου...

3. Γρήγορα γρήγορα πέταξε ὁ Ἴκαρος κι ἀνέβηκε ψηλά στόν οὐρανόν.

— Ἐγίναμε σάν τὰ πουλιά ! φώναζε τοῦ πατέρα του, πού ἀκολουθοῦσε πιό ἀργά. Ὅ,τι θέλομε κάνομε.

— Ἡσυχα καί ταχτικά, συμβούλευε ὁ πατέρας. Μά ὁ Ἴκαρος μόνο πού γελοῦσε. Παίζοντας ἀνεβοκατέβαινε στὸν αέρα καί φώναζε :

— Γιά δές τή θάλασσα πῶς ἀγριεύει κι ἀφρίζει ! Ζηλεύει τά φτερά μας !

Κατέβαινε χαμηλά ὡς τά κύματα κι ἔπειτα σάν ἀστραπή πετιόταν πάλι ἐπάνω γελώντας.

— Ὁ κόσμος εἶναι δικός μας ! φώναζε τοῦ πατέρα του.

Μά ὁ Δαίδαλος ἀνήσυχος τὸν παρακολουθοῦσε ἀδίακοπα μέ τό βλέμμα του. Ἐαφνικά ἔβγαλε μιὰ φωνή :

— Ἴκαρε, γύρνα πίσω !

Τὸν εἶδε πού ἀνέβαινε σάν αἰτός ὡς τὸν ἥλιο καί τρόμος τὸν ἔπιασε. Μέ καρδιοχτύπι, ἀλλά καί μέ κρυφὴ περηφάνια, κοίταζε τό γιό του, πού ὅλο ἀνέβαινε καί ψηλότερα, μὰ κάτι τοῦ ἔσφιγγε τήν καρδιά καί τοῦ προμνηνοῦσε κακό.

— Τί τρέλα ! σκεφτόταν.

Ὁ Ἴκαρος ὅλο καί μίκραινε, μόλις φαινόταν τώρα, σάν μαύρη κουκκίδα στό κοκκινόχρυσο φῶς τοῦ ἡλίου.

Ἐαφνικά ὅμως ἄρχισε νά χαμηλώνει καί νά μεγαλώνει στά μάτια τοῦ πατέρα. Κι ὅλο μεγάλωνε, μεγάλωνε...

Ὁ Δαίδαλος ἔβγαλε μιὰ φωνὴ φρίκης !

Τά φτερά, ξεκολλημένα ἀπὸ τοὺς ὠμους, κρέμονταν ἀχρηστοι στά χέρια τοῦ Ἴκαρου, πού τώρα γκρεμιζόταν βα-

ρύς σάν πέτρα. "Ορμησε ό Δαίδαλος νά τόν πιάσει, μά δέν πρόφτασε. 'Ο 'Ικαρος έπεσε στά κύματα, πού τόν σκέπασαν ...

Ο 4. Ώρες πολλές πετοῦσε ό Δαίδαλος γύρω γύρω, έπάνω από τά νερά, ζητώντας τό σῶμα τοῦ γιοῦ του. 'Αλλά άδικα **Ο** Τέλος έφυγε μακριά. "Αλλοι λένε πώς πήγε στήν Κύμη τῆς Μικρᾶς 'Ασίας κι άλλοι στή Σικελία, όπου καί πέθανε. **Α**

'Αργότερα οί 'Ωκεανίδες, οί νεραίδες τῆς θάλασσας, πήραν τό σῶμα τοῦ 'Ικαρου από τά βάθη, τό έφεραν έπάνω στά κύματα καί τό άφησαν κάπου, στήν άμμουδερή παραλία ενός νησιοῦ. 'Εκεῖ τό βρῆκε ό 'Ηρακλῆς καί τό έθαψε σ' έναν έρημικό τάφο. 'Η θάλασσα, όπου έπεσε ό 'Ικαρος, όνομάστηκε «'Ικάριον πέλαγος » καί τό νησί, όπου θάφτηκε, 'Ικαρία.

« Κυψέλη »

'Αλεξάνδρα Δέλτα

'Από τό βραβευμένο άναγνωστικό Δ' τάξεως

Γ. 'Αποστολίκα, Χ. Σακελλαρίου, Ν. Σκόπα

30. ΗΡΩΕΣ ΤΟΥ ΚΑΘΗΚΟΝΤΟΣ

1. Πυρκαγιά ! Πυρκαγιά !...

Μιά διαπεραστική φωνή, γεμάτη τρόμο, άκούστηκε έξω στό δρόμο εκείνο τό χειμωνιάτικο βράδυ.

'Ο Δημήτρης έγραφε τήν ώρα αὐτή τά μαθήματά του. 'Ο πατέρας του είχε γυρίσει από τή δουλειά καί διάβαζε τήν έφημερίδα κι ή μητέρα στήν κουζίνα έτοιμάζε τό δείπνο.

Μεμιᾶς πετάχτηκαν όλοι στή βεράντα καί τί νά δοῦν !



Φλόγες και σύννεφα μαύρου καπνοῦ ἔβγαιναν ἀπό ἓνα γειτονικό σπίτι.

2) — Πάω νά δῶ, εἶπε ὁ πατέρας. Μπορεῖ νά κινδυνεύουν ἄνθρωποι ...

Τόν ἀκολούθησε κι ὁ Δημήτρης.

2. Μόλις βγήκαν στό δρόμο, εἶδαν κι ἄλλους γείτονες, πού ἔτρεχαν ἐκεῖ. Τό σπίτι πού καιγόταν ἦταν ἓνα παλιό, διώροφο οἶκημα κι ἡ φωτιά, δυναμωμένη καί ἀπό τόν ἀέρα, εἶχε προχωρήσει ἀρκετά. Πύρινες γλῶσσες ἔγλειφαν τούς τοίχους καί τά παράθυρα κι ὁ καπνός γέμιζε τόν ἀέρα ἀπό τή μυρουδιά τῶν καμένων ξύλων.

Τό πλήθος, πού εἶχε συγκεντρωθεῖ μπροστά στό σπίτι, φώναζε δυνατά :

— Βοήθεια ! Βοήθεια ! Ποῦ εἶναι οἱ πυροσβέστες ;

3) Ἀλλά νά ! Ἡ Πυροσβεστική Ὑπηρεσία εἶχε εἰδοποιηθεῖ κι ἐκείνη τή στιγμή ἀκούστηκε τό οὐρλιαχτό τῶν σειρήνων. Τ' αὐτοκίνητα ἔφτασαν. Οἱ πυροσβέστες μέ τά ἀστραφτερά κράνη πήδησαν ἀμέσως κάτω κι ἀπομάκρυναν τόν κόσμο. Μέ ἀστραπιαία ταχύτητα στήριζαν τίς σκάλες στους τοίχους καί μέ μιὰ ἀντλία μέ μακρύ σωλήνα ἄρχισαν τό ἔργο τους.

Δυό ἀπ' αὐτούς ὁρμησαν στό ἰσόγειο, γιά νά βοηθήθουν τούς ἐνοίκους, πού, σαστισμένοι ἀπό τήν ξαφνική συμφορά, προσπαθοῦσαν νά σώσουν ὅ,τι μποροῦσαν.

Δυό ἄλλοι εἶχαν στηρίξει σκάλα στό δεύτερο ὄροφο καί κατέβαζαν ἀπό κεῖ τούς τελευταίους ἐνοίκους : μιὰ ἀνάπηρη γυναίκα, ἓνα γέρο κι ἓνα κοριτσάκι, πού κρατοῦσε στήν ἀγκαλιά του ἓνα ἄσπρο γατάκι. Ὅλοι τους, ντυμένοι ὅπως ὅπως, μέ τόν τρόπο στά μάτια, τουρτουρίζαν ἀπό τό κρύο.

Τέλος, κατέβηκαν κι οί πυροσβέστες, γιά νά βοηθήσουν τούς άλλους στό σβήσιμο τῆς φωτιάς.

Υ "Εξαφνα μιά σπαραχτική φωνή ἀκούστηκε :

— Τό παιδί ! Τό παιδί ! Σῶστε τό παιδί !

Μιά γυναίκα, πού ἔβγαινε ἐκείνη τή στιγμή ἀπό τό σπίτι, φώναζε μέ πνιγμένη φωνή πῶς ἐκεῖ ψηλά, στό δεύτερο πάτωμα, κλείστηκε ἀπό τή φωτιά ἓνα μωρό. Ἦταν ἄρρωστο κι ἡ μητέρα του εἶχε πάει τήν ὥρα ἐκείνη στό φαρμακεῖο.

Μιά κραυγή βγήκε ἀπό τά στόματα ὅλων. Ὁ ὑπαξιωματικός, πού ἦταν ἐπικεφαλῆς τῶν πυροσβεστῶν, κάλεσε ἀμέσως κοντά του μιά ομάδα ἀπ' αὐτούς.

— Ἐμπρός ! τούς εἶπε. Νά σώσουμε τό παιδί!...

Καί ὁρμησε πρῶτος.

3. Πῶς νά φτάσουν ὅμως στό δωμάτιο, πού εἶχε κλειστεί τό μωρό ; Ἡ ξύλινη σκάλα τοῦ ἰσογείου εἶχε καεῖ καί μόνο ἓνας τρόπος ὑπῆρχε : νά μποῦν ἀπό τό μοναδικό παράθυρο τοῦ δωματίου, πού ἔβλεπε στό δρόμο. Ἀλλά καί ἀπ' αὐτό ἔβγαιναν τώρα καπνοί. Ἡ φωτιά εἶχε φτάσει στό δωμάτιο τοῦ παιδιοῦ ! Ἐνωσαν ἀμέσως δύο σκάλες καί σκαρφάλωσαν γρήγορα ὡς ἐκεῖ. Πρῶτος ἔφτασε ὁ ὑπαξιωματικός. Ἐσπασε μ' ἓνα τσεκούρι τό κλειστό παράθυρο κι ὁρμησε μέσα στό δωμάτιο, ἀνάμεσα στούς καπνοῦς καί στίς φλόγες, πού τόν τύλιγαν.

Κάτω ὅλοι κρατοῦσαν τήν ἀναπνοή τους.

— Δέ θά προλάβει νά τό σώσει..., ψιθύρισε κάποιος. Οἱ φλόγες ἔφτασαν στό παράθυρο... Θά καεῖ κι αὐτός...

Τό ἄκουσε ὁ Δημήτρης καί πάγωσε. Κοίταξε τόν πατέρα του. Ἐκεῖνος δέ μιλοῦσε. Ἐσφιγγε μόνο τά χεῖλη, καθώς κοιτοῦσε ἐπάνω.

"Ένα λεπτό αργότερα είδαν κάτι νά ξεπροβάλλει από τό φλεγόμενο παράθυρο. Κραυγή χαράς ξέσπασε από τό πλήθος. Ήταν ὁ ὑπαξιωματικός, πού κρατοῦσε στήν ἀγκαλιά του τό μωρό τυλιγμένο μέσα σέ μιά κουβέρτα. Οἱ συνάδελφοί του τόν βοήθησαν νά πιαστεῖ ἀπό τή σκάλα κι ἄρχισαν νά κατεβαίνουν ἕνας ἕνας. Τελευταῖος κατέβηκε κι αὐτός μέ τό παιδί στήν ἀγκαλιά.

Τό καημένο ! Τά μαλλάκια του εἶχαν τσουρουφλιστεῖ λιγάκι. Γύριζε τά μάτια του, θολά ἀπό τόν πυρετό, καί κοίταζε σαστισμένο γύρω του.

ΘΑ. Τό πλήθος ὑποδέχτηκε τούς πυροσβέστες μέ ξεφωνητά χαράς. Ὁ ἐνθουσιασμός ὅμως ἦταν μεγαλύτερος γιά τόν ὑπαξιωματικό. Αο

— Μπράβο σου ! Μπράβο σου ! φώναζαν ὅλοι.

Ἐκείνη τή στιγμή ἔφτασε κι ἡ μητέρα τοῦ μικροῦ κι ἔτρεξε σάν τρελή κοντά στό παιδί της. Εἶχε μάθει τί εἶχε συμβεῖ καί φιλοῦσε τά χέρια τῶν σωτήρων τοῦ παιδιοῦ της.

Ὁ Δημήτρης μέ τόν πατέρα του βρῆκαν τήν εὐκαιρία καί πλησίασαν τόν ὑπαξιωματικό. Τοῦ ἔσφιξαν τό χέρι κι ὁ πατέρας τοῦ εἶπε δυό θερμά λόγια. Ἐκεῖνος δέ μιλοῦσε. Ήταν ὠχρός καί τό πρόσωπό του, μαυρισμένο ἀπό τούς καπνούς, εἶχε μιά σύσπαση πόνου. Τότε πρόσεξαν πώς εἶχε τραυματιστεῖ στό δεξιό χέρι. Οἱ συνάδελφοί του τοῦ ἔβαλαν ἕναν πρόχειρο ἐπίδεσμο καί τόν βοήθησαν ν' ἀνεβεῖ στό αὐτοκίνητο.

Ἀπό τό βραβευμένο ἀναγνωστικό Δ' τάξεως
Γ. Ἀποστολικά - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

Νίκος Σκόπας

Οἱ πυροσβέστες
σώζουν
βωτιά.
ἀνθρώπους
ἀπὸ τῆς
ἰσχύος

31. ΜΙΑ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΗ ΑΠΟΣΤΟΛΗ

Στά χρόνια τῆς κατοχῆς δέχτηκα πρόθυμα ν' ἀναλάβω μιά μέρα μιάν ἐπικίνδυνη ἀποστολή : νά περάσω μέσ' ἀπό τίς γραμμές τῶν Γερμανῶν καί νά εἰδοποιήσω τοὺς δικούς μας ἑνός γειτονικοῦ χωριοῦ νά φύγουν κατὰ τό βουνό, γιατί οἱ κατακτητές θά μπλοκάραν τό χωριό.

Πῆρα μαζί μου τόν ἀχώριστο σύντροφό μου, τό γενναῖο σκύλο μου τό Λιάπη, πέρασα νύχτα μέσ' ἀπ' τίς γραμμές τους, δίχως νά μέ πάρουν εἶδηση, κι εἰδοποίησα τοὺς χωριάτες γιά τόν κίνδυνο. Στό γυρισμό ὅμως δέν τά κατάφερα καί τόσο καλά. Οἱ Γερμανοί μ' ἔπιασαν. Ὁ ἐπικεφαλῆς μέ παρέδωσε σ' ἓνα Γερμανό στρατιώτη.

Ἐκεῖνος περπάτησε λίγα βήματα κι ἔπειτα στάθηκε μπροστά σέ μιά πολύ μικρή καλυβούλα, ὅχι καί πολύ πιό μεγάλη ἀπό κοτέτσι. Ἐβγαλε ἀπό τό σακίδιό του ἓνα σκοινί, ἔπιασε τά χέρια μου, μοῦ τά ἔφερε πίσω ἀπό τή μέση καί μοῦ τά ἔδεσε σφιχτά. Ἐπειτα, πιάνοντάς με ἀπ' τό κεφάλι, μ' ἀνάγκασε νά σκύψω καί νά τρυπώσω μέσα. Ἐκλεισε πίσω μέ πάταγο τήν πόρτα καί κύλησε χαμηλά, στή βάση της, μιά μεγάλη πέτρα, πού βρῆκε ἐκεῖ κοντά. Ἀπομακρύνθηκε, μά τόν ἄκουσα νά ξαναγυρίζει σέ λίγο. Κρατᾷ στό χέρι ἓνα σανίδι μακρύ ὡς ἓνα μέτρο κι ἓνα σφυρί. Ἐρχεται καί πάλι μπροστά στήν καλυβούλα καί καρφώνει τή σανίδα ὀριζόντια στήν πόρτα ἀπ' ἔξω μέ δυνατά χτυπήματα, ἐνώνοντας τοὺς δύο παραστάτες της, γιά νά μήν μπορέσω, κι ἂν ἀκόμα τό θελήσω, ν' ἀνοίξω. Ὅταν τέλειωσε τό κάρφωμα, τράβηξε μέ βήματα ἀργά γιά τ' αὐτοκίνητο, ἀπ' ὅπου πῆρε τό σφυρί. Ἀκούω τίς μπότες του, πού ἀπομακρύνονται, κι ἀναστενάζω πικρά.

— Ὡραῖα, σκέφτομαι. Τώρα τά καταφέραμε θαυμάσια.

Καί λείπει κι ὁ Λιάπης. Νά τόν ἔπιασαν τάχα κι αὐτόν ἢ νά τόν σκότωσαν;

Αἰσθάνομαι κιόλας τήν ἀνυπόφορη βαριά μυρουδιά ἀπό κοπριές πουλερικῶν κι ἄλλων ζώων νά μοῦ κεντᾷ φριχτά τά ρουθούνια καί νά μοῦ φέρνει ἀναγούλα. Σίγουρα οἱ Γερμανοί κάτι ὑποψιάστηκαν γιά μένα, ἀλλά ἀφήνουν νά περάσει, φαίνεται, ἡ νύχτα, νά κοιμηθοῦν κι αὐτοί λίγο, κι αὔριο, σάν ξημερώσει, θά μέ κανονίσουν . . .

Ἡ καλυβούλα εἶναι στενή καί χαμηλή καί μόλις πού μπορῶ νά στέκομαι γονατιστός. Ἐπειτα τά χέρια μου, καθώς εἶναι δεμένα σφιχτά πίσω, μέ δυσκολεύουν καί δέ μοῦ εἶναι βολετό νά ταχτοποιηθῶ κάπως πιό ἄνετα. Κάθομαι κάτω, πάνω στίς κοπριές, σταυροπόδι. Ἐνα κλαδί μοῦ τρυπᾷ τά πόδια. « Ξενοδοχεῖο νά σοῦ πετύχει ! λέω μέ πικρό χιουῦμορ. Καί θέλουν νά τό ὀνομάζουν καί πρώτης κατηγορίας . . . »

Μοῦ ἔρχεται κάποια στενοχώρια. Τά μάτια μου τσούζουν καί τά βλέφαρά μου ἀρχίζουν νά βαραίνουν. Ἀλλά ἡ ἀγωνία δέ μ' ἀφήνει νά κλείσω μάτι. Τί θά γίνηι, λοιπόν; Θά περιμένω ἔτσι ἐδῶ ὡς τό πρωί, ὥσπου νά ξυπνήσουν οἱ Γερμανοί καί νά μέ πιάσουν, νά μέ βγάλουν ἔξω καί ν' ἀδειάσουν πάνω μου τίς δεσμίδες κάποιου αὐτόματου; Νά μὴν ὑπάρχει τάχα τρόπος νά γλιτώσω;

Τό μυαλό μου παραδέρνει σάν τό φυλακισμένο πουλί μέσ στό κλουβί του τό ἀποπνιχτικό. Τό κεφάλι μου βουίζει. Κι ἔξω εἶναι νύχτα. Κι ἡσυχία. Περασμένα μεσάνυχτα. Ἴσως δύο ἢ ὥρα. Ἴσως καί τρεῖς. Ἀπό μακριά, πολύ μακριά, φτάνει τό ἀδύνατο λάλημα κάποιου πετεινοῦ. Εἶν' ἐλεύθερος ἐκεῖνος καί μπορεῖ καί λαλεῖ, σκέφτομαι.

Φέρνω τό πρόσωπό μου, σκύβοντας, ὡς τή μικρή ξύλινη πόρτα. Κοιτάζω ἀνάμεσ' ἀπ' τίς μεγάλες της χαραμά-

δες. Τό φεγγάρι μοῦ γνέφει πίσω ἀπό ἓνα μικρό σύννεφο. Οἱ Γερμανοί δέ φαίνονται πουθενά. Ἀλλά ὄχι. Νά τα ἐκεῖ πιό πέρα τ' αὐτοκίνητά τους. Νά καί τὰ κρεβάτια ἐκστρατείας, πού ἔχουν βγάλει ἔξω, καί κοιμοῦνται. Ἀκούω μάλιστα κι ἓναν τους πού ροχαλίζει ἀηδιαστικά. Πιό κεῖ ἕνας σκοπός κάνει πέντ' ἔξι βήματα, σταματᾷ καί πάλι ξαναρχίζει τό βηματισμό του. Θά' ναι περίπου διακόσια μέτρα μακριά ἀπό τήν καλυβούλα, πού εἶμαι φυλακισμένος, κι ὁμῶς τόν διακρίνω καθαρά...

Τά χέρια μου, ἔτσι δεμένα ὅπως εἶναι, ἀρχίζουν νά πονοῦν. Τά πόδια μου μουδιάζουν. Τραβιέμαι λίγο πίσω κι ἀκουμπῶ τίς πλάτες μου στόν τοῖχο. Μισοκλείνω τά μάτια. Ξάφνου ἀκούω μπρός στήν πόρτα τῆς καλυβούλας κάτι σά γρύλισμα. Ἀνοίγω τά μάτια. Ἀφουγκράζομαι. Νάί, κάτι εἶναι μπρός στήν πόρτα. Φέρνω καί πάλι τό πρόσωπό μου κοντά. Πασσιζῶ νά διακρίνω. ὦ, ναί! Κάτι σά σκυλί εἶναι ἀπ' ἔξω. Καί τό γρύλισμα ξανακούεται. Τό γνωρίζω. Θεέ μου! Εἶναι ὁ Λιάπης! Ὁ Λιάπης! Θέλω νά βεβαιωθῶ. Κολλῶ σχεδόν τά χεῖλια μου στή χαραμάδα τῆς πόρτας. Τοῦ ψιθυρίζω :

—Λιάπη...

Γρύλισε πάλι γεμάτος ἀγωνία. Ζεῖς λοιπόν, καλέ μου φίλε; Ζεῖς, πιστέ μου σύντροφε; Κι ἤρθες καί μέ βρῆκες ἐδῶ πέρα μακριά, ἔτσι πληγωμένος, σίγουρα, καθῶς θά εἶσαι; Μά πῶς θά γίνει τώρα; Πῶς θά βγῶ ἀπό δῶ, νά φύγουμε γρήγορα καί νά γλιτώσουμε κι οἱ δύο μας, πού εἶμαι δεμένος μέ τά χέρια πιστάγκωνα καί δέν μπορῶ νά σαλέψω; Σκέψου κάτι, τετραπέρατε Λιάπη, ἄχ, σκέψου κάτι... Ἀλλά, σιωπή!.. Σούτ! Μή μιλᾷς καθόλου, μά καθόλου, γιατί χαθήκαμε...

Κι ὁ Λιάπης σκέφτηκε. Ἡ ξύλινη πόρτα εἶναι χαλα-

σμένη στό κάτω μέρος, αφήνοντας μιάν αρκετά μεγάλη τρύπα. Καί νά τος. Σκάβει μέ τά νύχια τῶν μπροστινῶν ποδιῶν του κάτω ἀπό τήν πόρτα τῆς καλύβας, σκάβει γρήγορα καί πετᾷ πρὸς τά πίσω τό χῶμα κι ἀνοίγει, ἀνοίγει περισσότερο τήν τρύπα, πού ὅλο καί μεγαλώνει. Μπαίνω ἀμέσως στό πολύστροφο μυαλό του, στή σκέψη του, καταλαβαίνω τό σχέδιό του καί μέ πιάνει ἀγωνία.

— Γρήγορα, Λιάπη, γρήγορα! τοῦ ψιθυρίζω, πρίν ξυπνήσουν οἱ Γερμανοί. Κουράγιο, καλέ μου φίλε...

Πέφτω τώρα μπρούμυτα, μέ τό κεφάλι πρὸς τήν τρύπα, καί παρακολουθῶ τούτη τή βιαστική δουλειά, δοκιμάζοντας, ἂν μπορῶ, νά χωρέσω ἀνάμεσά της. Κι ἡ τρύπα νά, μεγάλωσε. Περνῶ ἀπό κεῖ τό κεφάλι μου, περνῶ καί τούς ὤμους μου καί σφίγγομαι σερνάμενος καταγῆς, νά βγῶ ἀπό τή φυλακή μου. Ὁ Λιάπης βλέπει πῶς δυσκολεύομαι καί μέ τά δόντια μέ πιάνει ἀπ' τὸν ὦμο, ἀπ' τό σακάκι, καί μέ τραβᾷ ἔξω μ' ὅλη του τή δύναμη. Ἕνα - δύο δυνατά τραβήγματα, δύο τινάγματα δικά μου, καί νά! Βρίσκομαι ἔξω ἀπ' τήν καλύβα.

Κοιτάζω κατὰ τό Γερμανό σκοπό. Δέ φαίνεται. Ἴσως εἶναι κρυμμένος πίσω ἀπό κάποιο αὐτοκίνητο. Παίρνω γρήγορα δρόμο σκυφτά σκυφτά. Ὁ Λιάπης ἔρχεται χαρούμενος πίσω μου. Περπάτησα ἔτσι καμιά πεντακοσαριά βήματα καί σταμάτησα. Πασκίζω νά λύσω τό σκοινί καί νά ἐλευθερώσω τά χέρια μου, πού εἶναι πίσω δεμένα, μά δέν τά καταφέρνω. Τά δείχνω στό Λιάπη. Κι ἔρχεται κεῖνος καί πιάνει τό σκοινί μέ τά κοφτερά του δόντια καί τό τραβᾷ, τό τραβᾷ πολλές φορές, ὥσπου τό ἔκοψε. Ἄ, ἐπιτέλους! Τώρα εἶμαι πραγματικά ἐλεύθερος. Καί ρίχνομαι τότε καί παίρνω στήν ἀγκαλιά μου τό Λιάπη καί τόν φιλῶ σάν ἀδερφό μου καί τόν γεμίζω μέ δάκρυα χαρᾶς κι εὐγνωμοσύνης.

—“Αχ, Λιάπη, ἄχ, καλέ μου Λιάπη! Εἶσαι ὁ σωτήρας μου. Μόνο πᾶμε τώρα νά φύγουμε ἀπό δῶ, ὅσο γίνεται πιό γρήγορα.

Καί ξεκινᾶμε καί πάλι. Ἀλλά ἐκεῖ, καθὼς ξεκινήσαμε, βλέπω τό Λιάπη νά κουτσαίνει ἀπ’ τό ἕνα του πισινό πόδι. Σκύβω, τό πιάνω. Ἔσκουξε. Κατάλαβα πῶς πονοῦσε.

—“Α, ὄχι, Λιάπη. Δέ θά σ’ ἀφήσω νά περπατήσεις ἔτσι πληγωμένος. Καί σάν φτάσουμε στό χωριό, θά τό ταχτοποιήσουμε.

Τόν σήκωσα, τόν φορτώθηκα στούς ὤμους μου καί συνέχισα τό δρόμο γιά τό χωριό. Μακριά στήν κορυφογραμμή τοῦ βουνοῦ ἄρχισε νά γλυκοχαράζει. . .

Ἀπό τό «Ἀνθολόγιο»
Δ’ τάξεως

Χάρης Σακελλαρίου

32. Η ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ

1. Ἡ Ἡλεία εἶναι χώρα πολύ πολύ ὠραία, ὅλο βλάστηση καί πρασινάδα. Ἐκεῖ οἱ σκῖνοι γίνονται ψηλοί σάν δέντρα.

Τό κάτω μέρος τῆς Ἡλείας τό ποτίζει ἕνα ποτάμι, ὁ Ἀλφειός, πού χύνεται στό Ἰόνιο πέλαγος.

Μέσα στόν Ἀλφειό χύνεται ἕνα μικρό ποτάμι μέ νερό κρυσταλλένιο.

2. Ἐκεῖ πού ἐνώνονται τά δύο ποτάμια, εἶναι ἡ Ὀλυμπία. Εἶναι ἕνα ὁμορφο δάσος ἀφιερωμένο στόν πιό μεγάλο ἀπό τοὺς θεοὺς τῶν Ἑλλήνων, στό Δία, καί στή γυναίκα του τήν Ἥρα.

3. Ἐκεῖ στήν Ὀλυμπία κάθε πέντε χρόνια μαζεύονταν πολλές χιλιάδες κόσμος.

Δέν ἔρχονταν μονάχα ὅσοι εἶχαν σκοπό ν’ ἀγωνιστοῦν.

"Ερχονταν κι οἱ συγγενεῖς τους κι οἱ φίλοι τους καί χιλιάδες ἄλλοι, γιά νά δοῦν τοὺς μεγάλους ἀγῶνες.

Ἐεκינוῦσαν ἀπ' ὅλες τίς ἐλληνικές χῶρες, ἀπό τήν Πελοπόννησο, τή Στερεά καί τά νησιά, ἀπό τήν Ἡπειρο καί τή Μακεδονία, ἀπό τή Θράκη καί τόν Εὐξεινο Πόντο, ἀπό τή Μικρά Ἀσία καί τίς μακρινές ἀκρογιαλιές τῆς Ἰταλίας, τῆς Σικελίας καί τῆς Ἀφρικῆς.

3 X Οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες γίνονταν τό καλοκαίρι.

Λίγες ἡμέρες πρὶν ἀρχίσουν, πῆγαιναν στήν Ὀλυμπία οἱ ἐλλανοδίκες, δηλαδή ἡ ἐπιτροπή, πού φρόντιζε γιά τήν τάξη κι ἔκρινε ποιός νικοῦσε στοὺς ἀγῶνες.

Σιγά σιγά ἔρχονταν καί ὁ ἄλλος κόσμος. Καί πρῶτοι οἱ πραγματευτάδες. Ἔστηναν σκηνές καί παραπήγματα καί μέσα τοποθετοῦσαν ὅ,τι εἶχαν γιά πούλημα.

"Ερχονταν ὅμως ἀπό πρὶν καί ἄλλοι πολλοί, γιά νά πιάσουν καλή θέση. Ἔστηναν σκηνές ἢ ἐφτιαναν πρόχειρα ξύλινα σπιτάκια, γιά νά μείνουν ὅσες μέρες θά βαστοῦσαν οἱ ἀγῶνες. Τί κόσμος, τί θόρυβος, τί ὀχλοβοή! Ἐδῶ δούλευαν χτίστες, ἐκεῖ μαραγκοί, παρέχει βέλαζαν ἢ μούγκριζαν τὰ ζῶα, πού ἦταν γιά θυσία, ἢ χλιμίντριζαν τ' ἄλογα, πού θ' ἀγωνίζονταν. Καί παντοῦ ἀκούγονταν οἱ φωνές ἐκείνων πού πουλοῦσαν ὀπωρικά καί δροσερό νερό.

Ὀλόκληρος ὁ κάμπος τῆς Ὀλυμπίας ἦταν γεμάτος ἀπό χιλιάδες ἀνθρώπους, Ἕλληνες καί ξένους. Οἱ ἐξοχώτεροι καλλιτέχνες κι ἐπιστήμονες μαζεύονταν ἐκεῖ.

4 → A Τίς μέρες ἐκεῖνες ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἦταν ἀδερφωμένοι. Ἄν ἦταν πόλεμος, ἔπαυε. Εἰρήνη κι ἀγάπη βασιλεύαν ἀπό τή μιάν ἄκρη ὡς τήν ἄλλη. Εὐχθροπραξίες δέν ἐπιτρέπονταν. Ἀλίμονο σ' ἐκεῖνον πού θά τολμοῦσε νά παρακούσει αὐτὴ τή διαταγή.

5 O Ὁ δρόμος, πού ἔφερνε στό Στάδιο, ἦταν πλατύς καί

περιποιημένος. Δεντροστοιχίες δεξιά κι αριστερά από θεό-
ρατα πλατάνια καί φουντωμένες έλιές. Από δῶ κι από κει,
ανάμεσα στά πράσινα φυλλώματα, έλαμπαν τ' αγάλματα τῶν
νικητῶν στήν Ὀλυμπία, άλλα από μάρμαρο κι άλλα από
χαλκό.

6 ~~✱~~ Τό στεφάνι τοῦ Ὀλυμπιονίκη ἦταν τό πιά μεγάλο εὐ-
τύχημα, πού θά μπορούσε νά τύχει σ' ἓναν ἄνθρωπο στή
ζωή του.

7 ~~✱~~ Ὑμνοῦσαν μέ τραγούδια τό νικητή κι οἱ πολῖτες ἔστη-
ναν μαρμάρينو η χάλκινο ἄγαλμα στόν πολίτη τους, πού θά
στεφανώνονταν στήν Ὀλυμπία. ~~✱~~

7 ~~✱~~ "Όταν ὁ νικητής γύριζε στήν πατρίδα του, οἱ συγγενεῖς,
οἱ φίλοι κι οἱ ἄλλοι πατριῶτες ἐβγαίνουν ἐξω ἀπό τήν πόλη
νά τόν δεχτοῦν καί τόν ὀδηγοῦσαν μέσα μέ χαρές καί μέ
μουσικές.

8 Ὁ Ὀλυμπιονίκης, ντυμένος μέ κόκκινο φόρεμα, καθό-
ταν σ' ἓνα ἄρμα, πού τό τραβοῦσαν τέσσερα ἄσπρα ἄ-
λογα.

9 Πολλές πόλεις, ὅταν δέχονταν τόν Ὀλυμπιονίκη τους,
γχερέμιζαν ἓνα μέρος ἀπό τά τείχη τους. Μέ τοῦτο ἤθελαν
νά ποῦν, πῶς εἶναι περιττά τά τείχη, ὅταν ἔχουν τέτοια ἡ-
ρωικά κορμιά νά φυλάξουν τή χώρα.

Ἄπό τό ἀναγνωστικό Δ' τάξεως
« Στά παλιά χρόνια »

Ἄρ. Κουρετίδης

ωερδ. α. μ.

✱



33. Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΘΡΙΑΜΒΟΣ

1. Εἶχε γεράσει πιά ὁ Διαγώρας καὶ δέν ἔπαιρνε μέρος στοὺς ἀγῶνες. Ἀποτραβήχτηκε ἀπὸ τὸ στίβο φορτωμένος δόξεις καὶ τιμές. Ζοῦσε τώρα, τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του, στ' ἀρχοντικό του, στὴν Ἰαλυσό τῆς Ρόδου, ἀφοῦ χρόνια καὶ χρόνια εἶχε συγκλονίσει τὰ διάφορα στάδια τῆς Ἑλλάδας μὲ τίς περίλαμπρες νίκες του.

Ἦταν ἕνας ἀπ' τοὺς πιο φοβεροὺς πυγμαχοὺς τῆς ἀρχαιότητος. Ξεκίνησε ἀπὸ νικητῆς σέ τοπικοὺς ἀγῶνες, ἐξελίχτηκε σέ περιοδονίκη, νικώντας τρεῖς φορές στὰ Ἴσθμια καὶ δύο στὰ Νέμεα, γιὰ νὰ φτάσει τελικά ν' ἀποχτήσῃ καὶ τὸ μέγιστο τίτλο τοῦ Ὀλυμπιονίκης...

2. Μὰ τὰ χρόνια περνοῦν. Μετὰ τὴ νίκη του στὴν Ὀλυμπία δέν ξαναπῆρε πιά μέρος σέ κανέναν ἀγῶνα. Τώρα γυμνάζει τοὺς τρεῖς γιούς του, τὸν Δημάγετο, τὸν Ἀκουσίλαο καὶ τὸ Δωριέα.

Εἶναι κι οἱ τρεῖς τοὺς δυνατοὶ καὶ γεροδεμένοι. Κι ὁ Διαγώρας τρέφει πολλὲς ἐλπίδες, πὼς θὰ τιμήσουν μιὰ μέρα τ' ὄνομά του. Τοὺς γυμνάζει τακτικά καὶ τοὺς συμβουλεῖ κάθε τόσο :

— Ν' ἀγωνίζεστε τίμια. Πολλὲς φορές μιὰ τίμια ἦττα εἶναι προτιμότερη ἀπὸ μιὰν ἀνέντιμη νίκη.

Ὁ Δημάγετος διακρίνεται στὸ παγκράτιο, ὁ Ἀκουσίλαος στὴν πυγμαχία κι ὁ Δωριέας στὴν πάλη. Κερδίζουν εὐκόλα τοὺς ἀντιπάλους τοὺς στοὺς τοπικοὺς ἀγῶνες τῆς Ρόδου. Μὰ τ' ὄνειρό τους εἶναι νὰ νικήσουν στοὺς μεγάλους, τοὺς πῖο φημισμένους ἀγῶνες, τοὺς Ὀλυμπιακοὺς, νὰ στεφανωθοῦν μὲ τὸν «κότινο», νὰ γίνουν κι αὐτοί, ὅπως ὁ πατέρας τους, Ὀλυμπιονίκες...

3. Καὶ νά! Ἐφτασε ἡ Ὀλυμπιάδα. Οἱ σπονδοφόροι γυ-

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

ρίζουν από πόλη σέ πόλη καί κηρύττουν τήν ἐκεχειρία.

Τά τρία ἀδέρφια ἔχουν ἀρκετά προπονηθεῖ κι ἐτοιμάζονται γιά τήν Ὀλυμπία. Πρέπει νά βρίσκονται ἐκεῖ ἕνα μήνα πρίν ἀρχίσουν οἱ ἀγῶνες, γιά νά προπονηθοῦν σύμφωνα μέ τίς ὁδηγίες τοῦ γυμνασάρχου καί μέ τήν ἐπίβλεψη τῶν ἑλλανοδικῶν.

Ὁ γερο - Διαγόρας τούς εὐχεται καλές νίκες. Ἐχει ὅμως κι ἀγωνία. Τάχα θά νικήσουν; Θά κρατήσουν ψηλά τό δοξασμένο του ὄνομα; Ὅσο πλησιάζουν οἱ μέρες τῶν ἀγώνων, τόσο κι ἡ ἀγωνία του μεγαλώνει.

Τέλος, δέν κρατιέται. Ἀποφασίζει νά πάει νά δεῖ ἀπό κοντά τούς γιούς του κι ἄς εἶναι τόσο γέρος κι ἐξαντλημένος.

4. Μπαίνουν σ' ἕνα πλοῖο καί ξεκινοῦν. Ὅταν ἔφτασαν στήν Ὀλυμπία, ὁ κόσμος τρέχει νά ὑποδεχτεῖ μέ κραυγές ἐνθουσιασμοῦ τόν παλαίμαχο γίγαντα τοῦ στίβου. Τόν ραίνει μέ λουλούδια. Εὐχεται νίκη στους γιούς του.

Μεγάλη εἶναι κι ἡ χαρά τῶν γιῶν του. Ὁ ἐρχομός του ἐκεῖ τούς δίνει κουράγιο καί δύναμη.

Τήν παραμονή τῶν ἀγώνων, μαζί μέ τούς ἄλλους ἀθλητές, ἀφοῦ θυσιάσαν ἕναν ἀγριόχοιρο, ὀρκίστηκαν μπροστά στό ἄγαλμα τοῦ Ὁρκίου Δία, ὅτι γυμνάστηκαν σύμφωνα μέ τούς κανονισμούς κι ὅτι θ' ἀγωνιστοῦν τίμια καί χωρίς ἀντικανονικά τεχνάσματα. Τήν ὀρκωμοσία αὕτη τήν παρακολούθησε κι ὁ ἴδιος ὁ Διαγόρας.

Ἀπό τό πρῶι τῆς ἄλλης ἡμέρας οἱ κερκίδες τοῦ σταδίου τῆς Ὀλυμπίας εἶναι γεμάτες μέ κόσμο. Ὅλοι περιμένουν μέ ἀγωνία ν' ἀρχίσουν οἱ ἀγῶνες. Οἱ ἀθλητές στέκονται ὀρθιοι στήν ἄκρη τοῦ σταδίου κι εἶναι ἔτοιμοι.

Καί νά! Μπαίνουν οἱ ἑλλανοδίκες, ντυμένοι μέ ὀλοπόρφυρη φορεσιά καί στεφανωμένοι μέ κλωνάρια δάφνης. Κά-

θονται στήν ὀρισμένη θέση. Ἐνας κήρυκας, μέ φωνή δυνατή, δίνει τό σύνθημα γιά τήν ἑναρξή τῶν ἀγώνων.

Τήν πρώτη μέρα ἔγιναν τ' ἀγωνίσματα τοῦ σταδίου, τοῦ διαύλου καί τοῦ δολίχου. Τή δεύτερη τοῦ πεντάθλου.

Οἱ γιοί τοῦ Διαγόρα θ' ἀγωνίζονταν τήν τρίτη μέρα. Ὁ γερο - Διαγόρας κάθεται, μαζί μέ ἄλλους παλαιμάχους Ὀλυμπιονίκες, σέ μιάν ἀπ' τίς εἰδικές τιμητικές θέσεις, κοντά στήν ἑλλανόδικο ἐπιτροπή. Ἐχει καρδιοχτύπι. Στριφογυρίζει ὅλο ἀγωνία στό κάθισμά του.

Οἱ ἀγῶνες τῆς τρίτης ἡμέρας ἀρχίζουν. Ὁ Δωριέας κερδίζει εὐκολα στόν ἀγῶνα τῆς πάλης. Ἡ χαρά τοῦ Διαγόρα εἶναι μεγάλη. Οἱ διπλανοί του τόν συγχαίρουν.

— Γι' αὐτόν δέν εἶχα ἀμφιβολία, λέει καμαρώνοντας.

Σέ λίγο ὁ Ἀκουσίλαος βγαίνει νικητής σ' ἕνα σκληρόν ἀγῶνα πυγμαχίας. Καί τέλος ὁ Δημάγετος κερδίζει μιάν ὑπέροχη νίκη στό παγκράτιο. Ἡ χαρά τοῦ Διαγόρα δέν περιγράφεται.

5. Τήν ἄλλη μέρα ὅλοι οἱ νικητές ἔχουν παραταχτεῖ μπροστά στήν ἑλλανόδικο ἐπιτροπή. Ὁ κήρυκας βροντοφωνάζει τ' ὄνομα τοῦ καθενός, τ' ὄνομα τῆς πατρίδας του καί τόν ἀγῶνα, στόν ὁποῖο νίκησε. Ὁ Ὀλυμπιονίκης κάνει λίγα βήματα μπροστά κι ὁ ἀρχαιότερος ἀπό τοὺς ἑλλανοδίκες τοῦ φορεῖ στό κεφάλι τό στεφάνι τῆς νίκης, τόν «κότινο». Τό στάδιο ἀντηχεῖ ἀπό τίς ζητωκραυγές καί τίς ἐπευφημίες.

Μά ὅταν ὁ ἑλλανοδίκης στεφάνωσε τά τρία ἀδέρφια, ἔγινε κάτι, πού ἔκανε νά τρανταχτεῖ συθέμελα τό στάδιο τῆς Ὀλυμπίας. Τά τρία παλικάρια, ἀφοῦ στεφανώθηκαν μέ τή δόξα, τραβοῦν ὁλόισια κατὰ τήν κερκίδα, ὅπου κάθεται ὁ πατέρας τους. Βγάζουν τά στεφάνια ἀπ' τά κεφάλια τους καί τά φοροῦν στό δικό του ὀλόασπρο κεφάλι. Ὅστερα τόν

πιάνουν, τόν σηκώνουν πάνω στους γερούς τους ώμους και τόν φέρνουν μιά φορά όλόγυρα στο στάδιο.

“Όλοι οί θεατές σηκώνονται ὀρθιοί στις θέσεις τους. Ζητωκραυγάζουν, ἀνατριχιάζουν ἀπό ἱερή συγκίνηση. Ραίνουν πατέρα καί γιούς μέ λουλούδια καί δαφνοφύλλα.

“Ο Διαγόρας βλέπει αὐτό τό συγκλονισμένο ὡς τά κατὰβαθα τῆς ψυχῆς του πλήθος, σηκώνει τρέμοντας ἀπό συγκίνηση τά χέρια του, χαιρετᾷ όλόγυρα, χαμογελᾷ τρισευτυχισμένους, δακρύζει.

“Ένας Σπαρτιάτης, καθῶς βλέπει νά περνᾷ ἐκεῖ μπροστά του ὁ παλαίμαχος ἀσπρομάλλης ὀλυμπιονίκης πάνω στους ὤμους τῶν ἀντάξιων γιῶν του, δέν κρατιέται. Βαθιά συνεπαρμένος ἀπ’ τό μεγαλεῖο τούτης τῆς στιγμῆς, συγκινημένος ὁ ἴδιος καί μέ δάκρυα στά μάτια, τοῦ φωνάζει μ’ ὅλη του τή δύναμη.

—«Κάτθανε, Διαγόρα! Οὐκ ἐς “Όλυμπον ἀναβήσει!...»
Δηλ. Πέθανε πιά τώρα, Διαγόρα! Δέ θ’ ἀνεβείς καί στόν “Όλυμπο!

Κι ὁ Διαγόρας δέν ἄντεξε ἄλλο. Ἡ γέριχη καρδιά του ἀναπήδησε, φτερούγισε σ’ ἓνα στερνό φτερούγισμα. Κι ὁ γερο - ὀλυμπιονίκης ἔγειρε στους ὤμους τῶν γιῶν του κι ἔκλεισε γιά πάντα τά μάτια σ’ ἓναν ὕπνο γλυκό κι εὐτυχισμένο, τόν πιό εὐτυχισμένο ὕπνο, πού θά μπορούσε νά ποθῇ.

«Ἱστορίες ἀπό τήν ἀρχαιότητα»

Χάρης Σακελλαρίου

Ἄπό τό βραβευμένο Ἀναγνωστικό Δ’ τάξεως

Γ. Ἀποστολικά - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

34. Ο ΟΡΚΟΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Δέ θά ντροπιάσω τά ἱερά τά ὅπλα οὔτε θ' ἀφήσω
 μέσα στή μάχη μοναχό τό συμπολεμιστή μου
 μ' ὅποιο βρεθῶ· καί μόνος μου καί μέ πολλούς ἀντάμα
 γιά τ' ἅγια καί γιά τά ἱερά θά πολεμῶ γενναῖα. Α.
 Ο. Α. Καί τήν πατρίδα πιό ἰσχυρή, πιό ὠραία καί πιό μεγάλη
 ἀπ' ὅ,τι παίρνω σήμερα θά τήνε παραδώσω.

Καί θά ὑπακούω στούς ἄρχοντες, θά πειθαρχῶ στούς νόμους

σ' αὐτούς κι ὅσους ὁμόφωνα ὁ λαός θέ νά ψηφίσει. Α. Ο.

Κι οὔτε θ' ἀφήσω τούς θεσμούς κανένas νά χαλάσει,

μά θά τούς ὑπερασπιστῶ καί μόνος μου καί μ' ἄλλους.

Κι ὅ,τι ἱερό καί πατρικό περίσσια θά τιμῆσω.

Ἄς μοῦ εἶναι μάρτυρες γι' αὐτά ἡ Ἄγλαυρος κι ὁ Δίας,
 ὁ Ἐνυάλιος κι ἡ Θαλλώ, ἡ Αὐξώ κι ἡ Ἥγεμόνη.

Ἐκ τοῦ κείμενου

Λυκούργου « Κατά Λεωκράτους »

Μετάφραση Χάρη Σακελλαρίου



ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΤΟΣ ΚΥΚΛΟΣ
ΑΝΘΙΣΗ
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

3^{ος} ΚΥΚΛΟΣ
ΑΝΟΙΞΗ



35. Η ΑΝΟΙΞΗ



Η ΓΛΥΚΥΤΑΤΗ άνοιξη
μέ τ' άνθη στολισμένη,
ροδοστεφανωμένη,
τή γῇ γλυκοτηράει.



Κι ἡ γῇ τή χλόη ντύνεται,
τά δάση της ἱσκιώνουν,
τά κρύα χιόνια λιώνουν,
ὁ οὐρανός γελάει.

Στό άγκαθερό τριαντάφυλλο
γλυκολαλάει τ' άηδόνι.

Τό ξένο χελιδόνι
ταιριάζει τή φωλιά.

Στούς κάμπους πλούσια κι άκοπα
σέ πράσινα λιβάδια
τά ζωντανά κοπάδια
βελάζουν καί πηδοῦν.

Κι ὁ νιός βοσκός χαρούμενος
φυσώντας τή φλογέρα
γιομίζει τόν άέρα
μέ τραγουδιών φωνές.

Ἰωάννης Βηλαράς

36. Ο ΚΗΠΟΣ ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ

1) Τὴν ἀνοιξὴ ὁ κήπος εἶναι χαρὰ Θεοῦ. Στὸ βορινὸ μέρος στέκονται ὀρθὰ καὶ βαθυπράσινα κυπαρίσσια, σὰ γίγαντες, νὰ κρατήσουν μὲ τίς πλάτες τους τὸ ἄγριο φύσημα τοῦ βοριᾶ. Στίς ἄλλες πλευρὲς βᾶτα καὶ σκίνα ἀπλώνουν τ' ἀγκαθερά κλαδιὰ τους καὶ κάνουν φράχτη φοβερό κι ἀπέραστο. Πίσω ἀπὸ τὸ φράχτη χάσκει μιὰ ὄργια βαθύ τὸ χαντάκι καὶ ψηλώνει ἄλλο τόσο τὸ χῶμα. Καὶ μέσα πρασινίζουν βραγιές βραγιές τὰ λαχανικά κι οἱ φράουλες. Δεξιὰ κι ἀριστερά, στὰ δρομάκια, μοσκοβολᾷ τὸ δεντρολίβανο, ἡ φασκομηλιά, τὸ καρυοφύλλι, ὁ δυόσμος, καὶ μέσα στὰ τετράγωνα ψηλώνουν οἱ μηλιές, οἱ ροδακινιές, οἱ κιτριές κι οἱ ἀχλαδιές φορτωμένες μὲ λουλούδια.

2) Δέντρα εἶναι ἢ νυφοῦλες; Τί ὠραία εἶναι ἐκεῖνη ἡ τζίτζιφιά κι ἡ μυγδαλιά, πού ἔδωσε τώρα τὸν καρπὸ της, κι ἡ συκιά πού τώρα βγάζει τὰ πρῶτα φύλλα της, κι ἡ λεμονιά πού δείχνει ἀκόμη στὰ κλαδιὰ της τὸν κεχριμπαρένιο της καρπὸ, τὰ λεμόνια. Κι ἡ κερασιά γιατί τάζει στὰ παιδιὰ γρήγορα νὰ τοὺς δώσει κόκκινα σκουλαρίκια γιὰ τ' αὐτιά τους καὶ γλυκόχυμα παιγνίδια γιὰ τὰ χεῖλη τους; Κι ἡ βυσινιά γιατί τοὺς τάζει τὸ ποτήρι μὲ τὸ γλυκό; Κι ἡ μουριά γιατί νὰ μᾶς θυμίζει τὰ ξινόγλυκα μοῦρα; "Αχ, Θεέ μου, τί ὁμορφος πού εἶναι τώρα ὁ κήπος!

3) Οἱ πορτοκαλιές — νὰ τες! Σάν ἀστεράκια λάμπουν τ' ἄσπρα τους λουλούδια καὶ μέσα στὰ πράσινα φύλλα τους καὶ ψηλά χρυσοκοκκινίζουν τὰ παλιὰ πορτοκάλια. Πουλιὰ πετοῦν καὶ κελαηδοῦν· οἱ μέλισσες βουίζουν. Κάτω στὴ γῇ τὸ σκαθάρι περπατεῖ, ὁ σαλίγκαρος σκαλώνει στὰ χόρτα, ἡ σαύρα λιάζεται ἀπάνω στὴν πέτρα κι ἡ ἀράχνη ὑφαίνει τὸ πανί της στὴν ἄκρη τοῦ τοίχου. Τίποτα δέ μένει ἀργό, ὅλα

κινούνται κι ἐργάζονται, κι ἀπ' ὅλα περισσότερο τὰ μυρμήγκια.

4) Κοίτα τὰ μυρμήγκια. Ἄλλα σκαρφαλώνουν στὰ κουκιά, ἄλλα στίς μηλιές καί τίς ἀπιδιές, ἄλλα σέ μιά πικροδάφνη, καί πιά πολλά σέ μιά τριανταφυλλιά, πού εἶναι κοντά στὰ κυπαρίσσια. **Α** Εἶναι γεμάτη τριαντάφυλλα· ἄλλα εἶναι ἀνοιχτά, ἄλλα μισάνοιχτα κι ἄλλα μπουμπούκια ἀκόμη. Μά· ὁ ἀέρας μοσκοβολᾷ ὁλόγυρά της καί τ' ἄνθη ἀπλώνουν μεταξωτό ρόδινο πέπλο ἀπάνω της. **Α** **ο**

5) Τί ζητοῦν τὰ μυρμήγκια, πού σκαρφαλώνουν στὰ δέντρα καί στήν τριανταφυλλιά; Κοιτάξτε μέ προσοχή. Κάτω ἀπό μερικά ζαρωμένα καί μαραμένα φύλλα εἶναι οἱ μελίγκρες. Μικρούτσικα ἔντομα, ὅσο τό κεφάλι τῆς καρφίτσας, πρασινωπά, μέ ποδαράκια πού μόλις φαίνονται. Οἱ μελίγκρες ἔχουν μυτερή προβοσκίδα. Τρυποῦν μ' αὐτή τήν ἐπιδερμίδα τῶν φύλλων καί βυzaίνουn τό γλυκό χυμό. Γι' αὐτό μαραίνονται τὰ φύλλα.

6) Τά μυρμήγκια πλησιάζουν τίς μελίγκρες, τίς χαϊδεύουν μέ τὰ κερατάκια τους καί τίς ἀναγκάζουν νά τοὺς δώσουν λίγο ἀπό τό γλυκό χυμό πού βύzaξαν. Νομίζεις πῶς οἱ μελίγκρες εἶναι οἱ ἀγελάδες τῶν μυρμηγκιῶν. Καί δέν τίς ἀρμέγουν μόνο, παρά φροντίζουν καί νά τίς βοσκήσουν· γιατί τόσο μικρά ἔντομα πού εἶναι, δέν μποροῦν νά πᾶνε ἀπό φύλλο σέ φύλλο. Τίς παίρνουν ἀπαλά μέ τό στόμα τους τὰ μυρμήγκια καί τίς πηγαίνουν στὰ πιά τρυφερά φύλλα.

7) Ἀλλά καί τὰ σκαθάρια, τὰ μικρότερα ἀπό τό σπυρί τοῦ καφέ, μέ τήν κόκκινη πέτσα καί τίς ἐφτά μαῦρες βουλίτσες, ἐκεῖνα πού λέμε παπαδίτσες, πετοῦν καί μαζεύονται στίς τριανταφυλλιές, στίς κουκιές κι ὅπου ἄλλοῦ ἀνεβαίνουν τὰ μυρμήγκια. Τί ζητοῦν ἐκεῖ οἱ παπαδίτσες; Τά παιδιά ἀγαποῦν τίς χαριτωμένες παπαδίτσες, καί ποῦ νά ξέρουν πῶς εἶναι οἱ καλύτεροι φίλοι μας!

οὐ μελίγκρες οὐ καρίτρες
γίλοι.

8) Νά τες! ἀρπάζουν λαίμαργα τίς μελίγκρες καί τίς τρῶ-
νε. Τά μυρμήγκια κυνηγοῦν τίς παπαδίτσες καί προσπα-
θοῦν νά τοὺς δαγκάσουν τὰ ποδαράκια τους τὰ λιγνά σάν μαῦ-
ρες κλωστές. Οἱ παπαδίτσες τὰ μαζεύουν καί πέφτουν ἀνά-
ποδα κάτω στό χῶμα. Ἐπειτα σηκώνονται πάλι κι ἀνεβαί-
νουν. Τί νά κάμουν, ἀφοῦ δέν μποροῦν νά φᾶνε ἄλλο ἀπό με-
λίγκρες; Καί νά δεῖς πού οὔτε τὰ χελιδόνια οὔτε οἱ σπουργί-
τες οὔτε τ' ἄλλα πουλιά δέν κυνηγοῦν τίς παπαδίτσες, σάν
νά νιώθουν κρυφὴ χαρά πού καθαρίζουν τόν κήπο ἀπὸ τίς
μελίγκρες.

Χαρά Θεοῦ εἶναι ὁ κήπος τὴν ἀνοιξή. Παντοῦ κίνηση
καί ζωή.

Κάτω σέ δρομάκι
καί σέ πρασινάδες
δέντρα φυτεμένα
κι ἄνθη μυρωμένα.
Κι ὁ φιλὸς ἀγέρας
μέσα τριγυρίζει
καί τινάζει τ' ἄνθια
καί τὴ γῆ πλουμίζει,
μ' ἄνθια τὴ γεμίζει
καί τὴ νοστιμίζει.

Ἄ. Καρκαβίτσας





37. ΤΑ ΚΑΡΒΟΥΝΑ ΚΙ Ο ΑΣΒΕΣΤΗΣ

1. Στο δάσος τό τσεκούρι άκούεται βαριά. "Όλη μέρα στο δάσος άκούεται τό τσεκούρι : γκάπ ! γκούπ ! γκάπα ! γκούπ !

Γιατί χτυπά τό τσεκούρι μέσα στό δάσος; Πέρασε τό καλοκαίρι κι ήρθαν οί καρβουνιάρηδες νά μᾶς δώσουν τό χειμώνα φωτιά. Κάρβουνα θά μᾶς δώσουν νά τά βάλουμε στό μαγκάλι, κάρβουνα κόκκινα, χρυσοκόκκινα.

2. Θά καθίσουμε τότε όλοι γύρω, θά ψήσουμε κάστανα καί θά ποῦμε παραμύθια κι ιστορίες παλιές. 'Ο βοριάς έξω θά σφυρίζει θυμωμένος· τά δέντρα τοῦ κήπου μας θά χτυποῦν τ' άφυλλα κλαριά τους σκληρά : κράπ ! κρούπ ! Τό χιόνι λευκό κι άπαλό θά κατεβαίνει στήν αὐλή μας.

3. Μά έμεῖς μέσα στήν καλοστρωμένη κάμαρα θά καθόμαστε γύρω στό μαγκάλι. Τά κάρβουνα θά ροδοβάφουν τά πρόσωπά μας, θά ζεσταίνουν τό σῶμα μας, καί θά μᾶς κάνουν νά γελοῦμε γιά τό χιόνι πού σκεπάζει τήν αὐλή μας καί γιά τό άγριο σφύριγμα τοῦ βοριά. Τά παιδιά θά φλυαροῦν· ή γάτα μέ σηκωμένη τήν οὐρά θά τεντώνεται καί θά ρουθουνίζει. οί νιές θά κεντοῦν ή θά ράβουν κι οί γέροι θά λένε τό παραμῦθι. Καί μιά στυμμένη λεμονόκουπα πάνω στά κάρβουνα θά τσιτσιρίζει συγκρατητά κι άδιάκοπα, σά νά βαστά τό ίσο στό παραμῦθι.

~~Τὸ κομμάτι τῶν τριῶν.~~
~~Τῶς φτιάχνουν τὸν καρβουνά.~~

Β. Νά γιατί χτυπᾶ τὸ τσεκούρι μέσα στοῦ δάσος.

"Ὁλη μέρα δουλεύουν οἱ καρβουνιάρηδες στή λαγκαδιά, γιὰ νά ἐτοιμάσουν τὸ καμίνι. Ρίχνουν κάτω ἀγριόδεντρα μέ τὰ τσεκούρια τους κι ὕστερα κόβουν μέ τὸ πριόνι, μικρά-μικρά κομμάτια, τὰ χοντρά κλωνάρια τους.

ο σωρός. "Ὅλα αὐτὰ τὰ κομμάτια θά τὰ βάλουν ἔπειτα μέ τάξη τὸ ἓνα πάνω στοῦ ἄλλο καί θά τὰ κάμουν μεγάλο σωρό. Πλατύς θά εἶναι κάτω ὁ σωρός καί πάνω μυτερός, ἀπαράλλαχτος σάν ἓνα μεγάλο χωνί.

Στὴν κορυφή τοῦ σωροῦ θ' ἀφήσουν μιὰ τρύπα, πού θά φτάνει ὡς κάτω. "Ὅμοιες τρύπες θ' ἀφήσουν καί γύρω στή βάση, πού θά συγκοινωνεῖ μέ τὴν τρύπα τῆς κορυφῆς. Τὸ σωρό θά τὸν σκεπάσουν μέ χῶμα, ἐκτός ἀπὸ μερικές τρύπες· ἔπειτα θά βάλουν μέ προσανάμματα φωτιά στή μεσιανή κι ὕστερα θά κλείσουν μέ τὴ σειρά τίς ἄλλες τρύπες.

"Ὑστερα θά κλείσουν ἐκεῖνες πού εἶχαν ἀνοιχτές καί θ' ἀνοίξουν ὅσες εἶχαν κλειστές...

Ἡ φωτιά ἔτσι θά προχωρεῖ ἀργά καί χωρίς νά λαμπαδιάζει μέσα στοῦ σωρό. Οἱ καρβουνιάρηδες, ὅταν καταλάβουν πὼς ἡ φωτιά πέρασε ὅλο τὸ σωρό καί ἰδοῦν νά βγάζει φλόγες χωρίς καπνὸ, θά βουλῶσουν ὅλες τίς τρύπες μέ χῶμα καί θά τὴν ἀφήσουν νά κρυφοκαίει.

Σέ δυὸ τρεῖς μέρες θά ξεσκεπάσουν τὸ σωρό καί τὰ καρβουνα θά εἶναι ἔτοιμα.

2. Τί εἶναι πάλι ἐκεῖνο πού καπνίζει στοῦ λόφο τὸν πετρωτό; Βγάζει μαῦρο στριφτό καπνὸ, μαῦρο καί πυκνὸ καπνὸ, πού ἀνεβαίνει στὰ σύννεφα ν' ἀνταμῶσει τὴν καταιγίδα. Πίσω του βγαίνουν κάτι γλῶσσες πύρινες. Γλῶσσες φωτιᾶς πηδοῦν ψηλά, σάν νά θέλουν ν' ἀκολουθήσουν τὸν καπνὸ στοῦ ἀβέβαιου ταξίδι του. Μά δὲν μποροῦν νά τὸν ἀκολουθήσουν

καί πεισμώνουν κι ὅλο πηδοῦν ψηλότερα καί σφυρίζουν θυμωμένα, σάν νά τοῦ λένε : στάσου !

Κι ἔτσι ὁ πέτρινος σωρός, πού στέκει κοντά στό λόφο τόν πετρωτό, μοιάζει ἀπό μακριά μέ δράκο. Ἐνα δράκο ἀπό κείνους πού λένε τά παραμύθια. Εἶναι ριζωμένος στή γῆ κι ἡ φλογόκοκκινη κόμη του ἀνεμίζει φοβερά. Μά δέν εἶναι δράκος· εἶναι τό καμίνι, τό ἀσβεστοκάμινο.

Τέλειωσε ὁ χειμώνας κι ἔρχεται ἡ ἀνοιξη. Ἦρθαν οἱ ἀσβεστάδες νά κάμουν τόν ἀσβέστη. Οἱ νοικοκυρές τόν θέλουν τόν ἀσβέστη. Θ' ἀσπρίσουν τούς τοίχους τῶν σπιτιῶν, θ' ἀσπρίσουν τίς πέτρινες σκάλες, τά πεζούλια, τίς μάντρες, ὅλα θά τ' ἀσπρίσουν. Ἐρχεται ἡ Λαμπρή καί τό «Χριστός ἀνέστη».

Οἱ ἀσβεστάδες δουλεύουν ὅλη μέρα· ὅλη μέρα ἀκούεται τό πελέκι. Ντίν ντίν! ντίν ντίν! ἀκούεται τό σφυρί στόν πέτρινο τό λόφο. Μπαμ καί μπούμ! κάθε τόσο τό φουρνέλο. Οἱ πέτρες κυλοῦν βαριές, οἱ ἄσπρες πέτρες κατεβαίνουν ἀπό τό ξεροβούνι, κομματιάζονται ἀπό τά σφυριά. Οἱ ἀσβεστάδες παίρνουν τά κομμάτια καί τά βάζουν ἀπάνω στό καμίνι· τό μεγάλο καί βαθύ καμίνι, πού χάσκει τό στρογγυλό στόμα του ἀχόρταγα. Ἐπειτα βάζουν ἀπό κάτω φωτιά· δυνατή φωτιά βάζουν οἱ ἀσβεστάδες καί τήν ἀφήνουν νά καίει γιά ἡμέρες.

Ἔτσι γίνεται ὁ ἀσβέστης. Θά τόν πάρει ἔπειτα ὁ χτίστης, θά τόν σβήσει στό νερό, θά τόν ἀνακατέψει μέ ἄμμο καί θά χτίσει τά πέτρινα σπίτια, τίς πέτρινες σκάλες καί τίς πέτρινες μάντρες. Θά τόν πάρουν κι οἱ καλές νοικοκυρές καί κάθε τόσο θ' ἀσπρίζουν ὅλα γύρω. Κι ὁ διαβάτης θά ὀνομάσει τό χωριό τους «Ἀσπροχώρι».

Ἀ. Κακαβίτσας



38. ΤΙ ΘΑ ΠΗ ΣΚΛΑΒΙΑ

1

— Φλώρια, καρδερίνες, φλώριαααα !

— Πόσο τίς δίνεις, βρέ παιδί, τίς καρδερίνες ;

— Τρεῖς δραχμές, μπάρμπα. Τρεῖς δραχμές καί μ' ἐγγύησι. Πάρε, ἀφέντη, νά σέ ξυπνᾷ τό πρωί.

— Δέν κάνει δυό δραχμές ;

— "Αν θέλεις νά πάρεις τή βραχνιασμένη . . .

— Βραχνιασμένη, ξεβραχνιασμένη δέ μέ πειράζει. Δῶσε μου μία.

2. Ὁ μεσόκοπος ἄνθρωπος μέ τά ξενικά ροῦχα, κάποιος πρόσφυγας ἀπὸ ἐκείνους πού πλημμύριζαν τό πειραιώτικο λιμάνι, ἔβγαλε τό κομπόδεμα ἀπὸ τό ζωνάρι του, ἔδωσε ἕνα δίδραχμο στό παιδί καί πῆρε στά χέρια του τήν καρδερίνα.

3. Τὴν κράτησε λιγάκι ἐλαφρά στά δάχτυλά του, τή χαίδεψε πονετικά καί τὴν κοίταξε καλὰ καλὰ, φέρνοντας τό ἀνήσυχο κεφαλάκι τῆς μπροστά στά μάτια του, σά νά ἤθελε νά τῆς πῇ κάποιον γλυκό λόγο. Ὑστερα, τινάζοντάς τὴν ἐλεύθερη πάνω στὴν παλάμη του, τὴν ἄφησε νά πετάξει, κáνοντας τάχα πώς τοῦ εἶχε ξεφύγει ἀπὸ τά χέρια του.

— Βρέ, τό ἀφιλότιμο τό πετούμενο ! Τό εἶδες ἐκεῖ !

4. Από μέσα του ὅμως φαινόταν καταχαρούμενος ὁ παρά-
 ξενος ἐκεῖνος ἄνθρωπος. Θά μπορούσε νά ὀρκιστεῖ κανεῖς,
 πῶς αὐτό πού ἔγινε δέν ἦταν καθόλου τυχαῖο. Ὁ ξένος,
 χωρίς ἄλλο, εἶχε ἀγοράσει τό πουλί, γιά νά τοῦ χαρίσει τήν
 ἐλευθερία του. Ἄν προσπαθοῦσε νά κρύψει τό σκοπό του,
 τό ἔκανε ἴσως ἀπό εὐγένεια. Καί θά μπορούσε νά ὀρκιστεῖ
 κανεῖς ἀκόμη, πῶς ἔτσι ἦταν τό πράγμα, ἄν τόν ἔβλεπε μέ
 τί λαχτάρα παρακολουθοῦσε τό φτερούγισμα τῆς καρδε-
 ρίνας στόν ἐλεύθερο ἀέρα. Ἐνα φτερούγισμα τρελό, με μου-
 διασμένα φτερά, πού τήν ἔφερε στό κατάρτι ἐνός καϊκιοῦ,
 σαστισμένη ἀκόμη ἀπό τήν ξαφνική χαρά της.

8 — Βρέ, τό ἀφιλότιμο τό πετούμενο, πῶς μοῦ ξέφυγε !

Ἀπό μέσα του ὅμως ἔλεγε χωρίς ἄλλο ὁ γεροντάκος :

— Κάνε τή δουλειά σου, πουλάκι μου, καί μή σε μέλει.

5 — Δυό ἀλητάκια, πού ἔκαναν τό βαρκάρη ἐκεῖ δίπλα, πῆ-
 δησαν ἀμέσως μέσα στό καῖκι :

— Νά το, νά το, πάνω στό πανί ἀκούμπησε, εἶπε τό ἕνα.

— Πέτα τό σακάκι σου, νά τό ρίξεις κάτω. Δέ βλέπεις
 πῶς εἶναι μουδιασμένο; — ἀπάντησε τό ἄλλο.

5. Α Ὁ ἐλευθερωτής δέν μπόρεσε νά κρυφτεῖ πιά. Ὁρμησε
 ἄγριος στήν ἄκρη τοῦ μόλου καί φώναξε, κουνώντας τό
 μπατουῖνι κατὰ τό καῖκι. Α ὁρδ - τὴν ἀε. αν.

6. Κάτω, παλιόπαιδα ! Δικό σας εἶναι τό πουλί; Ἐγώ τό
 ἀγόρασα, ἐγώ θέλησα καί τό ἄφησα. Ὅριστε μας ! Κάτω
 γρήγορα, γιατί θά σᾶς σπάσω τά παῖδια σας !

Καί μόνο ὅταν εἶδε τό πουλί νά τινάζει τίς φτερουγί-
 τες του καί νά σκίζει χαρούμενο τόν ἀέρα, μονάχα τότε
 πῆρε τό δρόμο του, μουρμουρίζοντας :

— Μά, βέβαια, μέσα στήν ἐλευθερία γεννήθηκαν· πού νά
 ξέρουν τί θά πεῖ σκλαβιά ! ... Α

Παῦλος Νιοβάνας

39. ΤΟ ΚΛΕΦΤΟΠΟΥΛΟ

Α Χορεύουν τά κλεφτόπουλα, γλεντᾶνε τά καημένα
 κι ἓνα μικρό κλεφτόπουλο δέν παίζει, δέ χορεύει,
 μόν' συγυρίζει τ' ἄρματα καί τό σπαθί τροχάει.
 Φ Τουφέκι μου περήφανο, σπαθί μου παινεμένο,
 πολλές φορές μέ γλίτωσες, βόγηθα κι αὐτή τήν ὥρα,
 νά σ' ἀσημώσω μάλαμα, νά σέ σμαλτώσω ἀσήμι... Η

Δημοτικό



ΤΟ ΕΝΤΥΧΟ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

40. ΤΟ ΘΕΡΙΟ ΠΟΥ ΕΓΙΝΕ ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ

1. Τά δύο ξαδερφάκια, ὁ Δημήτρης κι ἡ Ἀνθούλα, ταξιδεύοντας κάποτε γιά τήν Ἑπειρο, πέρασαν ἀπό τή γέφυρα τοῦ Ἀχελώου. Ἐκεῖ σταμάτησαν λίγο νά ξεκουραστοῦν. Καθώς παρατηροῦν ὁλόγυρα, βλέπουν κάτω ἀπό τή γέφυρα ἓνα μεγάλο φράγμα.

Ζ Τί εἶναι αὐτό; ρωτοῦν τό θεῖο τους, πού τά συνοδεύει.
 — Εἶναι τό ἀρδευτικό φράγμα τοῦ Ἀχελώου, τοὺς ἀπαντᾷ ἐκεῖνος. Τό ἔχουν χτίσει στή μέση τοῦ ποταμοῦ, γιά νά ὑψώσουν τή στάθμη τοῦ νεροῦ. Τό νερό τώρα ἀλλάζει δρόμο. Χύνεται στά βαθιά αὐλάκια, πού βλέπετε ἐκεῖ, δεξιά κι ἀριστερά, καί πηγαίνει χιλιόμετρα μακριά, γιά νά ποτίσει

τὴν πεδιάδα τοῦ Ἀγρινίου. Ὅσο περισσεύει πηδᾶ ἀπὸ τὸ φράγμα, πού ξεχειλίζει, καὶ χύνεται στὴν παλιά του κοίτη.

Καὶ συνέχισε :

Α- Ὁ Ἀχελῷος ἄλλοτε ἔκανε φοβερές ζημιές, ὅταν ξεχειλίζει. Κατέστρεφε τὰ σπαρτά, ἔπνιγε ἀνθρώπους καὶ ζῶα. Ἔχει μιά παλιά ἱστορία τοῦτο τὸ ποτάμι.

Τὰ παιδιὰ τὸν παρακάλεσαν νὰ τοὺς τὴ διηγηθεῖ. Κάθισαν σ' ἓνα ἐξοχικὸ κέντρο κι ὁ θεὸς τοὺς, ἀφοῦ παράγγειλε ἓναν καφέ, ἄρχισε :

Β 2. Κάποτε ἐδῶ, σ' αὐτὸν τὸν τόπο, ἦταν ἓνα θεριό. Θεριὸ μεγάλο, φοβερό, μὰ καὶ περίεργο. Ἄλλοι ἔλεγαν πὼς ἦταν ὅμοιο μὲ τεράστιο φίδι, μὲ δράκοντα ἀπαίσιο. Εἶχε τὴ φωλιά του πάνω, ψηλά, σὲ κάποια σπηλιά τῶν Ἀγραφῶν. Ὅταν πεινοῦσε ἢ θύμωνε, κατέβαινε πρὸς τὰ κάτω μ' ὀρμή, μὲ φοβερὰ μουγκρητὰ καὶ σάλαγο, καὶ σάρωνε ὅ,τι ἔβρισκε μπροστά του : δέντρα καὶ σπαρτά, ζῶα κι ἀνθρώπους. Τίποτε δὲ γλίτωνε ἀπ' τὴ μανία του.

Ἄλλοι ἔλεγαν πὼς ἦταν ἓνας μεγαλόσωμος σεβάσμιος γέροντας μὲ γαλανὰ μάτια καὶ μακριὰ γένια. Τὸν ἔλεγαν Ἀχελῷο. Ἦταν γιὸς τοῦ Τιτάνα Ὠκεανοῦ καὶ τῆς Τηθύος. Ἦταν ἓνας ποτάμιος θεός, ὁ μεγαλύτερος ἀπ' ὅλους τοὺς ὁμοίους του.

Ὅταν ἦταν στίς καλές του, περιδιάβαζε ἡσυχος καὶ γελαστός τὴν Αἰτωλικὴ πεδιάδα, σκορπίζοντας ὀλόγυρα δροσιές καὶ χαμόγελα. Ἀλίμονο ὅμως ἂν θύμωνε!

Κάποτε ὁ Ἀχελῷος ζήτησε γιὰ γυναίκα του τὴν κόρη τοῦ βασιλιᾶ τῆς Αἰτωλίας Οἰνέα, τὴν ὀμορφὴ Δηιάνειρα. Τὸ ἔμαθε ὅμως κι ὁ Ἡρακλῆς καὶ πῆγε καὶ τὴ ζήτησε κι αὐτός. Ἀνάμεσα τότε στὸν ποτάμιο θεό καὶ τὸν ἥρωα ἔγινε φοβερὴ πάλη. Ὁ Ἀχελῷος, μὴ μπορώντας νὰ τὰ βγάλει πέρα

μέ τον Ἡρακλῆ, μεταμορφώθηκε στήν ἀρχή σέ δράκοντα, ἔπειτα σέ ταῦρο. Μά ὁ ἥρωας δέ φοβήθηκε οὔτε τόν ἄφησε. Πάνω μάλιστα στήν πάλη τοῦ ἔσπασε τό ἓνα του κέρατο. Στό τέλος ὁ Ἀχελῷος παραδέχτηκε τήν ἥττα του. Ἀποσύρθηκε ταπεινωμένος στή φωλιά του κι ἀπό τότε ποτέ πιά δέν ξαναφάνηκε.

3. Πέρασαν χρόνια καί χρόνια. Ἡ θεότητα τοῦ ποταμοῦ λησμονήθηκε. Ἐμεινε ὅμως το ποτάμι. Θεριό ἀνήμερο. Ἰδιο κι ἀπαράλλαχτο σάν τόν παλιό ἐκεῖνο δράκοντα τοῦ μύθου.

7/ X Αὐτό τότε ἔγιναν πολλές προσπάθειες, γιά νά περιοριστοῦν οἱ καταστροφές πού ἔφερνε τό ἀνήμερο τοῦτο θεριό. Ὡσπου ἡ σύγχρονη τεχνική, σάν ἓνας νέος Ἡρακλῆς, ἡμέρωσε τό θεριό. Μέ μιά σειρά ἀπό ὑδατοφράχτες ἔκανε τό ποτάμι ἀπό καταστροφέα εὐεργέτη. Τό ἔβαλε νά δίνει ἡλεκτρικό ρεῦμα, νά ποτίζει τεράστιες ἐκτάσεις, πού ἄλλοτε ἦταν ἄγονες, ὅπως κι αὐτές ἐδῶ. Ὁ ἄνθρωπος δαμάζει τή φύση. Χρησιμοποιεῖ τήν τεράστια δύναμή της γιά τήν πρόοδο καί τόν πολιτισμό, γιά τήν καλυτέρευση τῆς ζωῆς του.

Ἀπό τό βραβευμένο ἀναγνωστικό Δ' τάξεως
Γ. Ἀποστολίνα - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπας

Νίκος Σκόπας

41. ΕΡΓΑΣΙΑ

ΗΜΕΡΩΝΕΙ αὐγή δροσάτη
 μέ τό πρῶτο της πουλί
 λές καί κράζει τόν ἐργάτη
 στή φιλόπονη ζωή.

Πρὶν ἀχνίσει κάθε ἀστέρι,
 μέ χαρούμενη καρδιά,
 νέοι, μεσόκοποι καί γέροι,
 τρέξετ' ὅλοι στή δουλειά!

Μή σᾶς εἶναι ὁ ξένος πλοῦτος
 ἐν' ἀγκάθι στήν καρδιά·
 πέστε ἀζήλευτα : Εἶναι τοῦτος
 ἐργασίας κληρονομιά.

ΑΣΗΚΩΘΗΤΕ! Ἡ γῆ χαρίζει
 μόνον ἄφθονο καρπό,
 ἂν ὁ κόπος τήν ποτίζει
 μ' ἕναν ἴδρωτα συχνό.

Πάντα, ναί, τοῦ τίμιου κόπου
 οἱ γλυκύτατοι καρποί
 εἰν' οἱ μόνοι, πού τ' ἀνθρώπου
 σῶμα τρέφουν καί ψυχή.

Πρὶν ἀχνίσει κάθε ἀστέρι
 μέ χαρούμενη καρδιά,
 νέοι, μεσόκοποι καί γέροι,
 τρέξετ' ὅλοι στή δουλειά!

Γεράσιμος Μαρκοράς

42. Η ΛΑΜΠΡΗ

1 Ντάγκ-ντάγκ-ντάγκ-ντάγκ! χτυπούσε χαρμόсуна τά μεσάνυχτα ή καμπάνα τής Λαμπρής.

Έγώ, ζωγραφίζοντας μιά πέρδικα μέ τό κερί σ' ένα κόκκινο αύγό, δέν είχα αποκοιμηθει' τ' άλλα τ' αδέρφια μου κοιμόνταν ξένοιαστα σάν στόν καλό καιρό. 'Η μητέρα μου χώριζε τά φρεσκοπλυμένα άσπρόρουχα του καθενός. 'Η μάνα μου παιδευόταν στό μαγειρειό μέ τή «μαγειρίτσα», μέ τά συκωτάκια καί τ' άλλα λιανώματα του άρνιού, μέ μάραθα καί τηγανισμένα ψωμάκια.

2 Μέ τήν καμπάνα άκούστηκε από τήν άλλη κάμαρη κι ή φωνή του πατέρα μου :

— Σηκωθείτε κι έτοιμαστείτε γρήγορα, νά μήν κάθεται ό κόσμος καί μās καρτερεί!

Που νά ξυπνήσουν όμως τ' αδέρφια μου! 'Ο μικρός μάλιστα, αν δέν τόν ράντιζαν μέ νερό, θά κοιμόταν άκόμη ως τώρα· στό τέλος, λίγο έλειψε νά 'ρθει άνιφτος κοντά μας.

— Πήρατε τίς λαμπάδες σας; ρωτā ό πατέρας μου· καί τή μεγάλη για τό Χριστό; Σβήσατε καλά τίς φωτιές; Μήν αφήσατε τή γάτα στό μαγειρειό μέ τ' άρνί; Πāμε λοιπόν, χρονιάσατε όσο νά έτοιμαστείτε.

3 "Όλος ό κόσμος στό ποδάρι. "Άλλος εκλινει τό σπίτι του, άλλοι έτρεχαν άμίλητοι για τήν εκκλησία μέ τά δαδιά στό χέρι, για νά βλέπουν νά περπατούν, κάποιος φώναζε τούς γείτονές του αν ξύπνησαν, κι ή καμπάνα χτυπούσε άσταμάτητα : Ντάγκ-ντάγκ-ντάγκ-ντάγκ...

4 Τήν εκκλησία τή βρήκαμε γεμάτη. 'Ο παπάς καρτερούσε όλο τό χωριό, για νά βάλει « εύλογητός », έστελνε τά παιδιά στά σπίτια νά ξυπνήσουν τούς κοιμισμένους κι αυτά έ-

σπαζαν τὰ παράθυρα μέ τίς πέτρες καί τράνταζαν τίς πόρτες μέ χτυπήματα, ὅσο νά τοὺς ξυπνήσουν.

5 Ὁ γερο-Μπίρος μοναχά, πού δέν μπορούσε νά περπατήσει ἀπ' τοὺς ρευματισμούς, δέ θ' ἄκουγε ὁ κακομοίρης τὴν πασχαλινὴ λειτουργία, ἀλλὰ σάν ἄρρωστος καί κατάκοιτος, ἦταν συχωρεμένος.

— Οἱ ἄλλοι ὅλοι εἴμαστε δῶ; ρώτησε ὁ παπάς.

— Εἴμαστε, δέσποτα.

— Ἐμπρός λοιπόν : « Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρός . . . »

6 Ἄμα βγήκαμε ἔξω στοὺς νάρθηκα γιὰ τὸ « Χριστὸς Ἀνέστη », νά κι ὁ γερο-Μπίρος καβάλα στοὺς μουλάρι του μπροστά στὸν παπά.

— Δέν μπορούσα νά τὸ χωνέψω αὐτό, ἔλεγε, ν' ἀπομείνω ἔτσι φέτος ἀπὸ τὰ παλιοπόδαρα! Ἀκόμα εἶμαι ζωντανός, δέν εἶμαι πεθαμένος!

7 Τὴν ὥρα πού ἀπόλυσε ἡ ἐκκλησιά καί γυρίζαμε ὅλοι μέ τίς ἄσπρες λαμπάδες ἀναμμένες, γιὰ νά πᾶμε καί στὰ σπίτια τῇ χάρι τῆς Λαμπρῆς ἀπὸ τὸ « Δεῦτε λάβετε φῶς », ἄσπριζε πέρα στοὺς βουνό κι ἡ ἀνατολή. Ἀχ! τί ὁμορφά μοσχοβολοῦσαν αὐτὴ τὴν ὥρα τ' ἀνθισμένα δέντρα στὶς αὐλές καὶ στοὺς κήπους!

8 Οἱ ἄνθρωποι χώριζαν γιὰ τὰ σπίτια τους μέ τίς εὐχές στοὺς στόμα : « Χριστὸς ἀνέστη! », « Χρόνια πολλά! », « Χαρούμενοι, μ' ὅ,τι ἀγαπᾷ ἡ καρδιά σας! »

Τ' ἀηδόνια τὸ ἔλεγαν στὰ λακκώματα κάτω, μέσα στὰ βᾶτα.

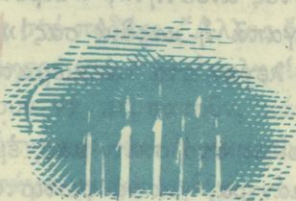
9 Προτοῦ νά μποῦμε στοὺς σπιτί μας, ἐμεῖς τὰ παιδιά περάσαμε κι ἀπὸ τὴ μάντρα, γιὰ νά φωτιστοῦν ἀπ' τὴ λαμπάδα μας καὶ τὰ γιδοπρόβατα μέ τ' ἄρνια καὶ τὰ κατσίκια, περάσαμε κι ἀπὸ τὸ μουλάρι μας, τῇ Σίβα. Τὸ σκυλί μας μᾶς δέχτηκε μέ τόση χαρὰ τὸ καημένο στὴν αὐλή!

Ἡ πρώτη μας δουλειά ἦταν νά τραβήξουμε στήν τραπεζαρία.

Ἡ μαγειρίτσα ἦταν ἑτοιμη, οἱ λαμπροκουλοῦρες βγῆκαν ἀπό τό ντουλάπι κι ἡ μητέρα ἔφερε καί τά κόκκινα αὐγά, γιά νά τσουγκρίσουμε μέ τό « Χριστός ἀνέστη ».

Παίρνομε νά τσουγκρίσουμε καί τί νά ἰδοῦμε! Ὁ μικρός ἀδερφός μου, γιά νά βρεῖ ποιό αὐγό εἶχε πιό γερή μύτη καί νά νικήσει τ' ἄλλα παιδιά, δοκιμάζοντας τό ἓνα μέ τ' ἄλλο, δέν εἶχε ἀφήσει κανένα γερό στήν κανίστρα!

Γιά τιμωρία του, εἶπε ὁ πατέρας μας, νά γυρίζει ὕστερα τή σούβλα μέ τ' ἀρνί μοναχός του στόν κῆπο. Ἐκεῖ ὅμως πού τό γύριζε, ὅλοι τόν παρακαλοῦσαμε νά μᾶς ἀφήσει λίγο νά γυρίσουμε κι ἐμεῖς κι ἐκεῖνος μᾶς ἔκανε τό βαρύ, σάν νά μᾶς χάριζε κάτι δικό του. Μονάχα ἡ Ρήνα μας δέν πρόφτασε νά τόν βοηθήσει, γιατί κουβαλοῦσε ἀπό τό πρωί τίς λαμπροκουλοῦρες καί τά κόκκινα αὐγά στούς δεκαεφτά βαφτιστικούς τῆς μητέρας.



43. Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΟΥΛΑΚΙΑ

1. Κάποτε ὁ Ἰησοῦς, πέντε χρονῶν παιδάκι, καθόταν στό κατώφλι τοῦ ἐργαστηρίου τοῦ Ἰωσήφ κι ἀπό ἓνα κομμάτι κοκκινόχωμα, πού τοῦ εἶχε δώσει ὁ ἀντικρινός του ἀγγειοπλάστης, ἔφτιανε χωματένια πουλάκια. Ὁ Ἰησοῦς ἦταν χαρούμενος κι εὐτυχισμένος ὅσο καμιὰ ἄλλη φορά.

Στό κεφαλόσκαλο τοῦ γειτονικοῦ σπιτιοῦ καθόταν ἓνα ἄσχημο κοκκινόμαλλο παιδί, ὁ Ἰούδας. Ἀπ' τοὺς καθημερινούς καβγάδες μέ τά παιδιά τοῦ δρόμου τό πρόσωπό του ἦταν μελανό καί τά ροῦχα του ξεσχισμένα. Τή στιγμή ὅμως αὐτή καθόταν κι αὐτός φρόνιμα. Δέν κοροΐδευε κανένα, δέ μάλωνε μέ κανένα, δούλευε κι αὐτός ἓνα κομμάτι κοκκινόχωμα, πού τοῦ εἶχε δώσει ὁ Ἰησοῦς. Μέ τό κοκκινόχωμα ἔφτιανε κι ὁ Ἰούδας πουλάκια.

Ὅταν ἔφτιαναν τά πουλάκια, κάθε παιδί τ' ἀράδιαζε μπροστά του. Τά πουλάκια ἀντί γιά πόδια εἶχαν ἓνα σβῶλο χῶμα, γιά νά μποροῦν νά στέκουν. Εἶχαν κοντές οὐρές καί μικρές φτεροῦγες.

Ἀλλά ἡ διαφορά τῆς ἐργασίας τῶν δύο παιδιῶν ἦταν ὀλοφάνερη. Τά πουλιά τοῦ Ἰούδα, κακοφτιαγμένα ὅπως ἦταν, δέν μποροῦσαν νά σταθοῦν. Ἀμέσως ἔπεφταν, ἀναποδογυρίζονταν, ὅσο κι ἂν προσπαθοῦσε νά τοὺς δώσει ὁμορφο σχῆμα καί στερεότητα. Τά μικρά του δάχτυλα δέν τόν βοηθοῦσαν καί δέν τό κατόρθωνε.

Ἀντίθετα, τά πουλάκια, πού, ἔφτιανε ὁ Ἰησοῦς, ἦταν τό ἓνα ὠραιότερο ἀπό τ' ἄλλο καί στέκονταν μέ τό πρῶτο στά πόδια τους σάν ζωντανά.

Ὁ Ἰούδας ἔριχνε ἀπό καιρό σέ καιρό κρυφές ματιές κατὰ τόν Ἰησοῦ. Στενοχωριόταν, πού τά δικά του πουλιά δέν ἦταν τόσο ὁμορφα οὔτε μποροῦσαν νά σταθοῦν στά πό-

δια τους. Κι ὥστόσο δέ μιλοῦσε. Ἐξακολουθοῦσε σιωπηλός καί μέ πῆγμα τῇ δουλειά του.

2. Ἔτσι πέρασε ἡ μέρα. Ὁ ἥλιος ἔγειρε νά βασιλέψει. Οἱ ἀκτίνες του, γλιστρώντας στό στενό δρομάκι, ἔβαφαν μέ τό πορφυρένιο χρῶμα τό καθετί πού συναντοῦσαν : τ' ἀγγεῖα τοῦ ἀγγειοπλάστη, τίς σανίδες τοῦ Ἰωσήφ . . . Μά πιό πολύ ἀπ' ὅλα ἔβαψαν τά νερά τῆς μικρῆς λιμνούλας, πού ἦταν ἐκεῖ δίπλα.

Καί ξαφνικά ὁ Ἰησοῦς σκέφτηκε νά βουτήξει τά πουλάκια του μέσα σ' αὐτό τό θεσπέσιο πορφυρένιο χρῶμα, νά τά βάψει. Τά βούτηξε στό νερό κι ἀμέσως τά πουλάκια πήραν ἓνα ὠραῖο κοκκινωπό χρῶμα.

Τό εἶδε αὐτό ὁ Ἰούδας καί πῆγε νά κάνει κι αὐτός τό ἴδιο. Βούτηξε τά πουλάκια του στό νερό. Μά οἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου ἔφευγαν καί τά πουλάκια ἔμεναν ὅπως ἦταν πιό πρίν.

— Στάσου, Ἰούδα, τοῦ λέει ὁ Ἰησοῦς. Ἄφησε νά σέ βοηθήσω νά βάψεις τά πουλάκια σου . . .

— Δέ θέλω, ἀποκρίθηκε ὁ Ἰούδας.

Καί ξάφνου σηκώνεται ὄρθιος, σουφρώνει τά φρύδια του, σφίγγει τά δόντια του κι ἀρχίζει μέ λύσσα νά ποδοπατᾷ τά πουλάκια του. Τό ἓνα ὕστερ' ἀπό τ' ἄλλο τά πουλάκια μεταβάλλονταν σέ σβῶλους χῶμα.

Ἀφοῦ τά ποδοπάτησε ὅλα, πλησίασε τόν Ἰησοῦ. Στάθηκε ἓνα λεπτό, κοίταξε τά πουλάκια, πού ἔλαμπαν σάν πολύτιμα πετράδια, κι ὕστερα σήκωσε τό ἓνα του πόδι καί πάτησε ἓνα. Ὅταν τράβηξε τό πόδι του κι εἶδε πῶς τό ὠραῖο πουλάκι εἶχε γίνει ἓνας σβῶλος χῶμα, ὅπως καί τά δικά του, γέλασε μέ χαιρεκακία. Ξανασήκωσε τό πόδι του νά πατήσει κι ἄλλο.

— Ἰούδα! τοῦ φώναξε ὁ Ἰησοῦς. Τί κάνεις;

Μά ὁ Ἰούδας ποῦ ν' ἀκούσει! Ἦταν μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ κι ὁ Ἰησοῦς ἐβλεπε πῶς δέ θά μπορούσε νά τὸν ἐμποδίσει. Κοίταξε ὀλόγυρα, σά νά ζητοῦσε βοήθεια. Ζητοῦσε μέ τὰ μάτια τῆ μητέρα του. Μά αὐτὴ ἦταν μακριά. Ἀλλὰ καί πάλι, ὥσπου νά ῥθει, ὁ Ἰούδας θά μπορούσε νά πατήσκει ὅλα του τὰ πουλάκια. Εἶχε κιόλας ποδοπατήσκει τέσσερα. Δέν ἔμεναν παρὰ τρία ἀκόμη.

Τότε ὁ Ἰησοῦς χτύπησε τὰ χεράκια του καί φώναξε στά πουλιά :

— Φύγετε! φύγετε!...

Β **Α** Καί ξάφνου τὰ τρία πουλάκια ζωντάνεψαν, κούνησαν τίς μικρές φτεροῦγες τους, τινάχτηκαν καί πέταξαν ψηλά στήν ἄκρη τῆς στέγης τοῦ σπιτιοῦ, ὅπου δέν εἶχαν πιά κανέναν κίνδυνο. **Α. ο**

Σάν εἶδε τοῦτο τό παράξενο ὁ Ἰούδας, κατάλαβε τό λάθος του. Γονάτισε μπροστά στὸν Ἰησοῦ καί τὸν παρακαλοῦσε, μέ δάκρυα στά μάτια, νά τὸν συγχωρήσει. Γιατί ὁ Ἰούδας ἀγαποῦσε τὸν Ἰησοῦ, τὸν θαύμαζε καί μαζί τὸν φθονοῦσε.

Τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ἤρθε κι ἡ Παναγία. Κατάλαβε τί ἔγινε. Σήκωσε τὸν Ἰούδα ἀπὸ κάτω, τὸν χάιδεψε καί τοῦ εἶπε.

— Καημένο παιδί!... Ποτέ σου μὴν κάνεις τό κακό, ἂν δέ θέλεις νά γίνεις δυστυχισμένο. **Α** Ποιὸς μπορεῖ ποτέ νά τὰ βάλει μ' ἐκεῖνον πού μπορεῖ νά κάνει χρώματα τίς ἀκτίνες τοῦ ἡλίου καί στό ἄψυχο χῶμα νά δίνει ζωή!.. **Α**

« Θρύλοι γιὰ τὸ Χριστό »

Σέλιμα Λάγος-Βλεφ

Ἀπὸ τὸ βραβευμένο ἀναγνωστικὸ Δ' τάξεως

Μετ. Αἰζας Κορτογιάννη

Γ. Ἀποστολικά - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

44. ΤΟ ΡΗΜΟΚΛΗΣΙ

Στό καταράχι,
πέρα στή δύση,
μές στόν όρίζοντα
τό ρημοκλήσι.

"Όταν όμίχλη
τό περιζώνη,
πότε άλαργεύει,
πότε σιμώνει.

Λευκό πανάκι
π' άργοσαλεύει
μέσα στά σύννεφα
καί ταξιδεύει.

Νίκος Κανάκης

45. Ο ΜΠΑΡΜΠΑ - ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΙ ΟΙ ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ ΤΟΥ

Τά παιδιά είναι κατενθουσιασμένα μέ τόν μπαρμπα-Θανάση, έναν περιβολάρη, καλόκαρδο άνθρωπο, πού έργάζεται από τό πρωί ώς τό βράδυ στό περιβόλι του.

Τούς λέει περίεργες ιστορίες, παραμύθια, αινίγματα καί διάφορα άστεϊα. Πιό πολύ όμως διασκεδάζουν τά παιδιά μέ τίς παροιμίες του, πού λέει πώς τίς έμαθε στό σχολείο, σάν ήταν μικρός.

— Καλημέρα, μπάρμπα-Θανάση, τοῦ φωνάζουν πρωί πρωί τά παιδιά. Πολύ νωρίς άρχισες σήμερα τή δουλειά.

— Τί νά κάμω, παιδιά μου; "Όποιος κοιμάται τό πρωί, παλιά ροῦχα έχει τή Λαμπρή», λέει ό μπαρμπα-Θανάσης.

— Τά λαχανικά σου είναι περίφημα, μπαρμπα-Θανάση. Σίγουρα θά 'χεις καλή σοδειά φέτος.

— Καί βέβαια. «Ή καλή μέρα φαίνεται από τό πρωί».

— Τά κεράσια σου δέν έγιναν ακόμα, μπαρμπα-Θανάση;

— «Άγάλια άγάλια γίνεται ή άγουρίδα μέλι», παιδιά μου. «Κάθε πράγμα στόν καιρό του».

— Ποῦ τίς έμαθες τίς παροιμίες, μπαρμπα-Θανάση;

— Στή ζωή, παιδιά μου. «Όσο ζώ, μαθαίνω».

— Βρήκες τούς κλέφτες, πού σοῦ έκλεψαν τά μήλα;

— Δέν τούς βρήκα ακόμα. Μά έννοια σας! Θά βρεθοῦν καί θά τιμωρηθοῦν. «Ό ψεύτης καί ό κλέφτης τόν πρώτο χρόνο χαίρονται».

— Μπαρμπα - Θανάση, σοῦ φέραμε σήμερα λίγο γλυκό, άπ' αὐτό πού έφτιασε ή μητέρα. Δέν πιστεύουμε νά μήν τό δεχτεῖς...

— Γιατί όχι, παιδιά μου; «Καί τά καλά δεχόμενα καί τά κακά δεχόμενα». Σταθεῖτε όμως νά σᾶς προσφέρω κι ἐγώ λίγα καρύδια, γιατί «ή χάρη θέλει αντίχαρη καί πάλι χάρη μένει».

— Σ' ευχαριστοῦμε, μπαρμπα-Θανάση, καί τοῦ χρόνου νά φᾶμε άπό τά ὁμορφα φρούτα σου. Νά 'χεις πάντα τήν υγείά σου καί νά τά χαίρεσαι.

— Μά βέβαια, παιδιά μου. Ή υγεία εἶναι τό καλύτερο πράγμα : «Γειά μου, πλούτη μου».

Τά παιδιά δέ θά ξεχάσουν ποτέ τόν μπαρμπα-Θανάση. Δέν καλοπερνοῦσαν μόνο στό περιβόλι του, δοκιμάζοντας τά νόστιμα φρούτα του, μάθαιναν καί τόσες σοφές παροιμίες!

*Από τό βραβευμένο άναγνωστικό Δ' τάξεως

Γ. Άποστολίκα - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

46. ΤΑ ΡΟΔΑΚΙΝΑ ΤΟΥ ΠΕΤΡΑΚΗ

— Τί ὁμορφα ροδάκινα! εἶπε ὁ Νίκος βλέποντας τὰ δύο ροδάκινα, πού κρατοῦσε ὁ Πετράκης στὰ χέρια του κι ἔτρωγε στό διάλειμμα. Ἀπό ποῦ τ' ἀγοράσατε;

— Δέν τ' ἀγοράσαμε! ἀπαντᾷ ὁ Πετράκης· εἶναι ἀπό τόν κῆπο μας. Καί μάλιστα ἀπό τή ροδακινιά, πού φύτεψα μονάχος μου!

— Μπά! Πότε τή φύτεψες καί πότε πρόφτασε νά βγάλει ροδάκινα; ρώτησε κι ὁ Γιώργος.

— Πέρασαν ἀπό τότε τέσσερα χρόνια! Ἦμουν μικρός ἀκόμη. Ἡ μητέρα μου ἔδωσε νά φάω ἓνα ὁμορφο ροδάκινο, χνουδάτο, χρυσοκίτρινο καί κοκκινωπό στὰ πλάγια. Νά, ἀπαράλλαχτο, ὅπως αὐτό ἐδῶ. Ἐγώ τότε, ἀφοῦ τό ἔφαγα, ρώτησα τή μητέρα ἀπό ποῦ βγαίνουν τὰ ροδάκινα καί πῶς μπορούμε νά ἔχουμε καί νά τρῶμε συχνά ἀπ' αὐτά.

— Ἄν σοῦ ἀρέσουν τὰ ροδάκινα, μοῦ ἀπάντησε γελώντας ἡ μητέρα, δέν ἔχεις παρά νά φυτέψεις τό κουκούτσι τοῦ ροδάκινου, πού ἔφαγες. Ἀπ' αὐτό θά φυτρώσει μιὰ ροδακινιά, πού θά μᾶς δίνει ροδάκινα, τόσο ὁμορφα, ὅσο ἦταν κι αὐτό πού ἔφαγες.

— Κι ἅμα τό φυτέψω, θά φυτρώσει ἡ ροδακινιά γρήγορα;

— Ἐ! βέβαια, ὄχι καί τόσο γρήγορα. Ἐπειτα μόλις φυτρώσει, θά εἶναι ἀνάγκη νά τήν περιποιηθεῖς δύο τρία χρόνια. Πρέπει νά κοπιᾷσεις λίγο καί νά ἔχεις ὑπομονή. Σέ τρία τέσσερα ὅμως χρόνια θά φᾶς ροδάκινα ἀπό τή ροδακινιά σου.

Δέν ἔχασα καιρό· πῆγα ἀμέσως καί φύτεψα τό κουκούτσι σέ μιάν ἄκρη τοῦ κήπου μας, κοντά στό φράχτη, ὅπου δέ φυσοῦσε πολύ ὁ ἀέρας, κι ἦταν ἡ πιό ζεστή γωνιά τοῦ κήπου μας. Τό ἄφησα ἐκεῖ καί τό ξέχασα.

Δέ πέρασε πολὺς καιρὸς καὶ μιά μέρα τῆς ἀνοιξῆς ὁ πατέρας γυρνώντας ἀπὸ τὸν κῆπο μᾶς εἶπε :

— Ξέρετε; Βρῆκα μιά μικρούλα ροδακινιά στὸν κῆπο μας, στὴ γωνιά πού εἶναι τὰ λαχανικά. Πῶς βρέθηκε ἐκεῖ δὲν ξέρω, φαίνεται ὅμως γερὴ καὶ θά προκόψει. **Α**

— Εἶναι ἡ δική μου ροδακινιά. Ἐγὼ τὴ φύτεψα! εἶπα καὶ διηγῆθηκα στὸν πατέρα ὅλη τὴν ἱστορία, πού εἶχα ξεχάσει καὶ τὴ θυμῆθηκα τότε.

— Πρέπει λοιπὸν νά τὴ φροντίζεις νά τὴν ποτίζεις καὶ νά τῆς βάζεις λίπασμα μονάχος σου, ἀφοῦ εἶναι δική σου ἡ ροδακινιά· νά τὴν ἀσβεστώνεις κάποτε, γιὰ νά μὴν τὴν τρῶνε τὰ ζώφια καὶ τὰ μυρμήγκια καὶ νά τὴ ραντίζεις, γιὰ νά μὴν τὴν πιάσει ἡ μελίγκρα καὶ γιὰ νά μὴν κατσαρώσουν τὰ φύλλα τῆς. Θά σοῦ πῶ πότε θά κάνεις αὐτές τίς δουλειές καὶ μέ τί θά τὴ ραντίζεις καὶ πῶς. Δέ θά βαριέσαι τὸν κόπο καὶ σέ τρία τέσσερα χρόνια θά φᾶς ροδάκινα ἀπὸ τὴ ροδακινιά σου.

Τό ὑποσχέθηκα στὸν πατέρα καὶ κράτησα τὸ λόγο μου. Καὶ νά σᾶς πῶ, στὸν τρίτο χρόνο, μέ τίς ὁδηγίες τοῦ πατέρα μου καὶ μέ τὴν περιποίησή μου, ἡ ροδακινιά μου πέρυσι μοῦ ἔδωσε τέσσερα ροδάκινα. Φέτος μοῦ ἔδωσε δέκα. Τὰ δυὸ τὰ ἔκοψα σήμερα. Δέν εἶναι ὁμορφα; εἶπε μέ καμάρι ὁ Πετράκης.

— Κάπου διάβασα μιά παρόμοια ἱστορία! εἶπε κι ὁ Γιάννης, πού ἄκουσε τὴ διήγηση τοῦ Πετράκη. Ἄ, ναι. Σ' ἓνα βιβλίο τῆς σχολικῆς μας βιβλιοθήκης, πού γράφει γιὰ τὸ τί τρώει ὁ ἄνθρωπος.

— Θυμᾶσαι τὴν ἱστορία, νά μᾶς τὴν πεῖς; ρώτησε ὁ Νίκος.

— Βέβαια καὶ τὴ θυμοῦμαι. Νά σᾶς τὴν πῶ μέ λίγα λόγια :

Στίς Ἠνωμένες Πολιτεῖς τῆς Ἀμερικῆς εἶναι πολλές ροδακινιές. Ἐνα παιδί μικρό, καλὴ ὥρα σάν τὸν Πετράκη,

ἀνακάλυψε πώς οἱ ροδακινιές μπορεῖ νά προκόψουν εὐκολα σέ πολλές νότιες πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς. Ἦταν μαθητὴς τοῦ δημοτικοῦ σχολείου τῆς πατρίδας του κι ἐπειδὴ εἶχε χάσει τὸν πατέρα του κι ἔμεινε ὀρφανός, ἀναγκαζόταν στίς διακοπές, γιὰ νά βοηθᾷ τὴ μητέρα του καὶ νά ξεπληρώσουν ἓνα χρέος πού εἶχαν, νά θερίζει σιτάρι στὰ ξένα χωράφια. Ἔτσι κέρδιζε μερικά χρήματα.

Μιά μέρα κοίταξε μέσα σ' ἓνα χωράφι μιὰ ροδακινιά, πού λύγιζε ἀπὸ τὰ πολλά ροδάκινα πού εἶχε. Πῆγε κοντά της, κάθισε νά ξαποστάσει στὸν ἴσκιο της κι ἄρχισε νά τρώει ἀπὸ τὰ ροδάκινά της.

Ἄν εἶχα ἓνα περιβόλι ἀπὸ ροδακινιές, ἔλεγε μέ τό νοῦ του, θά κέρδιζα πολλά λεφτά πουλώνοντας τὰ ὅμορφα αὐτὰ φρούτα. Καὶ τό πῆρε ἀπόφαση. Ἀπὸ τότε ὅσα λεφτά κατόρθωνε νά ἐξοικονομεῖ ἀπὸ τὴ δουλειά του, τὰ ἔδινε, γιὰ ν' ἀγοράζει καὶ νά φυτεύει ροδακινιές στὸ περιβόλι τοῦ πατέρα του.

Τὸν ἄλλο χρόνο ἔφυγε ἀπὸ τό σχολεῖο, δέν ἄφησε ὅμως τό σχέδιό του. Φύτευε λίγο λίγο ροδακινιές καὶ τίς περιποιόταν καλά. Γιὰ νά μπορεῖ νά βγάξει τό ψωμί του, ἀνάμεσα στίς ροδακινιές φύτευε φράουλες κι ἄλλα φυτά, πού φέρνουν καρπὸ μονοχρονίς, ὥσπου σέ τρία ἢ τέσσερα χρόνια μεγάλωσουν οἱ ροδακινιές του καὶ δώσουν ροδάκινα. Στὸ μεταξύ φρόντιζε νά μάθει ποῦ προκόβουν καλύτερα οἱ ροδακινιές, τί χῶμα θέλουν καὶ πῶς μπορεῖ νά τοῦ δώσουν καλύτερα ροδάκινα. Ἔτσι, ἔμαθε πῶς ἡ ροδακινιά, ἀγρία ἀκόμη, βρίσκεται στὴν Κίνα, ἀπ' ὅπου τὴν ἔφεραν στὴν Περσία καὶ τὴν Εὐρώπη. Εἶναι ἀλήθεια πῶς στὴν Κίνα οἱ ροδακινιές ἔμειναν ἀπεριποίητες καὶ δέ δίνουν καλά ροδάκινα. Στὴν Περσία πάλι τῶρα εἶναι πολὺ λιγοστές οἱ ροδακινιές, ἐνῶ στὴ Μικρασία πρόκοψαν πολὺ καὶ δίνουν μεγάλα, ζουμερά καὶ πολὺ μυρωδάτα ροδάκινα.

Στήν Εὐρώπη, ἀπό τήν πολλή περιποίηση, οἱ ροδακινιές δίνουν ὠραιότατα ροδάκινα. Στήν Ἀμερική ὅμως ὡς ἐκεῖνη τήν ἐποχή δέν εἶχαν καλές ροδακινιές. Ὁ μικρός ἐκεῖνος μέτρησε, μέ τό θερμόμετρο στό χέρι, τή ζέστη, πού ἔχει τό χειμῶνα καί τό καλοκαίρι, τίς μέρες πού φυτρώνουν οἱ καλύτερες ροδακινιές. Κοίταξε πῶς τά καλύτερα δέντρα βρίσκονται στίς πλαγιές καί στίς κορυφές τῶν λόφων καί τέτοια μέρη διάλεγε, γιά νά φυτεύει τίς ροδακινιές του.

“Ολοι γελοῦσαν μέ τά μετρήματα καί μέ τά περιβολάκια που διάλεγε, γιά νά φυτεύει τά δέντρα του.

Οἱ δανειστές τοῦ ζητοῦσαν νά τούς πληρώσει καί τόν φοβέριζαν νά πουλήσουν τό σπίτι του, γιά νά πληρωθοῦν. Αὐτός ὅμως ἐπέμενε. Κι ἔτσι σέ λίγα χρόνια ὄχι μόνο ξεπλήρωσε τό χρέος του κι ἀγόρασε δικά του περιβόλια, ἀλλά κι ἔγινε ἓνας ἀπό τούς μεγαλύτερους καλλιεργητές καί παραγωγούς ροδάκινων σ’ ὅλη τήν Ἀμερική καί σ’ ὅλο τόν κόσμο. Μέ τά ὁμορφα ροδάκινα, πού τοῦ ἔδιναν οἱ καλοπεριποιημένες ροδακινιές του, ἔγινε πολύ πιό πλούσιος ἀπ’ ὅ,τι κι ὁ ἴδιος περίμενε.

— Καί πῶς λεγόταν τό παιδί αὐτό; ρώτησε ὁ Νίκος.

— Δέν τό ἀναφέρει τό βιβλίο πού διάβασα, μά τί σημασία ἔχει τό ὄνομα; ἀπάντησε ὁ Γιάννης.

— Αὐτό πιά θά φροντίσω νά τό μάθω ἐγώ, ἀφοῦ ἡ ἱστορία του μοιάζει κάπως μέ τή δική μου ἱστορία, εἶπε ὁ Πετράκης. Θά ρωτήσω ἢ θά ψάξω στά βιβλία νά τό βρῶ. Καί θά σᾶς τό πῶ, μόλις τό μάθω. Θά σᾶς δώσω μάλιστα κι ἓνα ἀπό τά ροδάκινα τῆς ροδακινιάς μας.

47. Ο ΦΑΕΘΟΝΤΑΣ

Μιά φορά κι έναν καιρό ζούσε στους κάμπους τῆς πατρίδας μας μιὰ νεράιδα, πού τήν ἔλεγαν Κλυμένη. Αὐτή ἦταν γυναίκα τοῦ Ἥλιου κι εἶχε ἓνα πολύ ὁμορφο παιδί μέ ὀλόχρυσα μαλλιά, πού τό ἔλεγαν Φαέθοντα. Κάθε μέρα τό ἔλουζε, τό χτένιζε καί τοῦ ἔλεγε γιά τόν πατέρα του ἱστορίες, πού ἔμοιαζαν μέ παραμῦθια. Καί κάθε πρωί, ὅταν ἔβγαινε ὁ ἥλιος, ἄρχιζε :

— Νά, τώρα ὁ πατέρας σου ζεύει τά πύρινα τ' ἄλογα στήν πύρινη τήν ἄμαξα, γιά νά κάμει τό πύρινο ταξίδι του.

Ὁ Φαέθοντας τ' ἄκουε αὐτά καί περηφανεύτηκε πολύ. Στά παιχνίδια του ὅλο μιλοῦσε μέ τούς συντρόφους του γιά τή μεγάλη του γενιά. Ἀλλά ἐκεῖνοι τόν περιγελοῦσαν.

— Σέ γελά ἡ μητέρα σου καί σύ τό πιστεύεις; τοῦ ἔλεγαν.

— Ἄν εἶσαι γιός τοῦ Ἥλιου, δεῖξε μας σημάδι.

Ὁ Φαέθοντας πῆγαινε τότε στή νεράιδα μάνα του καί τῆς ἔλεγε ὁλοένα :

— Ἄν εἶναι ἀλήθεια, μάνα, πῶς εἶμαι γιός τοῦ Ἥλιου, δεῖξε μου σημάδι.

Ἐκεῖνη γελοῦσε μέ τήν καρδιά της καί τοῦ ἔλεγε :

— Τί καλύτερο σημάδι ἀπό τήν ὁμορφιά σου θέλεις, παιδί μου; Δέ βλέπεις πού λάμπεις σάν ἀκτίνα του;

Ὁ νέος φώναζε τούς συντρόφους του, γιά νά τούς ἀποστομώσει :

— Τί καλύτερο σημάδι θέλετε ἀπό μένα; Δέ βλέπετε πού λάμπω σάν ἀκτίνα του;

Ἐκεῖνοι πάλι δέν ἤθελαν νά πιστέψουν καί τόν περίπαιζαν· τοῦ ξανάλεγαν μέ πείσμα :

— Θέλουμε σημάδι! Δεῖξε μας σημάδι!

Ἄπό τά πολλά, δέ βάσταξε ὁ Φαέθοντας· πάει καί λέει τῆς νεράιδας :

— Μάνα, θέλω σημάδι ἀπό τόν πατέρα μου. Δεῖξε μου τόν δρόμο, νά πάω νά τόν βρῶ.

— Ἀφοῦ σοῦ τό λέει ἡ μητέρα σου, δέν τό πιστεύεις;

— Πιστεύω καί παραπιστεύω, μά θέλω νά πιστέψει κι ὁ κόσμος. Τί ἀξίζει νά τό ξέρω ἐγώ μοναχός μου;

— Καλά, παιδί μου, ἀφοῦ τό θέλεις, πῆγαινε, εἶπε ἡ νεράιδα πικραμένη· μά κοίταξε νά μὴν πάθεις τίποτε κακό. Πάρε τόν δρόμο πού πάει ἴσια στήν ἀνατολή. Ἄμα φτάσεις στήν ἄκρη τ' οὐρανοῦ, θά δεῖς κάτι ψηλές ὀλόχρυσες κολόνες, πού βαστοῦν ἀπάνω τους ἕνα παλάτι. Ἐκεῖνο εἶναι τό παλάτι τοῦ πατέρα σου. Φεγγοβολοῦν οἱ ἀσημένιες πόρτες του. Ἐκεῖ ὁ θεός Ἡφαιστος, ὁ ξακουσμένος τεχνίτης, σκάλισε τή γῆ καί τόν οὐρανό μέ τά κάλλη τους.

Κίνησε ὁ Φαέθοντας· δρόμο παίρνει, δρόμο ἀφήνει, φτάνει κάποτε στό παλάτι τοῦ πατέρα του. Κοιτάζει, τί νά ἰδεῖ; Ὁ Ἥλιος καθόταν στό διαμαντένιο θρόνο του, ντυμένος φόρεμα κόκκινο σάν τή φλόγα, κεντημένο μέ σμαράγδια. Φοροῦσε στό κεφάλι ἕνα στεφάνι τόσο λαμπερό, πού ἀδύνατο νά τό ἀντικρίσει ἀνθρώπου μάτι. Δεξιά κι ἀριστερά καθόνταν ἡ Ἡμέρα καί οἱ Μῆνες, ὁ Χρόνος κι οἱ Αἰῶνες. Πίσω του στέκονταν ἡ Ἄνοιξη, στεφανωμένη μέ λουλουδία, καί τ' ἀδέρφια τῆς· τό Καλοκαίρι ἰδρωμένο, μέ στεφάνι ἀπό στάχια στό κεφάλι· τό Φθινόπωρο, φορτωμένο μέ γλυκόχυμους καρπούς· κι ὁ γερο-Χειμώνας, μέ κάτασπρα μαλλιά καί γένια γεμάτα κρύσταλλα.

Ἄπό μακριά στάθηκε ὁ Φαέθοντας κι ἔβαλε τό χέρι στά μάτια του, γιατί τό φῶς τοῦ θάμπωσε τά μάτια.

Ὁ Ἥλιος γνώρισε τό παιδί του. Ἐκρυψε ἀμέσως τό λαμπερό στεφάνι του καί τό ἔκραξε κοντά του.

— Πές μου, παιδί μου, πώς ἦρθες ἐδῶ; τόν ρώτησε. Καί τόν ἀγκάλιασε τρυφερά.

— Παιδί σου μέ λές καί τό πιστεύω, ἀποκρίθηκε ἀμέσως ὁ Φαέθοντας· μά θέλω νά τό πιστέψει κι ὁ κόσμος. Γι' αὐτό ἦρθα· νά μοῦ δώσεις σημάδι, πού νά τό ἰδοῦν ὅλοι καί νά μήν ξαναμιλήσουν.

— Σάν τί σημάδι θέλεις; ρώτησε ὁ Ἥλιος.

— Κάμε ὄρκο.

— Τί ὄρκο;

— Πώς θά μοῦ δώσεις ὅ,τι σοῦ ζητήσω.

— Νόστιμος εἶσαι, εἶπε ὁ Ἥλιος γελώντας μέ τήν πονηριά τοῦ παιδιοῦ του. «Ὁρκίζομαι στά μαῦρα νερά τῆς Στύγας».

Χωρίς νά προσέξει ὀρκίστηκε ὁ Ἥλιος. Γιατί αὐτός ὁ ὄρκος ἦταν φοβερός καί στούς θεούς ἀκόμη. Ὅποιος θεός τόν πατοῦσε, θά ἔμενε ὀλόκληρο χρόνο σάν πεθαμένος κι ἄλλα ἐννιά χρόνια δέ θά εἶχε δικαίωμα νά πηγαίνει μέ τούς ἄλλους θεούς. Γιά τοῦτο ὁ Φαέθοντας χάρηκε πού τόν ἄκουσε καί λέει ἀμέσως στόν πατέρα του :

— Δῶσε μου τήν ἁμαξά σου, νά τήν ὀδηγήσω μιά μέρα στόν οὐρανό.

— Μή, παιδί μου, μή ζητᾶς τέτοιο πράμα! εἶπε τρομαγμένος ὁ Ἥλιος. Ζήτησε ὅ,τι ἄλλο θέλεις. Πῶς, ἄνθρωπος ἐσύ, θά κάμεις ἐκεῖνο πού δειλιάζει νά τό κάμει κι ὁ ἴδιος ὁ Δίας; Μπορεῖς ἐσύ νά σταθεῖς στή μέση τ' οὐρανοῦ τό μεσημέρι, ἀφοῦ κι ἐγώ, ὅταν φτάνω ἐκεῖ, ζαλίζομαι καί τά χάνω! Ἐπειτα, γιά νά γυρίσεις πίσω ἐδῶ, ὁ δρόμος εἶναι τόσο κατηφορικός, πού κι αὐτή ἡ θάλασσα τρέμει νά μήν γκρεμιστῶ. Ἀφήνω τ' ἄγρια θηρία τ' οὐρανοῦ, τό Λιοντάρι, τό Σκορπιό καί τόν Καρκίνο, πού παραμονεύουν νά μέ ἀρπάξουν μ' ὅλη τήν ἁμαξά. Ἐγώ ξέρω πῶς νά τοὺς ξεφεύγω! Ἀλλάξε γνώμη, παιδί μου.

—“Οχι! ‘Ορκίστηκες. Μόνο ἔτσι θά μέ πιστέψει ὁ κόσμος γιά παιδί σου.

—Καί τί σέ μέλει γιά τόν κόσμο; Γιά τόν κόσμο ζεῖς; ρώτησε ὁ “Ηλιος μέ ἀπορία. Φτάνει ὁ καθένας μόνος του νά ξέρει τήν ἀξία του καί τή γενιά του.

—“Οχι, τό θέλω! Μοῦ τ’ ὀρκίστηκες! ἐπιμένει ὁ Φαέθοντας.

Τί νά κάμει ὁ “Ηλιος, ἔτσι πού δέθηκε μέ τόν ὄρκο; Παίρνει τό παιδί του καί τό φέρνει μπροστά στήν ἄμαξά του.

Ἀπό καθαρό χρυσάφι ἦταν ὁ ἄξοντας, τό τιμόνι κι ὁ γύρος τῶν τροχῶν. Ἀργυρές οἱ ἀκτίνες, καί στό ζυγό χρυσοκόλλητα πετράδια ἔχυναν λαμπρό φῶς.

Ἐκεῖ πού θαύμαζε ὁ Φαέθοντας τήν ἄμαξα, ἡ ροδοδάχτυλη Αὐγή, ἡ ἀδερφή τοῦ “Ηλιου, ἀνοίξε τίς πύλες τῆς ἀνατολῆς. Ἀμέσως πετάχτηκε ὁ γιός της ὁ Αὐγερινός, μέ μιὰ λαμπάδα στό χέρι, νά κυνηγήσει τ’ ἀστέρια. Ἐνα ἕνα τρεμόσβηναν καί χάνονταν μπροστά του. Χάθηκε καί τό Φεγγάρι· ὥσπου τελευταῖα χάθηκε κι ὁ ἴδιος ὁ Αὐγερινός. Ἀμα εἶδε ὁ “Ηλιος τά ρόδα τῆς ἀδερφῆς του νά ροδοβάφουν τόν κόσμο, πρόσταξε τίς ξανθομαλλοῦσες τίς Ὠρες νά φέρουν τ’ ἄλογα.

Τέσσερά ἦταν τ’ ἄλογα, τό ἕνα καλύτερο ἀπό τ’ ἄλλο, χορτασμένα ἀπό τήν ἀμβροσία πού ἔτρωγαν ὅλη τή νύχτα. Καθῶς τά ἔζεψαν στήν ἄμαξα, πέταξαν τά ρουθούνια τους φλόγες. Ἀβάσταγα ἀντιπάτησαν τόν ἀέρα καί βρόντησαν τά χρυσά χαλινάρια. Ὁ “Ηλιος ἄλειψε τό παιδί του μ’ ἕνα θεϊκό λάδι, γιά νά μὴν τό κάψουν οἱ φλόγες, τοῦ ἔβαλε στό κεφάλι τό στεφάνι μέ τίς χρυσές ἀκτίνες καί τοῦ εἶπε ἀνῆσυχος :

—Κράτα καλά τά χαλινάρια, παιδί μου, μὴν κεντᾷς πολύ τ’ ἄλογα, καί πάρε τό δρόμο πού ἀνοίξα ἐγώ τόσα χρόνια.

Πρόσεξε μήν ἀνεβείς ψηλά, γιατί θά κάψεις τόν οὐρανό· μήτε πάλι πολύ χαμηλά νά κατεβείς, γιατί θά κάψεις τή γῆ. Μά γιά τελευταία φορά σέ παρακαλῶ, παιδί μου, ἄφησέ με νά ὀδηγήσω ἐγώ τήν ἅμαξα.

Ποῦ ν' ἀκούσει ὁ φαντασμένος ὁ γιός του! Ἀρπάζει τά χαλινάρια, χτυπᾷ τ' ἄλογα καί μέ τό δεξί χέρι ἀποχαιρετᾷ τόν πατέρα του.

Χύνονται τ' ἄλογα καί γεμίζουν τόν ἀέρα χλιμιντρίσματα. Ρόδισαν τό ἓνα μετά τό ἄλλο τά ψηλά κορφοβούνια κι ἡ καταχνιά σηκώθηκε ἀπό τούς κάμπους, σάν πουπουλένιο νυχτικό σκέπασμα τῆς γῆς. Ὅσο ἦταν πρωί, ὁ Φαέθοντας ἔβλεπε κάτω τίς πολιτείες, τά ποτάμια, τά βουνά καί τούς κάμπους γεμάτος χαρά.

Ἄκουε τή βοή πού ἔκανε ὁ κόσμος στό ξύπνημά του, οἱ ἄνθρωποι, τά ζῶα, τά πετούμενα, καί φαντάστηκε πώς τόν εἶχαν γνωρίσει καί τόν δοξολογοῦσαν. Τό μόνο πού κοίταζε ἦταν πῶς νά ξεχωρίσει τούς παλιούς συντρόφους του καί νά τούς φωνάξει ἀπό ψηλά : « Μέ βλέπετε; Τί θά πεῖτε τώρα; Εἶμαι ἤ ὄχι γιός τοῦ Ἥλιου; »

Ὅταν ὅμως τ' ἄλογα τόν ἀνέβασαν ἐκεῖ πού πετοῦν οἱ ἀετοί, ἄρχισε νά φοβᾶται. Θυμήθηκε τά λόγια τοῦ πατέρα του, μά ἦταν ἄργά: Ἐκλείσε τά μάτια του, νά μή βλέπει τό χάος.

Τ' ἄλογα, καθὼς ἐνιωσαν ἔτσι, πῆραν δρόμο σα φρενιασμένα. Ἀλίμονο τώρα στόν κόσμο! Πότε ἡ ἅμαξα ζύγωνε στόν οὐρανό καί τότε χιόνιζε καί πάγωνε στή γῆ. Πότε χαμήλωνε πολύ κι ἔκανε τόση ζέστη, πού ἔσκαζαν οἱ ἄνθρωποι. Στέρεψαν οἱ πηγές καί κάηκαν τά λουλούδια. Τά πετροβούνια ἐγιναν σκόνη. Χόχλαζε ἡ θάλασσα καί τά ψάρια ἄλλα ἔσκασαν καί γέμισαν τίς ἀκρογιαλιές κι ἄλλα τρύπωσαν στό βυθό, γιά νά σωθοῦν. Οἱ φώκιες, πού δέν μποροῦν νά μεί-

νουν πολύ βαθιά, ἔσκασαν κι αὐτές. Κι ὁ ἴδιος ὁ Ποσειδῶνας, ὁ θεὸς τῆς θάλασσας, δὲν τολμοῦσε νά βγάλει τὸ κεφάλι του ἔξω ἀπὸ τὸ βασιλεῖο του. Στὴν Ἀφρική πλησίασε τόσο πολὺ τὸ ἄμάξι, πού ἔκαψε κάμπους ἀπέραντους· ἐκεῖ τώρα εἶναι οἱ φλογισμένες ἐρημιές. Ὅλη ἡ γῆ κινδύνευε νά κατακαεῖ. Καθὼς εἶδε ἔτσι ἡ θεὰ Γαῖα, ἡ προστάτισσά της, παρακάλεσε τὸ Δία νά προλάβει τὸ κακό. Παίρνει τότε ὁ Δίας ἓνα δυνατὸ ἀστροπελέκι καὶ τὸ τινάζει στὸ κεφάλι τοῦ Φαέθοντα.

Ἔπεσε ἀστροποκαμένος ὁ φαντασμένος ἀμαξηλάτης. Τρέχουν οἱ νεράιδες μὲ τὴν ὁμορφὴ Κλυμένη στὴ μέση, σκίζουν τὰ πέπλα τους κι ἀρχίζουν τὰ μοιρολόγια. Οἱ τρεῖς ἀδερφές του τόσο ἦταν ἀπαρηγόρητες, πού οἱ θεοὶ τίς λυπήθηκαν καὶ τίς ἔκαμαν ἀργυρόφυλλες λεῦκες. Τὰ δάκρυά τους τὰ ἔκαμαν καθαρὸ κεχριμπάρι.

Ἔφτασε κι ὁ φίλος του ὁ Κύκνος, περιμάζεψε τὸ κορμί του καὶ τὸ ἔθαψε. Ἀλλὰ τόση ἦταν ἡ ἀγάπη του, πού ἔξακολουθοῦσε νά ῥχεται κάθε μέρα καὶ νά βουτᾷ στὸ ποτάμι, γιὰ νά βρεῖ κάτι ἀπὸ τὸ φίλο του. Οἱ θεοί, γιὰ νά τὸν ἀνταμείψουν, τὸν ἔκαμαν πουλί. Μά καὶ πουλί ὁ κύκνος δὲν παύει ὡς τώρα νά χώνει τὸ κεφάλι στὰ νερά καὶ νά γυρεύει κάτι ἀπὸ τὸ φίλο του τὸ Φαέθοντα.





Α 48. ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

“Ηλιε μου,
 έβγα, ήλιε μου,
 πού κάνεις τό χωράφι
 καί γεμίζει από χρυσάφι.

Δώσε μας,
 ήλιε, ήλιε μου,
 τό ρόδο καί τ’ άγκάθι,
 φέξε ώς τοῦ γιαλοῦ τά βάθι.

Τό νερό
 φέξε, ήλιε μου,
 νά τρέχει καί νά λάμπει,
 νά μοσκοβολοῦν οἱ κάμποι.

Στρῶσε μας,
 χρυσοήλιε μου,
 τή γῆς μέ χαμομήλι,
 δῶσ’ μας τό γλυκό σταφύλι.

Τόν καρπό
 ήλιε, ήλιε μου,
 τό θέρο χάρισε μας,
 σάν τό δέντρο ανάστησέ μας.

« Τά Χελιδόνια »

Ζαχ. Παπαντωνίου

49. ΤΟ ΘΕΣΣΑΛΙΚΟ ΘΑΥΜΑ

1. Καθώς τό τραῖνο ἀφήνει πίσω του τὴν Εὐνιάδα, ξανοίγεται μπρός στά μάτια τοῦ ταξιδιώτη ἓνα θέαμα θαυμάσιο. Ἕνας κάμπος πλατύς, ἀτέλειωτος θαρρεῖς, ἀπλώνεται μπροστά του. Ἐτσι ἄδεντρος σχεδόν ὅπως εἶναι, στρωτός κι ἐπίπεδος, μοιάζει μ' ἐπιφάνεια μιᾶς ἡρεμῆς καί γαλήνιας θάλασσας, μιᾶς τεράστιας ἀτάραχης λίμνης. Λίγο ἔτσι νά μισοκλείσεις τά μάτια σου, τὴν περνᾷς ὅπωςδῆποτε γιά θάλασσα ἢ λίμνη.

2. Κι ἦταν, ἀλήθεια, ὁ κάμπος τοῦτος κάποτε, στά πολύ παλιά τά χρόνια, μιὰ τεράστια λίμνη. Στίς πλαγιές τῶν γύρω βουνῶν ἔβροσκε τότε τά κοπάδια του ὁ μέγας γενάρχης Πελασγός. Ἐβλεπε κι αὐτός τὴ μεγάλη ἔκταση τοῦ νεροῦ, πού ἀπλωνόταν μπροστά του, τριγυρισμένη ἀπό βουνά, κι ἀναστέναζε.

— Ἀχ, ἔλεγε. Νά ἦταν αὐτὴ ἡ λίμνη γῆ . . . Τί σπουδαῖο λιβάδι θά εἶχαν τά κοπάδια μου! . . .

Καί μιὰ μέρα τό θαῦμα ἔγινε. Ἕνας ἀπ' τοὺς βοσκούς τοῦ Πελασγοῦ, ὁ Πέλωρος, καθὼς ἔβγαλε ἓνα πρωὶ τό κοπάδι στὴ βοσκὴ καί κοίταξε κατὰ τὴ λίμνη, ἔμεινε μέ τό στόμα ἀνοιχτό. Ἡ μεγάλη λίμνη εἶχε χαθεῖ. Μπροστά του ἀπλωνόταν τώρα ἓνας ἀπέραντος κάμπος, μέ λακκοῦβες ποῦ καί ποῦ, γεμάτες νερό. Τρίβει τά μάτια του, κοιτάζει πιό καλά. Θαρρεῖ πὼς βλέπει κάποιο ὄνειρο. Ἀλλά ὄχι. Ἡ λίμνη πάει, χάθηκε. Πῶς; Οὔτε κι ὁ ἴδιος ξέρει.

Δίχως νά χάσει καιρό, παρατᾷ ἐκεῖ τά πρόβατά του καί τρέχει, τρέχει μέ μεγάλους πῆδους, γιά νά τό πεῖ στὸν κύρη του, τὸν Πελασγό.

Τόν βρῆκε νά κάνει θυσία στὴν αὐλὴ τοῦ παλατιοῦ του.

Λαχανιασμένος, ξαναμμένος απ' την τρεχάλα, πέφτει στα πόδια του.

— Μεγάλε κύρη μου..., τοῦ λέει, μόλις μπορώντας ν' ἀρθρώσει τίς λέξεις. Ἐγινε θαῦμα! Ἐνα θαῦμα μεγάλο...

Καί τοῦ διηγήθηκε τί εἶδε. Ὁ Πελασγός εἶπε στήν ἀρχή νά μήν τόν πιστέψει. Μά καθώς τόν ἀκούει νά τοῦ ὀρκίζεται, πώς ὅλα τοῦτα πού τοῦ λέει εἶναι ἀλήθεια, ἀποτελειώνει τή θυσία καί κινᾷ μαζί του κατά τό μέρος ἐκεῖνο. Ὅταν ἔφτασε στήν κορυφογραμμή κι ἀντίκρισε κι αὐτός τό μεγάλο ἀπέραντο κάμπο, πού ἀπλωνόταν μπροστά του, χαμογέλασε εὐχαριστημένος, γονάτισε κι ὑψώνοντας τά χέρια του κατά τόν οὐρανό, εἶπε συγκινημένος :

— Σ' εὐχαριστῶ, πατέρα Δία, πού μέ ἄκουσες καί μοῦ χάρισες τοῦτο τόν πλούσιο κάμπο...

Τή στιγμή ἐκείνη μιά βροντή ἀκούστηκε ἀπό τόν Ὀλυμπο. Ἦταν φανερό πώς ὁ Δίας χάριζε τόν κάμπο τοῦτο στόν Πελασγό. Γι' αὐτό κι ἀργότερα τοῦ δόθηκε ἡ ὀνομασία «Πελασγικόν ἄργος», γιά τό ὅποιο μάλιστα ἡ Πυθία εἶπε πώς εἶναι «ἀπ' ὅλους τούς τόπους ὁ εὐφορώτερος».

Ὁ Πελασγός ἀγκάλιασε καί φίλησε τόν Πέλωρο, πού πρῶτος εἶδε τοῦτο τό θαῦμα. Κι ἀπό τότε ὄρισε νά γίνεται κάθε χρόνο, τήν ἴδια πάντα μέρα, μιά μεγάλη γιορτή, πού γιά τιμή τοῦ Πέλωρου τήν ὀνόμασε «Πελώρια». Τήν ἡμέρα αὕτη ἐλευθερώνονταν οἱ φυλακισμένοι κι ὅλοι, δοῦλοι κι ἐλεύθεροι, ἔτρωγαν σέ κοινά τραπέζια καί διασκεδάζαν. Θυσίαζαν κι εὐχαριστοῦσαν τό Δία, πού μ' ἓνα σεισμό ἔκανε ν' ἀνοίξει ἀνάμεσα στόν Ὀλυμπο καί τήν Ὀσσα μιά βαθιά κοιλάδα. Ἀπό κεῖ χύθηκαν στό Αἰγαῖο τά νερά τῆς λίμνης κι ἔτσι ἔγινε ἡ μεγάλη κι εὐφορη αὕτη πεδιάδα, πού ἀργότερα τήν ὀνόμασαν Θεσσαλία.

3. Παλιότερα ἡ Θεσσαλία ἦταν τσιφλίκια. Μόνο λίγο

μέρος της ήταν καλλιεργήσιμα χωράφια. Τό περισσότερο ήταν λιβάδια. Ἀργότερα ἡ γῆ μοιράστηκε στους Θεσσαλούς γεωργούς. Ἀλλά καί πάλι, γιά πολλά χρόνια, ἡ ἐκμετάλλευσή της γινόταν μέ πρωτόγονα μέσα. Κι οἱ παραπόταμοι τοῦ Πηνειοῦ, πού τή διαρρέουν, πλημμυρίζαν τόν τόπο καί κατάστρεφαν τά σπαρτά.

Ἀ Χρειάστηκε νά γίνουν ἀντιπλημμυρικά κι ἐγγειοβελτιωτικά ἔργα. Ἐγινε ἔπειτα τό φράγμα τοῦ Ταυρωποῦ. Μ' αὐτό ποτίζονται μεγάλες ἐκτάσεις, πού ἄλλοτε ἦταν μόνο λιβάδια.

Καί κάτι ἄλλο ἀκόμη : ἔγινε ὁ ἀναδασμός. Τά μικρά χωραφάκια τῶν μικροκαλλιεργητῶν ἐνώθηκαν καί σχημάτισαν μεγάλα ἀγροτεμάχια, σάν αὐτά πού βλέπομε ἐκεῖ κάτω νά πρασινίζουν. Νέοι δρόμοι χαράχτηκαν κι ἀρκετοί ἀπ' αὐτούς ἀσφαλτοστρώθηκαν.

Ἐπειτ' ἀπό τό πανάρχαιο ἐκεῖνο θαῦμα τῆς ἐποχῆς τοῦ Πελασοῦ ἔγινε στίς μέρες μας ἕνα δεύτερο θαῦμα. Ἡ μεγάλη τούτη ἔκταση μεταμορφώθηκε ἀπό λιβαδότοπος σέ μία πεδιάδα γόνιμη, πού καθὼς μάλιστα καλλιεργεῖται μέ σύγχρονα μέσα, ἀποτελεῖ ἀληθινὸ σιτοβολῶνα τῆς πατρίδας μας.

Ἀπὸ τό βραβευμένο ἀναγνωστικὸ Δ' τάξεως
Γ. Ἀποστολίνα - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

Χάρης Σακελλαρίου

50. ● ΜΙΔΑΣ

Μία φορά κι ἕναν καιρό ἦταν ἕνας βασιλιάς, πού τόν ἔλεγαν Μίδα. Ἦταν ὁ πιό πλούσιος βασιλιάς τοῦ κόσμου. Ὡστόσο δέν ἦταν εὐχαριστημένος ἀπὸ τά πλούτη του· ἤθελε κι ἄλλα ν' ἀποκτήσει.

Ὅταν βασίλευε ὁ ἥλιος κι ἐβλεπε χρυσά τά σύννεφα στὸν οὐρανό, ἔλεγε :

—“Αχ, καί νά ἦταν ὅλα ἐκεῖνα τά σύννεφα χρυσάφι καί τό χρυσάφι νά ἦταν ὅλο δικό μου!

Εἶχε καί μιά ἀκριβή θυγατέρα, πού τήν ἀγαποῦσε ὅσο καί τό χρυσάφι. Ἐκεῖνη ὅμως ἀγαποῦσε πολύ τά λουλούδια. Κάθε τόσο ἐφτιανε ὁμορφα μπουκέτα καί τά ἔφερνε στόν πατέρα της. Ἀλλά ἐκεῖνος ἀναστενάζε βαθιά κι ἔλεγε :

—“Αν ἦταν χρυσά τά λουλούδια σου, πόσο ὁμορφα θά ἦταν καί πόσο περισσότερο θ’ ἀξιζαν!

Μιά μέρα καθόταν ὁ Μίδας στή σάλα τοῦ παλατιοῦ του καί συλλογιζόταν πῶς θά μεγαλώσει τοὺς θησαυρούς του. Ἐξαφνα βλέπει στό κατώφλι ἕναν ξένο, πού κοίταζε ὀλόγυρα μέ θαυμασμό. Τόν ἀκουσε πού ἔλεγε :

— Τί πλούσια καί χρυσοστόλιστη σάλα! Κι αὐτός ὁ Δίας θά μπορούσε νά καθίσει ἐδῶ μέσα! Εὐτυχισμένη βασιλιά, πού τίποτα δέ σοῦ λείπει!..

—“Ἐχεις λάθος, εἶπε ἀναστενάζοντας ὁ Μίδας. Ἐκεῖνο πού λαχταρᾷ ἡ καρδιά μου δέν τό ἔχω.

— Καί ποιό εἶναι ἐκεῖνο πού τόσο λαχταρᾷ ἡ καρδιά σου; ρωτᾷ ὁ ξένος.

— Θέλω ὅ,τι πιάνω στά χέρια μου νά γίνεται χρυσάφι! ἀποκρίνεται ὁ βασιλιάς.

— Δέν πιστεύω νά τό λές μέ τά σωστά σου, εἶπε ὁ ξένος. Ἐγώ εἶμαι ἕνας ἀπό τοὺς θεούς, πού πολύ τόν ἔχεις εὐχαρίστησει μέ τό φέρσιμό σου. Ἦρθα λοιπόν νά σοῦ κάμω ὅ,τι μοῦ γυρέψεις. Πές μου, τί θέλεις ἀπό μένα;

— Θέλω ὅ,τι πιάνω μέ τά χέρια μου νά γίνεται χρυσάφι.

— Ἄς γίνει τό θέλημά σου. Ἀπό αὔριο τό πρωί, ὅ,τι κι ἄν πιάνεις μέ τά χέρια σου θά γίνεται χρυσάφι.

Ὅλη τή νύχτα ὁ φιλάργυρος βασιλιάς δέν ἐκλεισε μάτι. Δέν ἐβλεπε τήν ὥρα πότε νά ξημερώσει, γιά ν’ ἀρχίσει τό

θαῦμα ἀμέσως. Καθετί πού θά 'πιανε στά χέρια του θά γινόταν χρυσάφι. Καί κάποτε ξημέρωσε.

ΟΑ Τρελός ἀπό χαρά κι ἀνυπομονησία, κατέβηκε στό περιβόλι· λουλούδια, κλαριά, λαχανικά, καρποί, ὅ,τι κι ἄν ἄγγιζε, εὐθύς γινόταν ὀλόχρυσο. ΑΟ

Ἀπό τό περιβόλι ὁ βασιλιάς ἀνέβηκε στήν τραπεζαρία. Σέ λίγο μπῆκε κι ἡ κόρη του καί, καθώς εἶδε τά λουλούδια χρυσωμένα, εἶπε.

— "Αχ, τί ἄσχημα λουλούδια! Κι ἡ γλυκιά μυρουδιά τους πάει, χάθηκε!

— Δέν ξέρεις τί λές, μονάχα κάθισε νά φᾶμε, τῆς λέει ὁ πατέρας της.

Μά πῶς μπορούσε νά φάει, ἀφοῦ τό καθετί πού ἔπιανε γινόταν χρυσό; Τότε κατάλαβε τό κακό πού ἔπαθε κι ἄρχισε νά φωνάζει:

— "Ω, δυστυχία μου! Πῶς θά ζήσω τώρα;

— Τί ἔχεις, πατέρα μου; τοῦ λέει τρομαγμένη ἡ θυγατέρα του καί τρέχει νά τόν ἀγκαλιάσει.

"Απλωσε κι ἐκεῖνος τά χέρια του νά τήν ἀγκαλιάσει. Μά μόλις τήν ἄγγιξε, ἡ θυγατέρα του ἔγινε ὀλόχρυσο ἄγαλμα.

Ὁ Μίδας, καθώς εἶδε ἔτσι τή θυγατέρα του, ἄρχισε νά κλαίει καί νά φωνάζει.

— Ἀκριβή μου θυγατέρα, ἐγώ μέ τήν ἀχορτασιά μου σέ σκότωσα. Ἄς ἦταν δυνατό νά σέ 'δῶ πάλι ζωντανή, ν' ἀκούσω τή γλυκιά φωνή σου, κι ἄς γίνω ὁ πιό φτωχός ἄνθρωπος τοῦ κόσμου.

Τότε παρουσιάστηκε πάλι ὁ ξένος καί τοῦ λέει:

— Βλέπω πῶς ἡ καρδιά σου δέν εἶναι παραδομένη ὀλόκληρη στό χρυσάφι, ἀφοῦ τόσο ἀγαπᾷς τή θυγατέρα σου. ΑΘαρ-
ρῶ νά πιστεψες τώρα, πῶς τά πλούτη δέν εἶναι ἡ μεγαλύτε-

ρη εὐτυχία στὸν ἄνθρωπο. Πήγαινε στὸ ποτάμι νὰ φέρεις νερό καὶ νὰ ραντίσεις ὅσα πράγματα θέλεις νὰ ξαναγίνουν ὅπως ἦταν πρωτότερα.

Ἐτρεξε κι ἔφερε νερό ὁ βασιλιάς καὶ πρῶτα πρῶτα ράντισε τὴ θυγατέρα του. Ἀναστήθηκε ἀμέσως ἐκείνη. Κατέβηκαν τότε μαζί στὸ περιβόλι καὶ ράντισαν τὰ λουλούδια, τὰ δέντρα, τοὺς καρπούς καὶ τὸ καθετί πού εἶχε ἀγγίξει μέ τὰ χέρια του ὁ φιλόργυρος βασιλιάς. Ὅλα ξαναγίναν ὅπως ἦταν πρὶν.

Πέρασαν πολλὰ χρόνια. Ὁ Μίδας διηγιόταν τὸ πάθημά του στὰ μικρὰ ἐγγονάκια του καὶ τοὺς ἔλεγε :

— Τὰ ξανθὰ σας μαλλιά, παιδάκια μου, ἀξίζουν περισσότερο κι ἀπὸ τὸ λαμπρότερο χρυσάφι.

Νώντας Ἐλατος



51. Ο ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ ΑΓΚΑΙΟΣ

11 Όταν τέλειωσε ἡ ἀργοναυτική ἐκστρατεία καί γύρισε στήν πατρίδα του ὁ Ἀγκαῖος, φρόντιζε μέ περισσότερη ὄρεξη νά καλλιεργήσει τὰ κτήματά του. Καλλιεργοῦσε ὄχι μονάχα ἐκεῖνα πού εἶχε, μά καί νέα φύτευε ἀμπέλια.

Οἱ σκλάβοι του — κι εἶχε ἀρκετούς — δέ σήκωναν κεφάλι ἀπό τή δουλειά· ὅλη μέρα μέ τήν ἀξίνα καί τό λοστό στό χέρι βρίσκονταν. Μά κι ἔτσι ὁ Ἀγκαῖος δέν ἦταν εὐχαριστημένος καί γιά τό παραμικρό τούς ἐβριζε καί τούς βασάνιζε ἀλύπητα.

2 Μιά μέρα ὁ γεροντότερος ἀπ' αὐτούς, πού δούλευε ἀπό μικρός στόν πατέρα του, κι ὅταν ἦταν παιδί, τόν συντρόφευε στά παιγνίδια του, πάει καί τοῦ λέει :

— Θά σοῦ πῶ κάτι, ἀφεντικό, καί νά μέ συμπαθᾷς. Πολύ φοβοῦμαι πῶς μέ τόν τρόπο πού φέρνεσαι στούς δούλους σου, δέ θά προφτάσεις νά πιεῖς κρασί ἀπό τ' ἀμπέλια σου. Ὁ θεός, ἀφεντικό, δέν προστατεύει τίς ἄδικες δουλειές.

Ὁ Ἀγκαῖος δέν ἔδωσε προσοχή στά λόγια τοῦ γερο-σκλάβου κι ἐξακολούθησε νά φέρνεται ἄδικα καί σκληρά στούς δούλους του.

3 Ἦρθε ὁ καιρός τοῦ τρύγου. Τρύγησε τ' ἀμπέλια του κι ἔβαλε τό μούστο στά βαρέλια. Ὅταν πιά ὁ μούστος ψήθηκε κι ἔγινε κρασί, πρόσταξε μία μέρα τό γερο - σκλάβο νά τοῦ γεμίσει ἓνα ποτήρι, γιά νά τό δοκιμάσει. Ἀμα τό ἔφερε ὁ σκλάβος, τό πῆρε ὁ Ἀγκαῖος καί τοῦ εἶπε :

— Θυμᾶσαι πού μοῦ εἶπες κάποτε πῶς μπορεῖ νά μήν προφτάσω νά πιῶ κρασί ἀπό τ' ἀμπέλια μου; Νά λοιπόν πού πρόφτασα!

40 — Μή λές μεγάλο λόγο, ἀφεντικό, εἶπε ὁ σκλάβος, γιατί

δσα φέρνει ἡ ὥρα, δέν τά φέρνει ὅλος ὁ χρόνος. "Όσο νά φτάσει τό ποτήρι στά χεῖλη σου, ποιός ξέρει τί γίνεται... 40

4 Δέν ἀποτέλειωσε τά λόγια του ὁ γέρος καί νά σου, μπαίνει λαχανιασμένος καί τρομαγμένος ἕνας δοῦλος καί λέει στόν Ἀγκαῖο :

—'Αφεντικό! ἕνα θεόρατο ἀγριογούρουνο μπῆκε στ' ἀμπέλια σου καί κάνει μεγάλες ζημιές!

Ἀφήνει τό ποτήρι μέ τό κρασί ὁ Ἀγκαῖος καί πετιέται ἀπάνω. Ἀρπάζει τό κοντάρι του καί τρέχει νά σκοτώσει τό ἀγριογούρουνο.

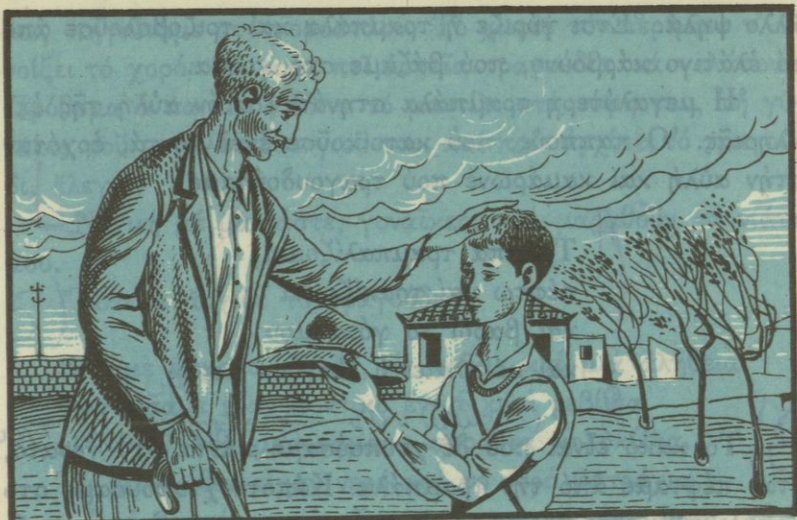
"Όταν ἔφτασε στ' ἀμπέλια κι εἶδε τό τρομερό ἀγρίμι, χύμηξε ἀσυλλόγιστα καταπάνω του, νά τό χτυπήσει μέ τό γερό του κοντάρι. Μά κι ἐκεῖνο, καθώς τόν εἶδε, ἀγρίεψε περισσότερο, σήκωσε τίς τρίχες του σαν ἀγκάθια καί πρὶν ὁ Ἀγκαῖος προφτάσει νά τό χτυπήσει, μέ τά μεγάλα σπαθωτά του δόντια τοῦ ἔσκισε τήν κοιλιά.

Σέ λίγο ὁ Ἀγκαῖος πέθανε μέ βογγητά μέσα στό ἀμπέλι του, ἐκεῖ πού βασάνιζε τούς δούλους του.

Κι ἔτσι δέν πρόφτασε νά δοκιμάσει τό κρασί του.

Νώντας Ἐλατος





52. Ο ΠΑΠΠΟΥΣ

1) ΠΑΙΕΩΝ. Τόν θυμοῦμαι τόν παππού μέ τά πολλά τά παιδιά, τίς νύφες καί τούς γαμπρούς, τά ἐγγόνια καί τά δισέγγονα. Τόν θυμοῦμαι κάθε μεγάλη γιορτή τοῦ χρόνου, πού σκόρπιζε τή χαρά καί τό γέλιο σέ δικούς καί σέ ξένους. Μά πιά ζωντανή παρουσιάζεται μπροστά μου ἡ μορφή του ὅταν ἔρχονται οἱ μεγάλες Ἀποκριές.

2) "Ὅταν κόντευαν οἱ Ἀποκριές, σέ κάθε γειτονιά, σέ ἀλώνι ἢ αὐλή ἢ χοροστάσι, τά παιδιά στήνανε τήν τραμπάλα. Ποιός δέν τήν ξέρει τήν τραμπάλα! Μπήγαμε στή γῆ ἓνα ξύλο γερό κι ἀπάνω βάζαμε ἄλλο ξύλο μακρύ. Τό μακρύ ξύλο εἶχε γούβα στή μέση κι ἡ γούβα ἔμπαινε στή μυτερή κορφή τοῦ μπηγμένου ξύλου. Δυό παιδιά ἔπεφταν μπρούμυτα ἢ καβάλα στίς ἄκρες τοῦ μακριοῦ ξύλου. Πατοῦσαν τότε τό ἓνα πόδι κάτω, γιά νά πάρουν φόρα, καί σήκωναν τό ἄλλο ψηλά· κατέβαζαν ὕστερα τό ἄλλο, γιά νά κάμει τό ἴδιο, καί σήκωναν τό

άλλο ψηλά. Έτσι γύριζε ή τραμπάλα και τριζοβολούσε από τό έλάτινο κάρβουνο, πού βάζαμε στή γούβα.

Η μεγαλύτερη τραμπάλα στηνόταν στήν αύλή τής εκκλησιᾶς. Ο παππούς, πού κατοικούσε εκεί κοντά, έρχόταν στήν αύλή και καμάρωνε πού τραγουδούσαμε:

Τράμπα τραμπαλίζομαι,
πέφτω και τσακίζομαι
και βαρῶ τό γόνα μου
και μέ κλαίει ή Παγώνα μου! Αο

3) Τό κακό είναι πού δέ χτυπούσαμε πάντα στο γόνατο, όταν πέφταμε από την τραμπάλα. Κάποτε χτυπούσαμε στο κεφάλι και τότε έτρεχαν τά αίματα κι οί μητέρες μας έβαζαν τίς φωνές κι έμεῖς τά κλάματα. Τότε στή μέση πάλι ό παππούς. Μάλωνε τίς γυναῖκες, έδινε θάρρος σέ μᾶς, σταματοῦσε τά αίματα κι έδενε τά σπασμένα κεφάλια.

4) Και τά βράδια ακόμη ανάβαμε ρετσίνι και τραμπαλιζόμαστε, ὥσπου νά ζαλιστοῦμε. Τά κορίτσια στήν ἄκρη ἔστηναν χορό.

2) Τήν τελευταία Κυριακή τής Ἀποκριᾶς, τήν Τυρινή, ὕστερα από τή λειτουργία, τά κορίτσια τοῦ χωριοῦ ἔστηναν χορό. Ἐμεῖς ἀφήναμε τήν τραμπάλα, γιά νά ἰδοῦμε πῶς θά μασκαρευόμαστε τό ἀπόγευμα, τί θά φορούσαμε και τί θά λέγαμε, γιά νά γελάσουν μικροί και μεγάλοι.

Α) Τό μεσημέρι τρώγαμε ὅλοι στοῦ παπποῦ. Γεμάτες οἱ καμαρες ὡς ἔξω στο χαγιάτι. Κι ό παππούς καμάρωνε τοὺς γιούς και τίς νύφες του, τίς κόρες, τοὺς γαμπρούς του, τά παιδιά και τά ἐγγόνια του. Τούς πείραζε ὅλους, μικρούς και μεγάλους.

Τό ἀπομεσήμερο, μπροστά ό παππούς και πίσω οἱ ἄλ-

λοι, πηγαίναμε στό χοροστάσι. Τό χωριό τόν περίμενε ν' ἀνοίξει τό χορό· νά τούς πεί ἀστεῖα τραγούδια νά γελάσουν. Πρόθυμα ὁ παππούς ἔδινε τό μαντίλι στή νύφη του, τή γυναίκα τοῦ μεγαλύτερου γιου του, καί πρὶν ἀρχίσει τό τραγούδι, ἔλεγε :

— Νά μή μέ ματιάστε, γυναῖκες, καί μαραθοῦν τὰ νιάτα μου.

5) Ὑστερα ἀρχίζει τό τραγούδι :

Εἶπαμε ψέματα πολλά, ἄς ποῦμε καί μιὰ ἀλήθεια.

Φορτώσαμε ἓναν ποντικό ἑννιά κιλά ρεβίθια

κι αὐτοῦ στά μεσοσάμαρα ~~σαράντα~~ κολοκύθια.

Τά κολοκύθια εἶχαν νερό καί τό νερό βατράχια

καί τά βατράχια φώναζαν κι ὁ ποντικός ἐσκιάχτη,

τό φόρτωμά του ἔριξε καί πιλαλάει καί φεύγει.

Μέσα στ' ἀμπάρι τρύπωσε κι ἡ μάνα του τοῦ λέει :

— Ποῦ πᾶς, παιδί μου, πόντικα, ποῦ πᾶς, καλέ Ζαφείρη;

— Πάω στήν Πόλη γι' ἄρματα καί στή Φραγκιά γιά ροῦχα.

3 Φαντάσου τί γέλια, ὥσπου νά τελειώσει τό τραγούδι! Κάθε στίχος κοβόταν στή μέση ἀπό τὰ γέλια. Γελοῦσαν τὰ παιδιά, γελοῦσαν οἱ μεγάλοι, γελοῦσε κι ὁ γερο - παππούς μέ τ' ἄσπρα γένια καί τὰ μεγάλα φρύδια του.

— Ἀφῆστε με, καλέ παιδιά, νά τελειώσω τό τραγούδι μου! ἔλεγε κάθε τόσο σφουγγίζοντας τὰ μάτια του ἀπό τὰ δάκρυα.

Ἄμα τέλειωνε, στεκόταν στή μέση καί μᾶς εὐχόταν :

— Καί τοῦ χρόνου, παιδιά μου, πάντα τέτοια νά 'χουμε...

Καί τό βράδυ, ὕστερα ἀπό τό φαγητό, πρῶτος ὁ παππούς ἀρχίζει τό τραγούδι :

Στήν τάβλα πού καθόμαστε, σέ τοῦτο τό τραπέζι
τόν ἄγγελο φιλεύουμε καί τό Χριστό κερνάμε

καί τήν κυρά τήν Παναγιά, τούς δώδεκα Ἀποστόλους.

6) — Χμ! ἔκανε καί χάιδευε δεξιά κι ἀριστερά τὰ μουστάκια του μέ τό χέρι. Κοίταζε ὅλους γύρω σάν συλλογισμένος, ἀκουμποῦσε τό χέρι του στό προσκέφαλο καί τό κεφάλι στό χέρι του κι ἄρχιζε μέ φωνή βραχνή καί παραπονεμένη :

Ἦσυχα πού εἶναι τὰ βουνά, ἦσυχοι πού εἶν' οἱ κάμποι, δέν καρτεροῦνε θάνατο, γεράματα δέν ἔχουν, μόν' καρτεροῦν τήν ἀνοιξη, τό Μάη, τό καλοκαίρι, νά βγοῦν οἱ βλάχοι στά βουνά, νά βγοῦν οἱ βλαχοπούλες, νά βγοῦν καί τὰ βλαχόπουλα λαλώντας τίς φλογέρες, βόσκοντας τὰ κοπάδια τους μέ τὰ χοντρά κουδούνια.

7) — Ἐ, καημένε κόσμε! ἔλεγε ὁ παππούς, ἅμα τέλειωνε τό τραγούδι του. Τά μάτια του γελαστά γύριζαν καί κοίταζαν ὅλους μας· τὰ παιδιά καί τίς νυφάδες του, τὰ ἐγγόνια του, ἀναμνίσαις τὰ δισέγγονα, ἀπό τό μεγαλύτερο, πού εἶχε ἄσπρα τὰ μαλλιά, ὡς τό μωρό, πού τό εἶχαν στήν κούνια του. Ἄλλοι ἔπιναν, αὐτοὶ παππῶν. ἄλλοι τραγουδοῦσαν· τὰ παιδιά χόρευαν καί γελοῦσαν κι ἔπαιζαν, ἐνῶ τό μωρό ἔκλαιγε. Μᾶς κοίταζε καί δέ μιλοῦσε. Ὡς πού σέ λίγο ἡ θεία Ἑλένη, ἡ μεγάλη νύφη τοῦ παπποῦ, ἐρχόταν ἐλαφρά κι ἔβαζε ἀπό πίσω του ἓνα προσκέφαλο.

Κι ὁ γερο-παππούς ἀποκοιμόταν.

Ἔτσι τόν θυμοῦμαι τόν παππού κάθε μεγάλη γιορτή, τόν παππού πού σκόρπιζε τή χαρά καί τό γέλιο σέ δικούς καί σέ ξένους...

Ἀ. Καραβίτσας

1. Εἴχαμε θερίσει πιά καὶ οἱ χωριανοὶ ἄφηναν ἐλεύθερα στὴν ἐξοχή τὰ ζῶα τοῦσ' νά βόσκουν νύχτα μέρα, βόδια κι ἄλογα καὶ μουλάρια μαζί.

— Ἐμεῖς νά μὴν ἀφήνουμε ἔξω τὴ γαϊδουρίτσα μας, εἶπε ἡ Σμαράγδα στὸν ἄντρα της τὸ χαλκιά, τὸν Ζαφεῖρη τὸν Τσιρίμπαση.

— Ὅλος ὁ κόσμος τ' ἀφήνει ἔξω. Γιατί ἐμεῖς ὄχι;

— Οἱ ἄλλοι, ἂν πάθουν τίποτε, ἔχουν ν' ἀγοράσουν ἄλλα. Ἐμεῖς ὅμως πέρυσι, θυμᾶμαι, πού μᾶς ψόφησε τὸ μουλάρι, χρεωθήκαμε, γιὰ νά πάρουμε τὴ γαϊδουρίτσα. Ἐχει καὶ τὸ πουλαράκι της, δέν κάνει νά μένει ἔξω. Ποῖός ξέρει, ἂν κα-
νένας λύκος δέν τὴ βρεῖ ἀδύνατη καὶ μᾶς τὴ φάει.

— Λύκος!... Ποῦ βρέθηκε λύκος;

— Ναί. Στοῦ Λάλα ἔκοψε κάμποσα πρόβατα κι ἐπνίξε μιά φοράδα.

— Ἐ, τόσο μακριά μπορεῖ. Μά στό χωριό μας εἶναι χρό-
νια τώρα πού δέ φάνηκε.

Ποῦ νά ἤξερε ὁ Τσιρίμπασης πῶς ὁ λύκος μπορεῖ νά βραδιάσει στὴ Ρούμελη καὶ περνώντας τὸ γεφύρι τοῦ Ἴσθμου νά ξημερωθεῖ στὰ βουνά τοῦ Μοριά!...

2. Ἀπὸ βουνό σέ βουνό ὁ λύκος βρέθηκε μιά βραδιά στό λιβάδι, πού ἔβοσκαν τὰ ζῶα τοῦ χωριοῦ. Τό λιβάδι ἀνέβαινε σιγά σιγά σ' ἓνα βουνό σκεπασμένο μ' ἔλατα, μέ κέδρα καὶ πουρνάρια. Κάπου κάπου φούντωναν καὶ κάτι γέ-
ριχες βελανιδιές.

3. Ὁ λύκος, καθὼς εἶδε τὰ ζῶα νά βόσκουν στὴ μοναξιά, στάθηκε. Τοῦ κεντήθηκε ἡ ὄρεξη νά τὰ βάλει μέ τὰ μεγά-
λα ζῶα.

Ἐπεσε κάτω κι ἄρχισε νά σέρνεται πάνω στὴν ψηλή

καί δροσερή χλόη. Σερνόταν ἡσυχά σάν φίδι. Μά ὅσο προσεχτικά κι ἂν πλησίαζε, τά ζῶα τόν ἐνίωσαν. Τ' ἄλογα χλιμίντρισαν ἀνήσυχά καί τά βόδια μούγκρισαν. Καί στή στιγμή ὅλα τ' ἄλογα μαζεύτηκαν σ' ἓνα μέρος, ἔσμιξαν τά κεφάλια τους, σάν νά ἦταν δεμένα σ' ἓνα στύλο, καί μέ τά κορμιά τους ἔκαμαν κύκλο. Τό ἴδιο ἔκαμαν καί τά βόδια. Συνάχτηκαν, ἔβαλαν τά μοςχάρια καί τίς ἀδύνατες ἀγελάδες στή μέση κι ἐκεῖνα στάθηκαν ὁλόγυρα μέ τά κεφάλια πρὸς τά ἔξω, σκυμμένα κάτω, καί μέ τά κέρατα ἑτοιμα.

3 Ὁ λύκος σύρθηκε πρῶτα μιά δυό φορές γύρω στ' ἄλογα καί δοκίμασε νά πηδήσει στή ράχη κανενός. Μά τ' ἄλογα ἄρχισαν τίς κλωτσιές μέ τά πίσω πόδια τους, ἔτσι πού γιά πολλήν ὥρα δέν ἔβλεπε παρά ἀτσαλένιες ὀπλές ἀνάμεσα σέ φουντωτές οὐρές. Ποῦ νά τολμήσει νά πλησιάσει ὁ λύκος! Σύρθηκε ἔπειτα γύρω στά βόδια καί δοκίμασε μ' ἓνα πηδημα ν' ἀνοίξει τό λαιμό κανενός. Μά κάθε φορά πού δοκίμαζε, ἀντὶ γιά λαιμό, ἔβρισκε ἐμπρὸς του κέρατα μυτερά καί δυνατά, ἑτοιμα νά τοῦ σκίσουν τήν κοιλιά.

4 Μάκρυνε λοιπόν ἀπὸ 'κεῖ, γιά νά συλλογιστεῖ καλύτερα τί νά κάμει. Ἐξαφνα βλέπει τή γαῖδουρίτσα τοῦ Τσιρίμπαση μέ τό πουλαράκι της. Ἦταν ξεχασμένη σέ κάποιο ψήλωμα καί τώρα πού ἐνίωσε τόν κίνδυνο ἔτρεξε τόν κατήφορο, γιά νά χωθεῖ ἀνάμεσα στ' ἄλογα. Ὁ λύκος ἔτρεξε νά τῆς κόψει τό δρόμο.

5 Ἐνα σκυλάκι βρέθηκε συμμαζεμένο σέ μιά κουφάλα πουρναριοῦ κι ἔτρεμε ἀπὸ τό φόβο του. Μά ὅταν εἶδε τό λύκο νά χύνεται ἐπάνω στή γαῖδουρίτσα, βγήκε κι ἔτρεξε γιά τό χωριό.

6 Ὁ λύκος ἄρχισε νά φέρνει γύρω τή γαῖδουρίτσα, ὅλο καί στενώτερα, νά τῆς δείχνει τά δόντια του. Ἐκεῖνη στάθηκε ἀπελπισμένη. Ἐτρεμε ὁλόκληρη. Ἀδύνατο νά φτάσει

στ' ἄλογα. Ὁ λύκος ἔβαλε σημάδι τό πουλαράκι καί χύθηκε ἐπάνω του.

4 Μά τώρα ἦρθε ἡ σειρά τῆς μάνας. Ἡ γαῖδουρίτσα πῆρε θάρρος καί μπῆκε ἀνάμεσα στό λύκο καί στό παιδί της. Μέ τά πίσω πόδια της ἄρχισε νά κλοτσᾷ καί μέ τό στήθος της νά σπρώχνει τό πουλαράκι της στήν κουφάλα ἐνός ἑλατου. Μά ἐκεῖνο δέν τή βοηθοῦσε καθόλου. Ἐτρεμε κι ἔμενε ἀκίνητο. Πολλές φορές τέντωνε τό κεφάλι του, περτέργο νά δεῖ τί γίνεται πίσω ἀπό τή μάνα του. Τέλος ἡ γαῖδουρίτσα κατάφερε νά βάλει μέσα τό πουλαράκι της, ἔκλεισε μέ τό στήθος της τήν κουφάλα καί μέ τά πίσω πόδια της ἔδινε κλωτσιές ἀδιάκοπα.

Ὁ λύκος ἄφρισε ἀπό τή λύσσα του. Πολλές φορές κατόρθωσε νά μπῆξει τά δόντια του στά πλευρά τῆς γαῖδουρίτσας. Μά στό τέλος ἔπεσε κάτω ἀπό τίς κλοτσιές της. Τά αἵματα ἔτρεχαν ἀπό τά πλευρά τῆς γαῖδουρίτσας. Μά δέν ἔτρεχαν λιγότερα ἀπό τό κεφάλι τοῦ λύκου. Ἡ ἄμοιρη μάνα προστάτευε μέ τό αἷμα της τό παιδί της.

9 Ἐξαφνα ἀκούστηκαν βραχνά γαβγίσματα. Ἦταν ὁ Ἀράπης τοῦ Τσιρίμπαση, ἓνα κατάμαυρο μεγάλο μαντρόσκυλο. Τό σκυλάκι πού ἔφυγε ἀπό τό λιβάδι, ἦρθε λαχανιασμένο στό σπίτι τοῦ Τσιρίμπαση καί μέ νοήματα τοῦ ἔδωσε νά καταλάβει πώς ἡ γαῖδουρίτσα τους κινδύνευε.

10 Ὁ Τσιρίμπασης κοιμόταν ἔξω ἀπό τό σπίτι. Ὁ Ἀράπης τόν τράβηξε ἀπό τά ροῦχα, τόν ξύπνησε καί τοῦ ἔδειξε πώς ἔπρεπε νά πάρει τό τουφέκι του καί νά τόν ἀκολουθήσει. Τόν τράβηξε ἄλλη μιά φορά κι ἔτρεξε ἐμπρός μαζί μέ τό σκυλάκι.

11 Ἀπό τά γαβγίσματα τοῦ Ἀράπη ξύπνησε κι ἡ Σμαράγδα.

— Πάει ἡ γαῖδουρίτσα μου! εἶπε.

Ὁ λύκος στό μεταξύ εἶχε καιρό νά φύγει. Κατάλαβε πώς, καθώς ἦταν κουρασμένος, δύσκολα θά γλίτωνε ἀπό τά δόντια τοῦ Ἀράπη. Πῆρε λοιπόν τόν κατήφορο. Μά ὁ σκύλος τόν πῆρε ἀπό κοντά καί τόν ἔριξε στό δρόμο τοῦ χωριοῦ. Σέ μιᾷ στροφή τόν ἀντίκρισε κι ὁ Τσιρίμπασης καί μέ μιᾷ τουφεκιά τόν ξάπλωσε κάτω. Ὁ Ἀράπης ἔτρεξε, τόν ἄρπαξε ἀπό τό λαιμό, τόν σήκωσε ψηλά, τόν τίναξε, τόν ξανατίναξε, κι ἀφοῦ βεβαιώθηκε πώς ἦταν νεκρός, τόν πῆρε κι ἔτρεξε μέ χαρά στόν ἀφέντη του.

12 5 3. Στό μεταξύ ξημέρωσε. Ἀπό τά γαβγίσματα τῶν σκυλιῶν καί τίς φωνές τῶν τσοπάνηδων οἱ χωρικοὶ ἔμαθαν πώς φάνηκε ὁ λύκος κι ἔτρεξαν στά χωράφια νά δοῦν τά ζῶα τους.

Σέ λίγο μαζεύτηκαν γύρω ἀπό τό ἔλατο. Ἡ γαϊδουρίτσα ζοῦσε ἀκόμη, μά τό αἷμα ἔτρεχε ἀπό τίς πληγές της. Ἀγκομαχοῦσε τόσο θλιβερά, πού ράγιζε τοῦ καθενος ἡ καρδιά. Μόλις εἶδε τόν Ἀράπη νά σέρνει τό λύκο, χάιδεψε μέ τό κεφάλι της τό πουλαράκι, ἔριξε μιᾷ ματιᾷ εὐχαριστημένη στό σκύλο καί ξεψύχησε. Τό πουλαράκι δέν εἶχε καταλάβει τίποτε, μά δύσκολα κατόρθωσαν νά τό βγάλουν ἀπό κεῖ. Τόσο ἦταν τρομαγμένο!

Κάποιος εἶπε μέ συγκίνηση :

— Τέτοια μάνα δέν πρέπει νά τή φᾶνε τά κοράκια κι οἱ ἀλεπουδες. Λέω νά τή θάψουμε.

Ὅλοι τό δέχτηκαν. Ἐσκαψαν ἓνα λάκκο καί τήν ἔθαψαν ἐκεῖ. Ἀπό τότε τό μέρος ἐκεῖνο ἔμεινε νά λέγεται :

«Ὁ τάφος τῆς μάνας»

Ἀπό τό βραβευμένο ἀναγνωστικό Δ' τάξεως
Γ. Ἀποστολίου - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

Ἀ. Καρναβίτσας
(Ἀπόσπασμα)

54. Ο ΠΡΩΤΟΣ ΑΓΓΕΙΟΠΛΑΣΤΗΣ

Τίς διακοπές ἔμενα στήν ἐξοχή, σ' ἓνα χωριό. Πρωί πρωί σηκωνόμουν καί πήγαινα στό δάσος, σ' ἓνα δάσος ἀπό ἔλατα.

Στά χαμηλώματα ἦταν χωράφια. Καθόμουν στίς δροσοπηγές, ἔτρωγα, ἔπινα δροσερό κρυσταλλένιο νερό καί ξαπλωνόμουν κάτω ἀπό τά ἔλατα. "ὦ, τί τραγούδια ἔλεγε τό μυρωμένο ἀεράκι, καθώς περνοῦσε ἀπ' τίς κορφές τῶν δένδρων!

Τίς περισσότερες φορές πήγαινα στό μύλο. Τόν εἶχαν ἀγκαλιάσει κισσοί, ἱτιές ψηλές καί λεῦκες ψηλότερες. Στό αὐλάκι καί γύρω στή δεξαμενή ἔχει φυτέψει ὁ μυλωνάς στή σειρά λεῦκες, πού φαίνονται τό βράδυ σά λιγνοί, ψηλοί στρατιῶτες στή γραμμή.

Καί τά ἔλατα, πού ἀρχίζουν λίγο πάνω ἀπό τό μύλο, παίρνουν τό βράδυ χίλιες δυό μορφές. Ἡ κορφή ἑνός ἔλατου φαίνεται σάν κεφάλι λιονταριοῦ. "Ὅταν φυσᾷ ὁ ἄνεμος, ἀνοιγοκλείνει τό στόμα του καί κάνει πώς θά ὀρμήσει ν' ἀρπάξει τίς ἄλλες κορφές. "Αλλά φαίνονται σάν κοπέλες τοῦ χωριοῦ κι ἄλλα σά γριοῦλες ἀκουμπισμένες στά ραβδάκια τους.

Τό νερό στ' αὐλάκι ξεχείλιζε καμιά φορά καί πλημμυροῦσε τό κηπαράκι τοῦ μυλωνᾶ καί τόν τόπο γύρω του, πού ἦταν ὅλο κοκκινόχωμα. Τότε ὁ μυλωνάς διόρθωνε τό αὐλάκι καί τό νερό κάτω τό ἔπινε ἡ γῆ. "Επειτα, τήν ἄλλη μέρα, ἔβρισκα τό κοκκινόχωμα ξερό καί σκισμένο ἀπάνω ἀπάνω σέ κομμάτια μέ παράξενα σχήματα, σάν ἀκανόνιστα πιατάκια, λεκάνες καί τά τέτοια. Μποροῦσε κανένας τότε εὐκολά νά τά ξεχωρίσει ἀπό τό ἄλλο χῶμα καί νά τά πάρει.

"Επαιρνα λοιπόν κι ἐγώ μερικά ἀπ' αὐτά κι ἔπαιζα. Πολλές φορές ἔφτιανα κηπαράκια καί κουβαλοῦσα νερό μέ

τίς παράξενες αὐτές λεκάνες, πού γίνονται μόνες τους, ὅταν ἡ ζέστη τοῦ ἡλίου ἐξατμίζει τό νερό καί ξεραίνει τό χῶμα. Καί ὅταν αὐτές οἱ λεκάνες μου ἔλιωναν καί καταντοῦσαν λάσπη, πηλός, ἐπλαθα τότε ἀνθρωπάκια, ζῶα, καλυβοῦλες, βόλους.

Ἔτσι μέ βρῆκε μιά μέρα ὁ δάσκαλός μου νά παίζω. Εἶχε ἔρθει κι αὐτός στό ἴδιο χωριό νά περάσει τό καλοκαίρι του.

— Ἄν οἱ πρῶτοι ἀνθρωποι, μοῦ εἶπε, δέν εἶχαν παρατηρήσει, ὅπως κι ἐσύ, τά παράξενα δοχεῖα πού γίνονται ἀπό τόν πηλό, ὅταν βραχεῖ καί ξεραθεῖ, ἴσως ἀκόμη νά μήν εἶχαμε τά φλιτζάνια, τά πιάτα καί τά τσουκάλια μας.

— Μά τί σχέση ἔχουν αὐτά τά κουπάκια μέ τά ὠραῖα μας φλιτζάνια καί τά πιάτα; τόν ρώτησα.

— Πᾶμε, μοῦ εἶπε, ν' ἀνεβοῦμε στό βουνό, στό δάσος. Στό δρόμο θά σοῦ διηγηθῶ αὐτή τήν ἱστορία.

Τόν ἀκολούθησα κι ὁ δάσκαλος μοῦ εἶπε :

— Ἔμεναν καί στά πολύ παλιά χρόνια ἀνθρωποι ἐδῶ. Ζοῦσαν ὅμως ὅπως ζοῦν σήμερα οἱ ἄγριοι.

Αὐτοί οἱ ἄγριοι δούλευαν πολύ λιγότερο ἀπ' ὅσο δουλεύουν σήμερα τά παιδιά μας. Κάποτε, ὅπως καί σήμερα γίνεται, θά εἶχε νά βρέξει ἐβδομάδες καί μῆνες. Στέρεψαν οἱ πηγές καί χάθηκε τό νερό ἀπό τά ρυάκια καί τά ποτάμια, γιατί τό περισσότερο τό ρουφοῦσε τό διψασμένο χῶμα.

Οἱ ἀνθρωποι, πού, γιά νά πιοῦν, ἔπρεπε νά πᾶνε σέ μεγάλη ἀπόσταση νά βροῦν νερό, ὑπόφεραν ἀπό δίψα. Εὐτυχισμένοι ὅσοι κατοικοῦσαν κοντά σέ μεγάλες πηγές, πού δέν εἶχαν ξεραθεῖ, καθῶς καί ὅσοι εἶχαν τήν ἄδεια νά παίρνουν νερό ἀπό τήν πηγή τῶν γειτόνων τους. Μέ τί ὅμως θά κουβαλοῦσαν αὐτοί τό νερό; Μέ τίς χοῦφτες; Καί πῶς θά τό ἔπιναν; Πάλι μέ τίς χοῦφτες; Καταλαβαίνεις πῶς αὐτό ἦταν πολύ δύσκολο.

Τώρα ἄς ὑποθέσουμε πῶς ἓνας ἄντρας καί μιὰ γυναίκα μέ τό παιδί τους κατοικοῦσαν πάνω στό λόφο. Ἡ γυναίκα ἀγαποῦσε τό παιδάκι της καί τοῦ ἔδινε χίλια δυό παιγνίδια.

Τοῦ ἔφερνε ἄσπρα βότσαλα ἀπό τό ποτάμι καί βελανίδια καί καρύδια ἀπό τό δάσος. Τό στόλιζε μέ λουλούδια καί πλουμιστά φύλλα κι ἦταν χαρούμενη, ὅταν τό ἔβλεπε νά γελά καί νά παίξει μ' αὐτά τά παιγνίδια. Θά ἤξερε ἀκόμα ἡ γυναίκα αὐτή τά βατόμουρα καί τίς ἀγριοφράουλες καί θά ἔφερνε στό παιδί της. Εἶχε πάντα τό νοῦ της, κάτι καινούριο νά βρίσκει καί νά φέρνει στό μικρό της.

Κάποια φορά ἡ γυναίκα αὐτή θά βρῆκε στήν ὄχθη τοῦ ρυακιοῦ, σέ καιρό ξηρασίας, καί κομμάτια ἀπό λάσπη, ἀπό πηλό, πού τά εἶχε στεγνώσει καί σκληρύνει ὁ ἥλιος, καί θά εἶπε νά τά φέρει κι αὐτά τά κουπάκια στό παιδί της νά παίζει. Ὁ μικρός, βέβαια, θά τά γέμιζε μέ ἄμμο καί θά ἔκανε ἓνα σωρό παιγνίδια. Ὅταν ἔσπαζαν τά κουπάκια, ἡ μητέρα θά τοῦ ἔφερνε ἄλλα.

Ὅταν λοιπόν τούς ἔλειψε τό νερό, πού εἶχαν κοντά, ἡ γυναίκα θά λογάριασε πῶς θά μπορούσε νά κουβαλήσει νερό μέ τίς χωματένιες κοῦπες ἀπό μακριά. Καί πραγματικά, τίς γέμισε καί πήγαινε στήν καλύβα της. Ὡσπου ὅμως νά φτάσει, ἤπιε ὁ πηλός τό περισσότερο νερό κι ἔσπασαν τά δοχεῖα. Τότε λοιπόν θά παρατήρησε ἡ μητέρα πῶς τά κομμάτια τοῦ πηλοῦ εἶχαν μέσα μικρά μικρά λιθαράκια καί φιλή ἄμμο.

Ἄλλη φορά πάλι βρῆκε καί πηλό χωρίς λιθαράκια καί ἄμμο, μαλακό καί γλιστερό σάν κερί, γλίνα, νά ποῦμε. Πῆρε λοιπόν ἓνα μεγάλο βόλο ἀπ' αὐτή τή γλίνα καί τόν γούβωσε μέ τά χέρια της. Ἐπειτα τόν ἄφησε στόν ἥλιο νά ξεραθεῖ.

Οἱ νέες αὐτές κοῦπες ἀπό γλίνα κρατοῦσαν πιό καλά τό νερό ἀπό τίς ἄλλες, πού εἶχαν γίνει μόνες τους ἀπό τή λάσπη. Καί τώρα ἡ γυναίκα δέν ἐπλαθε μόνο γιά παιγνίδια τοῦ παι-

διοῦ της, παρά καί μεγάλες γιά τόν ἑαυτό της. Μέσα σ' αὐτές ἔβαζε βατόμουρα, ἀγριοφράουλες κι ἄλλους καρπούς. Ἐπειδὴ ἡ ἐργασία αὐτὴ τῆς ἄρρεσε ὅλο καί περισσότερο, ἔφτιασε κι ἓνα πολύ μεγάλο, σάν κουβά, νά ποῦμε.

— Μ' αὐτό, εἶπε, μπορῶ νά φέρνω πολύ νερό.

Ὅταν ξεράθηκε ὁ κουβάς ἡ γυναῖκα πῆγε στὴν πηγὴ νά τόν γεμίσει νερό. Κι ὅταν τόν ἔφερε καί τόν ἔβαλε σέ μιὰ ἄκρη τῆς καλύβας της, λογάριαζε τὴ χαρὰ τοῦ ἀντρα της καί τοῦ παιδιοῦ της, πού θά ἔβλεπαν ἓναν τόσο μεγάλο κουβά γεμάτο νερό.

Ὅμως πόσο λυπήθηκε, ὅταν σέ λιγάκι βρῆκε τόν κουβά της νοτισμένο, μαλακό, καί τό νερό φευγάτο! Τότε θά τῆς ἦρθε ἡ ἰδέα νά τόν στεγνώσει καί πάλι καί, γιά νά τελειώσει πιό γρήγορα, τόν ἔβαλε στὴ φωτιά. Ὁ κουβάς ξεράθηκε καί σιγὰ σιγὰ ἔγινε πυροκόκκινος. Τόν ἔπιασε τότε μέ χόρτα, γιά νά μὴν καεῖ καί τόν ἔβγαλε ἀπὸ τὴ φωτιά, γιατί φοβήθηκε μήπως σπάσει. Σάν κρύωσε, τόν ξαναγέμισε μέ νερό ἀπὸ τὴ βρύση. Τώρα πιά τό δοχεῖο της κράτησε τό νερό περισσότερο καιρό.

Ἀπὸ τότε ἡ γυναῖκα ἔφτιανε μικρές καί μεγάλες κοῦπες, τσουκάλια μικρά καί μεγάλα κι ἄλλα τέτοια δοχεῖα, καί τὰ ἔβαζε στὴ φωτιά καί τὰ ἔψηνε.

Αὐτὴ ἦταν ἡ πρώτη ἀγγειοπλάστρια, καί τέτοια ἡ πρώτη ἀρχὴ τῶν φλιτζανιῶν, τῶν πιάτων, τῶν τσουκαλιῶν μας.

Ἔτσι μοῦ μίλησε ὁ δάσκαλός μου καί, νά σᾶς πῶ τὴν ἀλήθεια, ποτέ δέ θά φανταζόμουν πῶς ἀπὸ τὰ παιγνίδια μικροῦ παιδιοῦ μπορεῖ νά ἔχουν τὴν ἀρχὴ τόσο χρήσιμα πράγματα, καθὼς εἶναι τὰ πιάτα μας, τὰ φλιτζάνια μας καί τὰ τόσα ἄλλα δοχεῖα μας!

55 . ΠΩΣ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΑΡΧΙΣΕ ΝΑ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗ
ΤΟΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΟΥΣ ΚΑΡΠΟΥΣ

1 Πώς πρωτάρχισαν οί άνθρωποι νά καλλιεργούν τό σιτάρι, τό κριθάρι, τή σίκαλη, τό καλαμπόκι καί τούς άλλους δημητριακούς καρπούς; Αυτό ήθελε νά μάθει τό αγοράκι ενός μορφωμένου γεωργού. Όμως ό πατέρας του δέν είχε καιρό νά τοῦ τό ἐξηγήσει. Ήταν ό καιρός τοῦ θερισμοῦ κι ἔπρεπε κι αὐτός νά θερίσει καί ν' ἄλωνίσει τό σιτάρι του. Ἐπειτα θ' ἀκολουθοῦσε ό τρύγος κι ὕστερα πάλι ἡ σπορά!

Α— Τώρα εἶναι καιρός γιά δουλειά, εἶπε ό πατέρας. Ὅταν ὅμως περάσει τό φθινόπωρο κι ἔρθει ό χειμώνας καί μᾶς ἀναγκάσει νά καθόμαστε γύρω στή φωτιά, τότε θά σοῦ πῶ. Αο

Σάν ἔφτασε ό χειμώνας μέ τίς κακοκαιριές, τίς μεγάλες νύχτες καί τ' ἀναμμένο τζάκι, ἓνα βράδυ ό πατέρας διηγήθηκε:

— Στά πολύ παλιά τά χρόνια ό ἄνθρωπος ζοῦσε σάν ἄγριος. Κατοικοῦσε σέ σπηλιές καί ζοῦσε κυνηγώντας ἄγρια ζῶα. Καί σήμερα σέ μερικά μέρη τῆς γῆς ζοῦν ἄγριοι.

Ἄκουσε τώρα...

Ἐνας ἄγριος βγῆκε μιά ὥραία μέρα ἀπό τή σπηλιά του καί τράβηξε στό δάσος νά κυνηγήσει. Γυρίζει, γυρίζει, τίποτε δέ σκοτώνει. Εἶναι κατακουρασμένος καί διψασμένος. Πηγαίνει ἐκεῖ κοντά σ' ἓνα μικρό ρυάκι, πού ἔτρεχε νερό. Γονατίζει, σκύβει στήν πηγὴ καί πίνει. Ἐπειτα ξαπλώνεται νά ξεκουραστεῖ. Τώρα ὅμως ἄρχισε νά πεινᾷ φοβερά. Ἐχει νά φάει ἀπό τήν περασμένη βραδιά καί πῶς νά γυρίσει νησιτικός στή σπηλιά του;

Ἐκεῖ κοντά του, ὁλόγυρα, χόρτα πολλά εἶναι φυτωμένα. Μερικά ἔχουν καί σπόρους. Στήν πείνα του ἀπάνω, ἀπλώνει κόβει λίγους σπόρους καί τούς μασᾷ. Μερικούς τούς βρίσκει πικρούς, τούς πετᾷ καί δοκιμάζει ἄλλους. Τέλος βρίσκει καί

μερικούς πολύ νόστιμους κι ωραίους. 'Απ' αυτούς έφαγε αρκετούς. Ήταν σπόροι σιταριού. Αφοῦ μισοχορτάσε, έκοψε όσα περισσότερα στάχυα μπορούσε και κίνησε για τή σπηλιά του. Εκεί τόν περίμενε ή γυναίκα του. Θα τής πήγαινε και αὐτῆς νά φάει σπόρους, αφοῦ δέν είχε κυνήγι.

"Ωσπου νά φτάσει στή σπηλιά του, μισοχορτασμένος καθώς ήταν, δέν έτρωγε πιά λαίμαργα. Άρχισε λοιπόν νά τούς διαλέγει. Παρατήρησε κιόλας πώς οί ώριμοι και σκληροί έχουν πιότερη νοστιμιά και χορταίνουν πιό καλά. Έπειτα πρόσεξε πώς αὐτοί είναι και πιό εύκολοκαθάριστοι.

"Όταν έφτασε στή σπηλιά του, τοῦ είχαν μείνει αρκετοί σπόροι και τούς έδωσε στή γυναίκα του.

Κάθισαν στήν είσοδο τῆς σπηλιάς και τούς έφαγαν μ' ευχαρίστηση. "Ο άντρας είπε πώς τήν άλλη μέρα θα πήγαινε πάλι στό λιβάδι, νά φέρει πιό πολλούς σπόρους. Ή γυναίκα του τό βρήκε σωστό. "Όμως τήν άλλη μέρα ξέσπασε δυνατή μπόρα και κατάλαβαν πώς σέ λίγο έρχεται ό χειμώνας.

Τώρα έπρεπε νά έτοιμαστοῦν για τό χειμώνα. Είχαν νά συνάξουν ξερά φύλλα, για νά στρώσουν τή σπηλιά· νά κυνηγήσουν αγρίμια, για νά τούς πάρουν τίς γοῦνες νά σκεπάζονται τό χειμώνα. Και μέ τήν πολλή δουλειά και από τό φόβο, πού είχαν, γιατί κόντευε ό χειμώνας, ξέχασαν τούς σπόρους.

2) Ξ Πέρασε ό χειμώνας κι ήρθε ή άνοιξη κι έπειτα τό καλοκαίρι. Έξω ή πλάση όλη πρασίνισε, τό γρασίδι, μικρό στήν αρχή, σιγά σιγά μεγάλωσε κι άνθισε, έπειτα έδесе σπόρους και μέ τόν καιρό άρχισε νά κιτρινίζει και νά ξεραίνεται.

Οί κάτοικοι τῆς σπηλιάς ζούσαν, όπως πάντα, μέ κυνήγι και καρπούς από τό δάσος. Μιά βραδιά πού γύρισε ό άντρας από τό δάσος, ή γυναίκα του τόν πρόφτασε μέ φωνες

χαρᾶς. Καί ὅταν μπῆκε στή σπηλιά, τοῦ ἔδειξε μιὰ καλή χειριά στάχυα, πού εἶχε κόψει, καί τοῦ ἐξήγησε, πώς τά εἶχε βρεῖ ἀνάμεσα σ' ἄλλα χόρτα, στή σπηλιά τους ἀπέξω.

Τότε δέν μπόρεσαν νά καταλάβουν πῶς βρέθηκαν φυτρωμένα στάχυα στή σπηλιά τους κοντά. Μέ τόν καιρό ὅμως κατάλαβαν πώς εἶχαν φυτρώσει ἐκεῖ πού τούς εἶχαν πέσει σπόροι, πρὶν ἔρθει ὁ χειμώνας.

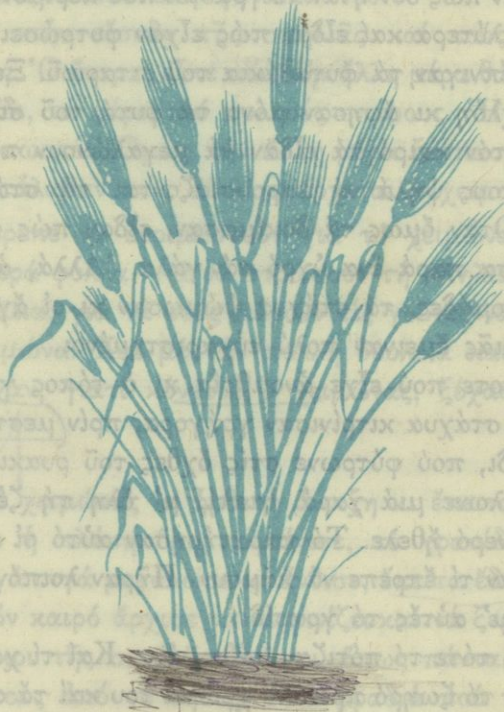
Τί ἔκαμαν τότε; Σύναξαν ὅσο μποροῦσαν περισσότερα στάχυα, ἔβγαλαν τούς σπόρους κι ὅταν πλησίαζε πάλι ὁ χειμώνας, τούς σκόρπισαν στό ἔδαφος. Τήν ἀνοιξη πόσο χάρηκαν, ὅταν εἶδαν τό γρασίδι νά φυτρώνει. Γρήγορα ὅμως παρατήρησαν πώς δέν ἦταν τό γρασίδι πού περίμεναν. Πρόσεξαν ἀκόμη καλύτερα καί εἶδαν πώς εἶχαν φυτρώσει ἄλλα χορτάρια, πού ἔπνιγαν τά φυταδάκια τοῦ σιταριοῦ. Ξερίζωσαν λοιπόν τή χλόη κι ἄφησαν μόνο τά φυτά τοῦ σιταριοῦ.

Μέ τόν καιρό τά εἶδαν νά μεγαλώνουν πολύ καί στήν κορυφή τους ψηλά νά παρουσιάζονται τά στάχυα καί χάρηκαν. Ὅταν ὅμως τά δοκίμασαν, εἶδαν πώς οἱ σπόροι δέν εἶχαν μέσα παρά ἓνα ὑγρό σάν γάλα. Ἀλλά, ἀφοῦ πέρασαν λίγες ἐβδομάδες, τά στάχυα ψώμωσαν κι οἱ ἄγριοι κάτοικοι τῆς σπηλιάς ἔμειναν πολύ εὐχαριστημένοι.

Κάποτε πού εἶχε ἀνομβρία κι ὁ τόπος γύρω εἶχε ξεραθεῖ, τά στάχυα κιτρινίσαν γρήγορα, πρὶν μεστῶσουν. Μόνο τό γρασίδι, πού φύτρωνε στίς ὄχθες τοῦ ρυακιοῦ, πρασίνιζε καί μεγάλωνε μιὰ χαρά, γιατί, μ' ὅλη τή ζέστη, εἶχε νά πιεῖ ὅσο νερό ἤθελε. Τό παρατήρησαν αὐτό οἱ ἄνθρωποι καί κατάλαβαν τί ἔπρεπε νά κάμουν. Πῆραν λοιπόν στάμνες καί πότισαν μ' αὐτές τό γρασίδι.

Ἀπό τότε τό πότιζαν κάθε μέρα. Καί τί χαρά! Τό γρασίδι πῆρε τό ζωηρό πράσινο χρῶμα του καί τά στάχυα ἔγιναν μεγαλύτερα ἀπό κεῖνα πού φύτρωναν μόνα τους κι οἱ σπό-

ροι νοστιμότεροι. **Μ**έ τόν καιρό κατάλαβαν πῶς ἔπρεπε νά
 σκάβουν καί νά σπέρνουν τούς σπόρους, κι ἔτσι, σιγά σιγά,
 ἀπό τό ἀγριοσίταρο ἔγινε τό ἥμερο σιτάρι, πού σήμερα τρῶ-
 με, κι οἱ ἀγριάνθρωποι ἔγιναν κι αὐτοί ἥμεροι κι ἀκούρα-
 στοι γεωργοί. **Α**



56. Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΑΤΑΣ

1. Μόλις εκείνο τό πρωί ό δάσκαλος μπήκε στην τάξη και κάθισε στην έδρα, παρατήρησε ότι τά παιδιά κοιτάζαν στό μαυροπίνακα και χαμογελοῦσαν. Γύρισε κι εκείνος και είδε εκεί ζωγραφισμένες μέ κιμωλία μιά ταβανόσκουπα και μιά πατάτα. Τίποτε τό έκτακτο. Βέβαια, μπορείτε κι έσείς νά ζωγραφίσετε χωρίς δυσκολία αυτά τά πράγματα. Μά τότε γιατί γελοῦσαν τώρα πιά δυνατά τά παιδιά;

Ό δάσκαλος κοιτάξε πιά προσεχτικά κι είδε ότι ή σκούπα στην άκρη, πάνω από τό κοντάρι, είχε κάτι γραμμές, πού σχημάτιζαν ένα πρόσωπο, κι ή πατάτα όλόκληρη παρουσίαζε τό πρόσωπο ενός μαθητή. Γνώριζε τά πρόσωπα ό δάσκαλος και χαμογέλασε κι εκείνος.

— Δέ μου λέτε, παιδιά, ποίος ζωγράφισε αυτά εκεί;

Ένας μαθητής τής πρώτης ομάδας είπε :

— Τήν ταβανόσκουπα τή ζωγράφισε ή δεύτερη ομάδα και τήν πατάτα ή τρίτη.

— Και γιατί;

Τώρα τά γέλια τών μαθητών ήταν άκράτητα.

— Γιατί, άπάντησε ό ίδιος μαθητής, οι δύο αυτές ομάδες μάλωσαν στό παιγνίδι κι έπειδή ό άρχηγός τής μιας ομάδας είναι ό Νικολαΐδης, πού είναι πολύ ψηλός και λιγνός, ή δεύτερη ομάδα, πού τόν ονόμασε «ταβανόσκουπα», ζωγράφισε εκείνη εκεί τήν ταβανόσκουπα μέ τό πρόσωπό του. Ή άλλη πάλι ομάδα, ή τρίτη, έχει άρχηγό τόν Άγεστόπουλο, πού είναι χοντρός και όλοστρογγυλός, κι ή δεύτερη ομάδα τόν ονόμασε «πατάτα» και ζωγράφισε τήν πατάτα εκείνη μέ τό πρόσωπό του μέσα.

Δέν κάματε τίς ομάδες, γιά νά πειράζετε αναμεταξύ σας, είπε σοβαρά ό δάσκαλος· δέ μ' άρέσουν τά πειράγματα,

γιατί απ' αυτά μπορεί να βγούν επικίνδυνες φιλονικίες. Γι' αυτό τιμωρώ και τις δυο ομάδες. Η δεύτερη ομάδα σε τρεις μέρες μέσα, ως την Παρασκευή, θα μάς φέρει μία έκθεση για τις πατάτες κι η τρίτη μία έκθεση για τις ταβανόσκουπες.

— Μά αυτό δεν είναι τιμωρία! είπε κάποιος μαθητής.

— Βέβαια, η εργασία δεν είναι τιμωρία, είπε ο δάσκαλος άλλ' από τις εκθέσεις αυτές κάτι θα μάθουμε κι εμείς κι έτσι τα πειράγματα θα βγούν σε καλό. Προσοχή όμως για τον Άνεστόπουλο και για τό Νικολαΐδη ούτε λέξη.

“Ολα τα παιδιά γέλασαν κι οι δυο ομάδες υποσχέθηκαν πως θα έχουν την εκθέσή τους έτοιμη σε τρεις μέρες, αν βρουν τα κατάλληλα βοηθήματα στη σχολική βιβλιοθήκη.

— Κοιτάξτε, πρόσθεσε ο δάσκαλος, κι αν δε βρεΐτε εκεί τίποτε, σās δίνω εγώ τα βιβλία και ό,τι άλλο θα σās χρειαστεΐ.

2 Τήν Παρασκευή η δεύτερη ομάδα έφερε την εκθέσή της για τις πατάτες· τή διάβασε ο ίδιος ο άρχηγός της, ο Νικολαΐδης.

1 Α—“Η πατάτα είναι φυτό, πού βρισκόταν άλλοτε στον Παλαιό Κόσμο. Πατρίδα του είναι η Νότια Άμερική. Ούτε είναι τ' όνομά της αυτό, γιατί τό καθαυτό της όνομα ξεχάστηκε πιά. Πατάτα ήταν τ' όνομα μιās όμορφης κοπέλας, ώστε δεν πρέπει κανένας να τό νομίζει προσβολή του, αν τον πεί κάποιος « πατάτα » . . .

Τά παιδιά άρχισαν να γελούν. “Ο δάσκαλος χαμογελώντας είπε στό Νικολαΐδη :

— Άφησέ τα αυτά και πές μας τήν ιστορία σου.

— Να πώς είναι η ιστορία αυτή :

« Στα 1540 ένα Ισπανός αξιωματικός ανέβηκε στην όροσειρά, πού χώριζε δυο κράτη τής Νότιας Άμερικής, στα

σύνορα τῆς Χιλῆς καί τῆς Περουβίας. Στό μέρος ἐκεῖνο φυτρώνουν ἀκόμη οἱ πατάτες ἄγριες, ὅπως τά ραδίκια στά μέρη μας. Τήν ἐποχή ἐκείνη οἱ Εὐρωπαῖοι, ὅσοι πῆγαιναν στήν Ἀμερική, γιά νά πλουτίσουν, σκότωναν τούς ντόπιους Ἀμερικανούς, γιά ν' ἀρπάζουν τήν περιουσία τους ἤ τούς βασάνιζαν, γιά νά μαρτυρήσουν ποῦ ἔχουν κρυμμένους τούς θησαυρούς τους. Γιά τούς Ἰσπανούς καί τούς ἄλλους Εὐρωπαίους κάθε ντόπιος Ἀμερικανός ὅλο καί θά εἶχε κρυμμένους θησαυρούς. Ὁ ἀξιοματικός ὅμως αὐτός, πού λεγόταν Δόν Πέδρος, συχνά ὑποστήριζε τούς ντόπιους καί τούς ἔσωζε ἀπό τά χέρια τῶν Ἰσπανῶν.

Μιά μέρα μερικοί Ἰσπανοί στρατιῶτες ἐτοιμάζονταν νά θανατώσουν μπροστά στά μάτια τῆς κόρης του ἓναν ντόπιο, πού δέ μαρτυροῦσε ποῦ ἔκρυψε τούς θησαυρούς του — ἄν εἶχε ὁ κακόμοιρος. Ὁ Δόν Πέδρος διάταξε τούς στρατιῶτες νά μή βασανίζουν τό γέρο καί ν' ἀφήσουν ἐλεύθερη τήν κόρη. Οἱ στρατιῶτες δέν τόν ἄκουσαν· ἔγινε μεγάλη φιλονικία κι ὁ Δόν Πέδρος, γιά νά γλιτώσει τούς Ἀμερικανούς ἐκείνους, πλήγωσε δυό στρατιῶτες. Ἐτσι ὁ γέρος κι ἡ κόρη του γλίτωσαν ἀπό τούς στρατιῶτες. Ὁ Δόν Πέδρος ὅμως καταδικάστηκε σέ θάνατο ἀπό τό στρατοδικεῖο, ἐπειδή γιά τή ζωή δυό ἰθαγενῶν πλήγωσε δυό στρατιῶτες.

Ὁ Δόν Πέδρος, ὕστερ' ἀπό πολλά, κατόρθωσε νά δραπετεύσει ἀπό τή φυλακή κι ἀπό τότε γύριζε σ' ἄγρια βουνά μέρες ὁλόκληρες. Ὁ τόπος ἦταν ἄγριος, δέν ἔβρισκε τίποτε νά φάει καί θά πέθαινε ἀπ' τήν πείνα, αν μιά μέρα δέν ἀπαντοῦσε μπροστά του τό γέρο καί τήν κοπέλα, πού εἶχε γλιτώσει ἀπό τά χέρια τοῦ Ἰσπανοῦ. Κι αὐτοί ἀπό τό φόβο, μήν τούς ξαναπιάσουν οἱ Ἰσπανοί στρατιῶτες, εἶχαν πάρει τά βουνά. Οἱ καημένοι καταχάρηκαν κι αὐτοί, πού εἶδαν τό Δόν Πέδρο, καί ἅμα ἔμαθαν πώς πεινᾷ, σκάλισαν τά χόρτα ὁλόγου-

λία. "Ενας φαρμακοποιός, ό Παρμαντιέ, πρότεινε τότε νά βρεθοῦν ἄλλες τροφές, πού ν' ἀντικαταστήσουν τό σιτάρι. Κι εἶπε ὅτι τέτοια τροφή εἶναι ἡ πατάτα. Καλλιέργησε ὁ ἴδιος πατάτες, κανέννας ὅμως δέν ἤθελε νά τόν μιμηθεῖ. Ὁ Παρμαντιέ τότε ἔβγαλε τίς πατάτες ἀπό τή γῆ καί τίς ἄφησε σωρούς σωρούς στά χωράφια του. Οἱ πεινασμένοι χωρικοί, τώρα πού τίς βρῆκαν ἔτοιμες, πῆγαιναν κρυφά καί τίς ἔπαιρναν. Τίς ἔβραζαν, τίς ἔτρωγαν, τίς νοστιμιεύτηκαν κι ἔτσι ἄρχισαν νά τίς καλλιεργοῦν κι αὐτοί.

"Επειτα ὁ βασιλιάς δυό τρεῖς φορές τήν ἐβδομάδα ἔκανε τραπέζι στούς ἄρχοντες τῆς Γαλλίας καί τά φαγητά ἦταν ὅλα καμωμένα ἀπό πατάτες. "Ετσι ἄρχισαν νά τίς ἔχουν ὅλοι γιά « βασιλικό φαῖ » κι ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας προόδευε πολύ στή Γαλλία.

Κάτι παρόμοιο μέ τό τέχνασμα τοῦ Παρμαντιέ ἔγινε καί στήν πατρίδα μας. Ὁ πρῶτος κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδας, ὁ Καποδίστριας, ξέροντας πόσο ὠφέλιμη εἶναι ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας, ἀποφάσισε νά συστήσει στούς χωρικούς νά φυτεύουν πατάτες. "Εφερε μάλιστα στό Ναύπλιο καί μοίραζε δωρεάν πατάτες ἀπό τή Ρωσία, γιά νά τίς φυτέψουν. Κανέννας ὅμως δέν ἤθελε νά τόν ἀκούσει καί νά πάρει πατάτες γιά φύτεμα.

"Αμα πέρασαν κάμποσες μέρες κι εἶδε ὅτι δέ γίνεται τίποτε, συλλογίστηκε τό ἀκόλουθο :

"Εβαλε στρατιῶτες μέ τά ὅπλα στό χέρι νά φυλάγουν τίς ἀποθήκες, ὅπου εἶχε τίς πατάτες. "Αφησε ὅμως τήν πίσω πόρτα κάθε ἀποθήκης μισάνοιχτη. Ὁ κόσμος ἅμα εἶδε ὅτι οἱ πατάτες φυλάγονται ἀπό στρατιῶτες, ἄρχισε νά λέει πῶς θά εἶναι πολύτιμο πράμα οἱ πατάτες καί μιά πού δέ μοιράζονταν πιά δωρεάν, πῆγαιναν κρυφά ἀπό τήν πίσω πόρτα, τίς

ἐπαιρναν λίγες λίγες καί τίς φύτευαν. Ἔτσι ἄρχισε ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας στήν πατρίδα μας.

1 (5) Βέβαια, ἡ πατάτα γιά νά πετύχει, ἔχει ἀνάγκη νά σκαφτεῖ καλὰ τό χῶμα καί νά βάλουμε καί λίγο λίπασμα. Θέλει καί πότισμα ὅταν εἶναι ξηρασία. Μολαταῦτα δέν εἶναι δύσκολη ἡ καλλιέργειά της καί δίνει κι ἄρκετό κέρδος. Εὐκόλα φυτρώνει στά δροσερά ὁροπέδια, στούς λόφους καί στίς κοιλάδες. Κοντά στά ποτάμια δίνει ἄφθονες ἐσοδεῖς· μόνο σέ ὑγρά μέρη καί βάλτους δέν προοδεύει, γιατί εὐκόλα σαπίζει. Στά ψυχρά μέρη μπορεῖ κανένας νά φυτέψει πατάτες τό Μάρτη καί τόν Ἀπρίλη, ἐνῶ στά θερμά μέρη μπορεῖ κι ἀπό τό Γενάρη ἀκόμα νά σπέρνει πατάτες. Νά σπέρνει; Δέν εἶναι ἡ ἀλήθεια. Δέ ρίχνουμε δηλαδή σπόρο πατάτας. Παίρνομε ὁλόκληρες πατάτες μικρές, πού ἔχουν ἓνα ἢ δύο μάτια, καί τίς χώνουμε μέσα στό χῶμα ἢ κόβομε μεγάλες πατάτες σέ κομμάτια, πού ἔχει τό καθένα ἀπό ἓνα ἢ δύο μάτια. Ἀπό τά μάτια αὐτά βγαίνουν οἱ ρίζες τοῦ νέου φυτοῦ.

2 Ὑπάρχουν πολλὰ εἶδη πατάτας· δύο ὅμως ξεχωρίζουν : οἱ ἀσπριδερές καί ψιλόφλουδες, πού γίνονται σέ χῶμα μαλακό καί στίς πεδιάδες, πού ἔχουν νερά τρεχούμενα· κι οἱ μελαχρινές καί χοντρόφλουδες, πού εἶναι πιό τραχιές καί φυτρώνουν στά ψηλά μέρη κι ὅπου τό χῶμα δέν εἶναι πολύ μαλακό.

3 Φέτος πρέπει νά σπεύρομε πατάτες στό σχολικό μας κῆπο. Ἡ ομάδα μας τό πῆρε ἐπάνω της τό ζήτημα αὐτό καί θά σπείρει, ἂν μάς δοθεῖ ἡ ἄδεια ».

Τά παιδιά χειροκρότησαν τή δεύτερη ομάδα γιά τήν ἐκθεσή της. Ἐπειδή ὅμως ἦταν ἀργά ἀνάβαλαν τή συζήτηση γιά τήν ἐκθεση αὐτή καί τήν ἀνάγνωση τῆς ἐκθεσης γιά τίς ταβανόσκουπες γιά ἄλλη μέρα, γι' αὐτό καί δέ γράφομε ἐδῶ τίποτε γι' αὐτές. Τό ἀναβάλλομε κι ἐμεῖς γιά μιάν ἄλλη φορά.

57. Η ΦΩΤΙΑ ΠΟΥ ΚΟΙΜΟΤΑΝ

1. Τά παιδιά πῆγαν ἓνα Σαββατοκύριακο μέ τό θεῖο τους νά δοῦν ἀπό κοντά τό ἐργοστάσιο τοῦ Ἀλιβερίου. Πέρασαν πάνω ἀπό τήν κινητή γέφυρα τοῦ Εὐρίπου κι ἔπειτ' ἀπό σαράντα περίπου χιλιόμετρα διαδρομή ἀντίκρισαν τίς δύο ψηλές καπνοδόχους τοῦ ἐργοστασίου. Ὅταν ἤρθαν κοντά καί σταμάτησαν, ὁ θεῖος εἶπε στά παιδιά :

— Κάποτε σ' αὐτά ἐδῶ τά μέρη, πού ὅπωςδήποτε δέν ἦταν ἔτσι ὅπως εἶναι σήμερα, ἦταν ἀπέραντα δάση. Πανύψηλα δέντρα ἄπλωναν τά κλαδιά τους κατά τόν ἥλιο, μάζευαν μέσα στήν ἀγκαλιά τους τή φωτιά του, τήν ἀποθήκευαν μέσα τους, τή φύλαγαν γιά μέρες δύσκολες.

Κι οἱ μέρες αὐτές κάποτε ἤρθαν. Τό μέρος, ὅπου βρισκόταν τό ἀπέραντο δάσος, ἔπαθε καθίζηση, βούλιαξε. Τά τετράψηλα δέντρα σκεπάστηκαν μέ στάσιμα νερά, καταπλακώθηκαν ἀπό χώματα καί πέτρες. Καί τό κακό δέ σταμάτησε ὡς ἐδῶ. Τό ἔδαφος ἐξακολουθοῦσε νά βουλιάζει. Καί μαζί του βουλιάζαν καί τά δέντρα κι ὅλο πῆγαιναν βαθύτερα. Κάποτε ἔφτασαν σέ τόσο μεγάλο βάθος, πού αἰσθάνθηκαν νά καίει τά κορμιά τους μιά μεγάλη κι ἀνυπόφορη ζέστη. Ἄν ἦταν ἔξω, πάνω στήν ἐπιφάνεια τῆς γῆς, σίγουρα τά δέντρα αὐτά θά εἶχαν καεῖ μέ δυνατή φλόγα, θά ἔβγαζαν καπνό, θά γίνονταν στάχτη. Μά ἐκεῖ κάτω, ὅπου ἦταν καταπλακωμένα, οὔτε φλόγα οὔτε καπνό μπορούσαν νά βγάλουν. Ἡ φωτιά, πού εἶχαν ἀποθηκεύσει μέσα τους ἀπό τόν ἥλιο, ἔμεινε κλεισμένη στό κορμί τους κι ὁ καπνός, πού δέν μπόρεσε νά βγεῖ ἔξω, διαπότισε ὅλο τό ξύλο τους, πού τώρα ἔγινε μαῦρο καί σκληρό. Ἐγινε κάρβουνο, ὁ γαιάνθρακας λιγνίτης.

2. Ἔτσι, χρόνια καί χρόνια, αἰῶνες καί χιλιετηρίδες, ἔμειναν φυλακισμένα ἐκεῖ στά βάθη τῆς γῆς τά δέντρα, σάν

τούς Τιτάνες στά μαῦρα Τάρταρα. Ἡ φωτιά, πού μέ τόση λαχτάρα εἶχαν μαζέψει καί κρατήσῃ μέσα τους, κοιμόταν κι αὐτή μαζί τους περιμένοντας τή μέρα, πού κάποιοι θά τήν ξυπνοῦσε.

Μά μέσ στον ὕπνο της δέν κατάλαβε πώς κάποια δύναμη, γιγάντια καί σιωπηλή, τήν ἐσπρωχνε κι αὐτή καί τ' ἀπανθρακωμένα δέντρα, πού μέσα τους φώλιαζε, σιγά σιγά κι ἀθόρυβα, σχεδόν ἀνεπαίσθητα, πρὸς τά πάνω.

Καί κάποια στιγμή κάμποσες ἀξίνες χτύπησαν δυνατά τό χῶμα, τό παραμέρισαν καί, ὦ θαῦμα! ὁ ἥλιος, ὁ παλιός ἐκεῖνος ἥλιος, πού ἔκαμε κάποτε τά δέντρα νά μεγαλώσουν καί νά πρασινίσουν, ἔλαμπε καί πάλι ἀπό πάνω τους μ' ὅλη του τή λάμψη καί τή μεγαλοπρέπεια.

Τί κρίμα ὅμως! Τώρα πιά τά δέντρα δέν εἶχαν οὔτε πράσινα φύλλα οὔτε ὠραῖα καί πολύχρωμα ἄνθη. Ἦταν μαῦρα καί παραμορφωμένα ἀπό τό βάρος, πού τά πλάκωνε τόσους αἰῶνες.

Οἱ ἐργάτες πού κρατοῦσαν τίς ἀξίνες πῆραν ἔπειτα τό μαῦρο, κομματιασμένο σῶμα τῶν δέντρων μέ πλατιά φτυάρια καί τό φόρτωσαν πάνω στά βαγόνια ἑνός μικροῦ τραίνου. Τό τραινάκι αὐτό, κυλώντας πάνω σέ σιδερένιες γραμμές, ἔφερε τά συντρίμμια τοῦτα τῶν δέντρων σ' αὐτό ἐδῶ τό μέρος, πού βλέπετε. Κι αὐτό γίνεται ἀπό τότε κάθε μέρα.

3. Τό τραινάκι ξεκινᾷ ἀπό τίς πλαγιές τοῦ βουνοῦ αὐτοῦ, πού, ὅπως ξέρετε, εἶναι ὁ Ὀλυμπος τῆς Εὐβοίας, κοντά στό χωριό Ἀγιος Λουκάς, καί φτάνει ὡς ἐδῶ. Ἐργάτες πολλοί δουλεύουν ἐκεῖ μέσα, στά βάθη τοῦ βουνοῦ, φορτώνουν τό λιγνίτη στά βαγονάκια καί τόν στέλνουν σέ τοῦτο τό «θερμοηλεκτρικό ἐργοστάσιο» τοῦ Ἀλιβερίου.

Νά, βλέπετε ἐκεῖ πέρα; Ὁ λιγνίτης φορτώνεται πάνω σ' αὐτή τήν κυλιόμενη ταινία, ζυγίζεται κι ὕστερα πηγαίνει στό μεγάλο αὐτό κτίριο, ὅπου εἶναι ὁ σπαστήρας. Ἐκεῖ ὁ

λιγνίτης τρίβεται και γίνεται σκόνη. Ειδικά μηχανήματα τόν στέλνουν έπειτα στους καυστήρες, όπου από μεγάλα «μπέκ» πετάγεται μιá δυνατή φλόγα πετρελαίου.

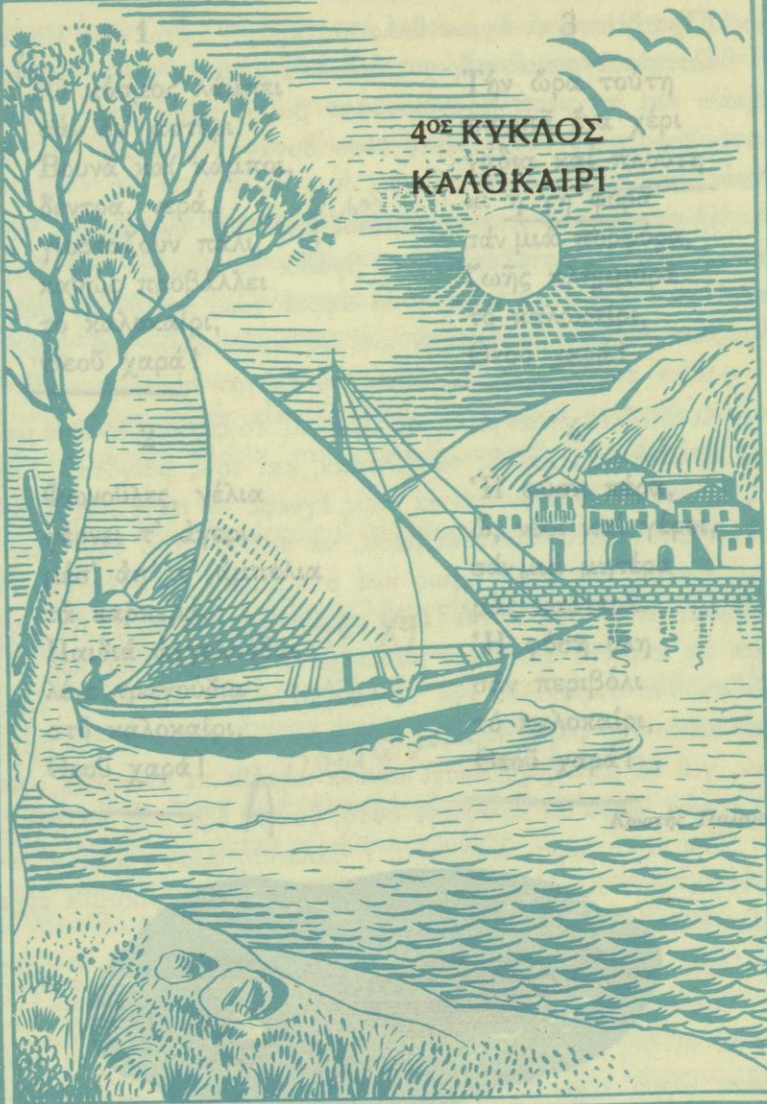
Σάν νά περίμενε από χρόνια κι αιώνες τοῦτο τό συναπάντημα, ή φωτιά, πού ήταν κλεισμένη μέσα στο μαῦρο λιγνίτη, ξυπνά, πετάγεται πάνω, θεριεύει. Γίνεται φλόγα δυνατή και θερμαίνει μ' εκατοντάδες βαθμούς θερμοκρασία τούς μεγάλους λέβητες τοῦ εργοστασίου. Έτσι, κινούνται οί τεράστιες μηχανές, οί ηλεκτρογεννήτριες, πού παράγουν ηλεκτρικό ρεύμα. Τό ρεύμα περνά μέσα στά καλώδια, πού στηρίζονται πάνω σ' αὐτούς τούς ψηλούς μεταλλικούς στύλους τῆς Δ.Ε.Η. και στέλνεται μακριά. Στο Λοῦρο, στον Άχελῶο και στο Λάδωνα ό σταθμός παραγωγῆς ηλεκτρισμοῦ εργάζεται με τή δύναμη τοῦ νεροῦ, τό « λευκό άνθρακα », ἐδῶ με τή δύναμη τοῦ ατμοῦ, πού παράγεται από τή μεγάλη θερμότητα.

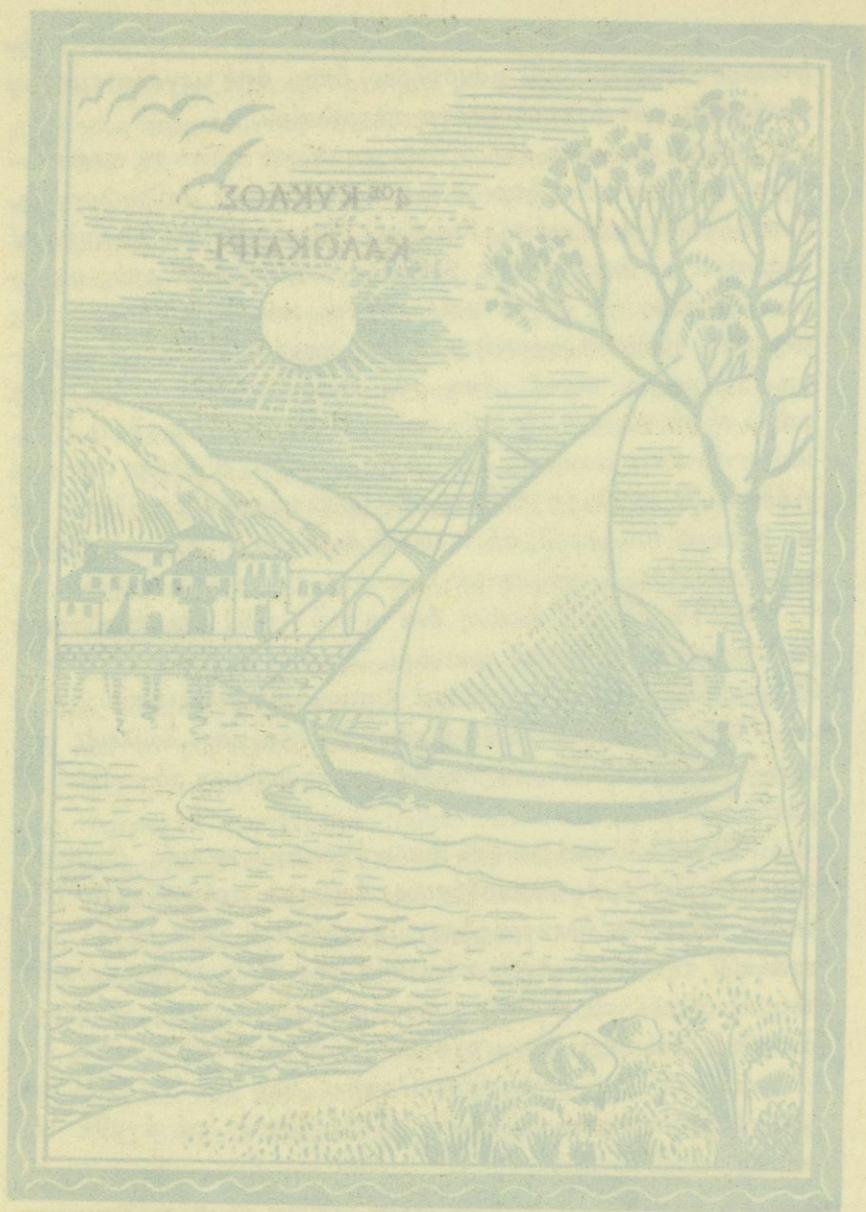
4. Τή στιγμή εκείνη ένα « τού - τού! . . » άκούστηκε από μακριά. Ήταν τό τραινάκι. Έφερνε κι άλλο κάρβουνο. Τί μικρούλικο πού εἶναι, μά και τί σπουδαία δουλειά πού κάνει!

Όσπου ό θεῖος τους νά τακτοποιήσει κάτι δουλειές πού εἶχε στο εργοστάσιο, τά παιδιά παρατηροῦσαν τό καθετί με μεγάλη περιέργεια.

Ένα άδιάκοπο βουητό άκουγόταν κι ό καπνός, βγαίνοντας από τίς ψηλές καπνοδόχους, άνέβαινε στον οὐρανό. Καλώδια, σύρματα ηλεκτροφόρα, μηχανήματα κάθε λογῆς, όλα τονίζουν τήν επιβλητική παρουσία τῆς σύγχρονης τεχνικῆς, πού αξιοποιεῖ τίς δυνάμεις πού κλείνει μέσα της ή φύση. Έργάτες και τεχνίτες, μηχανικοί κι ηλεκτρολόγοι, όλοι εργάζονται με ζήλο, για νά στείλουν σ' όλη τήν Έλλάδα τήν ηλεκτρική ενέργεια, τό φῶς, τή θέρμανση, τά αγαθά τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ.

4^{ΟΣ} ΚΥΚΛΟΣ
ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ





58. ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

1

Α·Ο κόσμος λάμπει
σάν ἔν' ἀστέρι.
Βουνά καὶ κάμποι,
δέντρα, νερά,
γιορτάζουν πάλι,
καθώς προβάλλει
τό καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά!

2

Φωνοῦλες, γέλια
φέρνει τ' ἀγέρι
μέσ' ἀπ' τ' ἀμπέλια
τά καρπερά.
Παιδιά ἀγγελοῦδια
λένε τραγούδια
στό καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά!

3

Τὴν ὥρα τούτη
σχορπᾶ ἓνα χέρι
χάδια καὶ πλούτη
κι ἡ γῆ φορᾷ
σάν μιὰ πορφύρα,
ζωῆς πλημύρα
τό καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά!

4

Ἡ φύση πέρα,
ὦ, νέοι καὶ γέροι,
σάν μιὰ μητέρα
μᾶς καρτερᾷ.
Ἡ φύση ὅλη
σάν περιβόλι
τό καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά!

Κωστής Παλαμᾶς



Είχε ξεσπάσει άγρια θαλασσοταραχή κάτω στό λιμάνι. 'Η θάλασσα άγριεμένη έριχνε θεόρατα κύματα πάνω στό περιγιάλι και τά νερά προχωρούσαν βαθιά μέσα στή στεριά. Ποτέ άλλοτε δέν είχε γίνει τόσο δυνατή τρικυμία στό λιμανάκι τοῦ χωριού.

‘Ο φάρος, πού ήταν χτισμένος επάνω σ' ένα βράχο, κινδύνεψε νά γκρεμιστεί εκείνο τό βράδυ· τά κύματα τόν έδερναν αλύπητα και τά νερά κι οί άφροί τους πετιόνταν ψηλά, τόσο πού κάποτε σκέπαζαν και τό κρύσταλλο τοῦ φάρου, τό « μάτι τοῦ Δράκου », όπως τό έλεγαν οί χωριανοί.

Κι αλήθινά, ήταν μάτι τοῦ Δράκου· τό ξεχώριζαν από μακριά οί ναυτικοί, καθώς τό έβλεπαν, και τούς φαινόταν, έτσι πού άνοιγε κι εκλεινε, σάν νά τούς έγνεφε νά πάνε κοντά του και νά μποῦν στό λιμανάκι μέσα, νά σωθοῦν από τήν τρικυμία. 'Εκείνη τή φορά όμως και στό λιμάνι αν εμπαιναν τά καράβια, δέ θά γλίτωναν από τή θαλασσοταραχή. Κι εκεί μέσα τά κύματα εμπαιναν μανιασμένα κι όρμητικά και ξέσπαζαν στό άκρογιάλι και τό πλημμύριζαν. Κι όπως έπεφταν πάνω στό φάρο, νόμιζες πώς προσπαθοῦσαν νά τόν σβήσουν, για νά μήν ξεγελαστεί κανένα καράβι κι ανώφελα μπει στό λιμάνι, όπου θά κινδύνευε τόσο, όσο κι έξω στό πέλαγος.

Τήν άλλη μέρα, Σάββατο, ή θαλασσοταραχή κάπως λιγόστεψε. Τήν Κυριακή όμως χαρά Θεοῦ! 'Η τρικυμία είχε πάψει και στό λιμάνι βασίλευε γαλήνη.

‘Από τό λιμάνι ως τό χωριό επάνω ήταν μισή ώρα δρόμος. Μαθεύτηκε στό χωριό ότι μεγάλη τρικυμία είχε ξεσπάσει κι ότι ένα μικρό καράβι είχε μπει τή νύχτα στό λιμάνι, αφού λίγο έλειψε νά βουλιάξει και νά σπάσει στό βράχο.

Τρία παιδιά τοῦ σχολείου, ὁ Πάνος, ὁ Δημήτρης κι ὁ Μάνθος, μετὰ τὴν ἀπόλυση τῆς ἐκκλησίας, ἀποφάσισαν τὸ ἀπομεσήμερο νὰ κατεβοῦν στὸ λιμάνι, νὰ δοῦν τί ζημιές ἔκαμε ἡ τρικυμία. Καί μόλις ἔφαγαν, ξεκίνησαν βιαστικά.

Ἄμα ἔφτασαν στὸ γιאלό, δυσκολεύτηκαν νὰ τὸν γνωρίσουν. Ὅλα τὰ χαλίκια του κι ἡ ἀμμουδιά εἶχαν ριχτεῖ, σάν νὰ εἶχαν σκουπιστεῖ μὲ μιά μεγάλη θεόρατη σκούπα, πολὺ μέσα στὴ στεριά. Καί πίσω ἀπὸ τὴ νέα γραμμὴ, πού σχηματίζουν τώρα τὰ χαλίκια, ἔβλεπαν τὰ παιδιά μικρές λίμνες ἀπὸ τὸ ἀρμυρό νερό τῆς θάλασσας. Σέ μερικά μέρη ἔβλεπαν στρωμένο κάτι ἄσπρο καί σταχτί, σάν πλάκα, πού σκέπαζε τὸ χῶμα.

— Τί εἶναι αὐτό; εἶπε ὁ Πάνος κι ἔσκυψε νὰ παρατηρήσει ἀπὸ κοντὰ τὴν πλάκα, πού γυάλιζε στίς θερμές ἀκτίνες τοῦ ἥλιου.

— Εἶναι ἀλάτι! φώναξε ὁ Μάνθος, πού τὸ εἶχε παρατηρήσει ἀπὸ κοντά.

Τὰ τρία παιδιά ἔξυσαν λίγο τὴν πλάκα καί δοκίμασαν. Ἦταν ἀληθινὰ μιά μεγάλη πλάκα ἀπὸ ἀλάτι.

— Ἡ θάλασσα θὰ ἔριξε τὰ νερά της ὡς ἐδῶ. Ξεράθηκαν τὰ νερά ἀπὸ τὸν ἥλιο, ἔγιναν ἀτμός κι ἔμεινε τὸ ἀλάτι της, εἶπε ὁ Πάνος.

— Κι ἔτσι ἔγινε μιά ἀλυκή! εἶπε ὁ Δημήτρης.

— Ἀλυκή; ρώτησαν τ' ἄλλα παιδιά.

— Ναί, ἀλυκή. Ἐτσι μοῦ τὸ εἶπε ὁ πατέρας, πού εἶναι ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι, εἶπε ὁ Δημήτρης. Ἐκεῖ ἔχουν ἀλυκές καί βγάζουν ἀλάτι πολὺ.

— Σοῦ εἶπε ὁ πατέρας σου πῶς τὸ βγάζουν;

— Καί βέβαια. Νά, ὅπως ἔγινε ἐδῶ. Δηλαδή, ἐπάνω κάτω, ὅπως ἔγινε ἐδῶ. Ἐχουν σκαμμένους μεγάλους λάκκους, τίς δεξαμενές, τίς γεμίζουν νερό ἀπὸ τὴ θάλασσα κι ὁ ἥλιος ἐ-

ξατμίζει τό νερό· ἀφοῦ ἐξατμιστεῖ κάμποσο, ἀφήνουν τό νερό πού μένει νά χυθεῖ μέσα σέ μεγάλους λάκκους μέ λίγο βάθος. Αὐτοί οἱ λάκκοι ὀνομάζονται τηγάνια.

— Καί τηγανίζουν ἐκεῖ τό νερό; ρώτησε γελώντας ὁ Πάνος.

— Εἶναι σάν νά τό τηγανίζουν· ἡ φωτιά ὅμως ἀντί νά εἶναι ἀπό κάτω, εἶναι ἀπό πάνω· εἶναι ὁ ἥλιος. Ἔτσι τό νερό ἐξατμίζεται καί γίνεται πιό πηχτό. Ἐπειτα τό ἀφήνουν τό νερό νά τρέξει σέ ἄλλα πιό ρηχά τηγάνια. Ἐκεῖ πιά ἐξατμίζεται ὅλο τό νερό καί μένει κάτω, στόν πάτο τοῦ τηγανιοῦ, τό ἀλάτι. Τό μαζεύουν τότε σέ σωρούς καί τό παίρνουν καί μᾶς τό πουλοῦν. Καμιά φορά, ἂν φοβοῦνται μή ρίξει βροχή καί τό λιώσει, σκεπάζουν μέ κεραμίδια τούς σωρούς. Αὐτά μοῦ διηγήθηκε ὁ πατέρας μου.

— Ξέρετε τί λέω ἐγώ; εἶπε ὁ Μάνθος· νά κάμομε ἐδῶ μιάν ἀλυκή κι ἐμεῖς, γιά νά βγάζουμε ἀλάτι καί νά μὴν ἔχουμε ἀνάγκη ν' ἀγοράζουμε.

— Ἄφησε τ' ἀστεῖα, εἶπε ὁ Δημήτρης. Χρειάζεται πολὺς τόπος γιά ἀλυκή καί πολὺς κόπος γιά ἀλάτι. Ἀπὸ ἑκατὸ κιλά θαλασσινό νερό μόλις δυόμισι ὥς τρία κιλά ἀλάτι μπορούμε νά πάρουμε, κι ἐκεῖνο ὄχι τόσο καθαρό, ὅπως αὐτό πού βρίσκομε στήν ἀγορά!

— Δέν ἀφήνομε τὴν ἀλυκή ἐδῶ καί τό ἀλάτι καί νά πᾶμε νά δοῦμε ἐκεῖνο ἐκεῖ τό καράβι, πού εἶναι ἀραγμένο κοντά στήν ἀκρογιαλιά; εἶπε ὁ Πάνος.

Τά παιδιά προχώρησαν στό καράβι. Τὴν ὥρα πού ἔφταναν ἀντίκρυ του, κάποιος μέ μιὰ μικρὴ βάρκα ἐβγαίνει ἀπὸ τό καράβι ἔξω στὴ στεριά.

Ἄμα εἶδε τὰ τρία παιδιά νά κοιτάζουν μέ περιέργεια τό καράβι του, μόλις πάτησε στὴ στεριά, ρώτησε :

— Τί θέλετε, παιδιά; Τί κοιτάζετε τό καράβι;

— Δικό σας είναι;

— Ναί, είμαι καρaboκύρης του καί καπετάνιος. Θέλετε τίποτε;

— Θά υποφέρατε πολύ από τήν τρικυμία . . ., είπε δειλά ό Δημήτρης.

— Καί βέβαια. Λίγο έλειψε νά βουλιάξει τό καράβι μας καί νά πνιγοῦμε όλοι. Άν δέν κάναμε άβαρία, θά χανόμαστε.

— Άβαρία; είπε μέ άπορία ό Πάνος.

— Ναί, άβαρία. Ρίξαμε όλο τό φορτίο μας στή θάλασσα.

— Καί τί φορτίο είχατε;

— Άλάτι από τή Λέσβο. Μυτιληνιός είμαι.

Τά παιδιά κοιτάχτηκαν άναμεταξύ τους. Θυμήθηκαν τήν άλυσή τους.

Ό καπετάνιος έξακολούθησε.

— Άς είναι καλά ό Άι - Νικόλας! είπε κι έκαμε τό σταυρό του. Φτηνά τή γλιτώσαμε! Όσο για τό άλάτι, ή θάλασσα μās τό έδωσε, ή θάλασσα μās τό πήρε. Θά άρμύρισε λιγάκι παραπάνω εκεί πού τό ρίξαμε, είπε γελώντας, αλλά θά τής τό πάρομε πίσω.

— Νά, εκεί κάτω μαζεύτηκε αρκετό άλάτι από τήν τρικυμία, είπε ό Δημήτρης. Δέν τό παίρνετε;

Ό καπετάνιος γέλασε μέ τήν καρδιά του.

— Βέβαια, θά έγινε εκεί καμιά μικρή άλυσή, είπε. Άλλά τό άλάτι πρέπει νά περνά από δεξαμενή σέ δεξαμενή κι από τηγάνι σέ τηγάνι, για νά καθαριστεῖ. Έπειτα θέλει πολλές γυναΐκες νά τό μαζεύουν σέ σωρούς. Πολλούς ανθρώπους νά τό βάζουν σέ ζεμπίλια. Άκόμη, για νά τό μεταφέρουν από τή μιάν άκρη τής άλυσής ως εκεί πού θά τό φορτώσουν στά καράβια, θέλει κι ένα μικρό σιδηρόδρομο, μέ βαγονάκια, πού μπορεῖ καί νά τά σπρώχνουν άνθρωποι πάνω στίς σιδηρογραμμές ή καί νά τά σέρνουν ζῶα. Καί τί δέ θέλει άκόμη; Ός

καί μηχανή, όπου ν' αδειάζονται τὰ βαγονάκια καί ἀπ' ἐκείνη νά χύνεται μέ σωλήνες σά νερό μέσα στό καράβι. Καί γιά νά γεμίσει τό καραβάκι αὐτό πού βλέπετε, θέλει χιλιάδες κιλά ἁλάτι. Πόσο εἶναι τό ἁλάτι πού μοῦ εἶπατε;

— Οὐτε δέκα κιλά, ἀπάντησε ὁ Δημήτρης.

— Τό βλέπετε;

— Καί πόσο ἁλάτι βγάζουν οἱ ἄλυκές στή Λέσβο;

— Ἐ, εἶπε μέ περηφάνια ὁ καπετάνιος. Τουλάχιστο ἔξι ὡς ἑφτά ἑκατομμύρια κιλά τό χρόνο!

Τά παιδιά τό ἄκουσαν μέ ἀπορία. Ἐφτά ἑκατομμύρια κιλά!

— Καί βγάζουν καί σέ ἄλλα μέρη τόσο ἁλάτι;

— Περισσότερο ἀπό τή Λέσβο ὅχι. Ἀλλά βγάζουν πολύ. Στή Λευκάδα βγάζουν οἱ ἄλυκές της ὡς ἔξι ἑκατομμύρια κιλά τό χρόνο. Τά δύο αὐτά νησιά, τό ἓνα στό Αἰγαῖο καί τό ἄλλο στό Ἰόνιο, δίνουν τόσο ἁλάτι, ὅσο δίνουν περίπου ὅλες οἱ ἄλλες ἄλυκές μας.

— Καί πού ἄλλοῦ ὑπάρχουν ἄλυκές; ρώτησε ὁ Δημήτρης, πού νόμιζε ὅτι οἱ ἄλυκές τοῦ Μεσολογγίου θά ἦταν οἱ μεγαλύτερες.

— Στήν Τουρλίδα, πού βγάζουν ἁλάτι ὡς τέσσερα ἑκατομμύρια κιλά. Στήν Ἀνάβυσσο βγάζουν παραπάνω ἀπό τρία ἑκατομμύρια. Ἐπειτα, ἔχουν ἄλυκές καί στή Σάμο, πού βγάζουν ἓνα ὡς ἐνάμισι ἑκατομμύριο καί σέ πολλά νησιά τοῦ Αἰγαίου, στή Μακεδονία καί στήν Ἥπειρο, πού δίνει καθεμιά ἄλυκή τό πολύ ὡς ἓνα ἑκατομμύριο κιλά.

— Καί ξοδεύουμε ὅλο αὐτό τό ἁλάτι τὰ ἑκατομμύρια κιλά; ρώτησε ὁ Μάνθος.

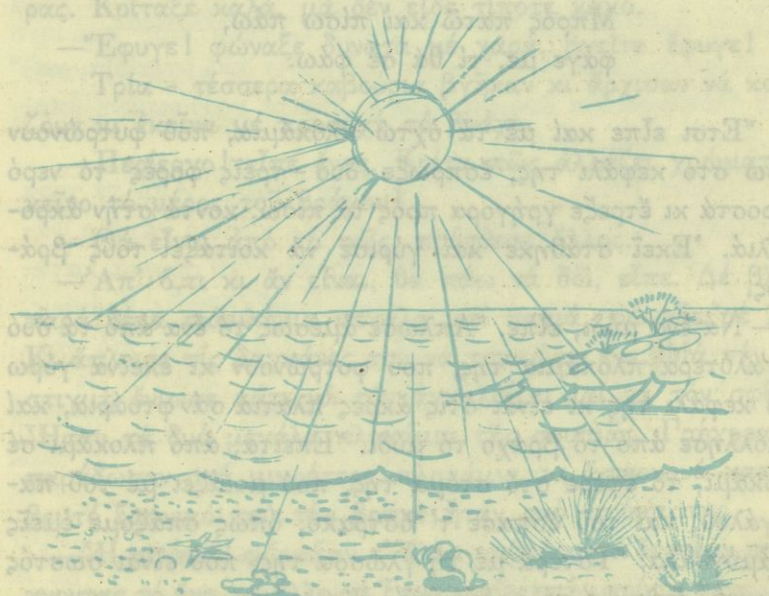
— Ἀλλοτε ἡ χώρα μας δέν ἔβγαζε τόσο ἁλάτι, ὅσο μᾶς χρειάζοταν, καί φέρναμε ἀπ' ἔξω, ὅπως ἀπό τή Μικρά Ἀσία. Τώρα ὅμως οἱ ἄλυκές μας βγάζουν ὅσο ἁλάτι μᾶς χρειάζεται.

Περισσεύει μάλιστα κι αρκετό καί τό στέλνουμε σέ άλλες χῶρες, πού δέν ἔχουν.

Σᾶς στενοχώρησα μέ τήν πολυλογία μου, εἶπε τελευταῖα ὁ καπετάνιος. Μά, ξέρετε, εἶναι δουλειά μου τό ἀλάτι κι εὐχαριστιέται κανένας νά μιλεῖ γιά τή δουλειά του.

— Ἀπεναντίας! εἶπαν τά παιδιά. Σᾶς εὐχαριστοῦμε πολύ, γιατί μᾶς μάθατε τόσα πράγματα καί μᾶς συγχωρεῖτε, πού σᾶς κουράσαμε μέ τόσες ἐρωτήσεις.

Τά τρία παιδιά ἀποχαιρέτησαν τόν καπετάνιο κι ὅταν σέ λίγο, γιά νά γυρίσουν στό χωριό, πέρασαν ἀπό τίς « ἀλυκές », ὅπως ὀνόμασαν τό μέρος πού βρῆκαν τό ἀλάτι, ἔσπασαν τήν πλάκα καί πῆραν μερικά κομμάτια, πού θά τά ἐδειχναν στούς ἄλλους μαθητές καί θά διηγόνταν τί τούς εἶχε πεῖ κι ὁ καπετάνιος.



60. Η ΣΟΥΠΙΑ

Μέ τό χάραμα τ' αφήνω
τό θαλάμι μου τό φίνο,
για νά βγαίνω στό κυνήγι·
τί μπορεί νά μοῦ ξεφύγει;

Στρεΐδια, μύδια, καβουράκια
καί λογῆς λογῆς ψαράκια
τά πλοκάμια μου τ' ἀρπάζουν.
καί στό στόμα μου τά βάζουν.

Ἀλήθεια, μόλις ἄρχισε νά χαράζει, βγῆκε ἡ σουπιὰ νά κυνηγήσει, γιατί πεινοῦσε πολύ. Ὁ βοριάς φυσοῦσε δυνατός τόσες μέρες καί δέν τὴν ἄφησε νά προβάλει ἀπὸ τό θαλάμι της.

Μπρός πατῶ καί πίσω πάω,
φάγε με, τί θά σέ φάω.

Ἔτσι εἶπε καί μέ τά ὀχτῶ πλοκάμια, πού φυτρώνουν γύρω στό κεφάλι της, ἔσπρωξε δυό - τρεῖς φορές τό νερό μπροστά κι ἔτρεξε γρήγορα πρὸς τά πίσω, κοντά στήν ἀκρογιαλιά. Ἐκεῖ στάθηκε καί γύρισε νά κοιτάξει τοὺς βράχους.

— Νά ἓνα μύδι, εἶπε. Ἀπλωσε ἀμέσως τό ἓνα ἀπὸ τά δυό μεγαλύτερα πλοκάμια της, πού φυτρώνουν κι ἐκεῖνα γύρω στό κεφάλι της κι εἶναι στίς ἄκρες πλατιά σάν φτυάρια, καί ξεκόλλησε ἀπὸ τό βράχο τό μύδι. Ἐπειτα, ἀπὸ πλοκάμι σέ πλοκάμι, τό ἔφερε στό στόμα της, πού μοιάζει μέ τοῦ παπαγάλου, καί τοῦ ἔσπασε τ' ὄστρακο, ὅπως σπάζομε ἐμεῖς τ' ἀμύγδαλα. Ὑστερα μέ τὴ γλώσσα της, πού εἶναι σωστός τρίφτης, ἔγλειψε τό κρέας καί τό κατάπιε.

— Νόστιμο φατ, μά λίγο, είπε. Κίνησε τά μικρά πλοκάμια της κι ἄρχισε ν' ἄργοπλέει ἐμπρός. Σέ λίγο ἄρπαξε δυό στρείδια.

— Τά στρείδια εἶναι πιό νόστιμα, είπε, ἀφοῦ τά ἔφαγε κι αὐτά μέ τόν ἴδιο τρόπο.

Ἕνας κάβουρας ἐκεῖ κοντά πρόβαλε ἀπό τό θαλάμι του. Μά καθώς εἶδε τή σουπιά, τραβήχτηκε πάλι μέσα.

— Θά πεινάσουμε, σήμερα, είπε στούς συντρόφους του. Ἕξω φυλάει ἡ σουπιά.

— Ἕννοια σου καί δέ θά μοῦ γλιτώσεις, εἶπε ἡ σουπιά καί σταμάτησε.

Ἀπό τό θυμό της ἄλλαζε χρώματα· ἔγινε κίτρινη, κόκκινη, γαλάζια, ὅσο πού πῆρε τό χροῶμα τοῦ βράχου καί δέν ξεχώριζε καθόλου.

Ἦτοτε ἀπό λίγη ὥρα βγῆκε πάλι προσεχτικά ὁ κάβουρας. Κοίταξε καλά, μά δέν εἶδε τίποτε κακό.

— Ἐφυγε! φώναξε δυνατά μέ χαρά, βγεῖτε ἔφυγε!

Τρία - τέσσερα καβούρια βγῆκαν κι ἄρχισαν νά κοιτάζουν κι ἐκεῖνα μέ προσοχή τό βράχο.

— Περίεργο! εἶπε ἕνας. Κοίτα πῶς ἀλλάζει χρώματα ἐκεῖνο τό μέρος τοῦ βράχου!

— Θά εἶναι ἀπό τό φῶς, πρόσθεσε ἄλλος.

— Ἀπ' ὅ,τι κι ἄν εἶναι, θά πάω νά δῶ, εἶπε. Δέ βλέπω παρά δέκα σκουλήκια μεγάλα καί παχιά, φώναξε σέ λίγο. Κι ἄπλωσε τίς δαγκάνες του νά τσακώσει ἕνα. Μά τήν ἴδια στιγμή ἔνιωσε κάτι νά τόν ἀγκαλιάζει καί νά τόν σφίγγει. Ἦταν τά δυό μεγάλα πλοκάμια τῆς σουπιᾶς. Γρήγορα τόν παράδωσαν στά μικρότερα πλοκάμια, κι ὥσπου νά καταλάβει τό ξαφνικό πού τόν βρῆκε, ἦταν στό στόμα της.

— Ἡ σουπιά! φώναξαν τ' ἄλλα καβούρια κι ἔτρεξαν σπρώχνοντας τό ἕνα τό ἄλλο νά ξαναμποῦν στήν τρύπα τους. Ἕνα

δυό ἀπ' αὐτά πιάστηκαν ἀπό τά πλοκάμια τοῦ χταποδιοῦ.

— Μά μοῦ παίρνεις τό κυνήγι, ξάδερφε! εἶπε μέ παράπονο ἡ σουπιά.

— Νά μήν κυνηγᾷς ἔξω ἀπό τό θαλάμι μου, εἶπε τό χταπόδι μέ φοβέρα. Ἐγώ τά περίμενα τόση ὥρα τά καβούρια· κι ἄπλωσε τά πλοκάμια του νά τήν ἄρπάξει. Ἐκείνη ὅμως μέ σπρωξιές τοῦ νεροῦ βρέθηκε μακριά ἀπό τήν ἀκρογιαλιά.

— Τί νά σοῦ κάμω, εἶπε τό χταπόδι, πού δέν μπορῶ νά κολυμπήσω στά βαθιά. Καί γιά νά παρηγορηθεῖ, ἄρπαξε τό ἓνα μετά τ' ἄλλο πολλά σαλιγκάρια, πού ἤθελαν νά δοῦν τί εἶχε γίνει.

Στό μεταξύ βάφθηκαν ρόδινα τά νερά ἀπό τόν ἥλιο καί χρυσώθηκαν οἱ ἀκρογιαλιές. Μέσα στή θάλασσα ξύπνησε ὁ κόσμος της. Τά μεγάλα ψάρια κυνηγοῦσαν τά μικρά κι αὐτά ἄλλα μικρότερα καί τά μικρότερα κυνηγοῦσαν τά σαλιγκάρια, πού ζοῦν ἄφθονα στά πράσινα λιβάδια τῆς θάλασσας.

Ἡ σουπιά ἔφαγε ἀκόμη μερικά μύδια καί στρεῖδια, κατάπιε ὀλόκληρα ἓνα δυό ψαράκια κι ἔπειτα χορτασμένη ἀποφάσισε νά γυρίσει στό θαλάμι της.

Ἐξαφνα ἔπεσε μπροστά της ἓνας ἴσκιος. Ἀπό τά νερά πού ταραχτήκαν κατάλαβε πώς πλησίαζε κάποιο μεγάλο ψάρι. Κι ἀλήθεια, ἦταν ἓνα μεγάλο λαβράκι. Ἡ σουπιά κατάλαβε τόν κίνδυνο καί δίνοντας μιά, ἔτρεξε στούς βράχους, ὅσο μπορούσε γρηγορώτερα. Μά τό λαβράκι ἦταν πιό γοργοκίνητο καί σέ λίγο τήν ἔφτασε.

Κεφαλόποδο μέ λένε,
κι ἂν μέ χάσεις, γύρευέ με,

εἶπε ἡ σουπιά, καί μονομιᾶς χύνει τό μελάνι της στό κεφάλι τοῦ ψαριοῦ. Ἀμέσως θόλωσαν τά νερά κι ἡ σουπιά βρέθηκε

στό βυθό, λίγο πιό μακριά από τή θολούρα, κι ἔμεινε ἀκίνητη. Τό λαβράκι θαμπώθηκε, σάν νά τοῦ ἔριξαν στάχτη στά μάτια. Γιά κάμποση ὥρα κολυμποῦσε στά στραβά κι εἶδε κι ἔπαθε νά βγεῖ ἀπό τή θολούρα. Κοίταξε δεξιά, ἀριστερά, γύρω, πουθενά σουπιά!

— Μοῦ ξέφυγε, εἶπε, μά δέν εἶναι καιρός νά ψάχνω... "Εφαγα ἀρκετά· κι ὅμως πεινῶ ἀκόμη, πρόσθεσε. Καί ρίχτηκε σ' ἓνα κοπάδι μαρίδες, πού περνοῦσε μπροστά του σάν σύννεφο.

Ἡ σουπιά σέ λίγο ἀνέβηκε πάλι ἀπό τό βυθό καί σιγά σιγά τραβήχτηκε στό βράχο. Ἐξαφνα βλέπει ἓνα σκουληκάκι, μά δέν ἄργησε νά δεῖ πώς ἦταν περασμένο σέ ἀγκίστρι. Παραμέρισε λίγο καί παραφύλαγε. Ἐνας χάνος πιάστηκε σ' αὐτό, κι ἐκεῖ πού πῆγε ἡ σουπιά νά τόν ἀρπάξει, ὁ ψαράς τράβηξε τ' ἀγκίστρι καί τῆς ξέφυγε. Πάλι ξανάπесе τό ἀγκίστρι καί πιάστηκε μιὰ πέρκα. Ὁ ψαράς τήν πῆρε κι αὐτή. "Όταν ξανάριξε τό ἀγκίστρι, πέρασε πολὺς καιρός νά ξαναπιαστεῖ ἄλλο ψάρι κι ὁ ψαράς ἄρχισε νά τραγουδᾷ :

Χάνος εἶμαι, χάνομαι,
πέρκα εἶμαι, πιάνομαι,
γύλος εἶμαι, σέ γελῶ
καί τό δόλωμα χαλῶ.

Κι ἀλήθεια, πλησίασε ἓνα ὁμορφο ψαράκι μέ πράσινα, κόκκινα, κίτρινα καί μαῦρα χρώματα. Πλησίασε τό σκουληκάκι καί τό τσιμποῦσε μέ προφύλαξη λίγο λίγο, ὥσπου ἄφησε γυμνό τό ἀγκίστρι. Ὁ ψαράς ἔνωσε τό τσίμπημα καί τράβηξε τό ἀγκίστρι ἀπάνω μέ ὀρμή. Τό ψαράκι ἦταν γύλος κι ἄρχισε νά γυρίζει χαρούμενο καί νά τραγουδᾷ :

Γύλος είμαι, σέ γελῶ
καί τό δόλωμα χαλῶ.

— Τόν ψαρά τόν γελαῶς, μά ὄχι κι ἐμένα! εἶπε ἡ σουπιὰ.
"Απλωσε τά πλοκάμια της κι ἄρπαξε τό παιγνιδιάρικο ψαρά-
κι. Μέ τόν ἴδιον τρόπο ἔπιασε δυό τρεῖς ἄλλους γύλους, ἕνα
χάνο καί μιὰ μικρούλα πέρκα.

Τῆς κεντήθηκε πάλι ἡ ὀρεξη καί δέν ἤθελε νά γυρίσει
στό θαλάμι της. Μά τήν ὥρα πού ἐτοιμαζόταν ν' ἄρπάξει ἕνα
μπαρμπούνι χρυσοκόκκινο, πέρασε ἀπό πάνω της μιὰ βάρκα.
"Ένας ψαράς, ὀρθός, μέ τό καμάκι στά χέρια, κοίταξε προσε-
χτικά τό βυθό. Τσάκ! ἀκούστηκε, μά τήν ἴδια ὥρα ἡ σου-
πιὰ ἔχυσε ἄλλο μελάνι καί γλίτωσε, κι ἔτσι τό καμάκι μπη-
χτηκε στά χαλίκια. Ἀπό τόν κρότο ταραχτηκε τό χταπόδι
μέσα στό θαλάμι του, τό εἶδε ὁ ψαράς καί, πρίν προφτάσει
νά χύσει κι αὐτό τό μελάνι του, τό καμάκωσε καί τῷ τράβηξε
ἀπάνω.

— Πάει ὁ ξάδερφος, εἶπε ἡ σουπιὰ καί γύρισε στό θαλάμι
της χαρούμενη.

Ἐκεῖ γύρω κατοικοῦσαν κι ἄλλες σουπιές. Ἦταν ἡ ὥρα
πού ἔπρεπε νά γυρίσουν ὅλες· μά ἔλειπαν οἱ περισσότερες.

— Τί ἐγίναν οἱ ἄλλες; ρώτησε.

— Μήν τά ρωτᾶς, ἀποκρίθηκε μιὰ. Κατά τά μεσάνυχτα,
χωρίς νά τό καταλάβουμε, βρεθήκαμε μέσα στά δίχτυα.

— Καί πῶς γλιτώσατε;

— Μαζί μέ μᾶς μπερδεύτηκε κι ἕνα δελφίνι. Τί κακό ἔκαμε
τό θηρίο! Ἐφαγε ψάρια, σουπιές καί καλαμάρια, κι ἀφοῦ
χόρτασε, ἄρχισε νά σκίζει τά δίχτυα. Ἐτσι βρήκαμε κι ἐμεῖς
καιρό καί φύγαμε.

— Κι ἀπό φαῖ;

— Ποῦ εἶχαμε νοῦ γιά φαῖ!.. Μά ἐδῶ κοντά ἦταν κάτι

μικροί άστακοί άρματωμένοι. Έξαφνα παρουσιάστηκε ένα χταπόδι και μεμιάς λιγοθύμησαν όλοι τους. Χόρτασε κι αυτό, μά κι έμεΐς πήραμε τό μερδικό μας.

Α. Καρκαβίτσας

61. ΤΟ ΠΥΡΟΦΑΝΙ

Καίει τό πυροφάνι τοῦ ψαρᾶ
κι οί σταλαχτίτες λάμπουν σάν άστέρια
καί στήσ σπηλιᾶς τά διάφανα νερά
φεγγοβολοῦν καντήλια κι άγιοκέρια.

Τῆς νυχτερίδας τρίζουν τά φτερά
καί στίς φωλιές ξυπνοῦν τά περιστέρια
καί σπαρταροῦν τά ψάρια άστραφτερά
ἀπ' τό καμάκι στοῦ ψαρᾶ τά χέρια.

Έπάνω, στήσ σπηλιᾶς τήν κορυφή,
μέσ' ἀπ' τά μούσκλια καί τά πολυτρίχια,
σταλάζει βρύση άνώφελη, κρυφή.

Καί πέρα, από μιά τρύπα σκοτεινή,
στούς βράχους άκονίζοντας τά νύχια,
μιά φώκια άπαρηγόρητα θρηνεΐ.

« Γαλήνη »

Γ. Δροσίνης



62. ΓΟΡΓΟΝΑ

Ὁ Πετρήs, τοῦ καπετάν Μπούρα ὁ γιός, ἀπὸ μικρός ἦταν μεγαλωμένος μέσα στό καράβι τοῦ πατέρα του. Ἦταν ἓνα ἀγόρι κάπου δεκάξι χρονῶν, ἀλλά δυνατό σάν ἄντρας καί ψημένο στή δουλειά τοῦ καραβιοῦ. Κάθε φορά πού τό καράβι γύριζε ἀπὸ ταξίδι, πάντα κάτι καινούριο εἶχε νά διηγηθεῖ, κι ὁ φίλος του ὁ Ἀντρέας, ὁ γιός τοῦ καφετζῆ, τόν ἄκουε μέ ἀνοιχτό στόμα. Τοῦ ἔλεγε καί τίς ἱστορίες, πού ἄκουε ἀπὸ τόν πατέρα του.

Ἀπ' ὅλες τίς ἱστορίες αὐτές πιό πολύ ἄρεσε τοῦ Ἀν-

τρέα ή ιστορία τής Γοργόνας. κι ό Πιτρής τοῦ τήν ξανά-
λεγε μέ πολλή εὐχαρίστηση.

Ήταν μιά ἀληθινή ιστορία, καθώς ἔλεγε ό Πιτρής, ἀφοῦ
συνέβηκε ἀκόμα καί στόν παππού τοῦ. **Α**στά μεγάλα ταξίδια,
βλέπεις, λαχαίνει καμιά φορά τά καράβια νά βρίσκονται ὀλο-
μόναχα μέρες καί νύχτες ὀλάκερες, βολοδέρνοντας μέσα στίς
μακρινές θάλασσες. Ἐκεῖ δέν ὑπάρχει τίποτε ἄλλο ἀπό οὐ-
ρανός καί θάλασσα, θάλασσα καί οὐρανός. **Α**βραδιάζει, ^{χωρίς}
ξη- ^{ὡς κινεῖται}μερώνει καί στεριά δέ φαίνεται. Θαρρεῖ κανέννας πῶς τό
καράβι ρίζωσε στή μέση τοῦ πελάγου καί δέν μετατοπίζεται
μηδέ ὀργιά.

Μιά φορά σάν κι αὐτές ἦταν πού ό γερο - Μπούρας,
ό παππούς τοῦ Πιτρή, εἶδε τή Γοργόνα.

— Τήν εἶδε μέ τά μάτια του; ρώτησε ό Ἀντρέας.

— Ἀκοῦς, λέει; Τήν εἶδε μέ τά μάτια του, τήν ἄκουσε μέ
τ' αὐτιά του καί τής μίλησε, ὅπως μιλοῦμε, καλή ὥρα, οἱ
δυό μας, βεβαίωσε ό Πιτρής. Ὁ πατέρας μου τό ἔχει ἀκου-
στά ἀπό τόν ἴδιο τόν παππού μου. Καί νά πῶς ἔγινε :

Ὁ παππούς εἶχε ἕνα δικάταρτο καράβι. Ταξίδευε ἐκεῖ-
νη τή χρονιά κατά τή Μπαρμπαριά. Ήταν καλοκαίρι, φεγ-
γαράδα, κι ό παππούς ξαγρυπνοῦσε στό τιμόνι, τά μάτια του
τέσσερα, νά μήν ξεδρομίσει τό καράβι ἀπό τό δρόμο του.

Ἐξαφνα, ἐκειδά πίσω ἀπό τήν πρύμη, ἀκούγεται με-
γάλη φασαρία, χτύπος μέσα στά νερά. Σάν νά ἦταν κανένα
θεριόφαρο κι ἔδερνε τά νερά μέ τήν οὐρά του. Κάνει νά γυ-
ρίσει κιόλας τό τιμόνι ό παππούς, αὐτό τίποτε. Καρφωμένο
στόν τόπο. Μήτε δεξιά στρίβει μήτε ἀριστερά! Γυρίζει τά
μάτια του πίσω καί τί νά δεῖ! Μιά γυναίκα στέκεται πίσω
ἀπό τό καράβι, ὀρθια μέσα στή θάλασσα. Εἶναι θεόρατη,
βαστιέται μέ τά χέρια της ἀπό τό τιμόνι κι ἀπό τήν κου-
παστή. Τό κορμί της ὡς τή μέση εἶναι γυναίκειο κι ἀπό

τή μέση καί κάτω θεριόψαρο, ὅλο λέπια. Ἡ οὐρά της δέρνει τή θάλασσα σάν τήν ἔλικά τοῦ βαποριοῦ. Ἰδια, ὅπως εἶναι ἡ φιγούρα στήν πλώρη κάποιων караβιῶν, μόνο πού εἶναι σκαλισμένη στό ξύλο. Αὐτή εἶναι θεόρατη, ὀλοζώντανη. Τά μάτια της ἀστράφτουν μέσα στή νύχτα, τά μαλλιά της εἶναι πλεγμένα μέ τά φύκια.

Ὁ παππούς μου τήν εἶδε καί κόπηκε ἡ ἀναπνοή του. Μονομιᾶς τή γνώρισε ὥστόσο. Γιατί ὅλοι οἱ θαλασσινοί τήν ἔχουν ἀκουστά. Ἐκαμε λοιπόν τό σταυρό του καί περίμενε.

Ἡ Γοργόνα τοῦ μίλησε τότε καί τοῦ εἶπε :

— Ζεῖ ὁ βασιλιάς Ἀλέξανδρος ;

Ἡ φωνή της ἦταν γλυκιά καί παραπονεμένη.

Ὁ παππούς μου, πού ἤξερε τίς συνήθειες τοῦ στοιχειοῦ, τῆς λέει μονομιᾶς :

— Ζεῖ καί βασιλεύει, κυρά μου !

Αὐτό ἦταν. Μόλις εἶπε τό λόγο του, ἡ Γοργόνα χαμογέλασε, ἄφησε τό καράβι καί βούλιαξε ἀγάλι ἀγάλι μέσα στό πέλαγος. Γιατί ὁ παππούς μου ἤξερε τό λόγο πού τοῦ γύρευε τό στοιχειό τῆς θάλασσας. Αὐτή, νά καταλάβεις, εἶναι ἀδερφή τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Γυρίζει λοιπόν τίς θάλασσες καί ρωτᾷ τούς караβοκύρηδες καί τούς καπεταναίους κι ἀλίμονό τους, ἂν δέν ξέρουν τί νά τῆς ἀπαντήσουν.

Ἔτσι δέν τήν ἔπαθε ἕνας καινούριος καπετάνιος Πειραιώτης; Δέν ἤξερε πιά, ἤθελε νά κάνει τόν ἔξυπνο, δέν ξέρω.

— Ζεῖ ὁ βασιλιάς Ἀλέξανδρος ; τόν ρωτᾷ ἡ Γοργόνα.

Κι αὐτός τῆς λέει :

— Τώρα πιά ὁ βασιλιάς Ἀλέξανδρος ! Αὐτός, κυρά μου, πέθανε στή Βαβυλώνα ἐδῶ καί δυό χιλιάδες χρόνια !

Δέν ἀπόσωσε τό λόγο του κι ἡ Γοργόνα τοῦ τσάκισε

τό καράβι ἀνάμεσα στά δυό δάχτυλα, ἔτσι δά, ὅπως τσακίζομε ἓνα καρύδι.

— "Ω, Πετρή! λέει μέ ἀστραφτερά μάτια ὁ γιός τοῦ καφετζῆ. Πές μου, εἶναι ἀλήθεια αὐτά;

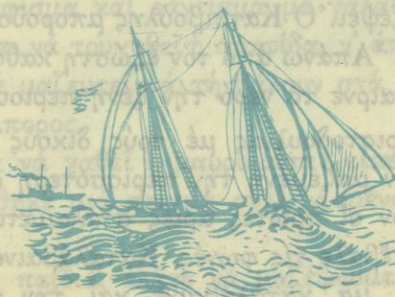
— Ποιά αὐτά;

— Νά, γιά τή Γοργόνα. Ὁ πατέρας σου τό ἔχει γιά σίγουρο;

— Καί βέβαια, Ἀντρέα, τό ἔχει γιά σίγουρο. Ὁ παππούς μου τήν εἶδε τή Γοργόνα καί τῆς μίλησε. Ὁ βασιλιάς Ἀλέξανδρος ζεῖ καί θά ζεῖ αἰώνια. Νά, ἐδῶ μέσα στήν καρδιά μας. Χάθηκε τό βασιλείο του στίς στεριές. Δέν πειράζει. Τό βαστοῦμε στίς θάλασσες. Ἀντρέα! Ἀντρέα! Ὅλες οἱ θάλασσες τοῦ κόσμου εἶναι Ἑλλάδα! Ὅλα τά κύματα ξέρουν τίς ἐλληνικές καρένες! Ὅπου νά ταξιδέψεις, θ' ἀνταμώνεις τήν ἐλληνική σημαία ν' ἀγεροχτυπιέται πάνω στά ψηλά ἄρμπουρα.

«Ὁ Ἀργοναύτης»

Στράτης Μυριβήλης (Διασκευή)



63. ΚΡΙΜΑ ΝΑ ΧΑΘΕΙ Η ΜΑΥΡΟΜΑΤΑ

Γείτονά του δέν ἄφηνε ἀπείραχτο ὁ Ἀντώνης ὁ Κατσιβούλης. Ὅλο καί φιλονικοῦσε γιά τά σύνορα τῆς σταφίδας του. Ἄν δέν παραβλέπαν οἱ ἄλλοι νά τούς παίρνει κάθε χρόνο καί κάμποσο τόπο, ἔπρεπε νά περιμένουν δικαστήρια καί κάθε εἶδος ἀναποδιά. Μά περισσότερο εἶχε στενοχωρέσει τό Γιώργη τό Χριστοδουλιᾶ. Ἐνα χαντάκι χώριζε τίς σταφίδες τους, τ' ἁλώνια τους καί τά σπίτια τους.

Κάποιον Αὐγουστο ὁ Κατσιβούλης κι ὁ Χριστοδουλιάς εἶχαν μαζέψει στήν ἀποθήκη τό πρῶτο χέρι· μά ἡ περισσότερη σταφίδα ἦταν στ' ἁλώνια.

Ἐνα μαυραδάκι φάνηκε στὸν οὐρανό. Ὁ Κατσιβούλης μέ τῇ γυναίκα του καί τῇ μεγαλύτερή του κόρη ἔλειπαν στήν πόλη. Τῇ σταφίδα τὴν πρόσεχε τό μικρό τους ἀγόρι, ὁ Νάσος, ὡς δέκα χρονῶν. Τόν εἶχαν ἀφήσει ἐκεῖ γιά τά μάτια, γιατί κι ἀφύλαχτη νά ἦταν, κανένας δέν τὴν πείραζε.

— Δέ μ' ἄρέσει τό σημάδι, εἶπε στοὺς δικούς του ὁ Χριστοδουλιάς. Γρήγορα νά μαζέψουμε τῇ μαυρομάτᾳ, νά μὴν ἔχουμε τὰ ἴδια τὰ περσινά.

Πέρυσι ἔτυχε κι αὐτός νά λείπει. Ἦταν ἡ γυναίκα του, μά σέ μιά δυνατὴ κι ἄξαφνη μπόρα πού ἦρθε, λίγη σταφίδα πρόφτασε νά μαζέψει. Ὁ Κατσιβούλης μποροῦσε νά βοηθήσῃ, μά δέν τό ἔκαμε. Ἀπάνω ἀπὸ τόν ἐξώστη καθόταν κι ἔβλεπε μέ χαρά πῶς ἔπαιρνε τό νερό τὴν ξένη περιουσία.

Τώρα ὁ Χριστοδουλιάς μέ τούς δικούς του δούλευαν γρήγορα κι εἶχαν μαζεμένη τὴν περισσότερη σταφίδα. Ἀρχισαν νά πέφτουν οἱ πρῶτες ἀριές σταλαματιές. Ὁ Νάσος τοῦ Κατσιβούλη ἔβαλε τίς φωνές. Καταλάβαινε τό κακό πού θά τούς ἔβρισκε, μά καταλάβαινε καί τὴν ἀδυναμία του.

—'Ε, θά κλάψεις κι ἐσύ, ὅπως κι ἐμεῖς κλάψαμε πέρσι, εἶπε τό ἀγόρι τοῦ Χριστοδουλιᾶ.

—Κάνε τή δουλειά σου καί τέτοια λόγια δέ μ' ἀρέσουν. Τ' ἀκούς; . . . Νά μή σ' ἀκούσω νά τό ξαναπείς! εἶπε αὐστηρά ὁ Χριστοδουλιᾶς. Δέν ἤθελε τό κακό κανενός, μά καί δέν εἶχε σκοπό νά μαζέψει τή σταφίδα τοῦ Κατσιβούλη. Αὐτό δά ἔλειπε! . . .

Ἐπειτα ὁμως συλλογίστηκε : Καί τί φταίει τό μικρό νά πεινᾷ ὅλο τό χρόνο; Κι ἔπειτα ἔχει νά παντρέψει καί τήν κόρη του καί τήν προίκα θά τή δώσει ἀπό τούτη τή σταφίδα... Θά πείς, κι ἐγώ φτωχός ἤμουν κι εἶχα νά παντρέψω, κι ἐγώ εἶχα μικρά καί πείνασαν. Τά σκέφτηκε ἐκεῖνος; Γιατί νά μέ σκοτίζουν ἐμένα τώρα;

Ἡ σταφίδα του στό μεταξύ ἦταν ἀσφαλισμένη· τώραμποροῦσε νά πάει σπιτάκι του. Δυνατός ἀέρας σήκωσε σύννεφο τή σκόνη κι ὕστερα οἱ σταλαματιές ἄρχισαν νά πέφτουν πιό πυκνά. Μιά ἀστραπή θάμπωσε τά μάτια τους κι ἀκολούθησε βροντή, πού ἔσεισε τή γῆ.

—Κρίμα νά χαθεῖ ἡ μαυρομάτα! συλλογίστηκε. Πέρασαν ἀπό τό νοῦ τά ἔξοδα καί τά βάσανα πού περνοῦν, ὥσπου ν' ἀποθηκέψουν τή σταφίδα καί νά τήν πουλήσουν. Κλάδεμα, σκάψιμο, ξανασκάψιμο, βλαστολόγημα, κορφολόγημα, χαράκωμα, θειάφισμα καί ράντισμα μέ γαλαζόπετρα. Ἐπειτα τό καρδιοχτύπι νά τρυγηθεῖ ἡ σταφίδα, ν' ἀπλωθεῖ στό ἄλῳνι, νά ξεραθεῖ, νά μαζευτεῖ, νά τή βάλουν στά σακιά καί . . . νά ρθεῖ κι ὁ ἔμπορος.

—Ἀμαρτία νά χαθεῖ ἡ μαυρομάτα! εἶπε πάλι ὁ Χριστοδουλιᾶς. Στάθηκε μιά στιγμή συλλογισμένος κι ἔπειτα φώναξε :

—Ἐμπρός, παιδιά, ἐλᾶτε νά μαζέψουμε καί τοῦ γείτονα τή σταφίδα.

Κάτι θέλησαν νά μουρμουρίσουν μερικοί, μά μέ μιά μα-
τια ό Χριστοδουλιάς τούς έδωσε νά καταλάβουν πώς έπρεπε
νά τρέξουν, σάν νά ήταν δική τους καί καλύτερα ακόμη. Δέ
δίστασαν περισσότερο καί ρίχτηκαν πρόθυμα στή δουλειά.

Τήν ώρα πού πλάκωσε ή δυνατή βροχή ή αὐλάκωναν τόν
οὐρανό οί άστραπές καί ξεκούφαιναν οί βροντές, δέν ήταν
οὔτε σπυρί σταφίδα στ' άλώνι. Τήν ίδια ώρα φάνηκε άπά-
νω στό άλόγό του τρεχάτος κι ό Κατσιβούλης. "Εσταζαν κι οί
δυό από τό νερό καί τόν ιδρώτα. Καθώς είδε άπό μακριά
τό άλώνι άδειο, έβαλε τίς φωνές. "Όταν όμως πλησίασε
κι είδε τό Χριστοδουλιά, τοῦ κόπηκε ή άναπνοή.

—'Εσύ νά μοῦ κάμεις αὐτό τό καλό!

— Γιατί όχι; Γείτονες εἴμαστε, εἶπε μέ γέλια ό Χριστο-
δουλιάς. « Πρῶτα θά δεῖ κανείς τό γείτονά του κι ύστερα
τόν ήλιο ».

Νώντας "Ελατος



64. ΘΕΛΩ ΝΑ ΧΤΙΣΩ ΕΝΑ ΣΠΙΤΑΚΙ

Θέλω νά χτίσω ἓνα σπιτάκι
 στή μοναξιά καί στή σιωπή·
 ξέρω μιά πράσινη ραχούλα
 — δέ θά τό χτίσω κεῖ.

Ξέρω στή χώρα τή μεγάλη,
 τόν πλούσιο δρόμο τόν πλατύ
 μέ τά παλάτια καί τούς κήπους
 — δέ θά τό χτίσω κεῖ.

Ξέρω τό πρόσχαρο ἀκρογιάλι,
 ὅλο τό κύμα τό φιλεῖ,
 κρινόσπαρτη εἶναι ἡ ἀμμουδιά του
 — δέ θά τό χτίσω κεῖ.

Ἀτέλειωτη τραβάει μιά στράτα,
σπίζει μιά χέρσα ἀπλοχωριά,
 σκληρά τή δέρνει τό ἀγριοκαίρι
 κι ὁ ἥλιος τή χτυπᾷ.

Μιά στράτα χιλιοπατημένη,
 τόν καβαλάρη νηστικό,
 τόν πεζοπόρο διψασμένο
 θάφτει στόν κουρνιαχτό.

Ἐκεῖ τό σπίτι μου θά χτίσω
 μέ μιά βρυσούλα στήν αὐλή,
 πάντα ἡ γωνιά του νά καπνίζει
 κι ἡ θύρα του ἀνοιχτή.

Κωστής Παλαμῆς



65. ΕΙΔΕΣ ΑΣΠΡΟ ΚΟΡΑΚΑ;

‘Ο Κάβουρας κληρονόμησε από τόν πατέρα του ἀμπέλια καί χωράφια, ἐλιές καί περιβόλια. ‘Ο Προκόπης δέν κληρονόμησε τίποτα· ἀκόμα καί τό καλύβι πού τοῦ ἄφησε ὁ πατέρας του ἦταν χρεωμένο. Μά τό ξεχρέωσε, τό γκρέμισε καί τό ἔχτισε σπίτι. ‘Αμπέλια δέν εἶχε κι ἀμπέλια φύτεψε· χωράφια ἀγόρασε· ἀγόρασε κι ἐλιές, τίς ξανάνιωσε, φύτεψε κι ἄλλες καί τούς ξερότοπους, πού εἶχε ἀπό τόν πατέρα του, τούς ἔκαμε περιβόλια πολύκαρπα. ‘Ο Προκόπης πρόκοβε κι ὁ Κάβουρας, λές καί τό εἶχε τ’ ὄνομά του, πήγαινε στραβά σάν τόν κάβουρα.

— « Στραβά πηγαίνεις, κάβουρα, νά ἰδῶ τήν καταντιά σου », ἔλεγαν κουνώντας τό κεφάλι οἱ νοικοκυραῖοι τοῦ τόπου.

Γέρασαν τ’ ἀμπέλια του, ἔπιασαν ἀγριάδα τά χωράφια του, γέμισαν ξεράδια οἱ ἐλιές του κι ἀρρώστησαν τά δέντρα στά περιβόλια του.

— Νά πεῖς πῶς δέ σκάβω καί δέν κλαδεύω καί δέ βλαστολογῶ τ’ ἀμπέλια μου, πῶς δέν ὀργώνω τά χωράφια μου καί δέν καλλιεργῶ τά περιβόλια μου; Γιατί, παιδιά, δέ θέλει ἡ γῆ νά μοῦ δώσει καρπούς; Ἔτσι παραπονιόταν στούς πατριῶτες του ὁ Κάβουρας.

Ἐκεῖνοι τοῦ ἔλεγαν τήν ἀλήθεια :

— Δέν κάνεις ὅ,τι πρέπει, δέν τό κάνεις!

Μά πού νά τούς ἀκούσει!

— Τό 'χει ἡ μοίρα μου, ἔλεγε σταυρώνοντας τά χέρια.

Ἔτσι, ἀπό μεγάλο νοικοκύρη πού τόν ἄφησε ὁ πατέρας του, σέ λίγα χρόνια ἄρχισαν νά τόν παίρνουν καί τά χρέη μπροστά. Ἐτρίβαν ἀπό χαρά τά χέρια τους οἱ δανειστές του.

— Μέ τόν καιρό θά πάρουμε ἐμεῖς τά κτήματα καί νά δεῖς πῶς θ' ἀναγκάσουμε τή γῆ νά μᾶς δώσει ὅ,τι θέλουμε.

Μιά Κυριακή, ὅστερ' ἀπό τή λειτουργία, ὁ Κάβουρας ἔπινε τόν καφέ του μαζί μέ τόν Προκόπη. Ἦταν ἀνοιξη, ἐποχή πού ρίχνουν τήν ὄψιμη σπορά, καλαμπόκια καί φασόλια.

— Ἐσύ δέν εἶχες κι ἀπόχτησες, εἶπε ὁ Κάβουρας μελαγχολικός στόν Προκόπη. Ἐγώ βρῆκα καί θά τά χάσω. Δέ μοῦ λές καί σύ καμιά συμβουλή, Προκόπη;

— Νά σοῦ πῶ, φίλε μου. Μά καθώς ξέρεις, τά ἔχω λίγα τά λόγια μου. Ἄν πῶ κάτι, πρέπει καί νά τό κάμεις.

— Πές μου καί θά σ' ἀκούσω.

— Δέ μοῦ λές, εἶδες στή ζωή σου ἄσπρο κόρακα;

— Ἀστειεύεσαι;

— Πές μου, εἶδες ἄσπρο κόρακα;

— Ὅχι. ἔμαθα στό σχολεῖο πῶς τά κοράκια, ἅμα βγοῦν ἀπό τ' αὐγό, βγάζουν ἄσπρα πούπουλα, μά στίς πενήντα μέρες μαυρίζουν. Ἄμα θέλουμε νά ποῦμε γιά κάτι πού δέ γίνεται, λέμε : ὅταν ἀσπρίσει ὁ κόρακας.

— Ναί, εἶπε ὁ Προκόπης, γιατί ποτέ δέν ἀσπρίζει. Μά εἶναι κι ἄσπρος κόρακας, κι αὐτός εἶναι πού σοῦ χάλασε τά κτήματα. Τρυπᾷ τά δέντρα σου καί ξεραίνονται· βόσκει σ' ἀμπέλια σου καί στά χωράφια σου καί δέν κάνουν προκοπή.

— Λές; ρωτᾷ συλλογισμένος ὁ Κάβουρας. Μά πῶς δέν τόν ξέρει ὁ κόσμος!

— Ὅχι. ὁ κόσμος, ἐσύ θέλεις νά πεῖς. Γιατί κάθε τόσο ἔρ-

χεται ένας ή δυό. Τούς κυνηγοῦν ὅλα τὰ ζῶα, γι' αὐτό κρύβονται. Γιά νά δεῖς τόν ἄσπρο κόρακα πρέπει νά σηκωθεῖς πρῶι, τὰ χαράματα καί νά γυρίσεις τόν κάμπο καί τὰ βουνά καί τ' ἀκρογιαλῖα καί κάπου θά τόν πετύχεις. Νά κοιτάξεις πού θά πάει νά καθίσει, γιά νά βρεῖς τή φωλιά του. Τήν ἔχει στρωμένη μέ κάποιο βοτάνι θαυματουργό. Ἄν πάρεις ἀπ' αὐτό καί βάλεις λίγο στό κάθε σου κτῆμα, ἔγινε ἡ δουλειά σου. Νά δῆς τότε πῶς θά ξαναγεμίσουν τὰ βαρέλια σου κρασί καί λάδι. Καί γιατί; θά πεῖς. Γιατί τότε δέ θά ξεκολλοῦν ἀπό τὰ κτήματά σου τὰ Γοργόνια.

— Τί εἶναι πάλι αὐτά;

— Ἄκουσε, εἶπε ὁ Προκόπης. Τὰ Γοργόνια εἶναι ὁμορφα ἀγόρια, πού μένουν πάντα στά χωράφια, στ' ἀμπέλια καί στά καλλιεργημένα κτήματα. Ἀγαποῦν πολύ τή δουλειά καί πολλοί τὰ εἶδαν νά σκάβουν, νά ὀργώνουν, νά σκαλίζουν, νά ποτίζουν καί νά κάνουν μέ προθυμία ὅλες τίς δουλειές στά κτήματα. Γι' αὐτό λένε γιά κεῖνον πού εἶναι γρήγορος καί δουλεuttής πῶς δουλεύει σά Γοργόνι.

— Δύσκολο νά σηκωθῶ πρῶι, μά θά προσπαθῶ.

— Ὅπως θέλεις, λέει ὁ Προκόπης.

Τή Δευτέρα, κατά τὰ χαράματα, ξύπνησε ὁ Κάβουρας. Ἡ ὑπηρετριά του κοιμόταν καί τήν ξύπνησε, γιά νά τοῦ φτιάσει καφέ. Ἐπειτα βγῆκε. Πέρασε πρῶτα ἀπό τό περιβόλι του, πού εἶχε στήν ἀκρογιαλιά. Εἶδε τόν περιβολάρη του νά φορτώνει σ' ἕνα καῖκι πολλά κοφίνια γεμάτα πορτοκάλια καί λεμόνια.

— Μπά! λέει. Τόσο πρῶι; Ἐμεῖς συμφωνήσαμε τό μεσημέρι!

Κοιτάζει καλύτερα. Δέν ἦταν τό καῖκι πού εἶχε συμφωνήσει. Θά πῆ λοιπόν πῶς ὁ περιβολάρης του τόν ἔκλεβε.

Προχώρησε στίς ἐλιές του. Κοιτάζει γιά κοπριά, πουθε-

νά κοπριά! Κι ὅμως, χτές τό ἀπόγεμα φόρτωσε δυό ἀμάξια, τά πλήρωσε, κι ὁ ἀμαξάς τόν βεβαίωσε πώς τά ξεφόρτωσε στίς ἐλιές. Λοιπόν, τοῦ εἶπε ψέματα. Ἡ τήν πούλησε ἢ τήν ἔριξε στό δικό του.

Δυό παράξενα ὡς τώρα, κι ἄς μήν εἶδα τόν ἄσπρο κόρακα! συλλογίστηκε ὁ Κάβουρας.

Ὅστερα προχώρησε στά χωράφια του. Ὁ ἥλιος εἶχε σηκωθεί δυό ὀργιές κι ἀκόμη νά ῥθοῦν οἱ ζευγολάτες! Κι ἐκεῖνοι τοῦ ἔλεγαν πώς ἔπιαναν δουλειά πρὶν νά φέξει. Κοιτάζει τὰ ὀργώματα, δέν ἦταν βαθιά. Μπῆκε σέ ὑποψία.

— Ἄς περάσω κι ἀπό τ' ἀμπέλια μου, λέει, νά ἰδῶ μήν κάνουν τὰ ἴδια κι οἱ σκαφτιάδες. Καί πλήρωσα τόσα μεροδούλια!.... Πάει, βλέπει τ' ἀμπέλι του, κι ἐκεῖ ἄλλες ἀναποδιές. Σάν νά τά εἶχαν σγαρλίσει μέ τὰ πόδια τους κότες κι ὄχι δουλευτάδες μέ τίς ἀξίνες τους.

Εἶχε προχωρήσει ἡ μέρα ἀρκετά κι ἀπελπίστηκε πώς θά δεῖ τόν ἄσπρο κόρακα. Ἀφοῦ ὅμως βγῆκε στήν ἐξοχή, ἀποφάσισε νά καθίσει μέ τούς ἐργάτες του. Πῆγε καί στάθηκε ἀπό πάνω τους. Φυσικά, οἱ ἐργάτες δούλεψαν περισσότερό καί καλύτερα ἐκεῖνη τήν ἡμέρα.

Βγῆκε κι ἄλλες φορές νά δεῖ τόν ἄσπρο κόρακα. Βέβαια, τό πουλί δέν τό ἔβλεπε, ἐπιστατοῦσε ὅμως σέ ὅλες του τίς δουλειές. Κι οἱ δουλειές του ἄρχισαν νά καλυτερεύουν.

Τό φθινόπωρο ἀπάντησε μιά μέρα τόν Προκόπη.

— Ἐ, πῶς πᾶμε; Τόν εἶδες τόν ἄσπρο κόρακα; τόν ρώτησε ἐκεῖνος μέ χαμόγελο.

— Τόν εἶδα καί τά Γοργόνια δουλεύουν, εἶπε ὁ Κάβουρας. Ὁ Θεός νά σοῦ τό πληρώσει τό καλό πού μοῦ ἔκαμες. Τώρα νιώθω καί τά λόγια τοῦ μακαρίτη τοῦ πατέρα μου, πώς « τό μάτι τοῦ νοικοκύρη κάνει τό χωράφι καί προκόβει ».

Νώντας Ἐλατος

66. ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΠΟΥΛΙΩΝ

Τραγούδι καί ταξίδι
 ἔγνοια μας καί χαρά μας.
 Πλούτη μας καί στολίδι
 τά σπαθωτά φτερά μας.

Κάθε κλαδί καί στέκι,
 κάθε δεντρί λημέρι.
 'Ολοχρονίς γυρνᾶμε
 σ' ὅλα τῆς γῆς τά μέρη.

Εἴμαστε γλεντοκόποι,
 εἴμαστε ταχυδρόμοι.
 Γιά μᾶς ὅλες τίς ὥρες
 δλάνοιχτ' εἶναι οἱ δρόμοι.

N. Κανάκης

67. Η ΩΡΑΙΟΤΕΡΗ ΦΟΡΕΣΙΑ

1. 'Ο Κώστας ἦταν δώδεκά χρονῶν παιδί κι ἀγαποῦσε
 πολύ τούς γονεῖς του, τά γράμματα καί κάτι ἄλλο ἀκόμα,
 τό κολύμπι.

“Ω, πῶς τ' ἀγαποῦσε τό κολύμπι! . . .

‘Η μεγαλύτερη εὐτυχία του ἦταν νά σχίζει τή θάλασσα
 σά βαρκούλα, ἀφήνοντας πίσω του ἓνα ὑγρό αὐλάκι ἥ νά
 ταλαντεύεται γλυκά γλυκά στό γαλαζοπράσινο νερό.

Τοῦ ἄρεσε νά παίζει σάν ψάρι μέσα στό ἥσυχο κύμα, νά
 γλιστρᾷ σάν δελφίνι, νά κάνει μακροβούτια, νά βλέπει θαμπά
 τά φύκια στό βυθό τῆς θάλασσας.

Δέ φοβόταν τά κύματα. ‘Η θάλασσα τόν εἶχε κάμει γεν-

ναῖο. Προχωροῦσε χωρίς φόβο ἐπάνω τους καί μαζεύοντας δύναμη τὰ πηδοῦσε, χωρίς νά σπάζουν στό πρόσωπό του καί νά σκεπάζει ὁ ἀφρός τό κεφάλι του. Καί πότε τόν ἀνέβαζαν ψηλά, πότε τόν κατέβαζαν χαμηλά.

Τήν ἀγαποῦσε τή θάλασσα πολύ ὁ Κώστας. Τόν νανούριζε μέ τόν ἥσυχο φλοῦσβο της, τοῦ ἔδινε θάρρος μέ τό θυμό της καί τόν ἔκανε ν' ἀγαπᾷ τόν κίνδυνο. Καί τί δροσερό πού ἦταν τό ἀεράκι της καί τί ὠραῖα μοσκοβολοῦσαν τὰ φύκια της, πού ἔμοιαζαν μέ πράσινα κεντήματα!

2. Μιά Κυριακή ὁ Κώστας εἶχε κατεβεῖ πάλι στήν ἀκρογιαλιά. Φυσοῦσε ἕνας πενταδρόσερος μπάτης. Τί ὠραία μέρα γιά κολύμπι!

Μά δέν μπορούσε νά κολυμπήσει σήμερα. Τόν ἐμπόδιζε ἡ κάτασπρη, κομφή, λινή φορεσιά του. Ὁ Κώστας τή φοροῦσε μέ μεγάλο χαμάρι. Πῶς μπορούσε λοιπόν τήν ὁλοκάθαρη φορεσιά του νά τήν ἀφήσει στήν ἀκρογιαλιά, ἐπάνω στά χαλίκια, κι αὐτός νά γυρίζει στή θάλασσα;

—Ὁχι, σκέφτηκε. Δέ θά κολυμπήσω σήμερα.

Διάλεξε τὰ πιό καθαρά πετραδάκια τῆς ἀκρογιαλιᾶς καί κάθισε ἐκεῖ μέ προσοχή. Καί παρατηροῦσε ἕνα παιδί, πού κολυμποῦσε πιό πέρα, καί τ' ἀραγμένα καίκια στ' ὁμοφο λιμανάκι τῆς πατρίδας του.

Ξαφνικά ἀκούει πολλές φωνές ἐκεῖ κοντά :

—Ὁ Ἀντώνης τῆς Μήτηραινας πνίγεται!...

Ἐκεῖ μπροστά του, ἀρκετά βαθιά, ὁ Κώστας βλέπει дуό χέρια νά χτυποῦν δυνατά τή θάλασσα κι ἕνα κεφάλι νά βουλιάζει, νά χάνεται κάτω ἀπό τό νερό. Ἦταν τό παιδί πού κολυμποῦσε. Τό δυστυχισμένο εἶχε προχωρήσει πολύ βαθιά, δέν ἤξερε καλό κολύμπι, ἀπόκαμε στό δρόμο καί πάλευε μέ τὰ κύματα. Μερικά παιδιά τό εἶχαν δεῖ κι ἔβαλαν τίς φωνές.

Ὁ Κώστας τινάζεται ἐπάνω. Κοιτάζει τριγύρω. Κανένα ἄλλο παιδί δέν ἦταν κοντά του, καμιὰ βάρκα δέν περνᾷ.

Σέ λίγο φαίνεται πάλι τό κεφάλι τοῦ παιδιοῦ καί τά χέρια του νά χτυποῦν ἀπελπισμένα τή θάλασσα, σάν νά θέλουν νά κρατηθοῦν ἀπό τό νερό, μά αὐτό δέν πιάνεται, δέν κρατιέται, καί τό παιδί βουλιάζει...

Πιό πέρα δύο ναῦτες σπρώχνουν στή θάλασσα μιὰ βάρκα, τραβηγμένη στή στεριά, κι ἕνας ἄλλος τρέχει νά πάρει τά κουπιά ἀπό ἕνα μαγαζί. Ἀλλά θά προφτάσουν; Ἀπό τήν ἀκρογιαλιά ἀκούονται σπαραχτικές φωνές :

— Πνίγεται, πνίγεται! Πάει, χάθηκε!

3. Ἡ καρδιά τοῦ Κώστα χτυπᾷ δυνατά. Βλέπει πώς ἡ βάρκα δέ θά προφτάσει. Καί πῆρε τήν ἀπόφασή του. Τραβᾷ βιαστικά τό σακάκι του, τό πετᾷ πέρα καί ρίχνεται στή θάλασσα.

Σά θαλασσοπούλι σκίζει τή θάλασσα. Οὔτε νιώθει νά τόν βαραίνουν τά ροῦχα πού φορεῖ.

Ὁλος ὁ κόσμος, πού μαζεύτηκε στήν ἀκρογιαλιά, βάζει τίς φωνές. Ὅλοι φοβοῦνται, μήπως ἀντί γιά ἕνα παιδί, πνιγοῦν δύο. Καί περιμένουν μέ ἀγωνία τό ἀποτέλεσμα.

Ὁ Κώστας ἔχει πλησιάσει. Τώρα πρόσεχε νά δεῖ ποῦ θά ξαναφαινόταν τό κεφάλι τοῦ παιδιοῦ καί μόλις τό εἶδε, τό ἀρπάζει μέ δύναμη καί τό κρατεῖ ἔξω ἀπό τό νερό. Εἶχε διαβάσει πῶς πρέπει νά καταπιανόμαστε, γιά νά σώσουμε ἕναν πού πνίγεται. Πρόσεχε λοιπόν νά μήν ἀφήσει τό παιδί, πού παράδερνε, νά τόν ἀγκαλιάσει, γιατί ἔτσι ἦταν κίνδυνος νά πνιγοῦν κι οἱ δύο. Μέ τό ἕνα χέρι τόν σπρώχνει στήν ἀκρογιαλιά καί μέ τό ἄλλο κολυμπᾷ. Σάν ἔφτασε στά ρηχά νερά ὁ Κώστας, στηρίζεται στά πόδια του καί μέ τα δύο του χέρια σέρνει τό παιδί στήν ἀκροθαλασσιά.

4. Ὅλοι πλησιάζουν τό παιδί καί σκύβουν μέ καρδιο-

χτύπι επάνω του. Τό έβαλαν μέ τό κεφάλι κάτω, γιά νά βγάλει τή θάλασσα, πού είχε καταπιεί. Ήταν κατάχλωμο, σά νεκρό. Εύτυχώς σέ λίγο ένιωσαν μιάν αδύνατη αναπνοή νά βγαίνει από τό στόμα του. Τά κλειστά μάτια του άνοιξαν κι αντίκρισαν τά μάτια τής μητέρας του, πού τό κρατούσε στήν άγκαλιά της.

5. Τότε θυμήθηκαν τόν σωτήρα τοῦ παιδιοῦ. Άλλά τοῦ κάκου τόν ζήτησαν τριγύρω τους. Ό Κώστας δέν ήταν εκεί.

Άφοῦ άφησε στά χέρια τῶν ανθρώπων τό άναίσθητο σῶμα, τραβήχτηκε παράμερα. Ήταν τόσο κουρασμένος! Τοῦ φαινόταν πώς θά λιποθυμοῦσε. Τ' αὐτιά του βούιζαν κι όλα στριφογύριζαν όλόγυρά του. Δέν μπορούσε νά σταθεῖ στά πόδια του. Κάθισε σέ μιá πέτρα, άνάσανε δυνατά κι άφοῦ συνῆρθε λίγο, πήρε τό σακάκι του καί τράβηξε γιά τό σπίτι του.

Δέν πήγε από τόν πλατύ δρόμο τής άκρογιαλιᾶς, ὅπου ήταν τά έμπορικά καί τά καφενεῖα. Χώθηκε σέ κάτι στενά απόμερα δρομάκια. Ή φορεσιά του, ἡ ὀλοκαίνουργη λινή φορεσιά του, ήταν σέ κακή κατάσταση. Τό σακάκι του τσαλακωμένο καί λερωμένο, τό γιλέκο του καί τό παντελόνι, κολλημένα επάνω τοῦ, ἔσταζαν θάλασσα.

Έκει πού περνοῦσε, οἱ γειτόνισσες τοῦ ἔριχναν περιφρονητικές ματιές, σάν νά τοῦ ἔλεγαν :

— Τό κακόπαιδο! "Επαιζε κι ἔπεσε στή θάλασσα. Κρίμα στά ὁμορφα καινούρια ροῦχα !

Ό Κώστας μπορούσε νά τοῦς πεῖ:

— Δέν επαιζα. "Εσωσα μιá ζωή. Άλλά δέν εἶπε τίποτε. Τί τόν ἐνοιαζε; "Ας ἔλεγαν ὅ,τι ἤθελαν.

6. Άνέβηκε μέ καρδιοχτύπι ὁ Κώστας τή σκάλα τοῦ σπιτιοῦ του. "Ολο συλλογιζόταν τί θά ἔλεγε ἡ μητέρα του, ἅμα τόν ἔβλεπε σ' αὐτή τήν κατάσταση.

Κι ἀλήθεια. Ταραχή, λύπη καὶ θυμός ζωγραφίστηκαν μονομιᾶς στό πρόσωπό της. Λίγο ἔλειψε λόγος πικρός νά βγεῖ ἀπό τά χεῖλη της. Ἀλλά ὁ Κώστας, ὠχρός ἀκόμα ἀπό τη συγκίνηση καὶ τήν ἐξάντληση, ἔτρεξε κοντά της καὶ τῆς διηγήθηκε τί εἶχε γίνει.

Ἐκείνη ἀνοίξε τήν ἀγκαλιά της καὶ τόν ἔσφιξε δυνατά.

— Κι ἂν πνιγόσουν κι ἐσύ, παιδί μου; τοῦ εἶπε μέ τρεμάμενη φωνή.

Καί τά δάκρυα ἔτρεχαν ἀπό τά μάτια της κι ἀνατρίχιαζε στή σκέψη, πώς κινδύνεψε τό παιδί της. Καί τόν μάλωνε χαϊδευτικά. Μά ὁ Κώστας ἔνιωθε πώς ἦταν εὐχαριστημένη ἀπ' αὐτόν.

7. Ὁ πατέρας τοῦ Κώστα ἦταν στό καφενεῖο κι ἐκεῖ ἔμαθε τί ἔγινε. Ἦρθε βιαστικά στό σπίτι. Σάν εἶδε τόν Κώστα, τόν σήκωσε ψηλά, τόν φίλησε καὶ σκούπισε κρυφά ἕνα δάκρυ ...

Ὅλ' αὐτά τά ξαναθυμᾶται ὁ Κώστας κάθε φορά πού βλέπει τή λινή φορεσιά, πού μέ στοργή τή φύλαξε ἀπό τότε. Ξαναβλέπει μπροστά του μίαν ἀπό τίς ὠραιότερες στιγμές τῆς ζωῆς του. Νιώθει στά χεῖλη του τά φιλήματα τῆς μάνας του καὶ στό μάγουλό του τό δάκρυ τοῦ πατέρα του.

Ἀλήθεια! Αὐτή ἦταν ἡ ὠραιότερη φορεσιά ἀπ' ὅσες φόρεσε ὡς τώρα.

*Από τό βραβευμένο ἀναγνωστικό Δ' τάξεως
Γ. Ἀποστολικά - Χ. Σακελλαρίου - Ν. Σκόπα

*Αριστ. Κουρτίδης

68. Ο ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ



Ὁ μύρμηγκας ὁ κύρ' Ἀργύρης,
 πού 'ναι μεγάλος νοικοκύρης,
 βαρέθηκε ὅλο νά μαζεύει·
 σήμερα θέλει νά γλεντήσῃ
 καί τὰ λαλούμενα γυρεύει,
 μὰ ὄχι τό γλέντι νά στοιχίσει·
 τοῦ ἄρέσει λίγο ἡ εὐθυμία
 σά γίνεται μέ οἰκονομία.

Λοιπόν, τόν τζίτζικα προσμένει
 νά 'ρθεῖ, ὅπως πάντα, στήν ἐλιά του.
 Λένε πώς ἔχει αὐτός κρυμμένη
 μιὰ πίπιζα στό λάρυγγά του
 καί παίζει πάντα στό λιοπύρι
 σά βιολιτζής σέ πανηγύρι.

Καί νά! στό δέντρο ἀνεβασμένος
 ὁ τζίτζικας λαλεῖ καί παίζει
 κι ὁ μύρμηγκας εὐτυχισμένος
 στρώνει ἀπό κάτου τό τραπέζι.

Τό γλέντι στάθηκε μεγάλο·
 χορεύει καί συρτό καί μπάλο.
 Τά ἔντομα παραταγμένα
 βλέπουν καί τὰ 'χουνε χαμένα!
 —«Ἐχάλασε, σοῦ λένε, ἡ πλάση,
 ἀφοῦ κι ὁ μύρμηγκας κι αὐτός
 μέσ στους σφιχτούς ὁ πιό σφιχτός
 ἐβάρθηκε νά διασκεδάσῃ».

—«Ὡραῖα μοῦ παίζεις, τζίτζικά μου,
 ἐγλέντησα μέ τήν καρδιά μου,

δέν ἔκαμες μιά νότα λάθος,
καί δύναμη ἔβαλες καί πάθος,
κι ἄς εἶσαι πάντα νηστικός.
Καλό εἶναι τώρα νά περάσεις
νά φᾶς, νά πιεῖς καί νά χορτάσεις
σάν πεινασμένος μουσικός.
Δυστυχισμένε! ἄς ἔχεις χάρη
πάρε δυό τρία σπυριά σιτάρι».

— Κυρ-μύρμηγκα, σ' εὐχαριστῶ.
στό δέντρο εἶναι καλά νά μείνω
καί τή δροσούλα του νά πίνω,
βασιλικά μέ τρέφει αὐτό.
Δέν τρώω σιτάρι μήτε στάχυ·
τά φαγητά στό πανηγύρι
κι ἡ χωριατιά τοῦ νοικοκύρη
βάρος μοῦ στέκουν στό στομάχι.
Σέ πανηγύρια δέ συχνάζω,
μέ τό σκοπό μου διασκεδάζω.
Γιατί ξοδεύεις τά λεφτά σου;
Δέν ἔπαιζα τῆς ἀφεντιάς σου.

Εἶμαι ἀπ' τόν ἥλιο μαγεμένος
στό πράσινο κλαράκι ἐδῶ
κι ἀπό ψηλά διορισμένδῃ,
τόν ἥλιο γιά νά τραγουδῶ.
Λοιπόν, τό κάλεσμά σου ἄς λείψει,
τρῶγε, θησαύριζε αὐτοῦ κάτω.
Καθένας ἔχει τή δουλειά του·
ἐσύ στήν τρύπα, ἐγώ στά ὕψη.



69. ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ

Ο Α Σέ γνωρίζω από την κόψη
τοῦ σπαθιοῦ τήν τρομερή,
σέ γνωρίζω από τήν ὄψη
πού μέ βία μετράει τή γῆ.

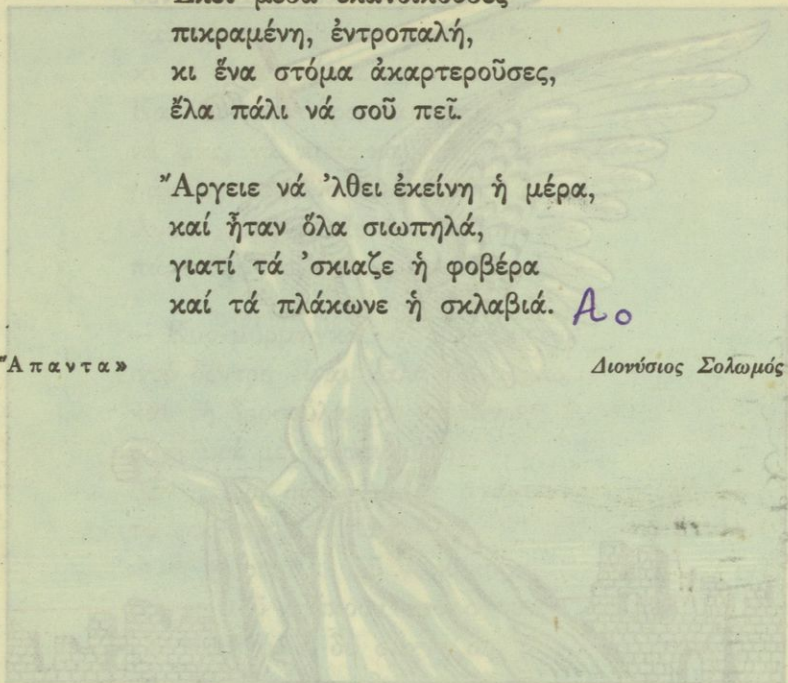
Ἀπ' τά κόκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τά ἱερά
καί σάν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε, ὦ, χαῖρε, Ἑλευθεριά!

ο Α' Εκεῖ μέσα ἑκατοικοῦσες
 πικραμένη, ἐντροπαλή,
 κι ἓνα στόμα ἀκαρτεροῦσες,
 ἔλα πάλι νά σοῦ πεῖ.

Ἄργειε νά ᾽λθει ἐκείνη ἡ μέρα,
 καί ἦταν ὅλα σιωπηλά,
 γιατί τά ᾽σκιαζε ἡ φοβέρα
 καί τά πλάκωνε ἡ σκλαβιά. Αο

« Ἀπαντα »

Διονύσιος Σολωμός



ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1ος ΚΥΚΛΟΣ - ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

Σελίς

1. Τό δργωμα, Σπ. Μελά.....	9
2. 'Ο τρύγος, Γ. 'Αποστολικά.....	12
3. Στούς ελαιώνες καί στά νυχτέρια τοῦ χωριοῦ.....	15
4. 'Η ελιά (ποίημα), Κ. Παλαμά.....	18
5. Πρωτοβρόχι (ποίημα), Γ. Δροσίνη.....	20
6. 'Η δύναμη τῆς προσευχῆς, Γ. Μέγα (διασκευή).....	22
7. 'Η σημαία (ποίημα), Χ. Πολέμη.....	25
8. Τό παράπονο τοῦ εὐζώνου, Χρ. Κολιάτσου.....	27
9. 'Ο ἡρωϊκός ἡμιονηγός, Χρ. Κολιάτσου.....	30
10. Μολών λαβέ (ποίημα), Χ. Σακελλαρίου.....	32
11. 'Ενα ἑλληνόπουλο, Τ. 'Αγρα.....	33
12. 'Ενα εὐεργετικό ζῶο, Θ. Μακροπούλου.....	36
13. Λύκος κι ἀλεπού, Χ. Σακελλαρίου.....	40
14. Τό μῦδι κι ὁ ποντικός, Θ. Ποταμιάνου.....	43
15. 'Ο τσέλιγκας (ποίημα), Κ. Κρυστάλλη.....	46
16. 'Η βελανιδιά διηγείται τήν ἱστορία της, 'Αρ. Κουρτίδη.....	47
17. 'Ο πύκος (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου.....	51

2ος ΚΥΚΛΟΣ - ΧΕΙΜΩΝΑΣ

18. Χειμωνιά (ποίημα), Μ. Στασινοπούλου.....	55
19. Τό χιόνι.....	56
20. Στά κρύα καί στά χιόνια, Γ. Μέγα.....	58
21. Χριστουγεννιάτικη ἱστορία, Σ. Λάγκερλεφ.....	61
22. Εἶδα χτές βράδυ (ποίημα), Τ. 'Αγρα.....	64
23. Φουρτουνιασμένη θάλασσα, Γ. 'Αννινου.....	65
24. Παραδόσεις γιά τό Δωδεκάημερο, Κ. Ρωμαίου.....	68
25. 'Ο ἅγιος Βασίλης (ποίημα), Στ. Σπεράντσα.....	70
26. 'Η δικαιοσύνη τῆς θάλασσας, 'Α. Καρκαβίτσα.....	71
27. Τό ριζίμο τοῦ καραβιοῦ, 'Α. Καρκαβίτσα.....	76

28.	Τό <u>εὐλογημένο καράβι</u> (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου.....	79
29.	<u>Δαίδαλος καί Ἴκαρος</u> , Ἄλεξ. Δέλτα.....	80
30.	<u>Ἡρώες τοῦ καθήκοντος</u> , Ν. Σκόττα.....	82
31.	<u>Μία ἐπικίνδυνη ἀποστολή</u> , Χ. Σακελλαρίου.....	86
32.	<u>Ἡ ἀρχαία Ὀλυμπία</u> , Ἀρ. Κουρτίδη.....	90
33.	<u>Ὁ τελευταῖος θρίαμβος</u> , Χ. Σακελλαρίου.....	93
34.	<u>Ὁ ὄρκος τῶν Ἀθηναίων ἐφήβων</u> , (μετάφρ.) Χ. Σακελλαρίου.....	97

3ος ΚΥΚΛΟΣ - ΑΝΟΙΞΗ

35.	Ἡ Ἄνοιξη (ποίημα), Ἰ. Βηλαρά.....	103
36.	Ὁ κήπος τῆν ἄνοιξη, Ἀ. Καρκαβίτσα.....	104
37.	Τά κάρβουνα κι ὁ ἀσβέστης, Ἀ. Καρκαβίτσα.....	107
38.	Τί θά πῇ σκλαβιά, Π. Νιρβάνα.....	110
39.	<u>Τό κλεφτόπουλο</u> (ποίημα), Δημοτικό.....	112
40.	Τό θεριό πού ἔγινε εὐεργέτης, Νικ. Σκόττα.....	112
41.	<u>Εργασία</u> (ποίημα), Γ. Μαρκορά.....	115
42.	<u>Ἡ Λαμπρή</u>	116
43.	Ὁ Χριστός καί τά πουλάκια, Σ. Λάγκερλεφ.....	119
44.	Τό ρημοκλήσι (ποίημα), Ν. Κανάκη.....	122
45.	Ὁ μπαρμπα - Θανάσης κι οἱ παροιμίες του.....	122
46.	Τά ροδάκινα τοῦ Πιτράκη.....	124
47.	<u>Ὁ Φαέθοντας</u>	128
48.	Τό τραγούδι τοῦ ἡλίου (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου.....	134
49.	Τό <u>θεσσαλικό θαῦμα</u> , Χ. Σακελλαρίου.....	135
50.	Ὁ Μίδας, Ν. Ἐλατου.....	137
51.	Ὁ ἀργοναύτης Ἀγκαῖος, Ν. Ἐλατου.....	141
52.	Ὁ παππούς, Ἀ. Καρκαβίτσα.....	143
53.	Αὐτοθυσία μάνας, Ἀ. Καρκαβίτσα.....	147
54.	Ὁ πρῶτος ἀγγειοπλάστης.....	151
55.	<u>Πῶς ὁ ἐνθρῶπος ἀρχιεῖς νά καλλιεργῇ τοὺς δημητριακοὺς καρπούς</u>	155
56.	Ἡ ἱστορία τῆς πατάτας.....	159
57.	Ἡ φωτιά πού κοιμόταν, Χ. Σακελλαρίου.....	165

4ος ΚΥΚΛΟΣ - ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

58.	<u>Καλοκαίρι</u> (ποίημα), Κ. Παλαμά.....	171
59.	<u>Ἄλυκές</u>	172
60.	Ἡ σουπιά, Ἀ. Καρκαβίτσα.....	178
61.	<u>Τό πυροφάνι</u> (ποίημα), Γ. Δροσίνη.....	183

62. Γοργόνα, Στρ. Μυριβήλη.....	184
63. Κρίμα νά χαθή ή μαυρομάτα, Ν. Ήλατου.....	188
64. <u>Θέλω νά χτίσω ένα σπιτάκι (ποίημα), Κ. Παλαμά.....</u>	191
65. <u>Είδες άσπρο κόρακα; Ν. Ήλατου.....</u>	192
66. <u>Τό τραγούδι τών πουλιών (ποίημα), Ν. Κανάκη.....</u>	196
67. <u>Ή άραιότερη φορεσιά, Άρ. Κουρτίδη.....</u>	196
68. <u>Ό τραγουδιστής (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου.....</u>	201
69. <u>Ύμνος εις τήν Ήλευθερίαν (ποίημα), Δ. Σολωμού.....</u>	203

ΕΞΟΦΥΛΛΟΝ Σ. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΙΣ Α. ΤΑΣΣΟΥ

187	Μουσική (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου	103
188	Ν. Έλατον	104
189	Ν. Έλατον	107
190	Ν. Έλατον	110
191	Ν. Έλατον	112
192	Ν. Έλατον	112
193	Ν. Έλατον	115
194	Ν. Έλατον	116
195	Ν. Έλατον	119
196	Ν. Έλατον	122
197	Ν. Έλατον	122
198	Ν. Έλατον	124
199	Ν. Έλατον	128
200	Ν. Έλατον	134
201	Ν. Έλατον	135
202	Ν. Έλατον	137
203	Ν. Έλατον	141
204	Ν. Έλατον	143
205	Ν. Έλατον	147
206	Ν. Έλατον	151
207	Ν. Έλατον	155
208	Ν. Έλατον	159
209	Ν. Έλατον	165

3ος ΚΥΚΛΟΣ - ΑΝΘΙΣΤΗ

30	Η Άνοιξη (ποίημα), Π. Βαλαρά	103
31	Ο Άνοιξη (ποίημα), Α. Καρκαρίτου	104
32	Το Άνοιξη (ποίημα), Α. Καρκαρίτου	107
33	Το Άνοιξη (ποίημα), Π. Βαλαρά	110
34	Το Άνοιξη (ποίημα), Δημήτρης	112
35	Το Άνοιξη (ποίημα), Νικ. Σκόπα	112
36	Το Άνοιξη (ποίημα), Γ. Μαρκογιάννης	115
37	Το Άνοιξη (ποίημα), Γ. Μαρκογιάννης	116
38	Το Άνοιξη (ποίημα), Γ. Μαρκογιάννης	119
39	Το Άνοιξη (ποίημα), Ν. Καρκαρίτου	122
40	Το Άνοιξη (ποίημα), Ν. Καρκαρίτου	122
41	Το Άνοιξη (ποίημα), Ν. Καρκαρίτου	124
42	Το Άνοιξη (ποίημα), Ν. Καρκαρίτου	128
43	Το Άνοιξη (ποίημα), Ν. Καρκαρίτου	134
44	Το Άνοιξη (ποίημα), Ν. Καρκαρίτου	135
45	Το Άνοιξη (ποίημα), Ν. Καρκαρίτου	137
46	Το Άνοιξη (ποίημα), Ν. Καρκαρίτου	141
47	Το Άνοιξη (ποίημα), Ν. Καρκαρίτου	143
48	Το Άνοιξη (ποίημα), Ν. Καρκαρίτου	147
49	Το Άνοιξη (ποίημα), Ν. Καρκαρίτου	151
50	Το Άνοιξη (ποίημα), Ν. Καρκαρίτου	155
51	Το Άνοιξη (ποίημα), Ν. Καρκαρίτου	159
52	Το Άνοιξη (ποίημα), Ν. Καρκαρίτου	165

4ος ΚΥΚΛΟΣ - ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

53	Καλοκαίρι (ποίημα), Ν. Έλατον	171
54	Καλοκαίρι (ποίημα), Ν. Έλατον	173
55	Καλοκαίρι (ποίημα), Ν. Έλατον	183

